

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir

SAĞLIK ÇALIŞANLARI EĞİTİCİ EL KİTABI

giz | International
Services

Bu el kitabı, Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi kapsamında aşığıdaki ekip tarafından hazırlanmıştır:

Sağlık Ekibi

Prof. Dr. Şevkat BAHAR ÖZVARIŞ

Doğ. Dr. Nuket PAKSOY ERBAYDAR

Doğ. Dr. Aysun BALSEVEN ODABAŞI

Toplumsal Cinsiyet

Prof. Dr. Aksu BORA

Kadına Yönelik Şiddet Konusunda Hizmet Sunan Kurum ve Kuruluşlar

Prof. Dr. Kasım KARATAŞ

Yakut TEMÜROĞLU SUNDUR

Görüşme Teknikleri

Doğ. Dr. Sedat IŞIKLI

Mevzuat

Prof. Dr. Gülriz UYGUR

Yetişkin Eğitimi

Ercin KİMMET

İzleme ve Değerlendirme

Doğ. Dr. Engin KARADAĞ

Düzenleme

Yakut TEMÜROĞLU SUNDUR

ASPB - Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Proje Ekibi

Gülser USTAOĞLU

Dr. Banu TUNCAY YILDIZ

Dr. Sevim CAN

Müge TOKER ERDOĞAN

Funda ERİŞ

Esra ÇADIR

N. Özgün BEGGİ

Ceren UÇAR

Hasan YILDIZ

Pınar NİMETOĞLU

Mustafa SEVER

Tasarım

Kurtuluş KARAŞIN

Bu yayın Avrupa Birliği'nin ve Türkiye Cumhuriyeti'nin mali desteği ile hazırlanmıştır. Bu yayının içeriği yalnızca Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, International Services konsorsiyumu sorumluluğundadır ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

SAĞLIK ÇALIŞANLARI EĞİTİCİ EL KİTABI

ANKARA, 2016

İÇİNDEKİLER

4 /	Kısaltmalar
5 /	Önsöz
7 /	BÖLÜM 1: Giriş
19 /	BÖLÜM 2: Eğitimci Rehberi
22 /	Eğitim Yöntem ve Teknikleri
36 /	Eğitimi Kolaylaştıran Teknikler
61 /	BÖLÜM 3: Eğitim Programı
62 /	Modül 1: Tanışma
78 /	Modül 2: Toplumsal Cinsiyet
110 /	Modül 3: Bir Sağlık Sorunu Olarak Kadına Yönelik Şiddet
144 /	Modül 4: KYŞ'e İlişkin Uluslararası ve Ulusal Düzenlemeler
166 /	Modül 5: KYŞ Olgularına Yaklaşım
194 /	Modül 6: Cinsel Şiddet Travmalarına Yaklaşım, Kayıt Bildirim Sistemi ve Adli Rapor Düzenleme
238 /	Modül 7: Risk Değerlendirme ve Güvenlik Planı Oluşturma
256 /	Modül 8: Görüşme Teknikleri
276 /	Modül 9: KYŞ Konusunda Hizmet Veren Kurum ve Kuruluşlar
290 /	Modül 10: KYŞ'in Önlenmesinde Sağlık Çalışanlarının Rolü
305 /	BÖLÜM 4: Değerlendirme Modülü

KISALTMALAR

ASM	▶ Aile Sağlık Merkezi
ATT	▶ Acil Tıp Teknisyeni
ASPB	▶ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
BM	▶ Birleşmiş Milletler
CEDAW	▶ Convention on the Elimination of Discrimination Against Women/ Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi
CYBE	▶ Cinsel Yolla Bulaşan Enfeksiyonlar
HÜNEE	▶ Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü
KSGM	▶ Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
KYŞ	▶ Kadına Yönelik Şiddet
STK	▶ Sivil Toplum Kuruluşu /Örgütü
ŞÖNİM	▶ Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi
TCE	▶ Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
TCDŞ	▶ Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet
TSM	▶ Toplum Sağlığı Merkezi
TÜBİTAK	▶ Türkiye Bilimsel Ve Teknolojik Araştırma Kurumu
UNFPA	▶ United Nations Population Fund / Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu
UNICEF	▶ United Nations Children's Fund/ Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
WAVE	▶ Women Against Violence Europe / Avrupa Şiddete Karşı Kadınlar Ağı
WHO	▶ World Health Organization/ Dünya Sağlık Örgütü

Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) kadına yönelik şiddeti bir insan hakları ihlali ve ayrımcılık olarak kabul etmektedir. Sözleşmede kadına karşı/yönelik şiddet “ister kamu ister özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar veya ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem ve bu eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma” olarak tanımlanır. Sözleşme çerçevesinde, “kadın” terimi 18 yaş altındaki kız çocuklarını da kapsamaktadır.

Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddet yeni bir olgu değildir. Dünya Sağlık Örgütü’nün de vurguladığı gibi “Yeni olan, kadına yönelik şiddetin münferit olaylar olmasından çok, kadınların ve kız çocuklarının topluma katılım haklarını ihlal eden ve onların sağlıklarına ve refahlarına zarar veren bir davranış örüntüsü olmasına yönelik anlayışın giderek daha çok kabul edilmesidir.” Diğer bir deyişle, kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddet, bir insan hakları ihlali, kadına yönelik ayrımcılığın bir biçimi ve halk sağlığı sorunu olarak kabul edilmektedir.

Türkiye’de ise 1980’li yıllarda ivme kazanan kadın hareketi, BM Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi’nin (CEDAW) Türkiye’de 1986 yılında yürürlüğe girmesi ve 1990 yılında Başbakanlığa bağlı olarak “Kadının Statüsü ve Sorunları Başkanlığı”nın kurulmasıyla hızlanmıştır.

1993 yılında kabul edilen BM Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi’ni, 1998 yılında yürürlüğe giren 4320 sayılı “Ailenin Korunmasına Dair Kanun”a hukuki dayanak teşkil etmesi takip etmiş ve bu kanunla kadına yönelik şiddetle mücadele bir devlet politikası haline gelmiştir. Bu gelişmeyi, 2002 yılında Türk Medeni Kanunu’nda yapılan değişiklikler, 2003 yılında aile mahkemelerinin kurulması ve 2005 yılında Türk Ceza Kanunu’nda yapılan önemli değişiklikler izlemiştir. Bu yolla kadın erkek arasındaki eşitsiz güç ilişkisi yasal düzlemde giderilmeye çalışılmıştır.

2007 yılında 4320 sayılı Ailenin Korunması Kanunu yeniden düzenlenmiştir. 2010 yılında Anayasa’nın 10. maddesi, “Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.” şeklinde değiştirilmiştir.

Öte yandan Anayasa'nın 90. maddesine göre usulüne uygun yürürlüğe konulmuş, temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası sözleşmeler iç hukukun bir parçasıdır.

2011 yılında bir yandan Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının içinde ana hizmet birimi olarak yeniden yapılandırılarak kadına yönelik şiddetle mücadelede hizmetlerin koordine edilmesi ve sunulması ile kadının güçlendirilmesi için tüm faaliyetleri yürütme ve koordine etme görevlerini de üstlenmesi; diğer yandan da İstanbul'da "Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)" nin imzalanması gibi iki büyük gelişme sağlanmıştır.

2012 yılında ise 4320 sayılı Kanun kapsamında uygulamada karşılaşılan eksiklikler ve İstanbul Sözleşmesi dikkate alınarak 6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun" hazırlanmış ve yürürlüğe girmiştir. Bugün gelinen noktada; yakın zamana kadar yaygın bir şekilde kabul gören, kadına yönelik şiddetin aile içi bir mesele olduğu ve kamunun müdahale alanı dışında kaldığı yönündeki algı sivil toplum örgütlerinin çabaları, aile içi şiddetle mücadelenin bir devlet politikası haline gelmesi ve medyanın bu konudaki duyarlılığının artması gibi pek çok gelişme ile değişmiştir. Kadına yönelik şiddet çok yönlü mücadeleyi gerektiren bir sorundur. Yasal ve idari düzenlemelerin varlığı bu mücadelede sağlam bir zemin hazırlamakta ve bu sorunu çözmenin ilk ve büyük adımını oluşturmaktadır. Tüm bu düzenlemelerin ve kurumsal yapıların etkin bir şekilde hayata geçirilmesinin anahtarı ise kadına yönelik şiddet olgusunun niteliğini doğru kavrayan ve doğru müdahalelerde bulunan insan gücüdür. Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi kapsamında düzenlenen eğitimler, gerek şiddeti önlemede gerekse şiddete karşı korumada etkin ve verimli bir hizmet verilmesini, kadına yönelik şiddetin nedenleri ve çözüm önerilerine ilişkin bilgilerin güncellenmesini, bu alanda çalışan kişilerin donanımının artmasını sağlayacaktır. Böylelikle; Bakanlıklar arası işbirliği daha da güçlenerek, kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın ve şiddetin son bulması için zihinsel dönüşüm gerçekleştirilecektir.

Bu çerçevede eğitim materyallerinin hazırlanması sürecinde destek veren Sağlık Bakanlığı temsilcilerine teşekkür ederiz.

GİRİŞ

AİLE İÇİ ŞİDDETLE MÜCADELE PROJESİ

Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi 27 Aralık 2013 tarihinde başlamıştır ve 27 Aralık 2016 tarihinde tamamlanacaktır.

Giriş

Aile İçi Şiddetle Mücadele İçin Kadın Sığınmaevleri Projesi, kısa adıyla Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi 27 Aralık 2013 tarihinde başlamıştır ve 27 Aralık 2016 tarihinde tamamlanacaktır. Projenin ana yararlanıcısı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı -Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM), İçişleri Bakanlığı -Mahalli İdareler Genel Müdürlüğüdür. Projenin paydaşları arasında Emniyet Genel Müdürlüğü, Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, belediyeler ve sivil toplum kuruluşları (STK'lar) bulunmaktadır.

Projenin danışmanlığını, Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit GmbH- Alman Uluslararası İşbirliği Kurumu (GIZ) liderliğinde, EDUSER Eğitim Danışmanlık ve Uzmanlık Hizmetleri; Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi (HÜKSAM) ve Internationaler Bund'un yer aldığı bir Konsorsiyum yapmaktadır.

► **Projenin genel amacı,** Türk Hükümeti'nin Türkiye'de kadınların insan haklarının korunması konusunda ortaya koyduğu çabalara katkıda bulunmaktır.

► **Projenin hedefi ise,** şiddete/aile içi şiddete maruz kalan kadınlar için destek hizmetlerinin kurulması ve/veya sağlanması yoluyla 26 ilde kadınların şiddete karşı yeterli korunmalarını sağlamaktır.

Bu genel amaç ve hedeften hareketle proje için iki sonuç belirlenmiştir:

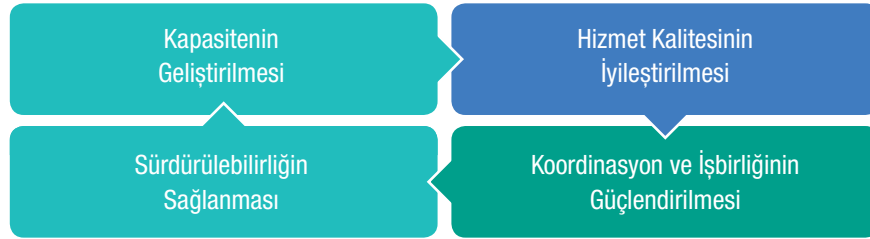
Sonuç 1: Şiddete/aile içi şiddete maruz kalan kadınlar için destek hizmetlerinin kurulması ve/veya sağlanması yoluyla 26 ilde şiddete karşı korumanın artırılması.

Sonuç 2: 26 ilde kadınlara yönelik şiddetle mücadele mekanizmalarının iyileştirilmesi için merkezi ve yerel yönetim organları ile yerel STK'lar arasında işbirliğinin güçlendirilmesi.

Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi, bir anlamda “Aile içi Şiddete Maruz Kalan Kadınlar için Sığınma Evleri Kurulması Projesi’nin (2006)” devamı niteliğindedir ve proje ile 8 ilde uygulanan projenin çıktılarının 18 ile daha yaygınlaştırılması öngörülmüştür. Projenin uygulanacağı iller, Adana, Afyonkarahisar, Ankara, Antalya, Bursa, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Düzce, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, Isparta, İstanbul, İzmir, Kırşehir, Kocaeli, Konya, Manisa, Mersin, Nevşehir, Sakarya, Samsun, Şanlıurfa, Trabzon ve Van olarak belirlenmiştir. Bu illerin sekizi (Ankara, Antalya, Bursa, Eskişehir, Gaziantep, İstanbul, İzmir ve Samsun) 2006 Projesi’nin illeridir ve bu projede de merkez il görevini üstlenmektedir.

Proje teknik destek ve hibe olmak üzere iki bileşenden oluşmaktadır. Teknik destek bölümünde yer alan faaliyetler dört bileşen altında toplanabilir: a) Kadına yönelik şiddet konusunda hizmet sunanların kapasitelerinin geliştirilmesi, b) Koordinasyon ve işbirliğinin geliştirilmesi, c) Hizmet kalitesinin iyileştirilmesi ve d) Sürdürülebilirliğin sağlanması.

Şekil 1.1: Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi Bileşenleri

Projede yer alan tüm faaliyetlere sağlam bir temel oluşturulması amacıyla bir Mevcut Durum ve Eğitim İhtiyaç Analizi gerçekleştirilmiştir. Söz konusu analizden çıkan sonuçlar göz önünde bulundurularak projenin Şartnamesinde yer alan faaliyetler gözden geçirilmiş ve gerekli değişiklikler yapılmıştır.

Birbirini tamamlayan bileşenlerden ilki hizmet sunanların var olan kapasitelerini geliştirmektir. Kapasite gelişimi iki yolla gerçekleştirilecektir. Bir yandan eğitici eğitimleri/eğitimler yoluyla hizmet sunanların kadına yönelik şiddet konusunda daha donanımlı olmaları sağlanırken, diğer yandan çalışma ziyaretleri yoluyla yurt içi ve yurt dışında belirlenen en iyi örnekler incelenecektir.

Eğitimler ve çalışma gezileri sadece kapasitenin geliştirilmesini sağlamayacak, aynı zamanda hizmet kalitesinin iyileştirilmesi bileşenine de katkıda bulunacaktır. Buna ek olarak geliştirilecek bir izleme ve süpervizyon mekanizmasıyla hizmetlerin daha kaliteli olması sağlanacaktır. Ayrıca var olan formların ve iş akışlarının gözden geçirilerek geliştirilmeleri de hizmet kalitesini artıracaktır.

Sığınma evleri, sığınma evi öncesi mekanizmalar, ŞÖNİM'ler ve sığınma evi sonrası destek mekanizmalarının her ilde kurulması ve güçlendirilmesine katkıda bulunacaktır.

Kadına yönelik şiddet konusunda hizmet sunanlar arasındaki işbirliği ve koordinasyonun güçlendirilmesi projenin önemli bileşenlerinden birisidir. Diyalog toplantıları yoluyla il eylem planları ve tüm tarafların dâhil edileceği bir koordinasyon mekanizması geliştirilecektir.

Eğitimler ve Süpervizyon

Proje kapsamında kadına yönelik şiddet konusunda hizmet veren paydaşlara eğitici eğitimleri/eğitimler verilecektir (Tablo 1.1).

Tablo 1.1: Proje Kapsamında Verilecek Eğitimler

Kurum/Kuruluş	Eğitimin Türü/ Katılımcı Sayısı		
	Eğitim	Eğitici Eğitimi	Süpervizyon Eğitimi
ASPB	125 (2 x 5 gün)	125 (3 x 5 gün)	125
İç İşleri Bakanlığı (Polis)		500 (5 gün)	30 (2 gün)
Sağlık Bakanlığı		200 (5 gün)	30 (2 gün)
Adalet Bakanlığı			
Aile Mahkemesi Uzmanları		150 (5 gün)	
Yazı İşleri Müdürleri		125 (5 gün)	26 (2 gün)
Adli Tıp Uzmanları	50 (3 gün)		
Hakim ve Savcılar		25 (5 gün)	
Belediyenin Danışma Merkezi Çalışanları	100 (3 gün)		

Tablo1’de de görüldüğü üzere 200 sağlık çalışanına eğitici eğitimi ve daha sonra aralarından seçilecek 30 kişiye süpervizyon eğitimi verilecektir.

Süpervizyon, meslekte daha deneyimli birisinin daha az deneyime sahip olan birisi için gözlem yapma, bilgi ve destek verme ve izleme yoluyla gerçekleştirdiği öğrenme ve gelişim süreci olarak tanımlanabilir. Süpervizyon yoluyla, verilen eğitimlerin ve hizmetlerin kalitesinin artırılması, aynı zamanda çalışanların hizmet sunarken karşılaştıkları sorunlarla etkili bir biçimde baş etmeleri amaçlanmaktadır.

Eğitici Eğitimlerinin Çıktıları

Eğitici eğitimlerinin hedefleri;

- Kadına yönelik şiddet konusunda verilen hizmetlerin kalitesinin iyileştirilmesi amacıyla hizmet sunanların bilgi, beceri ve davranışlarının gelişmesini,
- Katılımcıların belirlenen eğitici (formatör) düzeyine erişebilmeleri ve illerde meslektaşlarını eğitebilir hale gelebilmelerini sağlamaktır.

Eğitim programı sonunda katılımcılar;

- Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet konularında farkındalık kazanır.
- Kadına yönelik şiddet konusunda hizmet veren tüm kurum/kuruluşlara, kurumlar arası ve kurum içi iş akışlarına ilişkin bilgi düzeyini artırır.
- Kadına yönelik şiddetle ilgili uluslararası sözleşmeler ve vaka çalışmaları yoluyla ulusal yasal düzenlemelere ilişkin bilgi düzeylerini artırır.
- Şiddete maruz kalan kadınla ve şiddet uygulayanla görüşme teknikleri konusunda bilgi ve beceri kazanır.
- Meslektaş süpervizyonunu öğrenir ve süpervizyon verebilir.
- Kendi illerinde meslektaşlarını eğitecek becerileri kazanır.

Eğitici El Kitabının Hazırlanma Süreci

Eğitici El Kitabının geliştirme süreci aşağıdaki aşamalardan oluşmaktadır:

1 Mevcut Durum ve Eğitim İhtiyaç Analizi

Paydaşların eğitim konusundaki ihtiyaçları, Mevcut Durum ve Eğitim İhtiyaç Analizi kapsamında kurumların doldurdıkları formlar ve kilit kişilerle yürütülen derinlemesine ve odak grup görüşmeleri yoluyla belirlenmiştir.

2 Eğitim Materyali Geliştirme Ana Ekibinin Oluşturulması

Öncelikle paydaşların hizmet sundukları alanlara göre hukuk, sağlık, polis, sosyal hizmetler ve psikososyal ve süpervizyon konularında ekipler oluşturulmuş ve bu ekiplere izleme ve etki analizi konusunda bir uzman da dâhil edilmiştir.

3 Var Olan Materyallerin Gözden Geçirilmesi

Oluşturulan ekipler tarafından, Mevcut Durum ve Eğitim İhtiyaç Analiz Raporu da dâhil olmak üzere kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında önceki proje ya da programlarda geliştirilen materyaller incelenerek eğitim ihtiyaçlarında eksik kalan konular olup olmadığı saptanmıştır.

4 Sektörel Toplantılar

Her ekip, sorumlu olduğu paydaşlarla sektör toplantıları gerçekleştirerek, geçmişte verilen eğitimler, eğitim ihtiyaçları ve materyallerin kapsamı konularında görüş alışverişinde bulunmuştur.

5 Eğitim Materyallerinin Ana Hatlarının Belirlenmesi

Yukarıda söz edilen tüm veriler ışığında ekipler her sektörün ihtiyacını karşılayacak eğitim materyallerinin kapsayacağı konulara ilişkin ana hatları, diğer bir deyişle materyallerin içeriklerini belirlemişlerdir. Bu ana hatlar ilgili paydaşlarla paylaşarak geribildirimleri alınmış ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

6 Eğitim Materyallerinin Hazırlanması

Materyallerin hazırlanması aşamasında da ekipler sektörel toplantılar yoluyla ilgili paydaşlarla görüş alışverişinde bulunmaya devam etmişlerdir.

7 Eğitim Materyallerinin Teslim Edilmesi

Hazırlanan eğitim materyalleri öncelikle ana yararlanıcı olan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının görüşlerine sunulmuştur. Alınan geribildirimler ve görüşler eğitim materyallerine yansıtıldıktan sonra ilgili paydaşlarla paylaşılmıştır. Son olarak diğer paydaşlardan gelen geribildirimler doğrultusunda eğitim materyalleri yeniden gözden geçirilmiştir.

8 Eğitim Materyallerinin Tasarımı ve Basımı

Eğitim materyalleri pilot eğitiminden alınan geribildirimler doğrultusunda gözden geçirilerek son halini almış, tasarımı yapılarak basılmıştır.

Yukarıdaki aşamalarda da belirtildiği üzere, proje kapsamında geliştirilen tüm eğitim materyalleri katılımcı yöntemle hazırlanmıştır. Her aşamada paydaşların görüş ve önerileri göz önünde bulundurulmuş, eğitim materyallerinin paydaşların ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde hazırlanmasına azami dikkat gösterilmiştir.

Eğitici El Kitabının Tasarımı

Oturumlar

Her oturum, o oturumun sonunda katılımcıların kazanmalarını beklediğimiz hedeflerle başlamaktadır. Bunu oturumun süresi ve önemli not izlemektedir. Önemli Not kısmı o oturumun genel amacını ve varsa dikkat edilmesi gereken noktaları vurgulamak için hazırlanmıştır.

Temel Mesajlar

Her oturumun başında temel mesajlar yer almaktadır. Bu mesajlar oturumun hedefleriyle örtüşmektedir. Dolayısıyla oturum sürecinde bu mesajların vurgulanması hedeflere ulaşılmasında yardımcı olacaktır.

Etkinlikler

Oturumlarda yer alan etkinlikler belli bir mantık sırası gözetilerek oluşturulmuş ve sıralanmıştır. Dolayısıyla etkinliklerin verilen sırada ve şekilde uygulanması önemlidir.

Her bir etkinliğin akışı kolayca izleyebilmeniz için numaralandırılmış ve etkinliği nasıl yürüteceğiniz, soracağınız sorular, sunumunuzda yapacağınız açıklamalar ve etkinliği nasıl toparlayacağınıza ilişkin ifadeler dâhil olmak üzere adım adım tarif edilmiştir. Eğitici eğitimi ve eğitimci kılavuzunda bu tarzın benimsenmesinin iki önemli nedeni vardır. Bunlar, tüm eğitimlerin aynı standartlarda verilmesini sağlamak ve eğitimcilerin tıkanması ya da unutmaları durumunda eğitimcilere destek olmaktır.

Çalışma Sayfaları

Çoğu oturumun sonunda etkinliklerle ilgili çalışma sayfaları bulunmaktadır. Diğer hazırlıklarla birlikte, katılımcılara dağıtacağınız çalışma sayfalarını eğitimden önce çoğaltarak hazır etmeniz önemlidir. Ayrıca eğitimin ilk oturumunda ve son oturumunda uygulanacak testlerin de çoğaltılıp hazırlanması gerekmektedir.

Değerlendirme Soruları

Hemen her etkinliğin sonunda katılımcıların o oturumdan aldıkları kazanımların değerlendirilmesi ve konuyu kısaca özetlemek amacıyla birkaç sorunun tartışılması istenmektedir. Kendinizi ve oturumu değerlendirmeniz için bu soruları tartışmanız ve sizin için önemli gördüğünüz yorumları dilerseniz raporunuza alıntı olarak eklemeniz önerilmektedir.

Eğitici eğitimlerini tamamlayan eğitimciler illerine döndüklerinde meslektaşlarına eğitimler vereceklerdir.

Eğitici Eğitimlerinin Düzenlenmesi

26 ilden gelen 200 sağlık çalışanı için eğitici eğitimlerinin, 25 kişilik gruplarda Kasım - Aralık 2015 tarihlerinde tamamlanmıştır. Bu eğitimler kapsamında ve eğitimlerden üç ay sonrasında eğitici eğitimi alan katılımcıların dâhil olacağı bir etki analizi yürütülecektir. Bu yolla eğitimlerin katılımcılar ve sundukları hizmetler üzerindeki etkileri değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Eğitici eğitimlerini tamamlayan eğitimciler illerine döndüklerinde meslektaşlarına eğitimler vereceklerdir.

İl Eğitimlerinin Düzenlenmesi

İllerde verilecek eğitimlerin, aşağıdaki nedenlerden dolayı eğitim alan iki eğitimci tarafından verilmesi önemlidir:

- Eğitimciler iki kişi eğitim verdiklerinde birbirlerini gözlemleyebilecekler ve performanslarına ilişkin birbirlerine geribildirim verebileceklerdir.
- İl eğitimleri bir kişinin veremeyeceği kadar uzun ve kapsamlı eğitimlerdir. Böylelikle eğitimlerin yükü tek bir eğitimcinin üzerine yüklenmeyecektir.
- Özellikle beceri kazandırmada eğitimcilerin uygulamaları önce kendilerinin yapması katılımcıların görerek öğrenmelerini sağlayacaktır.
- Bir eğitimci tıkanıldığında, bir konuyu unuttuğunda ya da yorulduğunda diğeri devreye girecek ve eğitimin sekteye uğramasını engelleyecektir.
- Grup çalışmaları yapılırken her iki eğitimci de grupları ziyaret edebilecek ve gruplara yeterli desteği sağlayabileceklerdir.

Eğitimlerden arzu edilen etkililiğin sağlanabilmesi için en fazla 20 -25 katılımcının katılması önerilmektedir. Bu sayının üzerindeki, katılımcı sayısı etkinliklerin yapılmasını zorlaştıracak ve bu nedenle eğitimin istenen etkisi sağlanamayacaktır.

Sağlık çalışanları için illerde verilecek eğitimlerin üç gün sürmesi önerilmektedir. Bu eğitimin tamamı birbirini takip eden üç günde verilebileceği gibi, haftada bir gün olmak üzere üç haftada da tamamlanabilir. Önemli olan eğitim günlerinin sekiz saat üzerinden hesaplanması ve burada verilen eğitim programına uyulmasıdır. Ancak eğitimin bütünlüğünü koruması ve arzu edilen etkiyi yaratabilmesi açısından eğitim günlerinin arasının bir haftadan fazla olmaması önerilmektedir.

Eğitimde yer alan oturumlar belli bir mantık sırası ve konu bütünlüğü gözetilerek hazırlanmıştır. Dolayısıyla illerde verilecek eğitimlerde oturumların verildiği sırada ve şekilde uygulanması önemlidir. Bu aynı zamanda verilecek tüm eğitimlerde belli bir standardın yakalanması konusunda da önem arz etmektedir.

Sağlık çalışanları için illerde verilecek eğitimlerin üç gün sürmesi önerilmektedir. Bu eğitimin tamamı birbirini takip eden üç günde verilebileceği gibi, haftada bir gün olmak üzere üç haftada da tamamlanabilir.

İl Eğitim Programı

İllerde verilmesi önerilen 3 günlük eğitim programı aşağıda verilmiştir.

OTURUM		GÜN 1
09.00 / 10.15	1	Tanışma, Beklentilerin Alınması, Grup Kurallarının Belirlenmesi, Ön-testin Uygulanması
10.15 / 10.30		ARA
10.30 / 12.00	2	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği-Temel Kavramlar
12.00 / 13.00		ARA
13.00 / 14.30	3	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği - Toplumsal Cinsiyete Dayalı İşbölümü
14.30 / 14.45		ARA
14.45 / 16.45	4	Bir Sağlık Sorunu Olarak Kadına Yönelik Şiddet / Kadına Yönelik Şiddetin Kadın Sağlığı ve Çocuklar Üzerine Etkileri
16.45 / 17.00		Günün Değerlendirmesi

OTURUM		GÜN 2
09.00 / 10.15	5	Isınma/ Kadına Yönelik Şiddette Sağlık Çalışanlarının Rolü
10.15 / 10.30		ARA
10.30 / 12.30	6	Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Uluslararası ve Ulusal Düzenlemeler ¹
12.30 / 13.30		ARA
13.30 / 15.00	7	Kadına Yönelik Şiddet Olgularına Yaklaşım
15.00 / 15.15		ARA
15.15 / 16.45	8	Cinsel Şiddet Travmalarına Yaklaşım (sadece hekimler için) ² / Kayıt Bildirim Sistemi ve Adli Rapor Düzenleme (sadece hekimler için)
16.45 / 17.00		Günün Değerlendirmesi

OTURUM		GÜN 3
09.00 / 10.30	9	Isınma/Risk Değerlendirme Ve Güvenlik Planı Oluşturma
10.30 / 10.45		ARA
10.45 / 12.15	10	Şiddete Maruz Kalan Kadınla Görüşme
12.15 / 13.15		ARA
13.15 / 14.45	11	Şiddet Uygulayanla Görüşme
14.45 / 15.00		ARA
15.00 / 16.45	12	Şiddete Maruz Kalan Kadınlara Sunulan Hizmetler/ Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Sağlık Çalışanlarının Rolü
16.45 / 17.00		Son-testin Uygulanması
17.00 / 17.30		Eğitimin Değerlendirilmesi ve Kapanış

¹ İl eğitimlerinin İl Halk Sağlığı Müdürlüklerinde görevli hekimler dışında sağlık çalışanlarına verilmesi durumunda Cinsel Şiddet Travmalarına Yaklaşım oturumu uygulanmayacağı için bu oturumun yerine Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Uluslararası ve Ulusal Yasal Düzenlemeler oturumunun iki oturuma yayılması önerilmektedir.

² Cinsel Şiddet Travmalarına Yaklaşım/ Kayıt Bildirim Sistemi ve Adli Rapor Düzenleme oturumu sadece aile hekimlerine verilecek eğitimlerde yer alacaktır.

İl Eğitimlerinin Değerlendirilmesi

İllerde verilecek eğitimlerde katılımcılara tanışma, beklentilerin alınması ve grup kurallarının belirlenmesini takiben ön test ve üçüncü günün sonunda son test uygulanacaktır. Birbirinin aynısı olan bu testlerin uygulanmasındaki amaç, eğitimin etkili olup olmadığının anlaşılmasıdır. Diğer bir deyişle eğitimin katılımcıların bilgi ve beceri düzeylerinde bir değişikliğe yol açıp açmadığını öğrenebilmektedir. Etkili bir eğitimin katılımcıların bilgi ve beceri düzeylerini arttırdıkları bir eğitim olması beklenir. Uygulanacak testler, testlerin veri girişinin ve analizinin nasıl yapılacağı kılavuzun dördüncü bölümü olan, Değerlendirme Bölümünde yer almaktadır. Ön test ve son test olarak kullanılacak testler sırasıyla; Ek 1-Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutum Ölçeği, Ek 2 - Kadına Yönelik Şiddet ve Sunulan Hizmet Anketi, Ek 3 - Şiddete Maruz Kalmış Kadınlarla Psikolojik Değerlendirme Görüşmesi Anketi, Ek 4 - Kadına Yönelik Şiddetle Mücadeleye İlişkin Mevzuat Anketidir.

İl Eğitimlerinin Raporlanması

Eğitimcilerin illerde yaptıkları eğitimi raporlamaları beklenmektedir. Rapor formatı bölüm dördün sonunda yer almaktadır. Bu formatta yer alan başlıkların eksiksiz olarak doldurulması, ön ve son-testlerin analizleri ile katılımcı listelerinin de rapora eklenmesi önemlidir.

Eğitimcilerin illerde yaptıkları eğitimi raporlamaları beklenmektedir. Rapor formatı bölüm dördün sonunda yer almaktadır.

EĞİTİMCİ REHBERİ

2

PROGRAMLARI UYGULAYACAK EĞİTİMCİLERE ÖNERİLER

Eğitimcilerin her zaman katılımcılara örnek olacak, takdir ve saygılarını kazanacak şekilde davranmaları beklenmektedir. Eğitimcilerin şunlara uymasında yarar vardır;

Son dakikada ortaya çıkan sorunların önlenmesi için oturuma iyi bir şekilde hazırlanın, oturum planınızı oluşturun ve kullanacağınız bütün materyalleri kontrol edin.

Eğitimin başlama saatinden önce gelin, eğitim odası ve kaynakların tam olarak hazırlanmasını sağlayın.

Katılımcıları sıcak bir şekilde karşılayın, rahat ve huzurlu bir ortam oluşturun.

Oturumu zamanında başlatın.

Katılımcıların ihtiyaçlarına önem verin ve oturumu buna göre düzenleyin.

Grubun bütün üyelerinin eğitim sürecine katılmalarını sağlayın ve herkese eşit davranarak önem verdiğinizizi hissettirin.

Katılımcıların kendilerine güvenmelerini ve öğrendiklerinden memnun olmalarını sağlamak için sık sık teşvik edici ifadeler kullanın.

Katılımcıların eğitim ve kültürel düzeylerine uygun olarak eğitim programını yürütün.

Grup çalışma ilkelerini (grup kuralları) katılımcılarla birlikte kararlaştırın, uygulayın ve kişisel olarak bunlara her zaman uyun.

Yetişkin eğitim ilke ve yöntemlerine uyun, eşitlikçi ve paylaşımcı bir program yürütün.

Herhangi bir anlaşmazlık durumunda sakın ve kararlı bir şekilde müdahale edin. Anlaşmazlık ilk ortaya çıktığında sakın ve nazik davranarak bunu azaltmaya ve çözmeye çalışın.

Oturum süresine uyun ve belirttiğiniz saatte bitirin.

Eğitim Yöntem ve Teknikleri

1

Büyük Grup Tartışması

Eğitiminin yönlendirmesiyle gruptaki tüm katılımcıları ilgilendiren sorunlar/konular üzerinde ve belirli bir amaca yönelik karşılıklı görüşmelerdir. Bu yöntemi geleneksel soru-cevap yönteminden ayırmak gerekir. Geleneksel soru-cevap yönteminde etkileşim daha çok eğitimciyle katılımcılar arasında ve çok sınırlı bir konu üzerinde olmaktadır. Tartışma yönteminde ise hem katılımcılar ve eğitimci, hem de katılımcılar arasında dinamik bir etkileşim ve alışveriş vardır.

KULLANIMI

- Yeni bir bilgi verileceğinde, katılımcıların önyargılarını öğrenmenin önemli olduğu durumlarda ya da fazlaca önyargının olduğu konular için kullanılabilir.

YARARLARI

- Katılımcıların ilgilerini uyandırır.
- Katılımcıların anlayışlarını, kavrama, eleştirel düşünme yetilerini geliştirir.
- Önyargılarını azaltır.
- Başkalarının düşüncelerine saygı duymayı sağlar.
- Katılımcıların birbirlerinden öğrenmelerini sağlar.
- Kendi kendine değerlendirme becerisinin gelişmesine katkısı olur.
- Katılımcıların başkalarını dikkatle dinlemesini ve kendilerini anlatmasını kolaylaştırır.

UYGULAMA

- Hoş ve samimi bir havanın doğması için konuya uygun bir giriş yapılır.
- Herkesin katılması sağlanır. Tartışmayı tekeline almak isteyenler engellenir.
- Tartışma özetlenir.

ÖNEMLİ NOT

- Tartışma bir sohbet değil, amaçlı bir konuşmadır.
- Eğitimci de katılımcılarla aynı haklara sahiptir. Herkesi tartışmaya özendirir, katılımı artırmaya çalışır.
- Eğitimci zaman zaman tartışmayı özetleyerek ya da bir katılımcıya özetleterek tartışmanın geçirdiği aşamaları grubun görmesine ve karar vermesine zemin hazırlar.
- Eğitimci tartışmanın konu dışına çıkmamasına özen gösterir.

Eğitim Yöntem ve Teknikleri

2

Küçük Grup Tartışması

Katılımcıların küçük gruplar halinde deneyim ve fikirlerini paylaşmaları ya da birlikte problem çözmeleri küçük grup tartışması olarak tanımlanır.

KULLANIMI

- Özellikle zaman sınırlı olduğu durumlarda, katılımcıların görüşlerini ifade etmelerinin önemli olduğunu düşündüğünüzde, katılımcıların birbirlerinden öğrenmelerinin uygun olduğu durumlarda, çekingen ve çok konuşmayan katılımcıları tartışmaya dâhil ederek görüşlerini rahatça ifade etmelerini sağlamak istediğinizde kullanılabilir.

YARARLARI

- Problem çözümü becerisi kazandırır. Katılımcıların birbirlerinden öğrenmelerini sağlar. Öğrenme sürecinde katılımcılara önemli bir sorumluluk duygusu verir.
- Ekip çalışmasını destekler. Kişisel değerleri açığa çıkarır. Katılımcıların öğrenmelerini kontrol etme becerilerini geliştirir.
- Paylaşmayı ve işbirliğini destekler. Tartışma ile alınan bilgilerin netleşmesini ve güçlenmesini sağlar.

UYGULAMA

- Gruplar dört-yedi kişiden oluşur. Ne tartışılacağı anlatılarak grup görevlendirilir.
- Grup içinden tartışma yöneticisi, kayıt görevlisi ve bulguları büyük gruba aktaracak sözcü belirlemeleri söylenir. Her grubun görevini anladığından emin olmak gerekir.
- Gruplara tartışma için zaman verilir. Bu süreçte eğitmenin gruptan soru gelmedikçe tartışmaya katılması gerekli değildir.
- Grubun bulguları sözcü tarafından büyük gruba sunulur (problem çözümü, sorulara cevap ya da bir derleme olabilir).
- Eğitmen grubun sunusundan çıkan temel noktaları belirler. Bu alıştırmadan ne öğrendikleri sorulur. Öğrendiklerini nasıl uygulayabilecekleri öğrenilir.
- Katılımcıların soru sorması desteklenmelidir.

ÖNEMLİ NOT

- Gruptan istenen iş çok açık/ net belirtilmelidir. Zaman sınırı verilmelidir.
- Katılımcılar aynı fikirde olmasalar da birbirlerini dinlemeleri sağlanmalıdır. Grup tartışmasının yalnızca bir ya da iki kişi tarafından yönlendirilmemesine dikkat edilmelidir.
- Sorular tartışmanın yönetimine yardımcı olur. Herkes katılım için özendirilmelidir.

Eğitim Yöntem ve Teknikleri

3

Sunum / Anlatım

Uzman bir kaynak kişinin bilgi, kural ve ilkelerden oluşan bir eylemi aktarmasıdır. Bir bilginin, hedef kitleye belirli kurallar çerçevesinde aktarılmasıdır. Sunum yalnızca konferans şeklinde doğrudan yapılabileceği gibi katılımcıların soru ve tartışmaları gibi katılımlarıyla da yapılabilir. Sunuş yoluyla öğretim düz anlatım yöntemi ile karışmaktadır. Anlamlı öğrenmeyi sağlayabilmek için Uygulama bölümünde yazılanları sürekli dikkate almak gerekir.

KULLANIMI

- Katılımcılara yeni bir konu tanıtılırken, bir görüş ya da sentez aktarılırken, durum, istatistikler anlatılırken, büyük gruplara ulaşmak gerektiğinde kullanılabilir.

YARARLARI

- Kısa zamanda fazla bilgi/materyal aktarılabilir.
- Kalabalık gruba ulaşılır.
- Her türlü katılımcı için uygundur.
- Eğitiminin kontrolünün en fazla olduğu yöntemdir.
- Özellikle yeni olan kavram ve ilkelerin öğretiminde etkili bir biçimde kullanılabilir.

UYGULAMA

- Eğitimi ile katılımcılar arasındaki etkileşim çok önemlidir. İlk sunuşu eğitimi yapar. Bunu izleyerek katılımcılar düşünce ve tepkilerini dile getirirler. Katılımcılar düşünce ve tepkilerini söylemek için cesaretlendirilmelidir.
- Sunuş yoluyla öğrenme için katılımcıların soyut düşünebilmesi gerekir. Sunuş tündengelim yöntemine dayandığı için, en genel kavramın öncelikle öğretilmesi gerekir. Sonra bu yöntemin altındaki özel kavramlarla, örneklerine yer verilmelidir.
- Söylenmek istenenler görsel yardımcı araçlar kullanılarak anlatılmalıdır.
- Önemli noktalar özetlenmelidir.
- Katılımcıların soru sorması desteklenmelidir.

ÖNEMLİ NOT

- Tek yönlü iletişimdir. Deneyime dayalı bir yaklaşım değildir. Katılımcı pasif roledir.
- Eğitimi konusunda uzman olmalı ve bilgisini güncelleştirmelidir.
- Eğitiminin etkili bir sunu yapma becerisi olmalıdır. Uygun ve herkes tarafından anlaşılan bir dil kullanmalıdır.
- Eğitimi konusuna hâkim olmalı ve kendine güvenmelidir.
- Beceri kazanma ya da davranış değiştirme için uygun değildir.
- Daha sonra uygulamalı yöntemlerle desteklenmediği takdirde, katılımcının unutmaması söz konusu olabilir.

Eğitim Yöntem ve Teknikleri

4

Demonstrasyon (Göstererek Uygulama)

Demonstrasyon bir şeyi yaparak göstermedir. Eğitimcinin bir konuyu katılımcılara bir takım araçları göstererek ve kullanarak açıklamasıdır. Gerçek araç-gereçler, modeller, resimler, fotoğraflar, filmler vb. kullanılabilir.

KULLANIMI

- Özel bir beceri ya da tekniği öğretirken adım adım yaklaşım modeli olarak kullanılabilir.

YARARLARI

- Katılımcının dikkati kolayca toplanır.
- Kolay uygulanır.
- Yöntemi katılımcılar da deneyebilir.
- Beceri kazanmada etkilidir.

UYGULAMA

- Demonstrasyonun amacı söylenir.
- Hangi demonstrasyonun yapılacağı söylenir.
- Uygulama yapılır.
- Her adım açıklanarak tekrar yapılır.
- Katılımcıların soru sorması teşvik edilir.
- Katılımcılardan uygulamaları istenir.
- Uygulamanın ne kadar kolay/zor olduğu tartışılır.
- Öğrenilenler özetlenir.

ÖNEMLİ NOT

- Planlama ve daha önce uygulama gerekir. Konu hakkında bilgi ve beceri sahibi olunmalıdır.
- Katılımcıların denemesi için yeterli malzeme gerekir.
- Büyük gruplarda yararlı değildir.
- Katılımcıların tepkileri alınmazsa etkisiz kalabilir. Katılımcılar denerken mutlaka geri bildirim yapılmalıdır.

Eğitim Yöntem ve Teknikleri

5

Rol Oynama

Rol oynama iki ya da daha fazla kişinin eğitim konusu ile ilgili bir senaryoyu oynamalarıdır.

KULLANIMI

- Tutum değiştirmek, kişilerin eylemlerinin başkaları üzerindeki etkilerini görmelerini sağlamak, katılımcıların başkalarının verilen durumda neler hissedip nasıl davranabildiklerini göstermek, katılımcılara gerçek yaşamda tartışırken kendilerini rahat hissetmedikleri problemleri tartışmak için güvenilir bir evre oluşturmak, katılımcılara problem çözmede değişik yağlaşımlar kazandırmak amacıyla kullanılabilir.

YARARLARI

- Uyarıcı ve eğlendiricidir.
- Grubun dikkatini toplar.
- Gerçek yaşama benzer.
- Kalıcıdır.
- Eğitim sürecinin her aşamasında kullanılabilir.
- İstenilen mesaj etkin verilir.

UYGULAMA

- Katılımcılar rollerini ve durumu anlamaları için hazırlanır.
- Ortamı oluşturan gözlemcilerin seyredeceklerine uyumları sağlanır.
- Rol oynama izlenir.
- Katılımcılara teşekkür edilir ve yerlerine dönüp rollerini bıraktıkları zaman oyunda neler hissettikleri sorulur.
- Gözlemcilerin gözlem ve tepkileri paylaşılır.
- Farklı olan tepkiler tartışılır.
- Tüm katılımcılara etkinlikten ne öğrendikleri sorulur, öğrenilenler genelleştirilir.
- Durumun kendi yaşantılarıyla ne kadar ilgili olduğu sorulur.
- ğrenilenler zetlenir.

ÖNEMLİ NOT

- İyi sergilenmezse yanlış sonuçlar çıkar.
- Rol oynamada yazılı bir metin izlenmez.
- Başarı için katılımcının rolünü iyice anlaması gerekir.
- Katılımcılar kendilerini rollerine kaptırmamalıdır. Katılımcının rol oynama bittiğinde hala o rolü sürdürmemesi için zen gösterilmelidir.

Eğitim Yöntem ve Teknikleri

6

Soru-Cevap

Soru sorma, soruyu yanıtlama ve soru sormayı cesaretlendirmeye dayanan bir yöntemdir.

KULLANIMI

- Katılımcıların bildiklerini tazelemek, daha önceden öğrenilenleri gözden geçirmek, katılımcıların olayları hatırlama ve birbiri ile ilişkilendirerek analiz edebilme yeteneklerini değerlendirmek, katılımcıların bilgi/tecrübelerini öğrenmek, öğrenilenleri kontrol etmek amacıyla kullanılabilir.

YARARLARI

- Eğitimciye katılımcıların bilgi ve uygulamalarını kolayca değerlendirme olanağı verir.
- İlgiyi uyandırır, düşünme sürecini harekete geçirir.
- Kendini açıklama fırsatı sağlar.
- Doğru verilmiş yanıtlar katılımcıların aklındaki şüpheleri uzaklaştırır.
- Yanıtlama için düşüncelerin yorumlanması ve şekillenmesine olanak sağlar.

UYGULAMA

- Sorular önceden hazırlanmalıdır. Sorunun amacı belli olmalıdır. Hangi sorunun, ne zaman ve nasıl sorulacağı belirlenmelidir. Sorular bilgiyi nedensel ve akılcı bir şekilde kullanmayı, düşünmeyi sağlayıcı özellikte olmalıdır.
 - Her soruda bir durum sorulmalıdır.
 - Eğitimci tüm sınıfa yönelmiş olarak katılımcılardan birine soru sormalı, cevap için yeterli zaman bırakmalıdır.
 - Cevabın doğru ve anlamlı olduğundan emin olunmalıdır.
 - Katılımcının verdiği yanıt doğruysa desteklenmeli / ödüllendirilmeli, kısmen doğruysa doğru bölüm onaylanmalı, yanlış bölüm düzeltilmeli, tamamen hatalı ise eleştirel bir tavır almadan diğer katkılarla doğru yanıtı ulaşma sağlanmalıdır.

ÖNEMLİ NOT

- Sürekli kullanılması ve cevap istenmesi sıkıcı olabilir.
- Gereken cevapları veremeyen katılımcılarda kendine güveni azaltabilir.
- Soru eğitimci tarafından sorulduğunda cevap bulmaya çalışmak serbest düşünmeyi engelleyebilir.
- Teknik, eğitiminin aşağıdaki becerilerine bağlıdır:
 - Hızlı, net düşünme yeteneği ve kullandığı dile hâkim olma.
 - Anlaşılmayan soruları yeni sözcüklerle tekrarlayabilme.
 - Katılımcıların soru ve cevaplarını göreceli olarak değerlendirebilme.
 - İlgiyi canlı tutmak ve tekrardan kaçınmak için farklı soru sorma tekniklerini kullanabilme.

Eğitim Yöntem ve Teknikleri

7

Vaka Çalışması

Vaka çalışması, gerçek bir durumun ya da bir dizi olayın katılımcılara sunulup onlardan, belirlenen sorunlara ilişkin olası çözüm yollarını ya da atılacak adımların analiz edilmesi istenen bir tekniktir. Etkinliğin sonunda katılımcıların çözüm önerileri ya da konuya ilişkin verdikleri kararlar gerçek vaka ile karşılaştırılabilir.

KULLANIMI

- Katılımcıların problem çözme, karar verme ve analiz becerilerini geliştirmek için, değişkenleri belirleyebilmek için, tutumları değiştirmek için, ekip çalışmasını geliştirmek için kullanılabilir.

YARARLARI

- Katılımcılar için tartışacakları somut örnekler sunar.
- Öğrenilenlerin günlük yaşamla ilgisinin kurulmasını sağlar.
- Katılımcıların aktif katılımına olanak sağlar.
- Katılımcıların yaratıcılık ve farklı düşünce ortaya koyma becerilerini geliştirir.
- Atılacak adımların öğrenilmesine olanak verir.

UYGULAMA

- Vakayı verin.
- Katılımcıların vakanın bilmeleri gereken ve varsayım yapmalarını kolaylaştıracak yönlerini açıklayın.
- Katılımcıların dikkatlerini, özellikle göz önünde bulundurmalarını istediğiniz yönlere odaklanmalarını sağlayın.
- Gerekliyse vakayı destekleyecek ilave materyalleri temin edin.
- Sunum yapmalarını sağlayın.
- Hatalar varsa uygun bir dille düzeltin.

ÖNEMLİ NOT

- Üzerinde çalışılabilecek bir vaka bulmak ya da hazırlamak uzun zaman alabilir.
- Doğru yönerge verilmediği takdirde konunun dağılma olasılığı vardır.
- Farklı düşüncelerin ortaya çıkması çatışmalara neden olabilir.
- İyi yapılandırılmadığında zaman kaybına neden olabilir.
- Seçilen örnek olay bazı katılımcıların kendilerini kötü hissetmelerine neden olabilir.

Eğitimi Kolaylaştıran Teknikler

1 Tanışma etkinlikleri

2 Isınma / canlandırma / kaynaştırma / enerji verme etkinlikleri

3 Öğrenmeyi kolaylaştıran etkinlikler ya da stratejiler

4 Hatırlatma etkinlikleri ya da stratejileri

5 Değerlendirme soruları

6 Özetleme etkinlikleri

7 Kapanış etkinlikleri

TÜRLERİ

Eğitimi kolaylaştıran etkinlikler, eğitimin akışını kolaylaştıran etkinliklerdir. Farklı başlıklar altında toplanabilirler:

1 Tanışma etkinlikleri

Herhangi bir toplantı, eğitim ya da çalıştayın başında, katılımcıların birbirlerini tanımalarını sağlamak amacıyla yapılan etkinliklerdir.

2 Isınma / canlandırma / kaynaştırma / enerji verme etkinlikleri

Katılımcıların birbirleriyle kaynaşmalarını, eğitim sırasında enerjilerini geri kazanmalarını ve yeni bir konuya ya da oturuma psikolojik olarak hazırlık yapmalarını sağlayan etkinliklerdir. Genellikle eğlendirici olmaları beklenir.

3 Öğrenmeyi kolaylaştıran etkinlikler ya da stratejiler

Katılımcıların kolay ve hızlı bir biçimde öğrenmelerini sağlayan kısa etkinliklerdir.

4 Hatırlatma etkinlikleri ya da stratejileri

Katılımcıların öğrendikleri bir konuyu hatırlayarak pekiştirmelerini sağlamayı amaçlayan etkinlik ya da stratejilerdir.

5 Değerlendirme soruları

Etkinlik ya da oturum sonlarında yer alan, eğitmeniye etkinliğin ya da oturumun katılımcılar üzerinde etkisini anlamak üzere gerçekleştirebileceği kısa ve kolay değerlendirme yöntemleridir.

6 Özetleme etkinlikleri

Etkinlik ya da oturum sonlarında yer alan öğrenilen konuyu özetlemeye ve pekiştirmeye yarayan etkinliklerdir.

7 Kapanış etkinlikleri

Bir eğitimin sonunda yapılan etkinliklerdir. Bu etkinliklerin amacı, katılımcıları yeni öğrendikleri bilgi ve becerileri kullanmaları için motive ederek veda etmektir.

KRİTERLERİ

Bu tür etkinliklerin sahip olması gereken kriterler aşağıdaki gibi olmalıdır.

- **Kısa:** En az 5, en fazla 20 dakika olmalıdır.
- **Uygulanabilirlik:** Çok fazla bilgi ve en az 5 materyal gerektirmeyen her katılımcının uygulayabileceği etkinlikler olmalıdır.
- **Katılım:** Bu etkinlikler tüm katılımcıların aktif katılımını gerektirir.
- **Yaratıcı:** Etkinliklerin, katılımcıların bir problem çözmelerini, bir soruya cevap vermelerini, zihinlerini ve/veya bedenlerini çalıştırmalarını sağlayan etkinlikler olmalıdır.

KULLANIMI

Bu tür etkinlikler hemen her zaman kullanılabilse de özellikle aşağıdaki zamanlarda daha uygun olabilir:

- **İlk karşılaşmada:** Katılımcıların ve eğitmenin birbirlerini tanımaları ve kaynaşmaları istendiğinde,
- **Sabahları:** Özellikle yoğun geçecek bir günün başında katılımcıların güne hazırlamak amacıyla,
- **Öğle yemeklerinden sonra:** Katılımcılara yemekten sonra enerji vermek ve tekrar eğitime odaklamak amacıyla,
- **Eğitime ilgi kayb olduğunda:** Katılımcılar yorulduğunda ya da eğitimden sıkıldıklarında,
- **Bir gerginlik olduğunda:** İstenmedik bir tartışmanın ardından katılımcılar arasında bir gerginlik yaşandığında

YARARLARI

- Katılımcıların birbirleriyle tanışmalarını,
- Olumlu bir grup atmosferi yaratılmasını,
- Katılımcıların yoğun ve yorucu bir düşünsel etkinlikten sonra rahatlamasını,
- Sosyal bariyerlerin ortadan kaldırılarak katılımcıların kaynaşmasını,
- Katılımcıları canlandırmayı ve motive etmeyi,
- Katılımcıların öğrenmelerini kolaylaştırmayı,
- Katılımcıların öğrendiklerini hatırlamalarını,
- Katılımcıların farklı bir bakış açısıyla düşünmelerini sağlarlar.

Tanışma Etkinlikleri

TOP ATMA

AKIŞ

- ▶ (Katılımcılardan ayağa kalkmalarını ve bir halka oluşturmalarını isteyin)

1 Ben şimdi sizlerden birisine top atacağım. O kişi topu tutarken ismini söyleyecek.

- ▶ (Top belli bir süre dolaştıktan sonra ikinci bir topu, bir süre sonra da üçüncü topu devreye sokun)

Not:Eğitimin ilerleyen zamanlarında isimler söylenmeden ısınma oyunu olarak oynanabilir.

Materyal

3 tane bezden yapılmış ya da hafif top

SIRAYA GİRME

AKIŞ

- ▶ (Katılımcılardan ayağa kalkmalarını isteyin)

1 Şimdi sizlerden hiç konuşmadan isminizin baş harfine göre sıraya girmenizi istiyorum. İşaret dili kullanabilirsiniz.

- ▶ (Katılımcıların sıraya girmelerini bekleyin. Herkese sırayla ismini sorun ve yanlış yerde duran katılımcıların doğru yerde sıraya girmelerini sağlayın)

- ▶ (Aşağıdaki yönergeleri vererek birkaç tur daha oynayın. Ancak katılımcıların bu turlarda da konuşmadan anlaşmalarını sağlayın):

- Boy sırasına girmek,
- Doğduğu aya göre sıraya girmek,
- Yaşa göre sıraya girmek,
- Çalıştığı yıla göre sıraya girmek.

Materyal

Yok

**Isınma
Canlandırma
Kaynaştırma
Enerji Verme
Etkinlikleri**

MAKRO MİKRO

AKIŞ

- ▶ (Katılımcılardan ayağa kalkmalarını ve bir daire oluşturmalarını isteyin. Siz de bu dairede yerinizi alın)

Materyal

Yok

1 Şimdi ben bir mikro (küçük kasları çalıştıran) hareket yapacağım. Tüm grup bunu tekrarlayacak. Benden sonraki katılımcı bir makro (büyük kasları çalıştıran) hareket yapacak ve yine tüm grup bu hareketi tekrarlayacak. Küçük kasları ve büyük kasları çalıştıran hareket nelerdir?

- ▶ (Katılımcılardan birkaç örnek alın ya da siz birkaç örnek gösterin. Örneğin parmakları kıvrırma, birleştirme ya da bir şeyi tutar gibi yapma mikro hareketlerken bacağı sallama, çömelme, kolunu savurma gibi hareketler makro hareketlerdir)

2 Hazır mısınız? Hadi başlayalım. Ben başlıyorum.

- ▶ (Grupta yer alan herkes makro ya da mikro hareketini yaptıktan sonra oyun sona erer)

Not: Bu etkinlik sırasında, katılımcılar bazen makro ve mikro hareketi karıştırabilirler. Bu durumda eğitiminin makro ya da mikro hareketin ne olduğunu hatırlatmasında yarar vardır.

YAPTIĞIMI YAP

AKIŞ

- (Katılımcılardan ayağa kalkmalarını ve bir daire oluşturmalarını isteyin. Siz de bu dairede yerinizi alın).

1

Şimdi ben bir hareket yapacağım. Yanımdaki arkadaşım önce benim hareketimi sonra kendi hareketini yapacak. Ondan sonraki arkadaşım önce benim, sonra benden sonraki arkadaşımın ve en sonunda kendisinin hareketini yapacak. Yani herkes kendisinden önce gelen kişilerin hareketini yapıp sonra kendi hareketini yapacak. Anlaştık mı?

2

Ben başlıyorum.

- (Dairenin sonuna gelindiğinde oyun biter.)

Not: Hareketleri unutan katılımcılara yardım edebilirsiniz.

Materyal

Yok

YAP YAPMA

AKIŞ

- ▶ (Katılımcıların sizi görebileceği bir yerde durun ve bir oyun oynayacağınızı söyleyin.)
- ▶ (Yönergeyi verin)

1

“Ben bazı hareketler yapacağım. Siz ‘Yap’ dediğimi yapacaksınız, ‘Yapma’ dediğimi yapmayacaksınız. ‘Yapma’ dediğimi yapan yanar ve oyundan çıkar. Önce bir deneme yapalım”

- ▶ (3 kere ellerinizi çırparak ‘Yap’ deyin. Dördüncü çırpışınızda ‘Yapma’ deyin.)
- ▶ (Oyun anlaşıldıktan sonra farklı hareketler yapın. Katılımcıların önceden kendilerini hazırlamamaları için ‘yap’ ya da ‘yapma’ların sayısını değiştirin. Örneğin 3 kez ‘yap’ ardından 2 kez ‘yapma’ ya da 5 kez ‘yap’ 1 kez ‘yapma’ gibi.)

Materyal

Yok

LİDERİ BUL

AKIŞ

- ▶ (Ayakta bir halka oluşturun.)
- ▶ (Katılımcılara şu yönergeyi verin.)

1

“Önce aramızdan bir ebe seçeceğiz. Ebe olan kişiyi dışarı çıkaracağız. Sonra aramızdan bir lider seçeceğiz. Lider, ebe içeri geldiğinde bir hareket yapacak. Biz de o hareketi tekrarlayacağız. Sonra başka bir hareket yapacak biz yine tekrarlayacağız. Ebe olan hareketi kimin başlattığını bulmak zorunda. Bunun için 3 tahmin hakkı olacak. Kim ebe olmak ister?”

Materyal

Yok

- (Ebeyi dışarı çıkartın ve bir lider seçin. Lidere şu açıklamayı yapın)

2

“Hareketleri ebe fark etmeden değiştirmek zorundasın. O başka bir tarafa baktığında bunu yapabilirsin. (Gruba) Bizim de lidere fark ettirmeden bakmamız lazım ki ebe, çabucak liderimizi bulmasın.”

- (Ebeyi içeri alın ve oyuna başlayın. Ebeye lideri bulması için 3 tahmin hakkı olduğunu hatırlatın. Ebe lideri bulursa lider olan kişi ebe olur.)
- (Oyunu zorlaştırmak için hem yürüyüp hem de hareketleri yapabilirsiniz.)

KELİME EKLE

AKIŞ

- (Katılımcılardan ayağa kalkmalarını ve bir daire oluşturmalarını isteyin)

1

Bu ısınma oyununda ben bir kelime söyleyeceğim yanımdaki arkadaşım hem benim kelime mi hem de kendi kelimesini söyleyecek, sonra onun yanındaki arkadaşım hem benim, hem onun kelimelerini söyleyip kendi kelimesini söyleyecek. Bakalım ne olacak? Belki bir cümle kurabiliriz oyunun sonunda.

- (Dairenin sonuna geldiğinde oyun biter. İsterseniz bir iki tur daha dönebilirsiniz)

Materyal

Yok

Öğrenmeyi Kolaylaştıran Stratejiler

İllerde vereceğiniz eğitimlerde aşağıdaki stratejileri kullanabilirsiniz.

1 Ana Noktalara Nokta Koyma

- Her masaya küçük nokta çıkartmalı birer sayfa dağıtın. On, on beş dakika kadar ders anlattıktan sonra ara verip katılımcılardan notlarını gözden geçirmelerini ve ana noktalara birer nokta çıkartma yapıştırmalarını isteyin. Sonra da yanlarında oturan bir arkadaşlarına dönüp çalışmalarını paylaşsınlar. Bunu ayrıca nokta çıkartmalar yerine fosforlu kalem dağıtarak da yapabilirsiniz.

2 Atıklarınca Beyin Fırtınası

- Bu strateji çalışmaya fiziksel bir enerji aşılar. Her masaya veya küçük gruba, her birinin üstünde konuya ilişkin farklı bir soru veya konu başlığı yazan büyük, pano kağıdı dağıtın. Her küçük gruba ayrıca farklı renklerde keçeli kalem verin. Her grubun bir yazıcı seçmesini sağlayın. Ardından kağıtlarda yazan soru veya konu başlığı hakkında beyin fırtınası yaparak fikir üretmelerini isteyin, yazıcı konuşulanları kaydetsin. Dört, beş dakika sonra ekipler kağıtlarını yan masaya geçirin. Kağıtlar her yan masaya geçtiğinde gruplar daha önce önerilerin fikirleri okuyup kendi fikirlerini eklerler. Kağıtları yana masaya geçirme işini ya her grup her kağıda katkıda bulunana dek sürdürebilir, ya da bunu üç, dört rotasyonla sınırlandırabilirsiniz. Sonra da ekiplere gözden geçirmeleri için başlattıkları kağıt geri verilir. Kağıtları asın ve bir galeri yürüyüşü yapın; böylece herkes iyi fikirleri görüp, isterse not alabilir.

3 Bir Soru Yaz

- “Sorusu olan var mı?” diye sormak yerine her katılımcının ders konusuna dair bir veya iki soru yazmasını isteyin. Sonra da sorularını sormak isteyen gönüllülerin sorularını ya siz yanıtlayın, ya da grup üyelerinin yanıtlamasını sağlayın. Bunun bir varyasyonu da katılımcıların dört kişilik gruplara ayrılıp yazdıkları soruların olası yanıtlarını kendi aralarında tartışmaları olabilir. Grupları dolaşarak ortaya çıkabilecek yanlış kanıları düzeltin, sonra da daha zor konuları ele almak için büyük grupta yapılacak bir soru-cevap bölümü için yeterli zaman ayırın.

4 Buzz Grupları

- ▶ Üç ile beş kişilik küçük gruplar sözlü veya yazılı şekilde sunulan soruları, konuları veya sorunları tartışmak, karar almak veya yanıtlamak için bir araya gelir. BUZZ gruplarına cümle tamamlama, liste üretme veya önem sırasına koyma, kısa sınav tamamlama, bir sorunu çözme, bir örnek olaya yanıt verme, vs. görevler verilebilir. Sonra da rapor vermek, sonuçları karşılaştırmak ve alıştırmadan neler öğrenilebileceğini dile getirmek üzere büyük grupla yeniden bir araya gelinebilir.

5 Çiftli Akıcı Konuşma

- ▶ Bu strateji bir konu üstünde düşünmeyi harekete geçirmek için veya sunumun herhangi bir noktasında konuyu gözden geçirmeye yönelik bir fırsat olarak kullanılabilir. Adımlar şöyle:
 - 1) Çiftleri oluşturun. Her ikilinin kimin 1., kimin 2. olacağına karar vermelerini isteyin.
 - 2) İkilideki her kişinin sırayla tartışacağı konuyu belirleyin. İkili birbirini dikkatle dinleyecektir. Sıra onlardayken, diğer kişinin söylediği şeyleri tekrar etmemeye çalışırlar.
 - 3) Siz “Başla” dediğinizde 1. kişi konuşmaya başlar. Belirlediğiniz zaman sona erdiğinde “değişin” dersiniz ve 2. kişi konuşmaya başlar. Genelde üç veya dört tur yeterli olur. Her bir konuşan kişi için süre bir dakikayı geçmemelidir. Her turda süreyi biraz kısaltmak enerjiyi yüksek tutar.

6 Dakikalık Metinler

- ▶ Belli bir konuyu işledikten sonra katılımcılardan iki veya üç dakika boyunca istediklerini yazmalarını isteyin. “Atölye çalışmamızın bu kısmındaki en önemli noktalar nelerdi?” veya “İşlediğimiz konu hakkında aklınıza takılan başka soru var mı?” gibi sorular katılımcı öğrenmeye dair size önemli geribildirim sağlar.

7 Dolaşarak Anket Yapma

- ▶ Birkaç gün süren atölye çalışmaları için etkili bir aktivitedir. Daha önce öğrenilenlere köprü oluşturması için günün başında yapılması en iyisidir. Katılımcılardan bir kağıdı altı eşit parçaya bölmelerini isteyin. Her altı bölümde bir isim ve bir fikir için yer bulunmalı. Gruba kalkıp odayı dolaşmaları, altı farklı kişinin fikir,

öngörü veya anımsadıkları bilgileri toplamaları sinyalini verin. Bunu yaparken her kişi kayıt formundaki bölümlere adını ve fikrini yazmalı. Belirlenen sürenin sonunda herkes ana grubuna dönüp notlarını paylaşsın.

8 Geriye Doğru Beyin Fırtınası

- Bir sorunu ayrıntılarıyla ortaya koyan ve sorunun çözüme ulaştığını ima eden bir mini-senaryo tasarlayın. Senaryoyu gruba okuduktan sonra her bir katılımcı sorunun çözümlenmesi için neler olmuş olabileceğini kağıda döker. Dört dakika yazdıktan sonra sırayla yazdıklarını söylesinler, siz de dediklerini panoya kaydedin. Bu da gruba enerji aşılama ve belli bir konu hakkında neler bildiklerini öğrenmek için iyi bir yoldur. Örneğin, Ayşe Hanım 36 yaşında eşinden fiziksel ve psikolojik şiddet gören, biri 10, diğeri 12 yaşında iki kızı olan bir kadındır. Bir gün yine eşinden şiddet gördüğünde artık dayanamaz, polise başvurur. En sonunda çocuklarıyla birlikte bir sığınmaevine yerleştirilir. Geriye doğru giderek Ayşe hanımın sığınmaevine gelmesine kadar neler olmuş olabileceğini düşünüp yazmanızı istiyorum.

9 Öğrenmek için Yaz

- Katılımcılara tahrik edici bir tema/soru/sorun veya görev verilir ve konuyla ilgili düşüncelerini yazmaları istenir. Veya varyasyon olarak katılımcılar ikili gruplara ayrılıp alıştırma boyunca konuyu aralarında tartışabilir. İkili gruplarda bir kağıt boydan ikiye ayrılır. Bir kişi sayfanın bir yarısına tartışma konusu hakkında bir şey yazar. Diğer kişi de sayfanın diğer kısmında yanıt verir. Yazılı tartışma alıştırma boyunca devam eder.

10 Öykü Anlatımı

- Eğitim konusuyla ilintili somut deneyimler paylaşılır. Bu öyküler işlenen konuyla kişisel bir bağ oluşmasına, bir yandan da katılımcıların konuya ilişkin deneyimlerini, ilgilerini ve çıkarlarını açığa kavuşturmalarına yardımcı olur. Öyküler ilham verebilir, eğitici olabilir, eğlendirici olabilir. Öyküleri eğitici, katılımcılar, veya yazılı materyaller aracılığıyla başkaları anlatabilir.

11 Panoyu Doldurma

- Bu yöntem gruba enerji katmanın eğlenceli bir yoludur. Her masaya bir pano ile keşeli kalem dağıtılır. Gruplardan pano kâğı-

dını belirlenen konuya dair sözcükler ve/veya resimlerle doldurmaları istenir. Bazı öneriler: bir grup özgeçmişi hazırlamak; ana kavramlardan veya teorilerden birini yansıtan bir resim çizmek; bir tanım oluşturmak; bir poster çizmek; bir şiir yazmak; bir grafiti duvarı yaratmak; vb.

12 Sohbet Yürüyüşü

- Katılımcılara çözecekleri bir problem veya üstünde düşünecekleri bir soru verin. İkili gruplara ayırıp 15-20 dakika boyunca yürüyüş yaparak konuyu tartışmalarını isteyin. Geri döndüklerinde sohbetlerinin ana noktalarını günlük veya defterlerine yazmaları için birkaç dakika zaman tanıyın. Sonra da bütün gruptan paylaştıkları ana fikirlerden bazılarını paylaşmalarını isteyebilirsiniz. Örneğin seminere katılmaları sonucunda neler yapacaklarını; öğrendikleri bilgi ve becerilerini nasıl kullanacakları vs. tartışma konusu olarak verebilirsiniz.

13 Soru Sorma ve Bekleme Zamanı

- Bu strateji sadece dersinizin arasına çok dikkatle düşünülmüş sorular sormanızı içerir. Gruba bir soru sorduktan sonra yanıt almaya başlamadan önce bir dakika bekleyin. Bu herkesin cevaplarını gözden geçirmesine olanak verirken, katılımın artmasını ve daha iyi yanıtlar almanızı sağlar!

14 Üç Adımlı Mülakat

- Katılımcılar eğitimcinin verdiği bir konuya dair birbirlerinin görüş ve fikirlerini öğrenir. İkili gruplar halinde birbirleriyle mülakat yaparlar. Sonra da her kişi, konuştuğu kişiden öğrendiği şeyleri küçük grupta anlatır.

15 Yanındakine dön ve...

- Eğitimci bu talimatla başlayıp, şunlardan biriyle devam eder: "son birkaç dakika içinde konuştuğumuz konunun ana noktalarını belirleyin," veya "az önce dediğim şeyi tartışın," veya "öne sürdüğüm noktaya ilişkin pratik örnekler üretin," veya "bu gibi fikirlerin örnekleriyle karşılaştığınız bir durumu paylaşın," veya "listelediğim seçeneklerin hangisinin, neden en iyi olduğuna karar verin."

16 Yap-Boz

- Takımdaki her bir katılımcıya üstünde uzmanlaşacağı bir konu verilir. Katılımcılar diğer takımlardan aynı konu verilmiş kişilerle bir araya gelip konuyu kendi ekiplerine en etkili nasıl öğretebilecekleri hakkında konuşurlar. Sonra da kendi ekiplerine geri dönüp konularını ekip arkadaşlarına öğretirler. Bu yöntem aracılığıyla her katılımcı her bir bölümü öğrenmekle yükümlüdür.

17 Yuvarlak Masada Beyin Fırtınası

- Katılımcıları 6 ile 8 kişilik küçük gruplara ayırın. Her katılımcıya üst kısmında tamamlanması istenen bir cümle yazılı olduğu bir zarf verin. Tamamlanması istenen cümle konusu eğitimle ilgili olmalıdır. Örneğin “Eğitim verirken yaşadığım sorunlardan biri...” gibi. Katılımcılar yaşadıkları sorunlardan birinin açıklamasıyla cümleyi tamamlar. Sonra da zarfı sola geçirirler. Her kişi şimdi de elindeki soruyu okuyup dağıtılan kağıtlara olası bir yanıt yazar. Kağıdı zarfın içine koyup, zarfı yine sola geçirir. Zarflar soruyu yazan kişiye geri dönene dek zarfları sola geçirmeye ve yeni çözümler üretmeye devam edin. Artık herkes onlara sunulan çözümleri okuyabilir. Her katılımcının kendi küçük grubu dahilinde deneyeceği çözümü/çözümleri paylaşmasını sağlayarak alıştırmayı sonlandırın.

18 Zıplayarak Kalk

- Yeni bir bölümü tanıtmak ve katılımcıların konuya ilişkin neler bildiklerini öğrenmek için teker teker sandalyelerinden “zıplayarak kalkmalarını” ve konu hakkında bildikleri veya doğru olduğunu düşündükleri bir noktayı dile getirmelerini isteyin. Örneğin yetişkin katılımcılar hakkında ne bildiklerini veya bu konudaki düşüncelerini sorun. Yanıtları almaya başlamadan önce bir dakikalık bekleme zamanı ayırma iyi bir fikir olabilir.

19 Zihin Haritaları

- Bu ayrıca ağ yapmak olarak da bilinir ve eski bilgileri harekete geçirmek ve/veya içerik gözden geçirmek için kullanılır. Katılımcıların temiz bir kağıdın ortasına ana kelimelerden birini yazmalarını isteyin. Sonra da bu ana kelimenin çevresine ilgili başka kelimeler yazmalarını söyleyin. Ağlarını geliştirirken düzenlemelerini isteyin.

ÇIKIŞ BİLETİ

AKIŞ

(Oturumdan önce A4 kağıtlarını dörde bölerek katılımcı sayısı kadar küçük parça kağıtlar elde edin. Bunlar sizin çıkış biletleriniz olacak)

(Son oturumun bitiminden beş dakika önce katılımcılara çıkış kartlarını dağıtın)

1

Birazdan oturumu bitireceğiz. Ama bitirebilmek için sizlerin bana çıkış kartlarınızı vermeniz gerekiyor. Çıkış kartlarınızı biraz önce sizlere dağıttım. Şimdi sizlerden şu soruya cevap yazmanızı istiyorum.

► (Aşağıda yer alan sorulardan ya da soru gruplarından sadece birisini sorun):

- Bugünkü eğitimden öğrendiğiniz 3 bilgiyi yazın.
- Bugünkü eğitimde öğrenmekten en çok keyif aldığınız konu neydi? Neden? En az keyif aldığınız konu neydi? Neden?
- Bugün sormak isteyip de sormadığınız ve hala cevabını bilmediğiniz soru/lar var mı? Lütfen yazın.
- Bugün oturumlara olan katılımınızı değerlendirin. Neyi iyi yaptınız? Yarın neyi farklı yapmak istersiniz?

2

Yazmasını bitiren çıkış kartını bana teslim edip gidebilir.

(Ertesi sabah oturuma başlamadan önce sorduğunuz soruya göre kısa bir değerlendirme yapın. Eğer çıkış kartına katılımcıların sorularını yazmalarını istediyseniz bu sorulara cevap vererek oturuma başlayın. Burada amaç onların yazdıklarını okuduğunuzu belli etmektir)

Materyal

A4 kağıdı,
kalem

Hatırlatma Stratejileri

Değerlendirme Soruları

Özetleme Etkinlikleri

Değerlendirme soruları, bir etkinlik ya da oturumun sonunda yer alan ve katılımcıların eğitimden ne aldıklarını çabuk bir biçimde değerlendirmeyi hedefleyen sorulardır. Değerlendirme sorularının örneklerini, bu el kitabında pek çok etkinliğin ya da oturumun sonunda bulabilirsiniz.

3-2-1

AKIŞ

Oturumun bitimine 10 dakika kala duvara 3 tane kağıt yapıştırıp, her bir kağıdın başına 3, 2 ve 1 yazın. Katılımcılara 3 farklı renkte post-it dağıtın)

1

Oturumumuzu bitirmeden önce kısa bir özetleme etkinliği yapacağız. Gördüğünüz gibi sizlere farklı renkte 3 tane post-it dağıttım. Şimdi bunların sarı olanına bugünkü eğitimden (ya da oturumdan) aldığınız 3 fikri yazacaksınız. Mavi olanına yine bugünkü eğitimle (ya da oturumla) ilgili 2 tane üzerinde düşüneceğiniz nokta, pembe olanına da eğitimde aldığınız bilgi ya da becerilerle ilgili hemen gerçekleştireceğiniz 1 eylem yazacaksınız.

(Katılımcıların akıllarında kalması için tahtaya 3-2-1 şeklinde yazmalarını istediğiniz noktaları yazın)

2

Bitirenler duvarda asılı olan ilgili kağıtlara post itlerini yapıştırabilirler.

(Herkes yazdıktan sonra yazılanları hızlıca okuyun ve katılımcılara teşekkür edin. Katılımcıların yazdıkları post-itleri raporunuzda kullanmak üzere duvardan toplayın)

Materyal

Tahta kağıdı, 3 renk post it

SAYILARLA Kafa Kafaya Verme

AKIŞ

- (Katılımcıları üçer kişilik gruplara ayırarak her grup için birer sözcü seçin.).

1

Şimdi bir özetleme etkinliği yapacağız. Sizlere bazı sorular soracağım. Sizler de aranızda kısa bir tartışma yaparak cevabı bir kağıda yazacaksınız. Ben “Cevaplar” dediğimde her grubun sözcüsü yazdığı cevabı okuyacak. Hangi grup doğru bilirse o bir puan alacak.

- (Etkinliğin sonunda hangi grup birinci olmuşsa o gruba küçük bir paket çikolata hediye edebilirsiniz).

Materyal

Kağıt, kalem

Kapanış Etkinlikleri

EN BEĞENDİĞİM ÖZELLİĞİN

AKIŞ

(Herkesin sırtına bir A4 kağıdı yapıştırın)

1

Eğitimimizi bitirmeden önce bir kapanış etkinliği yapacağız. Birbirimiz için olumlu geribildirimler vereceğiz. Herkes istediği kişinin arkasına o kişinin beğendiği bir özelliğini yazacak. Ama unutmayın yazdığınız şeyde samimi olmanız ve olumlu bir özellik yazmanız çok önemli. Olumsuz bir özellik yazmayacaksınız.

(Katılımcılara 5 dakika verin)

2

Süremitiz bitti. Herkes sırtındaki kağıdı alsın ve içinden yazılanları okusun.

(Katılımcılara okumaları için 1-2 dakika verin)

3

Yazılanlara ilişkin duygularını paylaşmak isteyen var mı?

(Yanıtları alın)

(Bir kapanış konuşması yaparak oturumu ve eğitimi bitirin)

4

Artık eğitimimizin sonuna geldik. Ben hepinize katılımınız ve çalışmalarınız için teşekkür ediyorum. Sizlerle çalışmak benim için bir zevkti. Hepsinize bundan sonraki çalışmalarınız için başarılar diliyorum.

Materyal

3-4 tahta
kağıdı, tahta
kalemi

Yetişkin Eğitiminde Temel Prensipler

Bir yaklaşıma göre yetişkinlerin öğrenmesini belirleyen 8 temel prensipten bahsedilebilir. Bu prensipler:

- 1 Öğrenilen şey gerçek yaşam ortamlarında hemen uygulanabildiğinde, öğrenme pekişir.
- 2 Yetişkinler eğitim deneyimini idare edebildiğinde veya etkileyebildiğinde, öğrenme pekişir.
- 3 Öğrenme geçmişteki ve şimdiki deneyimlere bağlıdır.
- 4 Öğrenme, öğrenen kişinin etkin katılımına bağlıdır.
- 5 Öğrenme, rahat ve saygılı bir ortama bağlıdır.
- 6 Yetişkinler kendilerini yönetme yetisini kazandıklarında, öğrenmeleri pekişir.
- 7 Bağlantılar kurulduğunda, yetişkinlerin öğrenmeleri pekişir.
- 8 Yetişkinler başarılı olduğunda, öğrenmeleri pekişir.

Bu prensiplere bağlı olarak yetişkin eğitimi tasarımı yapılırken yapılabileceklerle ilgili beyin fırtınası sonuçları yan sayfadaki tablo da sunulmaktadır^{1,2}.

¹ Moore, J.R. (1988). Yetişkin eğitiminin ana hatları (Guidelines concerning adult learning), Journal of Staff Development, 9 (3)

² Wolfe, B. (1993). Çalışma ortamında en iyi uygulamalar: neyin işe yaradığı, neyin yaramadığına dair araştırmalar (In-service best practices: research on what works and what does not). Minneapolis

PRENSİP	PRENSİBİN UYGULANMASI
1 Öğrenilen şey gerçek yaşam ortamlarında hemen uygulanabildiğinde, öğrenme pekişir.	Katılımcılara uygulamalı eğitim sağlamak için neler yapabilirsiniz? <ul style="list-style-type: none"> ▶ Atölye çalışmaları ▶ Canlandırma ▶ Ev ödevi ▶ Küçük grup çalışması ▶ Materyal sağlama ▶ Paylaşımlar ▶ Uygulama ortamlarını desteklemek ▶ Vaka çalışması
2 Yetişkinler eğitim deneyimini idare edebildiğinde veya etkileyebildiğinde, öğrenme pekişir.	Katılımcıların öğrenme süreçlerini idare edebilmelerini sağlamak için neler yapabilirsiniz? <ul style="list-style-type: none"> ▶ Beklenti çalışması ▶ Geri bildirim ▶ Soru-cevap ▶ Sorumluluk verme ▶ Sürece ve kurallara katılım ▶ Tartışma
3 Öğrenme geçmişteki ve şimdiki deneyimlere bağlıdır.	Katılımcıların deneyimlerini öğrenmelerinde bir kaynak olarak kullanmak için neler yapabilirsiniz? <ul style="list-style-type: none"> ▶ Anket ▶ Hayalinde canlandırma ▶ Örnek olay ▶ Soru sorma ▶ Tanışma
4 Öğrenme, öğrenen kişinin etkin katılımına bağlıdır.	Katılımcıları teşvik edip konuya ilgilerini kaybetmemeleri için neler yapabilirsiniz? <ul style="list-style-type: none"> ▶ Görsel, işitsel malzemeler ▶ Küçük grup çalışması ▶ Olumlu geri bildirim ▶ Soru-cevap

<p>5</p> <p>Öğrenme, rahat ve saygılı bir ortama bağlıdır.</p>	<p>Güvenli, saygılı, rahat bir öğrenme ortamı yaratmak için neler yapabilirsiniz?</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Eğitimcinin tutarlılığı ▶ Fiziksel ortamın düzenlenmesi ▶ Kontrat yapma ▶ Eğitimcinin de bilmediğini ifade etmesi ▶ Yargılamama
<p>6</p> <p>Yetişkinler kendilerini yönetme yetisini kazandıklarında, öğrenmeleri pekişir.</p>	<p>Katılımcıların daha fazla kendilerini yönetmelerini teşvik etmek ve iş sırasında öğrenmeye devam etmek için neler yapabilirsiniz?</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Asistanlık ▶ Gözlem-takip ▶ Kendini değerlendirme becerisi ▶ Eğitmen rolü verme ▶ Küçük grup çalışması
<p>7</p> <p>Bağlantılar kurulduğunda, yetişkinlerin öğrenmesi pekişir.</p>	<p>Katılımcılar ile iş ortamı arasında nasıl bağlantılar yaratabilirsiniz?</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Değerlendirme ▶ Genelleme ▶ Örnek olay ▶ Vaka çalışması ▶ Videoya alma
<p>8</p> <p>Yetişkinler başarılı olduğunda, öğrenmeleri pekişir.</p>	<p>Katılımcıların başarılı olmasını garantilemeye yardımcı olmaya yönelik neler yapabilirsiniz?</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Gözlem-destek ▶ Küçük örnek uygulamalar ▶ Olumlu yapılan olayın sorumluluğunu alma ▶ Ödüllendirme, takdir, teşvik ▶ Öz değerlendirme

Zor Katılımcılarla Başa Çıkma

► Tereddütlü:

Bir türlü konuşmaz, çekingen durur, katılmaz.

- Küçük gruplarda konuşmasını sağlayın
- Molalarda cesaret verin.
- “Neden konuşmuyorsun?” diye sormayın.
- Zor roller yaptırmayın.

► Merkez:

Her şeyin merkezi odur. Bırakırsanız hep konuşur.

- Sözü kesmeden konuşmasını bitirmesine izin verin.
- “Bunu isterseniz molada tartışalım”, “İsterseniz bir de Ayhan’ın görüşünü alalım” gibi şeyler söyleyin.
- Beden dilinizi kullanın.

► Muhalefet:

Her şeye itiraz eder. Negatiftir.

- Grubun cevap vermesini sağlayın.
- Her itirazına cevap vermeye çalışmayın.
- “Anlıyorum”, “Demek böyle düşünüyorsunuz” gibi sözcüklerle başkasına ya da başka konuya geçin.
- Rol yaptırın.

► Söz kesici:

Kimseyi dinlemez, atılır söz keser.

- “Söyleyecekleriniz var ama henüz Aşe Hanım’ı dinleyemedik” deyin.

► Dinlemeyen:

Yanındaki ile dosttur onunla konuşur. Konu ile ilgilenmez.

- Ona söz verin ve konuşturun
- Susun ve onu dinlemeye başlayın.

► **Daldan Dala:**

Konu ile ilgili başlayıp alakasız konulara dalar.

- Nazikçe esas konuya devam edin.
- Diğer konulara daha sonra sıra geleceğini söyleyin.

► **Karamsar:**

Tipik cümlesi şudur: “Teoride güzel ama bize uymaz, pratikte yürümez, biz bunu denedik fayda etmedi” vb.

- Pratikten örnekler verin.
- Başka insanlara söz verin.
- Kendi fikrini sorun.

► **Doğrucu:**

Hep doğruyu o bilir, her şeyi bilir.

- Gruptaki farklı görüşlerin çıkmasını sağlayın.

► **Saldırgan:**

Sizi aşağılamaya, bilginizi küçümsemeye çalışır.

- Onunla çatışmayın aksine onu övün.
- Rol yaptırın.

► **Esprili:**

Sürekli gırgır geçmeye çalışır, konuya hiç girmemek ister. Fıkra anlatır.

- “Çok güzel anlatıyorsunuz, ama konu hakkındaki düşüncenizi tam anlayamadım” vb. deyin.
- Esprilerine gülmeyin ve teşvik etmeyin.

Direnci Yönetmek³

Türk Dil Kurumu Sözlüğüne göre direnç, dayanma, karşı koyma gücü, mukavemet olarak tanımlanmaktadır. Eğitimlerde karşılaşılan direnç ise belli konuları öğrenmeye karşı koymak olarak tanımlanabilir. Özellikle sosyal değişim gerektiren konuların direnç yarattığı bilinmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliği bu konulardan birisidir. Çünkü toplumsal cinsiyet eşitliği bireysel, sosyal, kültürel ve toplumsal bir değişim gerektirir.

Değişime karşı geliştirilen direnci dört başlık altında toplayabiliriz:

1. Sosyal standart ve normlardan sapmaya karşı direnç:

Bazen kişiler isteseler bile, soyutlanacakları ve olumsuz tepkiler görebilecekleri korkusuyla toplumun baskın kültürüne karşı gelmeyebilirler.

2. Güç ilişkisine temellenen direnç:

Bu tür direnç, şimdiye kadar ellerinde tuttıkları statü, güç, nüfuz ve diğer ayrıcalıkların diğer grup tarafından ellerinden alınacağı korkusuyla ilişkilidir.

3. Uygulamaya ilişkin direnç:

Toplumların yapısı değişime kolayca tepki vermeye ya da bu değişime uyum sağlamaya uygun değildir. Örneğin katı bir hiyerarşik yapıya sahip bir organizasyonun birden bire katılımcı bir yapıya geçmesi kolay değildir.

4. Psikolojik direnç:

Güvenliği kaybetme korkusu, suçluluk duygusu, kişinin kendi kapasitesine ilişkin şüpheleri, düşük benlik algısı, toplumsal cinsiyetin “kadınların işi” olduğu inancı.

³ UNHCR. Gender Training Kit on Refugee Protection and Resource Handbook. (Mülteci Korumaya İlişkin Toplumsal Cinsiyet Eğitim Seti ve Kaynak Kitap) - 2002

Direnci Yönetme Stratejileri

Vereceğiniz eğitiminizde dirençli katılımcılarla karşılaşabilirsiniz. Böyle dirençlerle karşılaştığınızda;

- Sakin kalın
- Aşırı tepki göstermeyin.
- Fikrinizi söylerken tartışma tonuna girmeyin, nötr bir biçimde fikrinizi ifade edin.
- Direnç gösterilen konunun, örneğin toplumsal cinsiyet eşitliğinin öğrenmenin kişisel ve mesleki ne gibi yararları olduğuna ilişkin büyük grup yada küçük grup tartışması yürütün.
- Çok zorlandığınızda diğer katılımcılara dönüp onların ne düşündüğünü sorun.
- Gösterdiği dirence göre gerekirse istatistiki bilgileri kullanın. İkna olmakta direniyorsa zamanınızın kısıtlı olduğunu ve eğer isterse bu konuyu oturum bitince tartışabileceğinizi söyleyin.
- Eğitim sırasında katılımcıları suçlayan ifadeler kullanmaktan kaçının.
- Küçük grup çalışmaları ve egzersizlerden yararlanın.
- Günlük hayattan güncel örnekler verin.
- Katılımcıları ikna çabasına girmeyin, sadece meseleyi açık bir şekilde anlattığınızdan emin olun.
- Sık sık geriye dönerek hatırlatmalar yapın, konular arasındaki geçişlerin kopuk olmamasına dikkat edin.
- Sık karşılaşılan direnç argümanlarına ilişkin yanıtlarınızı eğitimin geneline yayın ve tekrarlayın.

EĞİTİM PROGRAMI

3

MODÜL

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

OTURUM

1

Tanışma

MODÜL 1

Tanışma

SÜRE

100
dk.

MODÜLÜN HEDEFLERİ

Modülün sonunda katılımcılar:

- Birbirlerinin isimlerini öğrenmiş,
- Eğitime ilişkin endişe ve beklentilerini ifade etmiş,
- Çalışma ilkelerini (grup kurallarını) belirlemiş, mutabık kalmış ve
- Projeye ilişkin bilgilenmiş olacaklardır.

MODÜL PLANI

	 Amaç	 Süre
1.1 Tanışma	Katılımcıların birbirleriyle tanışıp kaynaşarak olumlu bir öğrenme ortamı oluşturulması	20 dk.
1.2 Projenin ve Eğitimin Tanıtılması	Katılımcıların proje ve eğitim hakkında bilgilendirilmesi	15 dk.
1.3 Beklentilerin Alınması	Katılımcıların varsa eğitimin kapsamı dışındakini beklentilerinin erken bir zamanda fark edilmesi ve düzeltilmesi Eğitim sonunda katılımcılarının beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığına bakılarak eğitimin değerlendirilmesi	40 dk.
1.4 Çalışma İlkelerinin (Grup Kurallarının) Belirlenmesi	Eğitimin verimli bir biçimde sürdürülmesinin sağlanması Çok konuşan ya da hiç konuşmayan katılımcılara kendilerini ifade etmeleri için eşit fırsat tanınması	15 dk.
1.5 Ön-Testin Uygulanması	Eğitimin değerlendirilmesi	10 dk.

Tanışma oturumu eğitimin gidişatını belirleyen bir oturumdur. Tanışma etkinlikleri, eğitimde katılımcıların ve eğitimcilerin birbirlerinin isimlerini öğrenmelerinden çok daha önemli bir rol oynarlar. İlk andan itibaren katılımcıların birbirleriyle ve eğitimcilerle kaynaşmaları ve olumlu bir öğrenme atmosferi oluşturulmasına yardım ederler. Yetişkinler kafalarında farklı kaygı ve sorularla eğitime gelebilirler. Tanışma etkinliğini takip eden beklentilerin ve endişelerin alınması katılımcıların rahatlamasını sağlayarak eğitime ilişkin kaygıların büyük bir kısmının giderilmesine yol açar. Grup çalışma ilkeleri (ya da grup kuralları), her hangi bir grubun ve dolayısıyla da etkin bir eğitimin olmazsa olmazlarıdır. Grup çalışma ilkeleri katılımcıların birbirleriyle nasıl iletişim kuracaklarını, nasıl çalışacaklarını, anlaşmazlıklara nasıl çözüm bulacaklarını ve eğitim sürecinin nasıl olacağını tanımlarlar. Ayrıca grup çalışma ilkeleri katılımcılar için eşit bir çalışma ortamı yaratarak çok konuşarak diğer katılımcıları baskılamak ya da eğitimi sabote etme eğilimi olan katılımcıların kontrol edilmesine ve çok sessiz katılımcıların varlıklarını ortaya koymasına yardım eder. Tüm bu nedenlerden dolayı tanışma oturumunun atlamadan burada verildiği şekliyle uygulanması çok önemlidir.

ÖNEMLİ NOT !

Materyal

Yaka kartları, renkli post-itler ya da renkli A4 kâğıtlar, büyük beyaz kâğıtlar, beyaz tahta kalemli (marker, katılımcı sayısı kadar ön-test, Değerlendirme Modülünde yer alan Ek 1, Ek 2, Ek 3, Ek 4'ün birer çıktısı her katılımcı için alınacak ve uygulanacaktır.

20 dk.

ETKİNLİK 1.1: TANIŞMA

AKIŞ

Materyal

Yok

- ▶ (Katılımcıları selamlayarak ve kendinizi tanıtarak oturuma başlayın)

1

Hoşgeldiniz! Benim ismim

- ▶ (Çalıştığınız kurumu ve görevinizi söyleyin)

2

.....'da çalışıyorum ve görevim.....
Önümüzdeki üç gün beraber olacağız. Bu üç günlük eğitim Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün Ana Yararlanıcı, İşçileri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün eş yararlanıcı olduğu Aile İçi Şiddetle Mücadelesi Projesi kapsamında verilen bir eğitim. Oturum sonunda proje hakkında daha fazla bilgi vereceğim ama öncelikle tanışalım. Ben önce eğitimi birlikte vereceğim arkadaşımın kendisini tanıtmasını rica ediyorum.

- ▶ (Beraber eğitim vereceğiniz arkadaşınızın kendisini tanıtmasına izin verin).

(Etkinlik 1.1 slaydını açın)

3

Şimdi sizlerden kendinizi tanıtmanızı rica edeceğim ama bunu bir etkinlikle yapacağız

- ▶ (Aşağıdaki tanışma etkinliklerinden birisini kullanarak katılımcıların kendilerini tanıtmasını sağlayın)

20 dk.

Alternatif Etkinlik 1: GRUBUNU BUL

AKIŞ

Materyal

Yok

1

Şimdi sizlerle bir tanışma etkinliği yapacağız. Ama bunun için hepimizin ayağa kalkması gerekiyor.

- ▶ (Katılımcıların eğitim verdiğiniz mekânın boş kısmında toplanmalarını sağlayın)

- ▶ (Şu yönergeyi verin):

2

“Şimdi ben sizlere sırayla bazı yönergeler vereceğim. Siz o yönergeleri yerine getirdikten sonra yanınızdakilerle ya da grubunuzdakilerle tanışacaksınız. Başlayalım mı?”

(Her bir yönergeden sonra katılımcılara farklı kişilerle tanışmak için yeterli zaman vermeye özen gösterin)

- İsminize göre alfabetik sıraya geçin ve yanınızdakilerle tanışın.
- Sevdiğiniz yemeğe göre gruplara ayrılın ve gruptakilerle tanışın.
- Sevdiğiniz televizyon programına göre gruplara ayrılın ve gruptakilerle tanışın.
- Son olarak hiç konuşmadan doğduğunuz aya göre sıraya geçin.
- ▶ (Katılımcıların birbirlerine konuşmalarına izin vermeyin. Katılımcılar sıraya dizildikten sonra her birisinden doğum günlerini söylemelerini isteyin. Yanlış yerde duranın doğum gününe göre yer değiştirmesini sağlayın).
- Şimdi aynı anda doğanlar bir grup oluşturun ve gruptakilerle tanışın.
- ▶ (Yönergelere yenilerini ekleyebilirsiniz)
- ▶ (Herkesin birbiriyle tanıştığına emin olana kadar devam edin)
- ▶ (Aşağıdaki değerlendirme sorularını sorarak etkinliği bitirin)

Herkesle tanışma şansınız oldu mu?

Birbirinize ilişkin neler öğrendiniz?

Kendinizi nasıl hissediyorsunuz?

20 dk.

Alternatif Etkinlik 2: GÖRÜŞME

AKIŞ

1

Bir tanışma etkinliği ile başlayacağız. Sizlerden ayağa kalkmanızı tanımadığınız birisi ile eşleşmenizi rica ediyorum. Eğer herkesi tanıyorsanız en az tanıdığınız birisi ile eşleşin. Toplam 6 dakikanız var. Bu zaman içinde eşiniz hakkında 3 tane ilginç özellik bulmak zorundasınız. Daha sonra da büyük grupta birbirinizi tanıtacaksınız. Başlayabilirsiniz.

(Katılımcılara birbirlerini tanımaları için 6 dakika verin)

2

Süremiz bitti. Şimdi birbirimizi şu şekilde tanıştıracğız. Eşinizin ismini söyleyerek "Ben nokta nokta ile tanıştım. Kendisinde ilginç bulduğum 3 özellik şunlardır:" Kimler başlamak ister?

(Tüm çiftlerin birbirini tanıtmasına izin verin. Tanışmanın sonunda katılımcılara teşekkür edin)

Materyal

Yok

Alternatif Etkinlik 3: BENZERLİKLERİMİZ FARKLILIKLARIMIZ

20 dk.

AKIŞ

- 1 Bir tanışma etkinliği ile başlayacağız. Dört kişilik gruplara ayrılalım.
 - ▶ (Katılımcı sayısına göre 3 ya da beş kişilik gruplar da olabilir)
- 2 Gruplarınızda önce kısaca birbirinizle tanışın. Sonra içinizden birisini sözcü seçmeniz gerekiyor. Daha sonra grup üyelerinin ortak özelliklerini bulup yazacaksınız. Ama bunlar "Hepimizin saçı var, hepimizin giysisi var" gibi basit özellikler olmayacak. Daha sonra grup üyelerinin farklı yönlerini yazacaksınız. Hangi grup verilen süre içinde daha fazla ortak ve farklı özellik bulursa o grup kazanacak. Bunun için 10 dakikanız var.
 - ▶ (Grupların çalışmalarına izin verin)
- 3 Evet, süremiz bitti. Hangi grup başlamak ister?
 - ▶ (Grupları dinleyin. En fazla ortak ve farklı özellik bulan grubu 1. ilan edin ve alkışlayın)

Materyal

Kağıt, kalem

15 dk.

ETKİNLİK 1.2: PROJENİN TANITIMI

AKIŞ

(Temel Eğitici Eğitimi Sunumundan Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi slaydından başlayarak projeyi tanıttın. Proje ve eğitimlerin tanıtımı için Giriş bölümünden yararlanabilirsiniz)

- (Projeyi tanıttıktan sonra eğitim hakkında bilgi verin)

1

Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi kapsamında gerçekleştireceğimiz bu eğitimimiz üç gün sürecek. Eğitimimiz her gün saat 09.00'da başlayıp saat 17.00'de bitecek. Her gün, her biri yaklaşık 90 dakika olan dört oturumdan oluşacak. Sabah bir öğleden sonra bir olmak üzere oturumlar arasında 15 dakikalık aralar olacak. Elbette bir saat öğle aramız olacak. Eğitimimizin interaktif yani katılımcı bir eğitim olmasına özen göstereceğiz. Çünkü sizlerin eğitime aktif katılımı bizler için çok önemli.

2

Eğitimde hangi konulara değineceğimize gelince...

- (Programın üzerinden geçerek konuları anlatın)

3

Öncelikle ilk oturumumuzda tanışmanın dışında sizlerin eğitimden beklentilerinizi alacağız ve hep birlikte grup çalışma ilkelerimizi, yani grup kurallarımızı belirleyeceğiz. Bundan sonraki iki oturumumuz toplumsal cinsiyet eşitliği. Bugünün son oturumda ise kadına yönelik şiddet, türleri, nedenleri, kadın ve çocuk üzerindeki etkilerini ele alacağımız Bir Sağlık Sorunu Olarak Kadına Yönelik Şiddet oturumumuz var. 2. gün ilk oturumumuzda kadına yönelik şid-

Materyal

Temel Eğitici Eğitimi Sunumu

detle mücadelede ve şiddeti önlemede sağlık çalışanlarının rolünü ele alacağız. Bunu kadına yönelik uluslararası ve ulusal yasal düzenlemeleri ele alacağımız oturumumuz izleyecek. Sonrasında kadına yönelik şiddet olgularına yaklaşımı ele alacağız. 3. günün ilk oturumunda nasıl risk değerlendirmesi ve güvenlik planı oluşturacağımızı göreceğiz. Daha sonra şiddete maruz kalan kadınla ve şiddet uygulayanla nasıl görüşüleceği ve son oturumumuzda da kadına yönelik şiddet konusunda sunulan hizmetleri ele alacağız. Son olarak da son test ve değerlendirme ile üç günlük eğitimimizi tamamlayacağız. Sormak istediğiniz bir soru var mı?

► (Katılımcıların sorularını alın ve kısaca cevaplayın)

Not: Cinsel Şiddet Travmalarına Yaklaşım oturumu sadece aile hekimlerine verilecek eğitimlerde yer alacaktır. Bu oturumu Kayıt Bildirim Sistemi ve Adli Rapor Düzenleme oturumu izleyecektir.

ETKİNLİK 1.3: BEKLENTİLERİN ALINMASI

Yetişkinler eğitimlere eğitimin içeriği, yöntemi, eğitimi ve diğer katılımcılara ilişkin beklentilerle gelirler. Katılımcıların beklentilerinin öğrenilerek eğitimde bu beklentilerin hangilerinin ve nasıl karşılanacaklarının ifade edilmesi katılımcıları fiziksel ve zihinsel olarak öğrenmeye hazırlar. Ayrıca eğitimin içeriği ve kapsamıyla ilgili olmayan beklentilerin de belirtilmesi katılımcıların gereksiz yere hayal kırıklığı yaşamalarını da önler. Beklentileri almak için aşağıdaki etkinlik kullanılabilir.

Materyal

Kağıt, kalem

40 dk.

Alternatif Etkinlik 1: BEKLENTİLER

AKIŞ

(Duvara üzerinde “Beklentiler” büyük beyaz kâğıt asın. Her katılımcıya 1 tane post it dağının ve henüz bunun üzerine bir şey yazmalarını hatırlatın)

1

Bu etkinliğimizde eğitimden beklentilerinizi tartışacağız.

2

Bizler bir eğitime giderken o eğitime ilişkin bazı beklentiler oluştururuz. Konuya bağlı olarak kendi öğrenme ihtiyacımızı gözden geçirir ve bu ihtiyacımızın karşılanıp karşılanmayacağını merak ederiz. Şimdi sizlerden elinizdeki kâğıtlara bu eğitime ilişkin bir tane beklentinizi yazmanızı rica ediyorum. Bu beklenti eğitimcilere, öğrenmenize ya da kendinize ilişkin bir beklenti olabilir. Hangi beklentinizi yazmak istiyorsanız onu yazabilirsiniz.

(Katılımcılara beklentilerini yazmaları için bir beş dakika verin.)

3

Bitirenler, beklentilerini “Beklentiler” kâğıdına yapıştırabilir. Tüm katılımcılar beklentilerini yazdıktan sonra hızlıca beklentileri okuyun ve eğitimin içeriğinin hangi beklentiye cevap vereceğini, hangilerine cevap vermeyeceğini belirtin.

Materyal

Post-it (arkası yapışkanlı küçük not kâğıtları, bulunmaması halinde 3 farklı renkte A4 kâğıdı)

Eğitim sürecinin sorumluluğu sadece eğitimcilerin değildir. Katılımcılar da eğitimin etkili olmasında bazı sorumluluklara sahiptirler. Nasıl ki katılımcıların beklentilerinin alınması eğitimcilerin sorumluluklarını belirlemede önemli ise eğitimcilerin beklentilerinin de ifade edilmesi önemlidir. Grup çalışma ilkelerinin (grup kurallarının) bir işlevi de eğitimcilerin beklentilerini ifade etmelerine yardımcı olmalarıdır. Çalışma ilkelerinin belirlenmesi katılımcıların sorumluluklarını farkına varmalarına yol açar. Çalışma ilkelerinin diğer işlevi ise eğitimin etkin bir biçimde planlandığı gibi sürmesini ve zamanında bitmesini sağlamaktır.

Çalışma İlkelerinin Belirlenmesi

ETKİNLİK 1.4: ÇALIŞMA İLKELERİNİ BELİRLEME

15 dk.

AKIŞ

- 1 Biraz önce eğitime ilişkin beklentileri ve istekleri dile getirdiniz. Tüm bunları yapabilmek için etkin bir biçimde çalışmaya, etkin bir biçimde çalışmak için de bazı çalışma ilkelerini ya da kurallarını belirlemeye ihtiyacımız var. Örneğin, eğitim zamanı telefonlarımız kapatmak ya da sesini kısmak gibi. Başka ne tür kurallarımız olsun istersiniz?

(Katılımcıların önerdikleri kuralları tahta kağıdına maddeler halinde yazın. Aşağıdaki kuralların söylendiğinden emin olun):

Gizlilik:

Bazen eğitimlerde kendimize ilişkin özel konular ya da duygular paylaşabiliriz. Paylaştığımız bu özel konu ya da duygular bu eğitimde kalmalı, dışarıya taşınmamalıdır.

Materyal

Tahta kağıdı, beyaz tahta kalem

Dakiklik:

Oturumları zamanında başlatmak ve bitirmek önemlidir. Aksi takdirde programın gerisinde kalırsınız.

Birbirimizin görüşlerine saygı:

Bir konuda her birimiz farklı düşüncelere sahip olabiliriz ve bunu karşımızdakine söyleyebiliriz. Ancak bunu kavgaya etmeden, birbirimizi incitmeden yapmamız gerekiyor. Çünkü her birimiz o şekilde düşünmekte özgürüz.

Birbirimizi dinleme:

Eğer aynı anda konuşursak birbirimizi duyamayız. Birbirimizi duyamazsak birbirimizi anlayamayız. O yüzden birer birer konuşmamız önemli.

Katılım:

Bu eğitim interaktif bir eğitim, yani her birimizin katkıda bulunacağı, karşılıklı olarak birbirimizden öğreneceğimiz bir eğitim olacak. O yüzden sizlerin aktif katılımları çok önemli ve değerli.

Elektronik cihazların kullanımı:

Oturum sırasında cep telefonlarını kapatmak ya da sesini kısmak, dizüstü bilgisayar ve notebook gibi cihazları kullanmamak da dikkatimizi oturumlara vermek açısından çok önemli.

(Kuralları yazdıktan sonra kağıdı bir duvara yapıştırın)

2

Bu kurallar eğitim boyunca burada asılı duracak. Böylece hem her zaman hatırlayabileceğiz hem de ihtiyacımız olduğunda yeni kurallar ekleyebileceğiz.

ETKİNLİK 1.5: ÖN TESTİN UYGULANMASI

15 dk.

AKIŞ

(Katılımcılara ön-testleri dağıtın ve ne amaçla bu testleri yaptığınızı açıklayın.)

1

Eğitimimize başlamadan önce sizlerin dağıttığımız testleri doldurmanız gerekiyor. Bu testler sizlerin toplumsal cinsiyet, kadına yönelik şiddet, kadına yönelik şiddet konusunda mevzuat ve şiddete maruz kalan kadınla görüşme tekniklerine ilişkin bilgi ve tutumlarınızı ölçmeyi amaçlıyor. Bu önemli, çünkü eğitimin etkisini görebilmek için şimdiki bilgi ve tutum düzeyinizi bilmemiz gerekiyor ki, eğitimin sonunda elimizde karşılaştırabileceğimiz veriler olsun. Bu yüzden testleri son derece samimi bir biçimde doldurmanız çok önemli.

► (Katılımcılara verilerin kesinlikle gizli kalacağını, ham verilerin araştırma ekibinin dışında kimselerle paylaşılmayacağını, araştırma ekibinin bakanlık veya herhangi bir devlet kurumunda bağımsız olduklarını belirtin.)

2

Katılımcılara ön-test ve son-test için rumuz belirlemeleri gerektiği ve bu rumuzun iki test içinde aynı olması gerektiğini belirtin.

Materyal

Katılımcı sayısı kadar ön-test. Her bir katılımcı için Değerlendirme Bölümünde yer alan Ek-1, Ek-2, Ek-3, Ek-4'ün birer çıktısı alınacak ve uygulanacaktır.

5 Günlük Eğitici Eğitimi Programı

OTURUM		GÜN 1
08. ⁴⁵ / 10. ³⁰	1	Tanışma, Beklentilerin Alınması, Grup Kurallarının Belirlenmesi, Ön-testin Uygulanması
10. ³⁰ / 10. ⁴⁵		ARA
10. ⁴⁵ / 12. ⁴⁵	2	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
12. ⁴⁵ / 13. ³⁰		ARA
13. ³⁰ / 13. ⁴⁵		Isınma
13. ⁴⁵ / 15. ¹⁵	3	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği-Temel Kavramlar
15. ¹⁵ / 15. ³⁰		ARA
15. ³⁰ / 17. ¹⁵	4	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitimlerinde Direnci Yönetmek
17. ¹⁵ / 17. ³⁰		Günün Değerlendirmesi

OTURUM		GÜN 2
08. ⁴⁵ / 09. ⁰⁰		Isınma
09. ⁰⁰ / 10. ³⁰	5	Bir Sağlık Sorunu Olarak Kadına Yönelik Şiddet
10. ³⁰ / 10. ⁴⁵		ARA
10. ⁴⁵ / 12. ¹⁵	6	Kadına Yönelik Şiddetin Kadın Sağlığı ve Çocuklar Üzerindeki Etkileri, Kadına Yönelik Şiddette Sağlık Çalışanlarının Rolü
12. ¹⁵ / 13. ¹⁵		ARA
13. ¹⁵ / 13. ³⁰		Isınma
13. ³⁰ / 15. ⁰⁰	7	Şiddete Maruz Kalan Kadınla Görüşme
15. ⁰⁰ / 15. ¹⁵		ARA
15. ¹⁵ / 16. ⁴⁵	8	Şiddete Maruz Kalan Kadınla ve Şiddet Uygulayanla Görüşme
16. ⁴⁵ / 17. ⁰⁰		Günün Değerlendirmesi

OTURUM		GÜN 3
08. ⁴⁵ / 09. ⁰⁰		Isınma
09. ⁰⁰ / 10. ⁴⁵	9	Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Uluslararası ve Ulusal Düzenlemeler
10. ⁴⁵ / 11. ⁰⁰		ARA
11. ⁰⁰ / 12. ³⁰	10	Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Uluslararası ve Ulusal Düzenlemeler
12. ³⁰ / 13. ¹⁵		ARA
13. ¹⁵ / 15. ¹⁵	11	Kadına Yönelik Şiddet Konusunda Hizmet Veren Kurum ve Kuruluşlar
15. ¹⁵ / 15. ³⁰		ARA
15. ³⁰ / 16. ¹⁵	12	Şiddet Olgularına Yaklaşım
16. ¹⁵ / 16. ³⁰		Günün Değerlendirmesi

OTURUM		GÜN 4
08.45 / 09.00	Isınma	
09.00 / 10.30	13 Risk Değerlendirme ve Güvenlik Planı Oluşturma / Cinsel Travmaya Yaklaşım, Kayıt, Bildirim ve Adli Rapor (Hekimler İçin)	
10.30 / 10.45	ARA	
10.45 / 12.15	14 Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesiyle ilgili Sağlık Personelinin Görevleri Risk Değerlendirme ve Güvenlik Planı Oluşturma/ Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesiyle ilgili Sağlık Personelinin Görevleri (Hekimler İçin)	
12.15 / 13.15	ARA	
13.15 / 14.45	15 Öğrenme Süreçleri	
14.45 / 15.00	ARA	
15.00 / 16.30	16 Yaşam Pozisyonları	
16.30 / 16.45	Günün Değerlendirmesi	

OTURUM		GÜN 5
08.45 / 09.00	Isınma	
09.00 / 10.30	17 Yetişkin Eğitimi	
10.30 / 10.45	ARA	
10.45 / 12.30	18 Öğretim Yöntem ve Teknikleri	
12.30 / 13.30	ARA	
13.30 / 15.00	19 Grup Süreci ve Roller/ Soru Sorma, Yönerge Verme ve Örnek Kullanımı	
15.00 / 15.15	ARA	
15.15 / 17.00	Son-testin Uygulanması / Veri Girişi, Analiz ve Raporlama	
17.00 / 17.30	Eğitimin Değerlendirilmesi ve Kapanış	

1

MODÜL

2

3

4

5

6

7

8

9

10

OTURUM

1

Temel Kavramlar

2

Toplumsal Cinsiyete Dayalı İşbölümü

MODÜL 2

Toplumsal Cinsiyet

SÜRE

270 dk.

MODÜLÜN HEDEFLERİ

Modülün sonunda katılımcılar:

- Biyolojik cinsiyet ve toplumsal cinsiyet arasındaki farkı söyleyebileceklerdir.
- Toplumsal cinsiyet eşitliğine dair temel kavramlarla tanışacaklardır.
- Kadınlar ve erkeklerle ilgili önyargılardan bazılarını sayabileceklerdir.
- Toplumsal cinsiyet rollerinin bireylerin hayatında ve seçimlerinde nasıl etkileri olduğunu konusunda farkındalık geliştireceklerdir.
- Cinsiyete dayalı iş bölümünü tarif edebilecekler ve örnekler verebileceklerdir.
- Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sonuçlarına ilişkin farkındalık geliştireceklerdir.

MODÜL PLANI

	 Amaç	 Süre
Oturum 1 Temel Kavramlar	Toplumsal cinsiyet ve biyolojik cinsiyet arasındaki farkın anlaşılması, Toplumsal cinsiyet rollerinin nasıl üretildiğinin kavranması Toplumsal cinsiyet kalıplarının üzerimizdeki etkilerine ilişkin farkındalık geliştirilmesi	90 dk.
Oturum 2 Toplumsal Cinsiyete Dayalı İşbölümü	Toplumsal cinsiyet rollerinin ve toplumsal cinsiyete dayalı işbölümün nasıl gerçekleştiği ve kadının yaşamını ve gelişimini nasıl etkilediğine ilişkin farkındalık geliştirilmesi	90 dk.
Oturum 3 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitimlerinde Direnci Yönetmek	Toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimlerinde karşılaşılabilecek dirençler ve nasıl yönetilebileceğinin anlaşılması	90 dk.

ÖNEMLİ NOT

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, Birleşmiş Milletler tarafından “kadına, kadın olduğu için yöneltilen ya da kadınları orantısız bir biçimde etkileyen şiddet” olarak tanımlanır. Bu tanımlama ile kadına yönelik şiddetin rastlantısal olarak ortaya çıkan bir olgu olmaktan çok, cinsiyetlerinden dolayı onları etkileyen bir olgu olduğunun altı çizilmektedir. Kadınlara yönelik şiddetin temelinde, toplumsal cinsiyet eşitsizliği yatmaktadır. Dolayısıyla kadına yönelik şiddeti anlayabilmek için öncelikle toplumsal cinsiyete ilişkin temel kavramları, toplumsal cinsiyet eşitliğini ve eşitsizliğini, bu eşitsizliğin özellikle kadınların yaşamlarında yarattığı etkileri kavrayabilmek gerekir. Toplumsal cinsiyet modülü toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin öncelikle kadın ama aynı zamanda erkek üzerindeki etkilerini de gösterebilmek amacıyla hazırlanmıştır. Ayrıca eğitimler sırasında karşılaşılabilecek ve eğitim sürecini sekteye uğratabilecek olası dirençlerin üstesinden nasıl gelineceğine yönelik öneriler sunulmuştur.

OTURUM 1

Temel Kavramlar

TEMEL MESAJLAR

Hepimiz dünyaya kız ya da erkek bebekler olarak geliriz; ailemiz ve toplum bize nasıl kadın ya da erkek olacağımızı öğretir.

Erkek çocuklardan “erkek” gibi davranması, yani atak ve girişken olması kız çocuklarından “kız” gibi davranması, yani sessiz ve uysal olması beklenir ve bu yaşam boyu onların davranışlarını, seçimlerini ve kararlarını etkiler.

Toplumsal cinsiyet rolleri mekana ve zamana göre değişiklik gösterir. Bu durum da onun biyolojik değil, toplumsal olarak belirlendiğini destekler.

Toplumsal cinsiyet eşitliği bir insan hakları meselesidir.

ETKİNLİK 2.1: DENEYİMLERİMİZ¹

90 dk.

AKIŞ

1 Bu oturumda toplumsal cinsiyet konusunu ele alacağız. Toplumsal cinsiyet kavramının ne olduğunu tartışmadan önce gelin, kendi yaşantılarımızı paylaşacağımız bir etkinlik yapalım.

(Her katılımcıya Deneyimlerimiz Çalışma Sayfası verin)

2 Bizler büyürken pek çok yeni beceri ve bilgi öğreniriz. Örneğin yürümek, yemek yemek, bisiklete binmek, okumak-yazmak, insanlarla ilişki kurmak gibi. Bunları ya doğrudan bize gösterilmesi sonucunda, örneğin ‘bisiklete böyle bineceksin’, ‘böyle yemek yapacaksın’ gibi ya da gözlem ve taklit yoluyla dolaylı bir biçim-

Materyal

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Sunumu, katılımcı sayısı kadar Ek-1: Deneyimlerimiz Çalışma Sayfası (Etkinliğin sonunda yer almaktadır)

¹ Bu etkinlik Yakut Temüroğlu Sundur ve Yelda Akıllı Şahin tarafından geliştirilmiştir.

de öğreniriz. Benzer biçimde toplumsal cinsiyeti de izin/teşvik ya da engelleme mesajları yoluyla doğrudan, çevremizdeki kadın ve erkek rol modellerini gözlemleyerek de dolaylı bir biçimde öğreniriz. İzinler ve engelleme dediğimiz mesajlar sözlü olabileceği gibi sözsüz bir biçimde, yani beden dili, jest ve mimikler yoluyla da iletilebilir. Örneğin, erkek çocuk ağladığında “Ne ayıp erkek çocuklar ağlar mı?” ifadesi sözel bir engelleme iken, kız çocuğunun yüksek sesle gülmesi karşısında büyüklerin onaylamayan bakışları sözsüz engellemedir. Bir kız çocuğu ev işlerine yardım ettiğinde büyüklerinden duyduğu ‘Aferin sana’ gibi takdir sözü sözel izin ya da teşvike, kafasını okşamak sözel olmayan izin ya da teşvike örnektir. Bizler izin ya da teşvik gördüğümüz davranışlarımızı tekrarlama, engellenen davranışları da yapmama eğiliminde oluruz.

3

Sizlere dağıttığım çalışma sayfasına bir bakalım. Öncelikle sizlerden geriye dönmenizi ve çocukluğunuzda kız çocuk/erkek çocuk olduğunuz için yapmanıza izin verilen ya da teşvik edilen davranış ve eylemleri düşünüp yazmanızı rica ediyorum.

4

Daha sonra yine kız çocuk/erkek çocuk olduğunuz için izin verilen/teşvik edilmeyen eylemleri ya da davranışları düşünmenizi istiyorum. Örneğin yüksek sesle konuşmak ya da ağlamak gibi. Daha sonra bu davranışları kimin engellediğini, kendinizi nasıl hissettiğinizi, engellerin üzerinizde yarattığı etkiyi ve engelleme olmasaydı yaşamınızda neler farklı olurdu sorularına cevap vermenizi istiyorum. Eğer çocukluğunuzu hatırlayamazsınız daha büyük yaşlarınızı da düşünebilirsiniz. Bunun için 15 dakikanız var.

(Katılımcılara çalışmaları için 15 dakika verin)

?

- Kız ya da erkek çocuk olduğunuz için yapmanıza izin verilen/teşvik edilen davranış ya da eylemler neydi?
- Kız ya da erkek çocuk olduğunuz için çocukluğunuzda neleri yapmanıza izin verilmezdi?
- Bunları yapmanıza engel olan neydi/kimdi?
- Kendinizi nasıl hissettiniz?
- Engellerin üzerinizde yarattığı etki/etkiler nelerdir?
- Engeller olmasaydı ne olurdu?

5

Şimdi sizlerden ricam ikili gruplar oluşturmanız ve yazdıklarınızı eşinizle paylaşmanız. Bunun için de 15 dakikanız var.

(Katılımcılara çalışmaları için 15 dakika verin)

6

Tahtaya İzinler ve Engeller yazıp ikiye bölün ve bir tarafa 'Kız Çocukları', diğer tarafa 'Erkek Çocukları' yazın. Erkek/kız çocuk olduğunuz için yapmanıza izin verilen/teşvik edilen davranış ya da eylemler nelerdi? Evet, neler çıktı?

(Yanıtları alın ve ilgili başlıkların altına yazın)

7

Peki, erkek/kız çocuk olduğunuz için yapmanıza izin verilmeyen davranış ya da eylemler nelerdi?

(Yanıtları alın ve tahtaya yazın. Şöyle bir tablo çıkması muhtemeldir)

- Güçlü ol
- Sert ol (cesur ol, ciddi ol)
- Girişken ol
- Duygularını gösterme (erkekler ağlamaz, kız gibi gülme, kız gibi korkak olma)
- Öfkelenebilirsin (öfkeni gösterebilirsin)
- Karar verebilirsin
- Sözümden dönme (kararından asla vazgeçme)
- Kız kardeşine (annene) sahip çık
- Oku, adam ol

Erkek çocukları

- Narin ol
- Nazik ol
- Pasif ol
- Duygularını gösterebilirsin (ağlayabilirsin, korkabilirsin)
- Öfkeni gösterme (bağırma, kızma, kavga etme)
- Karar verme/kararsız ol (senin için ben karar veririm)
- Söze çok karışma (fikirini söyleme)
- Yüksek sesle gülme, hanım hanımcık ol
- Kardeşlerine bak, ev işi yap

Kız çocukları

İZİNLER VE ENGELLER

- (Eğer duyguların gösterilmesinden bahsedilmemişse mutlaka bahsedilmesini sağlayın)

8

Peki, ya duygularımız? Duyguların gösterilmesine izin var mıydı? Ya da gösteremediğimiz duygularımız var mıydı?

- (Yanıtları alana kadar sorularınıza devam edin)

9

Duygularımız ne iyidir ne de kötüdür. Korku, üzüntü, mutluluk ve öfke bizim doğal duygularımızdır ve sağlıklı ifade etmek koşuluyla hepsinin yaşanması doğaldır. Ancak sizlerin de ifade ettiği gibi genellikle kız çocuklarının ağlaması ve korkmasına tepki gösterilmezken, erkek çocuklarının ağlaması, korkması ve hatta gülmesi pek hoş karşılanmaz. “Erkekler ağlamaz”, “Kız gibi korkuyorsun”, “Kız gibi gülme” gibi ifadelerle bunlar pekiştirilir. Kızların da yüksek sesle gülmesi bazen tepki toplayabilir. Peki, erkek ve kız çocuklar bu durumda hangi duygularını göstermeyi öğrenirler?

(Yanıtları alın)

10

Erkek çocuklar öfkelerini, kız çocuklar üzüntü ve korkularını göstermeyi öğrenirler. Hatta bunun sonucunda erkek çocuklar üzüntü ve korku duygularının yerine öfkeyi koymayı öğrenirler. Çünkü sadece öfkesini göstermesine izin verilmiştir. Üstelik öfkesini de sağlıklı bir şekilde göstermeyi öğrenir; yani bağırır, kavgaya eder, vurur ve yıkar. Acaba kadına yönelik şiddet konusunda bu öğrenmenin payı var mı? Ne dersiniz?

(Yanıtları alın)

11

O yüzden çocuklarımıza tüm duygularını yaşamalarına izin vermek, ama bunları sağlıklı bir biçimde ifade etmelerini öğretmek durumundayız.

(Toplumsal Cinsiyet Sunumunu açın. Biyolojik Cinsiyet tanımını açıklayın)

12

Genellikle kız ve erkek çocuklarının farklı özellikler ve becerilerle doğdukları, bu nedenle onlara farklı beceriler ve davranışların öğretilmesi gerektiği düşünülür. Ancak bizim doğarken birlikte getirdiklerimiz cinsiyetimiz ve biyolojik özelliklerimizdir. Bizler kadınlara ve erkeklere ait farklı üreme organlarına ve cinsel organlara sahip

olduğumuz için erkek cinsiyetine ya da kadın cinsiyetine sahip oluruz. Biyolojik olarak kadın ve erkek dediğimizde tüm dünyada aynı şekilde tanımlanır ve anlaşılır. Biyolojik özelliklerimiz zaman içinde ya da kuşaktan kuşağa değişmez.

- 13 Peki, şimdi tekrar tahtamıza dönelim (İzinler/Engeller). Burada ifade ettiğimiz bu değişiklikler için ne düşünüyorsunuz? Bunları biyolojik cinsiyet tanımıyla açıklayabilir miyiz? Bütün bu özellikler ya da davranışlar bizim doğuştan getirdiğimiz özellik ve davranışlar mı?

⋮ (Yanıtları alın)

- 14 Bunlar bizim doğuştan getirmediğimiz özellik ve davranışlar değil mi? Bizler kız ve erkek çocuklar olarak doğuyoruz ama ailemiz ve toplum bize nasıl kadın ve erkek olacağımızı öğretiyor. Bu öğrenme aileden başlayarak sokak, okul, medya, çalışma yaşamı gibi kamusal alana ait kurumları da içine alacak şekilde genişleyen bir dizi toplumsallaşma süreci içinde gerçekleşir. O halde burada farklı bir tanım devreye giriyor, toplumsal cinsiyet.

(Toplumsal Cinsiyet slaydını açın ve üzerinde konuşun)

- 15 Toplumsal cinsiyet bizim biyolojik cinsiyetimize dayanarak toplumun kadın ve erkek için ürettiği farklılıklardır. İşte bu farklılıklara toplumsal cinsiyet denir. Toplumsal cinsiyet özellikleri, biyolojik cinsiyet özelliklerinin aksine toplumdan topluma değişebileceği gibi zaman içinde de değişebilir. Zamana ve mekana ilişkin örnek verebilir misiniz?

⋮ (Yanıtları alın)

- 16 Örneğin, büyükannelerimiz zamanında kadınlar evin dışında çalışmazken ya da çok az kadın çalışırken şimdi daha fazla kadın çalışma hayatına atılmış durumda. Ya da bu toplumda kadınlar çalışabilirken farklı toplumlarda kadının çalışması ya da evin dışına çıkması yasak olabilir.

- 17 Yeniden tahtaya dönersek o halde bizim kendi deneyimlerimizden yola çıkarak tahtaya yazdığımız özellikler ve davranışlar toplumsal cinsiyet özelliklerine ya da rollerine giriyor diyebiliriz.

- 18 Peki, yine tahtamızda kalalım. Tüm bu öğrenmelerin yetişkin hayatımıza yansımaları neler olabilir? Kendi deneyimlerimizden de örnekler verebiliriz ya da genel olarak konuşabiliriz, katı bir toplumsal cinsiyet anlayışı ile yetiştirilen çocuklar yetişkinliklerinde nasıl olurlar?

(Yanıtları alın ve tahta kağıdının üzerinde yanıtları kısa kısa yazın)

(Kısaca Toplumsal Cinsiyet slaydını açın ve sunun)

- 19 Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, eşit olmayan muameledir. Yani aynı fırsatların verilmemesi nedeniyle haklardan yararlanamamaktır. Buna bir örnek düşünebilir misiniz?

(Katılımcıların düşünmesi ve yanıt vermesi için zaman tanıyın)

- 20 Buna en büyük örnek kızların eğitimi olabilir değil mi? Son yıllarda yürütülen pek çok kampanya sonucu kızlara da eşit fırsatlar tanınmaya ve böylelikle onlar da eğitim haklarından yararlanmaya başlamışlardır. Ancak hala bazı ailelerde özellikle ekonomik sıkıntı söz konusu olduğunda okula gönderilen erkek çocuklardır. Bunun nedeni erkeğin ailenin geçimini sağlayacak olması, kadının da kocası tarafından bakılacak olduğu anlayışıdır.

- 21 Toplumsal cinsiyet, aynı zamanda kadın ve erkeğin toplumda eşit statü ve güce sahip olmamalarıdır. Örneğin birçok ailede karar verme konusunda erkekler daha fazla hakka sahipken kadınların karar verme mekanizmalarına katılımları ya beklenmez ya da izin verilmez. Yine aynı şekilde mülkiyet hakkı büyük bir çoğunlukla erkeklerdedir.

- 22 Toplumsal cinsiyet kız ve erkek çocukların belli rollerle büyütülmesidir. Örneğin erkeklerle genellikle evi geçindirmek ve aileyi korumak görevleri verilirken, kadınlardan evi çekip çevirmeleri, çocukları büyütme beklenir. Bunun sonucunda kadınlar çalışma hayatından uzak kalırlar.

- 23 Toplumsal cinsiyet aynı zamanda bizim 'erkeklik' ya da 'kadınlık' olarak algıladığımız özelliklerdir. Biçilen bu rollere uymak için aynı zamanda bizlere kadın ve erkek olarak nasıl davranacağımız ve

kendimizi ifade edeceğimiz de öğretilir. Örneğin, genellikle erkek-
lere güçlü olması öğretilirken kadınlara yumuşak başlı olmaları ve
itaat etmeleri öğretilir. Bunlara “kız kalıpları ya da “erkek kalıpla-
rı” diyebiliriz. Bu kalıplar, çocuklukta bizi şekillendirmekle kalmaz,
hayatımız boyunca değişseler de varlıklarını korurlar: Uysal gelin
kalıbı, fedakâr anne kalıbı, cadı kaynana kalıbı... Kimimiz, çeşitli
nedenlerle bu kalıplara sığmakta diğerlerinden daha fazla zorluk
çekeriz: çünkü hayallerimiz, yeteneklerimiz ve arzularımız vardır.
Ya da bazen hayatımızda öyle bir şey olur ki, artık orada duramaz
hale geliriz: Biz fedakâr anne/eş kalıbına uyduğumuz halde koca-
mız evi geçindiren/aileye kol kanat geren adam kalıbına uymamış
olabilir mesela.

24 Elbette ki sadece kadınlar için değil, erkekler için de böyle örsele-
yici, daraltıcı kalıplar vardır. Onlardan her zaman güçlü olmaları,
özellikle önemli kararları almaları, ailenin geçimini yüklenmeleri,
kadınları korumalarını hatta namusundan sorumlu olmaları bek-
lenir. Erkeklerin kadınlardan daha güçlü oldukları bir toplumsal
düzende, erkeklik kalıbının erkeklere nasıl zarar verdiğini görmek
daha güçtür.

25 Güç, sorumluluk getirir. Erkekler için de güçlü cins olmanın ağır bir
bedeli daha vardır: Güçlü olmaya devam etme gerilimi! Erkeklerin
strese bağlı hastalıklara daha sık yakalanmaları, erken teşhis edil-
mesi gereken hastalıklardan ölüm oranlarının daha yüksek olması,
bu bedelin parçalarıdır. “Erkek adam ağlamaz” diye başlayan hikâ-
ye, hastalıkların geçiştirilmesi, gerektiğinde yardım istenememesi,
stresle başa çıkmanın becerilememesi ile devam eder.

26 Böylelikle şu tip önyargılar ya da kalıplar ortaya çıkar.

 (Kadınlara Dair Toplumsal İnanışlar slaydını açın ve tartışın)

27 Eğer buradaki kadın sözcüğünü çıkarıp erkek sözcüğünü koysak
ne değişir?

 (Yanıtları alın)

28 Bu slaytta yazılanları kabul ediyorsak aynı zamanda şunları da ka-
bul ediyoruz demektir: erkekler duygusal, fedakar, şefkatli değil-
lerdir ya da dedikodu yapmazlar. Şimdi erkeklerle ilgili toplumsal
inanışlara bakalım.

(Erkeklerle Dair Toplumsal İnanışlar slaydını açın ve tartışın)

29

Yine erkek sözcüğünü çıkarıp kadın sözcüğünü koyalım, ne değişir?

(Yanıtları alın)

30

Yine burada da gördüğümüz gibi bu özelliklere sahip kadınlar da olabilir.

31

Şimdi tekrar yaptığımız etkinliğe dönelim. Engellerin üzerinizde yarattığı etkileri ve engeller olmasaydı neler olabileceğini sormuştum. Kimler paylaşmak ister?

(Yanıtları alın)

32

Burada da gördüğümüz gibi toplumsal cinsiyet rolleri adil değildir. Erkeklerin de kadınların da her türlü duygusunu yaşamaya ve bunları uygun bir biçimde ifade etmeye hakkı ve ihtiyacı vardır. Katı toplumsal cinsiyet rolleri haklarımızı yaşamamızı engeller. Örneğin eğitim almamızdan, çalışma hayatına atılmamızdan, kendi kararlarımızı vermekten ya da sorumlulukları paylaşmaktan bizi alıkoyabilir. O zaman karşımıza bir başka kavram çıkar, toplumsal cinsiyet eşitliği ya da eşitsizliği. Toplumsal cinsiyet eşitliği sizce kadın ve erkeğin aynı olması demek midir?

(Yanıtları alın)

33

Toplumsal cinsiyet eşitliği kadın ve erkeğin aynı olması değildir. Sadece erkek ve kadının eşit haklara, sorumluluklara ve fırsatlara sahip olması demektir. Diğer bir deyişle haklar, sorumluluklar ve fırsatlar erkek ya da kız çocuğu olarak doğmalarına bağlı değildir. Örneğin kız çocukları sadece kız oldukları için eğitimden mahrum bırakılamazlar. Toplumsal cinsiyet eşitliği bir insan hakları meselesidir. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet eşitsizliği sadece kadınları değil, erkekleri de ilgilendiren bir sorundur.

► (Aşağıdaki soruları tartıştıktan sonra oturumu bitirin):

- a. Bu oturumda önemli bulduğunuz noktalar nelerdir?
- b. Bu oturumda kendinize ilişkin neler öğrendiniz?
- c. Bu öğrenmenin günlük ve iş yaşamınıza ne tür etkileri olacak?

Not: Yukarıda yer alan soruların amacı hem hızlı bir biçimde katılımcıların oturumda neler öğrendiklerini anlamaya çalışmak hem de konuyu toparlayarak o oturumu kısaca hatırlatmaktır. Dolayısıyla bu soruları sormanız önerilmektedir.

EK-1

Deneyimlerimiz Çalışma Sayfası

1. Kız ya da erkek çocuk olduğunuz için çocukluğunuzda yapmanıza izin verilen/teşvik edilen davranış ya da eylemler neydi?

2. Kız ya da erkek çocuk olduğunuz için çocukluğunuzda neleri yapmanıza izin verilmezdi?

3. Bunları yapmanıza engel olan neydi/kimdi?

4. Bu engellemeler karşısında neler hissettiniz?

5. Engellerin üzerinizde yarattığı etki/etkiler nelerdir?

6. Engeller olmasaydı ne olurdu?

OTURUM 2

Toplumsal Cinsiyete
Dayalı İşbölümü

TEMEL MESAJLAR

Toplum kadınlar ve erkekler için belli toplumsal cinsiyet rolleri belirlemiştir; bu roller işbölümünü de etkiler.

Toplumsal cinsiyete dayalı işbölümü, kadınlarla erkeklerin yaptıkları işlerin farklılaşması ve farklı işlere farklı değerler yüklenmesidir.

Kadının yaptığı işlere gerekli değerin ve önemin verilmemesi kadını ikincilleştirmekte, adeta görünmez kılmaktadır.

Toplumsal cinsiyete dayalı işbölümü, ev dışında ücretli çalışıyor bile olsalar, kadınların asli işlerinin evle ilgili işler olduğunu vurgular.

ETKİNLİK 2.2: 24 SAAT¹

90 dk.

AKIŞ

► (Oturumun içeriğini açıklayın)

- 1 Bu oturumda toplumsal cinsiyete dayalı işbölümünü tartışacağız. Önce Bir etkinlik yapacağız. Etkinliğimizin ismi 24 Saat Etkinliği. Daha sonra kısa bir sunumumuz olacak.
- 2 Sizlerden dört gruba ayrılmanızı rica ediyorum.
 - (Her grubun karma grup olmasına dikkat edin. Her gruba bir tane 24 Saat Çalışma Sayfası ve bir yönerge sayfası dağıtın).

1 Oxfam Gender Training Eğitim Seti ve KSGM tarafından hazırlanan Toplumsal Cinsiyet Eğitim Materyali içinde de yer alan 24 Saat etkinliği, Prof. Dr. Aksu Bora tarafından kadınlar arasındaki sınıfsal farkları içerebilecek ve farklı ihtiyaçlara cevap verebilecek şekilde yeniden uyarlanmıştır.

Materyal

4 tane Ek-2
(Yönerge ile birlikte etkinliğin sonunda yer almaktadır.)
Toplumsal Cinsiyet Eşitliği sunumu

3

Sizlere dağıttığım 24 Saat Çalışma Sayfasının her birisinde farklı bir çift var. Sizler bu çiftlerin 24 saatini nasıl geçirdiklerini çalışacaksınız. Şimdi çalışma sayfalarındaki yönergeleri birlikte gözden geçirelim. Önce çiftinize ilişkin bilgileri okuyarak başlayacaksınız. Daha sonra kimin, hangi saatte ne yaptığını tartışarak tabloya yazacaksınız. Ama sadece kilit kelimeleri kullanın, örneğin saat 7.⁰⁰: “kalktı, yüzünü yıkadı” gibi. Tablonuzu doldurduktan sonra çalışma sayfasında verilen soruları tartışıp cevaplarını kısaca yazacaksınız. Tüm çalışma için 20 dakikanız var. Çalışmaya başlamadan önce her grubun bir sözcü seçmesi gerektiğini hatırlatayım. Sözcüler çalışma bittikten sonra bizlere grup sunumu yapacaklar. Sunum için de her grubun 5'er dakikası olacak.

- ▶ (Gruplar çalışırken aralarda dolaşın ve çalışmanın doğru bir biçimde yapıldığından emin olun).
- ▶ (Gruplara çalışmaları için zaman verin ve sunumları dinleyin. Her grubun tartışma sorularına verdikleri cevapları kısaca tahtaya yazın. Tüm gruplar sunumlarını bitirdiğinde tahtaya dönün ve sonuçları değerlendirin. Muhtemelen aşağıdakine benzer sonuçlar elde edeceksiniz):

- Erkekler daha az çalışıyor ve daha çok uyuyorlar,
- Kadınların çalışma türleri çok çeşitli,
- Erkekler daha fazla kurumsal ilişki kuruyorlar,
- Kadınlar bulundukları çevreden ve aile/komşu ilişkilerinden dışarı pek çıkmıyorlar gibi.

4

Gördüğünüz gibi kadınların çalışma saatleri daha uzun ama ne yazık ki yaptıkları pek çok işin karşılığını alamıyorlar. Bu kadar uzun çalışmanın neticesinde kendilerini geliştirmeye zamanları kalmıyor. Eğer çalışmıyorlarsa daha sınırlı bir yaşam çerçevesi var. Bulundukları çevreden ve aile/komşu ilişkilerinden pek çıkmıyorlar. Yine çalışmıyorlarsa gelecek için bir güvenceleri yok; bu da onların erkeğe bağımlı bir yaşam sürmelerine neden oluyor.

- ▶ (Değerlendirme için aşağıdaki ipuçlarından yararlanabilirsiniz):

Değerlendirme için ipuçları:

- “Çalışma”, bu etkinliğin en önemli kavramıdır. Kadınların ve erkeklerin ne kadar çalıştıkları, cinsiyet deneyiminin maddi ve pratik boyutunu gösterir bize: Kadınlar her durumda erkeklerden daha fazla çalışırlar.
- Gerekli görürseniz, gruplar çalışmaya başlamadan önce, bu kavramı açabilirsiniz: Yalnızca ücretli çalışma değil, yaşamın sürdü-

rülmesi için gerekli bütün faaliyetleri çalışma olarak değerlendirmek gerektiği üzerinde durursunuz.

- Çalışma saatlerinin uzunluğunun yanında, bu çalışmanın karşılığının ne olduğu ve çalışmanın niteliği de önemlidir. “Ev işleri” diye çok genel bir başlık altında ele aldığımız işler, son derece çeşitlenmiş, farklılaşmıştır. Bu işler, eş zamanlı yürütülen işlerdir de. Yani, yemeği ocağa koyarken tezgahı temizlemek ve yemek pişene kadar yatakları toplamak gibi. Dolayısıyla, düz bir saat hesabı, harcanan emeği göstermeye yetmez.
- Bunun yanında, çok farklı yeteneklerin bir arada bulunması gerekir: Çabuk olmak, özenli olmak, sabırlı olmak, dikkatli olmak...
- Ailenin başkalarıyla ilişkilerinin sürdürülmesi, aile içindeki ilişkilerin düzenlenmesi gibi işlevler de kadınlarındır. Örneğin yıl dönümlerini, doğum günlerini hatırlamak, hediye almak, birilerini yemeğe davet etmek gibi. Ancak bunlar da “saat hesabı”na gelmeyen, yorucu ve yıpratıcı işlerdir.
- Kadınlar, evde harcadıkları emeğin karşılığında, işler yolunda giderse yaşamları boyunca bakılma güvencesini ve toplumsal saygınlığı kazanırlar. İşler yolunda gitmezse (kocaları onları terk ederse, çocukları yaşlandıklarında onlara bakmazsa, kocaları ve çocukları ne onlara ne de kendilerine bakacak durumda olmazlarsa...) böyle bir kazançları da olmayacaktır.
- 24 saat egzersizini değerlendirirken, kadınların evde harcadıkları emek karşılığında ne elde ettiklerini grupta muhakkak tartışın. “Hiçbir şey” diyenler olacaktır, onlara sorun: “Peki neden bu şekilde çalışmaya devam ediyorlar?” Böylece, cinsiyet rejiminin² yeniden üretilmesini mümkün kılan bazı kültürel ve ideolojik bileşenlere doğru ilerleme fırsatınız olur: “Yuvayı dışı kuş yapar” gibi kadının yerinin evi olduğu düşüncesini pekiştiren atasözleri ya da güvenlik ihtiyacı gibi.
- Kadınlarla erkeklerin farklı deneyimlerini asıl olarak “çalışma” kavramı üzerinden anlatın; elbette ki bu deneyimin kültürel ve ideolojik boyutları vardır, bunları tartışma sırasında gündeme getirebilirsiniz, ancak her şeyden önce, eşitsizliğin maddi boyutunu ortaya koymak, bunu tartışmak önemlidir.
- Göreceksiniz ki hemen hemen bütün gruplarda, en az çalışan ve kendine en fazla zaman ayıran kadın, esnafın ev kadını eşi. Yine göreceksiniz ki, hemen hemen bütün gruplarda, en fazla çalışan

2 Cinsiyet rejimi, kadının ve erkeğin sosyal hayata, ekonomiye ve topluma katılımlarını yapılandıran inançlar, gelenekler, yasalar ve kurumlar olarak tanımlanabilir.

ve yıpranan, yarım gün ücretli çalışan öğretmen. Bunu yorumlayın: Geleneksel rol, kimi durumlarda kadınların avantajlı olmalarını sağlayabilir. Eğer hikayemizdeki esnaf koca geleneksel yükümlülüklerini yerine getiriyorsa, aile içi şiddet yoksa, kadının başka hayalleri (meslek sahibi olmak gibi) de bulunmuyorsa, sağlanan denge, kadın lehine sayılabilir. Ancak bu durumun nasıl bir pamuk ipliğine bağlı olduğunu belirtin: Adam daha genç bir kadın için onu terk ederse mesela, bu kadın ne yapar? Bu kadının bir “b planı” var mıdır?

- Öğretmenin çalışma süresinin on sekiz saate kadar uzamasını da muhakkak yorumlayın: Geleneksel rolünü sürdürürken aynı zamanda ücretli çalışmaya da katılmak, kadınlar için nasıl bir dezavantaj getiriyor?
- Aynı zamanda yaşam döngüsünü hatırlatın: Gençken ve çocuklar küçükken çalışma saatleri çok uzundur ama yaşlandıkça, çocuklar büyüdükçe, yavaş yavaş kısalacaktır.
- Bu etkinliğin en büyük tehlikesi, kadınların yaşadıkları sorunların sadece “özel alan” dediğimiz aile ve ev alanıyla sınırlı olduğu yanılsaması yaratmasıdır. Esnafın ev kadını eşi ya da meslek sahibi kadın örneklerinde, “kadının hiçbir sorunu yok” denebilir. O zaman hatırlatın: Kadınlar sadece ev ve aile ile ilgili sorunlar mı yaşarlar?
- Bu hatırlatma için işyerine ilişkin sorunları kullanabilirsiniz (meslek sahibi kadın için).
- Ya da “kendini geliştirmek için ne yapıyor” sorusunu kullanabilirsiniz. İnsanın kendini geliştirmesi, potansiyellerini keşfetmesi, bunları gerçekleştirmesinin ne kadar önemli olduğunu vurgulayabilirsiniz- hem kişi için hem de toplum için.
- Bütün kadınları ilgilendiren sorunları hatırlatabilirsiniz: Şiddet gibi, kadınları bir cins olarak aşağılayan kültür unsurları gibi (namusu sadece kadınla özdeşleştiren anlayışa, bağımsızlaşmanın engellenmesi vb. konulara da değinebilirsiniz).
- Buna bağlı bir başka nokta, aile içinde kadınların yaşadığı kimi sorunların kamusal çözümlerinin olduğunu vurgulanmasıdır. Örneğin şiddet, aile içinde yaşanan bir sorundur ve bunun çözümü olarak aile büyüklerinin müdahalesi, kadının kocasını yola getirmeye çalışması gibi şeyler önerilebilir. Ancak, bütün dünyada aile içi şiddete mücadeleye ilişkin kamusal politikalar uygulandığını hatırlatabilirsiniz. Danışma merkezleri, sığınaklar, kadın ve çocukları şiddetten koruyucu yasalar gibi imkânların önemine değinebilirsiniz. Böylelikle, gündelik hayat ile siyaset arasındaki bağı kurmak da mümkün olabilir: Bu sorunların çözümü için gerekli kamu

politikalarına kim karar verecek, karar alma mekanizmalarında kadınlar olmazsa bu sorunlar siyasetin gündemine nasıl gelecek?

- Bu etkinlikte ilginç bir çıktı, grupların neredeyse tamamında, grubun kendi yarattığı karakterlerle ilgili duygusal tepki geliştirmesidir. Ev işçisi kadın en çok sempati toplayan karakterken doktor kadın neredeyse hiç sevilmez! Katılımcılar ev işçisi kadının problemlerini sosyolojik terimlerle konuşurlar ve empatik bir yaklaşım geliştirirler. Doktor kadının sorunları ise daha çok “aile içi iletişimsizlik” türünden psikolojik sorunlar olarak ifade edilir. Doktor kadına karşı bir empati geliştirememelerinin nedeni onun güçlü olabileceği düşüncesi olabilir mi?

5 Şimdi sunumumuza dönelim.

(Cinsiyete Dayalı İşbölümü slaydını sunun)

6 Bir önceki oturumumuzda toplumun kadınlar ve erkekler için belli toplumsal cinsiyet rolleri belirlediğini görmüştük. İşte bu roller, kadınlar ve erkekler arasındaki işbölümünü de etkiler. Toplumlara kadın ve erkeklerden beklentileri farklıdır. Toplumsal cinsiyet mekanı kamusal ve özel mekan olarak ikiye ayırarak erkekleri kamusal alanla kadınları özel alanla ilişkilendirir. Toplumun beklentileri ve mekana ilişkin ilişkilendirmeleri sonucu kadınlar, aile ve evle ilgili işlere yönlendirilirken, erkekler evin dışına yani kamusal alanda yapılacak işlere yönlendirilirler. Böylelikle toplum, kadınla erkek arasında cinsiyete dayalı bir işbölümü oluşturur. Bu cinsiyet temelli iş bölümü neredeyse evrenseldir.

7 Peki, bu iş bölümü nasıl oluşur? Gelin bu soruya başka bir soruyla cevap arayalım. Kız çocuklarıyla erkek çocuklarına genellikle oyuncak olarak neler alınır?

(Yanıtları alın)

8 Evet, kız çocuklarına genellikle bebek, çay seti, mutfak malzemesi gibi oyuncaklar alınırken, erkek çocuklarına genellikle araba, uçak, kamyon ve top gibi oyuncaklar alınır değil mi? Bunun nedeni ne olabilir sizce?

(Yanıtları alın ve Farklı Oyunlar, Farklı Oyuncaklar... slaydını sunun)

9 Evet, sizlerin de ifade ettiği gibi, bizler farklı oyunlar, farklı oyuncaklar ile farklı toplumsal rollere hazırlanırız. Kız çocuklarına oyun-

cak bebek, çay seti gibi daha ziyade ev ve ev işleriyle ilgili oyuncaklar alınır. Böylece kadınların öncelikli sorumluluk alanlarının evin içi olması beklenir. Erkek çocuklarına araba, uçak, kamyon ve top gibi daha ziyade dış mekânlarda oynanacak oyuncaklar alınır; çünkü onun da hayatını daha çok evin dışında, yani kamusal alanda geçirmesi beklenir. Ya da erkek çocukların elektronik aletlere (bilgisayar, cep telefonu gibi) daha meraklı oldukları, kızlarınsa bu tip aletlere ilgi duymadığı varsayılır.

(Kadınlar Ne Yapar? Erkekler Ne Yapar? resimli slaydı açın. Tahtayı ikiye bölün. Bir tarafa Kadınlar, diğer tarafa Erkekler yazın.)

10

Evet, kadınlar ne yapar? Özellikle çalışma hayatında olmayan, yani ev kadınlarının neler yaptıklarına bir bakalım.

(Yanıtları alın ve kısa maddeler halinde yazın)

11

Peki, erkekler ne yapar?

(Yanıtları alın ve Kadınlar Ne yapar? Erkekler Ne Yapar? başlıklı ikinci slaydı açın)

12

Çoğu kadının ev içi hizmet ve bakım işlerinden sorumlu olması beklenirken; erkeklerin toplumsal yaşam içinde her türlü gelir getirci aktiviteyi yerine getirmesi beklenir.

(Slaydı okuyun)

13

Peki, kadınlar bu emekleri karşılığında ne alırlar?

(Yanıtları alın)

14

Erkekler ne alırlar?

(Yanıtları alın ve Emekleri Karşılığında slaydını sunun)

15

Sizlerin de gördüğünüz gibi kadınlar emeklerinin karşılığında para kazanamaz, sigortalı ve emekli olamazlar. (Ev kadınlarının işe bağlı sigortalı olarak emekli olma hakları bulunmakla beraber genellikle ya bu bilgiden yoksundurlar ya da prim ödeyemedikleri için bu haktan yararlanamazlar). Mesai saatleri de yoktur. İşleri aynı anda pek çok faaliyetin yürütülmesini gerektirir. Ama buna karşılık yaptıkları işlere bir değer verilmediği gibi, statüsü de düşük

olarak görülür. Diğer yandan erkekler maaşlı ve sigortalı bir işte çalışırlar. Emeklilik hakları vardır. Belli bir süre için çalışırlar, yani mesai saatleri bellidir. Evin geçimini sağladıkları için toplumda bir güç ve saygınlık elde ederler ve iş nedeniyle belli bir sosyal çevreleri vardır. Yani sosyal ilişkilere dâhil olurlar. Dışarıda çalışmayan kadınlarınsa sosyal hayatları ailelerinden ve komşularından ibarettir. Elbette sigortasız, düşük statülü olarak görülen işlerde çalışan erkekler de vardır. Ya da sosyal hayata katılımı daha güçlü olan ev kadınları da vardır. Ancak genele bakacak olursak durumu böyle özetlemek mümkündür.

16 Peki, kadının görünmeyen emeğinin sonuçları neler olabilir?

(Yanıtları alın ve Kadının Görünmeyen Emeği slaydını sunun)

17 Toplumsal cinsiyete dayalı işbölümünün sonucu olarak ve emeklerinin maddi bir karşılığı olmadığı için kadınlar eşlerine bağımlıdırlar. Yaptıkları işlerin karşılığı olmadığı gibi güvencesi de yoktur. Yaptıkları işlere toplum tarafından değer verilmediği ve düşük statüde görüldüğü için kadınlar, erkeklere göre ikincil olarak görülürler. Erkekler, çalışmalarının karşılığında genellikle maddi bir kazanç sağlarken, “kadın işleri”nin karşılığı, ancak manevi olabilir. Bunun sonucu olarak erkekler mülkiyet ve gelirin büyük bir kısmını alırken, kadınlar emeklerinin karşılığını alamazlar. Bu da kadın yoksulluğunu getirir.

18 Diyelim ki, kadın ücretli bir işte çalışıyor. Peki, o zaman durum ne olacaktır?

(Yanıtları alırken Kadınlar Ev Dışında Çalışsalar Bile slaydını açın)

19 Kadınlar ev dışında çalışsalar bile evlerine döndüklerinde çoğunlukla evin işlerini tamamlamak zorunda kalırlar. Diğer yandan iş yerinde, kadınlar asıl yerlerinin orası olmadığı gibi önyargılarla ve bazen, özellikle özel sektörde daha düşük ücretle baş etmek zorunda kalabilirler. Evdeki sorumlulukları yüzünden geç saatlere kadar çalışmadıkları için yeterince “verimli” olmadıkları düşünülür. Bu yüzden de terfi etmeleri de zor olur.

(Cinsiyete Dayalı İşbölümü ve Cinsiyet Eşitsizliği slaydını açın ve açıklayın)

20

Şimdiye kadarki söylediklerimizi şöyle bir özetlersek; toplumların kadın ve erkeklerden beklentileri farklıdır. Toplumsal cinsiyete dayalı işbölümü, kadınların ve erkeklerin ne yapması gerektiği veya neleri yapabilecekleri hakkında toplumda yaratılmış olan fikirlerle ve değerlere dayanarak, kadınlara ve erkeklere farklı roller, sorumluluklar ve görevler yüklenmesidir. Bu temel iş bölümü, hayatın pek çok alanında tekrarlanır. Kadınlar ve erkekler arasında toplumun oluşturduğu bu cinsiyet temelli iş bölümü neredeyse evrenseldir ve kadını sosyal hayatın ve çalışma hayatının dışında tutmakta, onu ikincilleştirmektedir. Kadının erkeklere göre ikincil olarak görülmesi toplumsal cinsiyet eşitsizliğidir. Son olarak kadınların erkeklere göre ikincilleştirilmesi, eşitsizliğe sebep olan söz ve davranışlara maruz bırakılması toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık olarak bilinir.

(Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık slaydını açın ve açıklayın).

21

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ayrımcılığın bir sonucudur. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi'nin (CEDAW) ilk maddesi ayrımcılığı "Kadınların medeni durumlarına bakılmaksızın ve kadın ile erkek eşitliğine dayalı olarak politik, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ve diğer alanlardaki hakları ve temel özgürlüklerinin tanınmasını, kullanılmasını ve bunlardan yararlanılmasını engelleyen veya ortadan kaldıran veya bunu amaçlayan cinsiyete bağlı olarak yapılan herhangi bir ayırım, mahrumiyet ve kısıtlama" olarak tanımlar. Kadınların eğitime erişim imkanlarının kısıtlanması, ücretli bir işte çalışmalarının engellenmesi, işe alımlarda erkek personelin tercih edilmesi bazı cinsiyete dayalı ayrımcılık örnekleridir.

22

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği karar alma sürecini de belirler. Hayatlarımız hakkındaki kararları kimlerin verdiğine bakarsak karşımıza genellikle şu bileşenler çıkar: Aile büyükleri ve yakın çevre, patronlar, kanaat önderleri, dini liderler, siyasetçiler, meclis, kamu otoriteleri vb. Söz konusu bileşenlerin cinsiyetleri genellikle erkeklerden oluşur ve güçlerini gelenek, sosyal ilişkiler, para, yasalar, bilgi gibi kadınların genellikle uzak olduğu güç kaynaklarından alırlar.

(Toplumsal Cinsiyete İlişkin İstatistikler slaydını açın).

22

Toplumsal cinsiyete ilişkin istatistikler de bunun göstergesidir. Bu durum toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir sonucu olup erkeklerin çoğunun çocukluklarından itibaren alınan kararlara dahil edilmesi, kadınlardan ise verilen kararlara uymalarının beklenmesi biçimindeki süreç sonucunda belirlenir.

(Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Sonuçları slaydını sunun).

23

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, yalnızca ayrımcılıktan doğrudan etkilenenlerin zarar görmesi anlamına gelmez. Bireyleri, aileleri, ulusun bir bütün olarak insani gelişmesini etkiler. Üstelik, daha önce de belirtildiği gibi, eşitsizlik, eşitsizliği besler: Yani, toplumsal cinsiyet ayrımcılığı, bütün toplumu ilgilendiren eşitsizlik ve sorunların dalga dalga büyümesine yol açan bir domino etkisi yaratır.

► (Şu soruları kısaca tartışarak oturumu bitirin):

- Sağlık personeli olarak baktığınızda mesai, nöbet, yapılan işler, ücret, terfi, mesleki gelişim gibi konularda kadın/erkek sağlık personeli arasında farklar var mı? (Varsa) Neler?
- (Varsa) Bu farklar sizleri nasıl etkiliyor olabilir?

EK-2
24 Saat
Etkinliği
Çalışma
Sayfası
1

GRUP I: Ankara’da yaşayan Selma Hanım ve Mustafa Bey 13 yıldır evlidir. Selma Hanım ev işçisi olarak çalışmakta olup Mustafa Bey 9 ay önce çalıştığı tekstil firmasından çıkarılmıştır, işsizdir. Çiftin 11 yaşında Melek ve 8 yaşında Emin isminde iki çocukları vardır.

Saat	Selma Hanım	Saat	Mustafa Bey
01.00		01.00	
02.00		02.00	
03.00		03.00	
04.00		04.00	
05.00		05.00	
06.00		06.00	
07.00		07.00	
08.00		08.00	
09.00		09.00	
10.00		10.00	
11.00		11.00	
12.00		12.00	
13.00		13.00	
14.00		14.00	
15.00		15.00	
16.00		16.00	
17.00		17.00	
18.00		18.00	
19.00		19.00	
20.00		20.00	
21.00		21.00	
22.00		22.00	
23.00		23.00	
24.00		24.00	

GRUP II: 21 yıldır evli olan Güler Hanım ve Ercüment Bey Kırşehir’de yaşamaktadır. Ercüment Bey esnaf, Güler Hanım “ev kadını”dır. Çiftin Murat, Ahmet ve Fehmi isminde üç çocukları vardır. Murat 19, Ahmet, 14 ve Fehmi 8 yaşındadır. Murat babasıyla çalışırken, Ahmet ve Fehmi okula devam etmektedir. Ercüment Beyin yatağa bağımlı annesi 6 yıldır bu evde yaşamaktadır.

Saat	Ercüment Bey	Saat	Güler Hanım
01.00		01.00	
02.00		02.00	
03.00		03.00	
04.00		04.00	
05.00		05.00	
06.00		06.00	
07.00		07.00	
08.00		08.00	
09.00		09.00	
10.00		10.00	
11.00		11.00	
12.00		12.00	
13.00		13.00	
14.00		14.00	
15.00		15.00	
16.00		16.00	
17.00		17.00	
18.00		18.00	
19.00		19.00	
20.00		20.00	
21.00		21.00	
22.00		22.00	
23.00		23.00	
24.00		24.00	

EK-3
24 Saat
Etkinliği
Çalışma
Sayfası
2

EK-4
24 Saat
Etkinliği
Çalışma
Sayfası
3

GRUP III: 10 yıldır evli olan Semiha Hanım ve Mahmut Bey Bursa'da yaşamaktadır. Her ikisi de ilkokul öğretmeni olan çiftin Mert isminde 6 yaşında zihinsel engelli bir çocukları ve Hümeýra isminde 2 aylık bir bebekleri vardır.

Saat	Semiha Hanım	Saat	Mahmut Bey
01.00		01.00	
02.00		02.00	
03.00		03.00	
04.00		04.00	
05.00		05.00	
06.00		06.00	
07.00		07.00	
08.00		08.00	
09.00		09.00	
10.00		10.00	
11.00		11.00	
12.00		12.00	
13.00		13.00	
14.00		14.00	
15.00		15.00	
16.00		16.00	
17.00		17.00	
18.00		18.00	
19.00		19.00	
20.00		20.00	
21.00		21.00	
22.00		22.00	
23.00		23.00	
24.00		24.00	

GRUP IV: Ayşe Hanım ve Ömer Bey 8 yıldır evlidir. Ayşe Hanım bir üniversite hastanesinde jinekolog, Ömer Bey ise bir firmada mimar olarak çalışmaktadır. Çiftin 6 yaşında Ece isimli bir kızları vardır.

Saat	Ayşe Hanım	Saat	Ömer Bey
01.00		01.00	
02.00		02.00	
03.00		03.00	
04.00		04.00	
05.00		05.00	
06.00		06.00	
07.00		07.00	
08.00		08.00	
09.00		09.00	
10.00		10.00	
11.00		11.00	
12.00		12.00	
13.00		13.00	
14.00		14.00	
15.00		15.00	
16.00		16.00	
17.00		17.00	
18.00		18.00	
19.00		19.00	
20.00		20.00	
21.00		21.00	
22.00		22.00	
23.00		23.00	
24.00		24.00	

EK-5
24 Saat
Etkinliği
Çalışma
Sayfası
4

24 SAAT ETKİNLİĞİ YÖNERGELER

- ▶ Kimin, hangi saatte ne yaptığını sadece kilit kelimelerle ile tabloya yazınız. Örneğin saat 7.00'de kalktı gibi.
- ▶ Aşağıdaki soruları tartışın ve cevaplarınızı yazın:

a. Kim kaç saat çalışıyor?

Not: “çalışma” dendiğinde sadece ücretli çalışmayı kastetmiyoruz, bütün ev işleri ve çocuk/yaşlı/hasta bakımı işleri, alışveriş, fatura yatırma... da “çalışma” kavramına dahildir.

- b. Kim, kendine ne kadar zaman ayırıyor?
- c. Kim uykuya ne kadar zaman ayırıyor?
- d. Kim kendini geliştirmeye zaman ayırıyor?
- e. Toplumsal ve kültürel etkinliklere katılım ve en yakın çevre dışındaki insanlarla sosyalleşme imkânı kim için daha fazla?
- f. Kadının ve erkeğin en büyük sorunu sizce nedir?

OTURUM 3

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitiminde Direnci Yönetmek

ETKİNLİK 2.3: DİRENCİ YÖNETMEK

90 dk.

AKIŞ

1 Eğitimlerde bazı konular katılımcılarda direnç oluşturabilir. Toplumsal cinsiyet eşitliği böyle bir konudur. Bu oturumda eğitimde direncin ne olduğunu, direncin nedenlerini ve özellikle toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimlerinde ortaya çıkan direnci nasıl yönetebileceğimizi ele alacağız.

► (Direnç slaydını açın ve açıklayın).

2 Türk Dil Kurumu Sözlüğüne göre direnç, dayanma, karşı koyma gücü, mukavemet olarak tanımlanmaktadır. Eğitimlerde karşılaşılan direnç ise belli konuları öğrenmeye karşı koymak olarak tanımlanabilir. Özellikle sosyal değişim gerektiren konuların direnç yarattığı bilinmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliği bu konulardan birisidir.

2 Sizce neden katılımcılar toplumsal cinsiyet konusundaki değişime direnç gösterirler?

(Yanıtları alın ve Değişime Karşı Direncin Nedenleri slaydını sunun).

3 Değişime karşı geliştirilen direnci dört başlık altında toplayabiliriz¹:

¹ Mainstreaming Gender in the Energy Sector – A Training Manual. August 2012. <https://www.norad.no/globalassets/import-2162015-80434-am/www.norad.no-ny/filarkiv/5.-oks-2012---/energi-og-kjonn/trainers-guide-gender-mainstreaming-in-the-energy-sectorfinal.pdf>

Materyal

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitiminde Direnci Yönetmek Sunumu

- a. Sosyal standart ve normlardan sapmaya karşı direnç: Bazen kişiler isteseler bile, soyutlanacakları ve olumsuz tepkiler görebilecekleri korkusuyla toplumun baskın kültürüne karşı gelmeyebilirler.
- b. Güç ilişkisine temellenen direnç: Bu tür direnç, şimdiye kadar ellerinde tuttukları statü, güç, nüfuz ve diğer ayrıcalıkların diğer grup tarafından ellerinden alınacağı korkusuyla ilişkilidir.
- c. Uygulamaya ilişkin direnç: Toplamların yapısı değişime kolayca tepki vermeye ya da bu değişime uyum sağlamaya uygun değildir. Örneğin katı bir hiyerarşik yapıya sahip bir organizasyonun birden bire katılımcı bir yapıya geçmesi kolay değildir.
- d. Psikolojik direnç: Güvenliği kaybetme korkusu, suçluluk duygusu, kişinin kendi kapasitesine ilişkin şüpheleri, düşük benlik algısı, toplumsal cinsiyetin “kadınların işi” olduğu inancı.

4

Daha önce bu konularda eğitim veren var mı? Hiç bu tür dirençlerle karşılaştınız mı? Nasıl baş ettiniz?

(Yanıtları alın)

(Direnci Yönetmek slaytlarını açın ve sunun²).

Direnci Yönetme Stratejileri

Vereceğiniz eğitiminizde dirençli katılımcılarla ya da özellikle toplumsal cinsiyet eşitliği eğitiminde dirençlerle karşılaşabilirsiniz. Böyle dirençlerle karşılaştığınızda;

- Sakin kalın
- Aşırı tepki göstermeyin.
- Fikrinizi söylerken tartışma tonuna girmeyin, nötr bir biçimde fikrinizi ifade edin.
- Direnç gösterilen konunun, örneğin toplumsal cinsiyet eşitliğinin öğrenmenin kişisel ve mesleki ne gibi yararları olduğuna ilişkin büyük grup yada küçük grup tartışması yürütün.
- Çok zorlandığınızda diğer katılımcılara dönüp onların ne düşündüğünü sorun.
- Gösterilen dirence göre gerekirse istatistiki bilgileri kullanın. Katı-

² Bu bölüm Zehra Tosun'un katkılarıyla hazırlanmıştır

limciyi ikna etmeye zorlanıyorsanız zamanınızın kısıtlı olduğunu ve eğer isterse bu konuyu oturum bitince tartışabileceğinizi söyleyin.

- Eğitim sırasında katılımcıları suçlayan ifadeler kullanmaktan kaçının.
- Küçük grup çalışmaları ve egzersizlerden yararlanın.
- Günlük hayattan güncel örnekler verin.
- Katılımcıları ikna çabasına girmeyin, sadece meseleyi açık bir şekilde anlattığınızdan emin olun.
- Sık sık geriye dönerek hatırlatmalar yapın, konular arasındaki geçişlerin kopuk olmamasına dikkat edin.
- Sık karşılaşılan direnç argümanlarına ilişkin yanıtlarınızı eğitimin geneline yayın ve tekrarlayın.

(Sık Karşılaşılan Direnç Argümanları slaytlarını sunun. Her bir slaydı açtığınızda slaytta yazan argümana ilişkin neler yapılabileceğini sorun. Sonra slayda bir kez daha tıklayarak çözüm önerilerini açın. Çözümleri tartışın).

NE YAPABİLİRSİNİZ?	
İfade	Yapılabilecekler
 İnsanlar aynı değildir, bu nedenle eşit olamayız. Kadın erkek eşit değildir. Her ikisinin özellikleri ve sorumlulukları farklıdır.	<ul style="list-style-type: none">▶ Eşitliğin aynılıktan farkını detaylı bir şekilde açıklayın. Aksine eşitliğin farklılıkların olduğu yerde anlamlı ve gerekli bir ilke olduğunu vurgulayın.▶ Ayrıca şekli eşitlik ile fiili eşitlik anlayışı hakkında bilgi verin.▶ Kadın ve erkeğin birbirinden farklı olduğunu kabul edin: “Kadınlarla erkekler elbette birbirine özdeş iki canlı değildir. Biyolojik özelliklerimiz olarak farklıyız. Bireysel olarak özelliklerimiz ve sorumluluklarımız da farklı olabilir.”▶ Ancak işbölümü ve sorumlulukları paylaşmanın bir zorunluluktan çok, bir seçim meselesi olduğunun altını çiziniz: “Ancak ben şahsen bunların bir zorunluluktan çok bir paylaşım ve seçim meselesi olduğuna inanıyorum.”▶ Diğer katılımcıların bu konuda neler düşündüğünü sorun.

<p>“</p> <p>Kadınlar halinden çok memnun. Bizim bir komşumuz var...</p> <p>“</p> <p>Bizim toplumca böyle bir sorununuz olduğuna inanmıyorum. Abartılıyor. / Bizim ailede / meslekte / ilde / bölgede vb. böyle bir sorun yok.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Genel gerçeklerle örtüşmeyen istisnai örnekler verildiğinde güncel istatistiklerden bahsedin. ▶ Farklı örnekleri olan katılımcılara söz verin. ▶ Bu konuda son yıllarda katedilen gelişmelere rağmen hala sorun yaşandığını göstermek için toplumsal cinsiyet sunumunda yer alan istatistikleri sunun/hatırlatın. ▶ Ayrımcılığın her yerde karşılaşılan bir sorun olduğunu, çoğu zaman fazla içselleştirildiği için bunun fark edilemesinin güçleştiğini vurgulayın. ▶ Diğer katılımcılara aynı fikirde olup olmadıklarını sorun. ▶ Eğer böyle bir sorun yoksa neden karar vericilerin çoğunun erkek olduğunu sorun.
<p>“</p> <p>Elbette kadınlara önem veriyoruz. Kadınlar bizim başımızın tacı. Onlar çiçektir.</p>	<p>Şu soruları büyük grupta tartışabilirsiniz:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ İş yerinde kadınla erkeğe eşit fırsatlar ve haklar veriliyor mu? ▶ Örneğin kadınla erkek çalışanlara aynı görevler veriliyor mu? ▶ Verilmiyorsa neden? ▶ Verilmiyorsa bu işbölümüne nasıl yansıyor? Bu tür işbölümünün etkileri neler olabilir? ▶ Bu tür bir işbölümü diğer tarafın daha fazla çalışmasına neden oluyor mu? ▶ Eşit bir işbölümü olsa neler değişebilir? ▶ Kadınları narin, korunacak varlıklar olarak algılamak onların güçlerine haksızlık olur mu?
<p>“</p> <p>Böyle gelmiş böyle gider, ne yaparsak yapalım eşitliği sağlayamayız.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Yılları içinde Dünya'da ve Türkiye'de yaşanan değişimden bahsedin. Eşitlik için herkesin yapabileceği bir şey olduğunu sık sık vurgulayın, çalışmayı katılımcıların bireysel ve kurumsal olarak yapabilecekleri üzerine düşüncelerini sağlayarak tamamlayın.

Bu tür konular aile birliğini bozuyor.

Bizim kültürümüz böyle şeyleri kaldırmaz. Bunlar hep yabancıların bize dayatması

- ▶ Eşitsizliğin sadece kadınları ilgilendiren bir mesele olmadığını belirtin, toplumsal sonuçlarından bahsedin.
- ▶ Eşitsizliğin sonuçlarından biri olan şiddetin yaygınlığından; bireylere, ailelere ve toplumlara etkilerini belirtin.
- ▶ Katılımcıların örnekler vermelerini isteyin.
- ▶ Bu konuda son yıllarda katedilen gelişmelere rağmen hala sorun yaşandığını göstermek için toplumsal cinsiyete ilişkin istatistikleri sunun.
- ▶ Neden böyle düşündüğünü öğrenmeye çalışın: “Kültürümüzün ya da toplumumuzun kadın ve erkeğe eşit haklar, sorumluluklar ve fırsatlar verme konusunda neden sorunlar yaşayabileceğini düşünüyorsunuz?”
- ▶ Toplamların değışebileceğini ifade edin: “Toplamlar zamanla değışebilirler. Örneğin eskiden kadınların çalışması ayıp karşılanırken şimdi pek çok kadın çalışıyor. Bu konuda büyüklerimizin zamanında kabul edilmeyen ama şimdi normal karşılanan başka hangi değışimler var?” (Örnek olarak, kadının çalışma hayatına atılmasının dışında kız çocuklarının eğitim almasının, evlilik yaşının yükselmesinin, erkeklerin de artık duygularını ifade edebilmesinin yararlarını geçmişle kıyaslayarak tartışabilirsiniz).
- ▶ Her değışimin kötü olmadığını vurgulayın. “Her değışiklik kötü değildir. Sadece alışması zaman alabilir.” Örnek olarak cep telefonlarının, bilgisayarların hayatımıza getirdiği kolaylıkları verebilirsiniz.
- ▶ Diğer katılımcıların fikrini alın. “Diğer katılımcılarımız bu konuda ne düşünüyor?”

<p>“Pozitif ayrımcılık kadınlara hakarettir”.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ► Pozitif ayrımcılıktan bahsederken başka alanlardan da örnekler verin, örn. engellilik. Pozitif ayrımcılığın eşitlik sağlanıncaya kadar uygulanacak bir araç olduğunu vurgulayın.
<p>“Kadınlara özgürlük verirsiniz dengesizlik olur”.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ► Özgürlüğün verilen bir şey olmadığından, her insanın özgür doğduğundan bahsedin. İnsan Evrensel Bildirgesi’nden örnek verin. Herkesin doğuştan özgür olduğunu, asıl dengesizliğin özgürlüklerin kısıtlanmasıyla ortaya çıktığını vurgulayın.
<p>“Kadınlar çalışmak/ siyasete girmek istemiyor”.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ► Kadın ve erkeklerin nasıl sosyalleştiğinden, rol modellerden bahsedin. ► Kadın ve erkeklerin çocuklukta hangi mesleklerle nasıl yönlendirildiğini sorun. ► Kadınların çalışma hayatı ve siyasete katılımı önündeki engelleri kadın katılımcılardan örnekler isteyerek açıklayın.
<p>“Zaten her şeyi kadınlar yönetiyor, son sözü onlar söylüyor”.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ► Katılımcının bu görüşünü somut örneklerle açıklamasını isteyin. ► Genel olarak kadınların hangi konularda karar verebildiğini tartışın. ► Karar alma mekanizmalarında kadınların oranından bahsedin.
<p>Bütün bunlardan kadınlar sorumlu, daha fazla çaba gösterebilirler.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ► Kadınların sadece kadın oldukları için karşılaştıkları engellerin ve ayrımcılığın ortadan kaldırılmasının yalnızca kadınların sorumluluğu olmadığını; devletin ve erkeklerin de sorunu olduğunu, ayrımcılığın herkesi olumsuz yönde etkilediğini vurgulayın.
<p>“Çocuğu en iyi anne yetiştirir, babalar beceremez”.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ► Erkeklerin, emzirmek dışındaki tüm sorumlulukları yerine getirebilecek fiziksel ve bilişsel yeterliliğe sahip olduğunu, çocuk yetiştirmeye ilişkin her şeyin öğrenildiğini, kadınlar öğrenebiliyorsa erkeklerin de öğrenebileceğini belirtin.

“Erkek çocukları anneler yetiştiriyor, bu sorunun sebebi anneler. Anneleri eğitirsek sorun çözülür”.

“Eğitim şart”
her şey eğitimle çözülür.

- ▶ Erkek çocukları sadece annelerin yetiştirmedigini; babaları örnek aldıklarını belirtin.
- ▶ Okul, medya, kitaplar, arkadaşlar, atasözleri, oyunlar vb. çocuğun yetiştirilmesindeki rolünü tartışın.
- ▶ Eşitsizliğin sadece eğitimle çözülemeyecek bir mesele olduğunu açıklayın, eşitlik eylem planlarından ve uluslararası örneklerden bahsedin.

1

2

MODÜL

3

4

5

6

7

8

9

10

OTURUM

1

Kadına Yönelik Şiddet:
Tanımı, Türleri, Nedenleri ve Etkileri

2

Kadına Yönelik Şiddetin Sonuçları ve Kadına
Yönelik Şiddette Sağlık Çalışanının Rolü

MODÜL 3

Bir Sağlık Sorunu Olarak Kadına Yönelik Şiddet

SÜRE

180 dk.

MODÜLÜN HEDEFLERİ

Modülün sonunda katılımcılar:

- Kadına yönelik şiddetin ve ilişkili diğer kavramların tanımını yapabileceklerdir.
- Kadına yönelik şiddetin türlerini ve nedenlerini açıklayabileceklerdir.
- Kadına yönelik şiddetin küresel durumunu açıklayabileceklerdir.
- Kadına yönelik şiddetin Türkiye'deki durumunu açıklayabileceklerdir.
- Kadına yönelik şiddetin kadınların fiziksel, cinsel/üreme sağlığı, ruhsal ve sosyal sağlıkları üzerindeki olumsuz etkilerini açıklayabileceklerdir.
- Kadına yönelik şiddetin çocuk ya da çocukların fiziksel, ruhsal ve sosyal sağlıkları üzerindeki olumsuz etkilerini açıklayabileceklerdir.
- Sağlık çalışanlarının kadına yönelik şiddet konusundaki rol ve sorumluluklarını sayabileceklerdir.
- Şiddet gören kadının sağlık hizmeti almak için başvurmada karşılaştığı engelleri tanımlayabileceklerdir.
- Sağlık çalışanlarının şiddet gören kadına etkili sağlık hizmeti sunmadaki engelleri tanımlayabileceklerdir.

MODÜL PLANI

	 Amaç	 Süre
Oturum 1 Kadına Yönelik Şiddet/ Şiddetin Kadınlar ve Çocuklar Üzerindeki Olumsuz Etkileri	<p>Kadına yönelik şiddete ilişkin tanımlarının, şiddet türleri nin ve nedenlerinin öğrenilmesi</p> <p>Dünyada ve Türkiye’de kadına yönelik şiddete ilişkin durumla ilgili bilgilenilmesi</p> <p>Kadına yönelik şiddetin kadın ve çocukları üzerindeki olumsuz etkilerinin kavranmasının sağlanması</p>	120 dk.
Oturum 2 Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Sağlık Çalışanının Rolü	<p>KYŞ konusunda sağlık çalışanlarının rol ve görevlerinin tanımlanması</p> <p>Şiddete maruz kalan kadının hizmet alması ve sağlık çalışanlarının KYŞ konusunda hizmet sunmada karşılaştıkları engellere ilişkin farkındalık kazandırılması</p>	60 dk.

Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) kadına yönelik şiddeti bir insan hakları ihlali ve ayrımcılık olarak kabul etmektedir. Sözleşmede kadına karşı/yönelik şiddet “ister kamu ister özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar veya ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem ve bu eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma” olarak tanımlanır. “Kadın” terimi 18 yaş altındaki kız çocuklarını da kapsamaktadır.

Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda dünyada ve Türkiye’de yoğun çabalar sarf edilmesine rağmen kadına yönelik şiddet hala ciddi bir sorun olmaya devam etmektedir. Dünya çapında¹ ve Avrupa Birliği’ne² üye ülkelerde her üç kadından birisi, çoğunluğu eş ya da partnerleri tarafından olmak üzere fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz bırakılmaktadır. Türkiye’de ise her on kadından dördü fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalmaktadır³.

Şiddetin her hangi bir türünün kadının sadece fiziksel değil, aynı zamanda cinsel, ruhsal ve sosyal sağlığı üzerinde çok büyük olumsuz etkileri vardır. Şiddetin olumsuz etkileri sadece kadını sınırlı kalmaz, varsa çocuklarını da pek çok açıdan etkiler. Çocuklar aile içi şiddete tanık olabilir, kendisi şiddete maruz kalabilir, anne babasının boşanması ya da şiddet nedeniyle hayatını kaybetmesi sonucunda yaşamı sekteye uğrayabilir ya da şiddet uygulayan tarafından kadın üzerinde hâkimiyet kurmak için kullanılabilirler. Bu modül, kadına yönelik şiddet, türleri, nedenleri ve şiddetin hem kadın hem de çocuklar üzerindeki etkisine ilişkin bir farkındalık yaratmak amacıyla geliştirilmiştir.

¹ WHO. (2013). Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence. http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/85239/1/9789241564625_eng.pdf. Son erişim tarihi: 26.01.2015

² European Union Agency For Fundamental Rights (FRA). (2014). Violence against women: an EU-wide survey. http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-main-results_en.pdf. Son erişim tarihi 25.12.2014.

³ T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2014). Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması: Ana Rapor. Ankara

OTURUM 1

Kadına Yönelik Şiddet: Tanımı, Türleri, Nedenleri ve Etkileri

TEMEL MESAJLAR

Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddet, bir insan hakları ihlali, kadına yönelik ayrımcılığın bir biçimi ve bir suçtur.

Kadınlara yönelik şiddet, erkeklerle kadınlar arasındaki eşitsizliklerin yani toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir göstergesidir.

Kadına yönelik şiddet türleri fiziksel, cinsel, psikolojik, ekonomik şiddet ve kontrol etme davranışlarıdır. Bunlara ek olarak erken ve zorla evlendirme, “namus” cinayetleri, intihara zorlama ve kadın ticareti de kadına yönelik şiddetin en ağır formları olarak kabul edilir.

Kadına yönelik şiddet birden fazla etkenin bir araya gelmesi sonucunda ortaya çıkan karmaşık bir sorundur ve bireysel, ilişkisel, toplumsal, kültürel ve çevresel etkenlerin bir arada etki etmesi sonucunda ortaya çıkmaktadır.

Kadınlara yönelik şiddetin, kadının fiziksel, cinsel, üreme, ruhsal ve sosyal sağlığı üzerinde, sonuçları yeti kaybına ve/veya ölüme kadar gidebilecek yıkıcı etkileri vardır.

Kadına yönelik şiddetten sadece kadının kendisi değil, varsa çocukları da etkilenir.

Çocukların şiddete tanıklıkları ya da şiddetin bir parçası haline gelmeleri şiddetin kuşaklar arası aktarımını sağlamakta ve şiddetin sürmesine yol açan önemli bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır.

75 dk.

ETKİNLİK 3.1: KADINA YÖNELİK ŞİDDET

AKIŞ

(Oturumdan önce dört adet büyük boy tahta kağıdının her birisine aşağıdaki başlıklardan birisini yazarak farklı duvarlara asın):

Fiziksel Şiddet - Cinsel Şiddet - Psikolojik Şiddet
Ekonomik Şiddet

(Sunumda Bir Sağlık Sorunu Olarak Kadına Yönelik Şiddet bölümünü açarak sunuma başlayın)

1

Bu oturumda kadına yönelik şiddeti ele alacağız.

- ▶ (Oturumun amaç ve hedefleri slaydını sunun).
- ▶ (Kadınların Maruz Kaldığı Şiddeti Tanımlayan İfadeler slaydını sunarak bu kapsamda kullanılan ifadeleri özetleyin.)

2

Biz özellikle toplumsal cinsiyete dayalı şiddet (TCDŞ) ifadesini tercih ediyoruz. Çünkü kadınlara yaşatılan şiddetin, toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle ortaya çıkan, toplumsal cinsiyet ayrımcılığının sürdürülmesi için kullanılan bir araç olduğu bilinmektedir. Buna ek olarak toplumsal cinsiyete dayalı şiddet şemsiye bir kavram olarak özel alanda meydana gelen ev içi şiddeti, eş/sevgili şiddetini, zorla evlendirmeyi, cinsel şiddeti ve kadın ticaretini de kapsamaktadır. Bu eğitim boyunca kullanılacak olan kadına yönelik şiddet ifadesinden “toplumsal cinsiyete dayalı şiddet” kastedilmektedir.

3

Peki, şiddet kadınlar için neden önemli bir sorundur?

Materyal

En az 5 tane tahta kağıdı, 4 farklı renkte tahta kalemi, duvara zarar vermeyecek kağıt bant, Kadına Yönelik Şiddet Sunumu

(Yanıtları alın ve ilgili slaydı sunun)

4

Öncelikle şiddeti yaygın bir biçimde yaşayanlar arasında kadınlar önemli bir kesimi oluştururlar. Biraz sonra dünyada ve Türkiye’deki duruma ilişkin istatistikleri göreceğiz. Şiddet nedeniyle kadınlar hayatlarını kaybeder, yeti kaybına uğrar, genel iyilik halleri bozulur. Kadının öz güvenini ve öz saygısını çok büyük ölçüde zedeler. Ayrıca şiddet kadınlar ve kız çocuklarının insan haklarının bir ihlalidir.

(İnsan Hakları İhlali Olarak Kadına Yönelik Şiddet slaydını gösterin)

Şiddet kadının:

- Yaşama hakkı,
 - Eşitlik hakkı,
 - Özgürlük ve güvenlik hakkı,
 - İşkenceden, zalimane, gayriinsani, haysiyet kırıcı ceza veya muameleden korunma hakkı
 - Ulaşılabilir en yüksek standartta fiziksel ve ruhsal sağlık düzeyine erişim hakkı,
 - Kendi hakkında karar verme hakkı,
 - Yasalar önünde eşit korunma hakkı
 - Her türlü ayrımcılığa uğramama hakkı,
 - Evleneceği kişiyi seçme hakkı,
 - Eğitim hakkı,
 - Çalışma hakkı
 - Mülkiyet edinme hakkı (ekonomik şiddetle bağlantılı olarak)
 - Seyahat etme hakkı
- gibi temel haklarını ellerinden alır.

5 Kadına yönelik ne tür şiddet şekilleri sayabiliriz?

(Yanıtları alın ve Kadına Yönelik Şiddetin Türleri slaydını gösterin.)

6 Kadına yönelik şiddet, fiziksel, cinsel, psikolojik, ekonomik özellikte olabilir. Ayrıca kişinin yaşamının kontrol altında tutulması ve temel yaşamsal gereksinimlerinin karşılanmaması, ihmal edilmesi, kişiye çeşitli gerekçelerle baskı uygulanması, özgürlüklerinin kısıtlanması diğer şiddet şekilleridir.

7 Şimdi şiddetin türlerine ilişkin bir grup çalışması yapacağız. Öncelikle dört gruba ayrılmanızı rica ediyorum.

► (Her gruba daha önceden hazırladığınız ve üzerlerinde fiziksel şiddet, cinsel şiddet, psikolojik şiddet, ekonomik şiddet başlıkları olan kâğıtların birinin yanına davet edin ve farklı renkte bir tahta kalem verin.)

8 Etkinliğimizin nasıl olacağını anlatayım. Her grup öncelikle bir yazıcı seçecek. Gruplar kâğıdın başlığına göre göre şiddet davranışı örneklerini tartışacaklar ve yazıcı da bunları kâğıda maddeleyecek. Bunun için üç dakika süreniz olacak.

► (Grup çalışması bittikten sonra sunumunuza devam edin).

(Fiziksel şiddet slaydını açın ve özetleyin)

9 Fiziksel şiddet kaba kuvvetin bir korkutma, sindirme ve yaptırım aracı olarak kullanılmasıdır. Kadının öldürülmesi, sakat bırakılması ya da yaralanması fiziksel şiddetin sonucudur. Fiziksel şiddet kadının herhangi bir aletle dövülmesi, tekmelenmesi, yumruklanması, tokatlanması, itilmesi, sarsılması şeklinde ya da slaytta verilen örneklerdeki gibi olabilir.

► (Grup çalışmasında fiziksel şiddeti çalışan gruba eksiklik yada farklı örnekleri olup olmadığını sorun).

10 Peki, şimdi cinsel şiddete geçelim. Cinsel şiddet, mağdura olan yakınlığına bakılmaksızın herhangi bir kişinin ev ya da işyeri dahil herhangi bir ortamda cinsel içerikli eylemde bulunması ya da buna kalkışması, istenmeyen cinsel ifadeler kullanması ya da önerilerde bulunması, para karşılığı seksle ilgili herhangi bir girişimde bulunması ya da baskı yoluyla karşıdaki kişinin cinselliği üzerinde

dayatmada bulunması olarak tanımlanır. Cinsel şiddet, taciz ya da saldırı biçiminde olabilir. Cinsel şiddet sözle, elle sarkıntılık, tecavüz şeklinde gerçekleşebilir.

- (Grup çalışmasında cinsel şiddeti çalışan gruba eksiklik yada farklı örnekleri olup olmadığını sorun).

(Psikolojik/duygusal slaytlarını açın ve özetleyin)

11

Duyguların ve duygusal ihtiyaçların, kadına baskı uygulayabilmek için tutarlı bir şekilde istismar edilmesi, bir tehdit aracı olarak kullanılmasıdır.

Burada özellikle vurgulamamız gereken iki nokta var. Unutmamamız gereken ilk nokta, burada psikolojik şiddet olarak ayrıca ele almakla beraber, psikolojik şiddetin tüm şiddet türlerine eşlik etmesi. Yani hiçbir şiddet türü psikolojik şiddet olmaksızın yaşanmıyor. Dikkat etmemiz gereken ikinci nokta, kontrol davranışları. Kadını göz hapsinde tutarak, kısıtlayarak ya da engelleme yoluyla sosyal dayanışma ağlarının dışında tutarak güçlenmesini önlemeye yönelik davranışlardır. Örnek olarak, B iletişimini engelleme (telefon, internet...), eve, banyoya, odaya, ahıra vb. hapsedme; aile üyeleri ve arkadaşları ile görüşmesini engelleme ya da kısıtlama ve bilgiye, desteğe, hizmete erişimini engelleme gibi davranışlar sayılabilir. Bu davranışlar özellikle Türkiye’de çok sık görülmmesine rağmen maalesef şiddet olarak görülmüyor. Oysa ki, bu tür davranışlar kadının özgürlüğünü elinden almakta ve psikolojik şiddetin diğer örneklerinin yarattığı etkileri yaratmaktadır.

12

Kadını göz hapsinde tutarak, kısıtlayarak ya da engelleme yoluyla sosyal dayanışma ağlarının dışında tutarak güçlenmesini önlemeye yönelik davranışlardır.

- (Grup çalışmasında psikolojik/duygusal şiddeti çalışan gruba eksiklik yada farklı örnekleri olup olmadığını sorun).

(Ekonomik şiddet slaydını açın ve özetleyin)

13

Ekonomik şiddet ise kadının yaşamını sürdürebilmesi için gerek duyduğu ekonomik olanaklardan mahrum bırakılması ve ekonomik kaynakların ve paranın kişi üzerinde bir yaptırım, tehdit ve kontrol aracı olarak düzenli bir şekilde kullanılmasıdır.

- (Grup çalışmasında ekonomik şiddeti çalışan gruba eksiklik yada farklı örnekleri olup olmadığını sorun).

14

Sizce kadına yönelik şiddetin nedenleri nelerdir?

(Katılımcıların yanıtlarını alın Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri slaydını açın ve üzerinde konuşun.)

15

Kadına yönelik şiddet, erkeklerle kadınlar arasındaki güç eşitsizliğinin, yani toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir göstergesidir.

(Ekolojik Model 1 slaydını açın.)

16

Kadına yönelik şiddeti ve ortaya çıkışını kolaylaştıran risk faktörlerini bir arada açıklamak üzere 1998’de Lori Heise tarafından “Ekolojik Model” geliştirilmiştir. Bu modele göre kadına yönelik şiddet birden fazla etkenin bir araya gelmesi sonucunda ortaya çıkan karmaşık bir sorundur ve bireysel, ilişkisel, toplumsal, kültürel ve çevresel etkenlerin bir arada etki etmesi sonucunda ortaya çıkmaktadır. Kadına yönelik şiddetin tek bir nedeni olmadığını görürüz.

(Ekolojik Model 2 slaydını açın. Bireysel, ilişkisel, yaşanan bölge ve toplumsal/sosyal politikalar düzeylerindeki nedenleri sunun.)

17

Şiddetin oluşmasında bireysel düzeyde etkili olduğu düşünülen alkol, madde kötüye kullanımı, çocuklukta kötü muameleye maruz kalmış olmak, daha önce şiddete başvurma ve istismar etme öyküsü gibi faktörler sıralanmaktadır. Aile ve yakınlarla ilişkiler de şiddetin ortaya çıkışında önem taşımaktadır. Örneğin, yetersiz anne-babalık becerileri, evlilikte uyumsuzluk, anne-babayla çatışmaların şiddet içermesi, ev halkının sosyoekonomik düzeyinin düşüklüğü şiddete bulaşmış arkadaşların varlığı bu kapsamda yer alır. Yaşanan bölge ya da bireyin yaşadığı yakın sosyal çevrede, yoksulluk, yüksek suç işleme oranları, sık ikamet değişikliği, yüksek işsizlik düzeyi, yerel yasa dışı madde ticareti, zayıf kurumsal politikalar, mağdurlara yönelik hizmetlerin yetersizliği, yerele özel etkenlerin varlığı şiddetin ortaya çıkışını kolaylaştırmaktadır. Ekolojik modele göre toplumsal cinsiyet eşitsizliği temelinde olmak üzere toplumdaki hızlı sosyal değişimler, ekonomik eşitsizlikler, eşitsizlikleri körükleyen politikalar, yoksulluk, zayıf ekonomik güvence ağları, yasaların uygulanmasındaki yetersizlikler, şiddeti

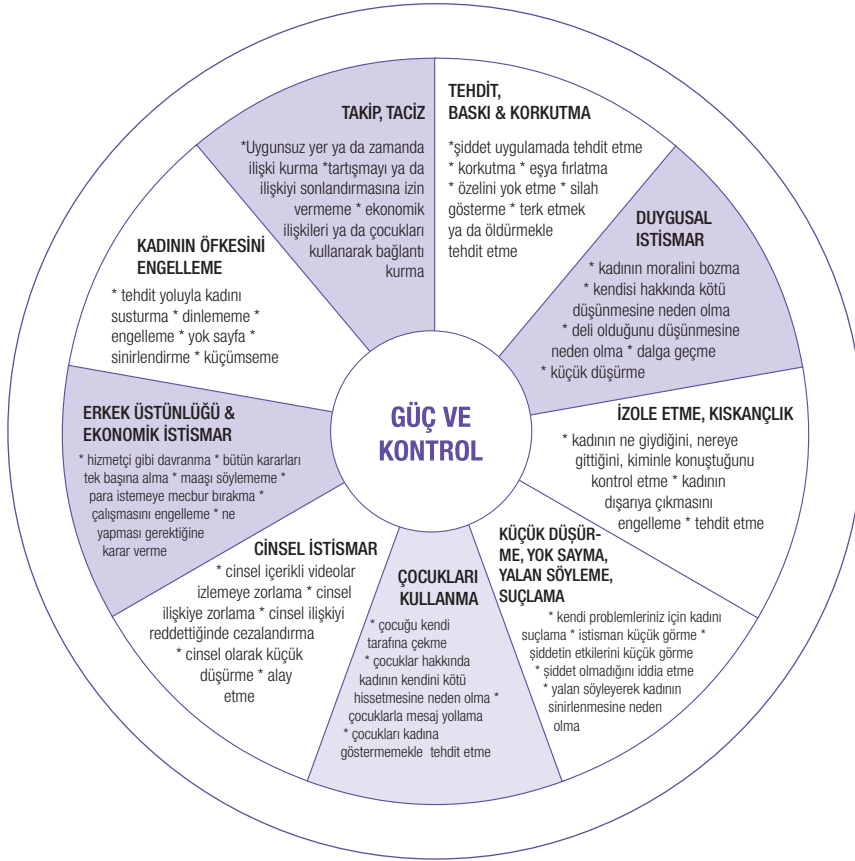
pekiştiren kültürel normlar, ateşli silahlara erişimin kolay olması, çatışma ortamı/çatışma sonrası ortamda bulunma gibi etmenler şiddetin ortaya çıkmasına yola açan toplumsal etmenler olarak sıralanmaktadır.

18

Şiddet kullanımının amacı bir kişinin diğer kişi üzerinde güç kazanması ve kontrol kurmasıdır. Bu noktada Güç ve Kontrol Çarkından bahsetmemiz uygun olacaktır.

(Güç ve Kontrol Çarkı slaydını açın)

19

Ne görüyorsunuz bu çarkta?

(Yanıtları alın)

20

Eşler arasındaki ilişkide güç ve kontrol mekanizmalarının ve tezahürlerinin anlaşılması için bir çerçeve sunan kavramdır. Bu model Minnesota Ev İçi İstismar Müdahale Programı tarafından geliştirilmiş olup dokuz bileşen içerir. Bu bileşenler istemli şekilde eşini

korkutarak, duygusal olarak istismar ederek, yalnızlaştırarak, küçük düşürerek, yok sayarak, suçlayarak, çocuklarını kullanarak, erkek üstünlüğünü kullanarak, takip ve taciz ederek, ekonomik istismar da bulunarak, baskı yaparak ve tehdit ederek kontrol etmek ya da ona üstünlük kurmak isteyen bireyin başvurduğu yolları özetler. Bu eylemlerin tümü çarkın merkezinde bulunan “güç ve kontrol”ü sağlamaya yönelik olup çarkın çerçevesini ise fiziksel ve cinsel şiddet oluşturur ve bütün bunların tamamı şiddet edimini meydana getirir.

(Şiddet Döngüsü slaydını açın ve açıklayın)

21

Şiddet genellikle münferit, yani tek bir olayla sınırlı kalmaz. Döngüsel olarak kendini tekrar eden aşamalardan oluşur. Şiddet döngüsü modeli Amerikalı psikolog Lenore E. Walker tarafından geliştirilmiştir. Walker şiddet içeren bir ilişkinin döngüsel bir karakterinin olduğunu ve aşamaları bulunduğunu söyler. Bu aşamalar şöyle özetlenebilir:

- a. **Birinci aşama (Gerilimin tırmanması):** İlişkide gerilim giderek artmaktadır. İletişim kesilir. Kadın korku içindedir. Kadın eşinin saldırgan davranışlarını kontrol edebileceği yanılsaması içindedir ve eşini sakinleştirmeye çalışarak şiddeti önlemeye çabalar.
- b. **İkinci aşama:** (Şiddetin yaşanması) Sözel, fiziksel, cinsel, psikolojik şiddet yaşanır. Öfke, suçlama, tartışma, tehdit ve korkutma vardır.
- c. **Üçüncü aşama (Uzlaşma dönemi):** Saldırgan eş özür diler ve davranışlarına bahaneler bulur, kadını suçlar, şiddet uyguladığını görmezden gelir ya da kadının söylediği kadar kötü olmadığını iddia eder, değişeceğine söz verir. Genellikle seven bir eş, nazik bir erkek gibi davranır. Böylece kadını aslında erkeğin içinde iyi bir tarafında bulunduğunu düşünmeye sevk eder ve eğer kendisi davranışlarına çeki düzen verirse erkeğin de düzeleceğine inanır.
- d. **Dördüncü aşama (Balayı dönemi):** Yaşanan olay unutulmuştur ve herhangi bir şiddet olayı yoktur. Bu döneme balayı dönemi denir.

Şiddet döngüsünde zaman içinde saldırgan dönemlerin uzayıp balayı evrelerinin kısaldığı görülür. Bu süreçte kadın giderek daha pasifleşerek, şiddeti yok sayarak, yardım önerilerini geri çevirerek ve saldırgan eşinin davranışlarına gerekçeler bularak sürece uyumlanmaya çalışır. Şiddet döngüsü bir kadının neden şiddet gördüğü bir ilişkide kalmayı sürdürdüğünü anlamamıza da yardım eder.

22

Son olarak kadına yönelik şiddetin dünyadaki ve Türkiye'deki durumuna bir bakalım.

(Kadına Yönelik Şiddet Açısından Dünyada Durum slaydını açın ve açıklayın.)

23

Kadına yönelik şiddet ilk defa 1960'lı yıllardaki kadın hareketi tarafından sorun olarak tanımlanmıştır. Bu tarihten itibaren kadınların yaşadıkları şiddeti görünür kılmak üzere harcanan yoğun çabaların sonucunda ayrımcılık temelli bir insan hakkı ihlali olarak kabul edilerek araştırma, hizmet sunma, yasal düzenleme şeklindeki düzenlemelere gidilmiştir.

İlk defa 1975 yılında ABD'de kadınların yaşadıkları şiddet aile içinde ele alınacak biçimde araştırılmış ve Ulusal Aile İçi Şiddet Araştırması¹ yapılmış ve daha sonra düzenli olarak tekrarlanmıştır. 1993 yılında Kanada'da yürütülen Kadına Yönelik Şiddet Araştırmasında² kadına yönelik şiddet özel hayatın dışına çıkarılarak kamusal alanı da (iş, okul, sokak vb) kapsamıştır. Dünya Sağlık Örgütü'nün Çok Ülkeli Aile İçinde Kadın Yönelik Şiddet Araştırması (2005)³ ise kadınların yaşadığı şiddetin görülme sıklığı kadar yol açtığı sağlık sorunlarını da görünür kılmayı hedeflemiştir.

(Kadına Yönelik Şiddetin Küresel Ve Bölgesel Durumuna Ait Bazı Veriler slaydını sunun.)

24

Günümüze gelirse, Dünya Sağlık Örgütü'nün⁴ 2013 yılındaki verilerine göre küresel olarak eşinden/partnerinden ya da partneri olmayan erkeklerden cinsel şiddet görme sıklığı %35 olarak ve bu oran Avrupa bölgesi için % 27,2 olarak hesaplanmıştır. Eşinden/partnerinden fiziksel şiddet görme sıklığı küresel boyutta %30, Avrupa bölgesinde %25,4'tür. Eşi ya da partneri dışındaki kişilerden

¹ Straus, M. A., Gelles. R. J. & Steinmetz, S. K. (1980). Behind Closed Doors: Violence in the American Family, Anchor/Doubleday, New York.

² Government of Canada, Violence Against Women Survey, 1993. Erişim tarihi: 19.09.2015

³ World Health Organization. Multi-country Study on Women's Health and Domestic Violence against Women, 2005

⁴ World Health Organization. Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence. WHO, London School of Hygiene, South African Medical Research Council. 2013

cinsel şiddet görme düzeyi de sırasıyla 7,2 ve 5,2 olarak tahmin edilmiştir.

25 Şimdi Türkiye’deki duruma bir bakalım.

(Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetin Düzeyini Belirlemeye Yönelik Araştırmalar slaydını açıklayın.)

26

Türkiye’de 2007 yılına kadar kadına yönelik şiddetin boyutunu belirlemeye yönelik ülkeyi temsil eden, toplumsal cinsiyete duyarlı, metodolojik ve etik açıdan uygun bir çalışma yapılmamıştır. Bu konuda 1995 ve 1998 yılları arasında temsiliyeti sınırlı olmakla birlikte üç çalışma olduğu görülmektedir. Fiziksel şiddete odaklanan bu araştırmalarda kadınların fiziksel şiddete aile içinde oldukça sık maruz kaldığı belirlenmiştir. Bu üç araştırmanın sonuçlarına göre kadınların eşlerinden fiziksel şiddet görme sıklığı %21,2 ile %29,6 arasındadır^{5, 6, 7}.

(2007 ve Sonrası slaydını açın ve açıklayın).

27

2007’den sonra kadına yönelik şiddet konusunda daha kapsamlı araştırmalar yapıldığını görmekteyiz. Toplumsal cinsiyete duyarlı, metodolojik ve etik açıdan uygun olarak değerlendirilebilecek önemli bir araştırma da 2007 yılında Boğaziçi Üniversitesi’nden Ayşegül Altınay ve Yeşim Arat tarafından yürütülen TÜBİTAK’ın Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Grubu (SOBAG) tarafından desteklenen Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet araştırmasıdır⁸. Bu araştırmaya göre Türkiye genelinde kadınların %35’i “hayatı boyunca” eşinden en az bir kez fiziksel şiddet görmüştür.

(Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması 2008/2014 slaydını sunun).

28

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ve HÜNEE tarafından yürütülen “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet” araştırmasına⁹ göre

⁵ T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı. Genel Yayın No.86. Ankara, 1995:sf.136, 137.

⁶ T.C. Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Ailede Kadına Karşı Şiddet ve Kadın Suçluluğu. Bizim Büro, Ankara, 1995:sf.29.

⁷ T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Ankara, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları. Genel Yayın No. 113, 1998:sf.87.

⁸ Altınay A, Arat Y. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet. Punto, İstanbul 2007:sf.79.

⁹ T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Hacettepe Üniversitesi Nüfus

kadınların %39'u yaşamının herhangi bir döneminde eşi veya birlikte olduğu erkek(ler)den fiziksel şiddet görmüştür ve son 12 ayda kadınların eşlerinden şiddet görme sıklığı %10'dur. Kadınların %15'i cinsel şiddete, %42'si fiziksel ve/veya cinsel şiddete, %44'ü duygusal şiddete maruz kalmıştır. "Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet" araştırmasına (2014) göre ise kadınların %36'sı yaşamının herhangi bir döneminde eşi veya birlikte olduğu erkek(ler)den fiziksel şiddet görmüştür ve son 12 ayda kadınların eşlerinden şiddet görme sıklığı %8'dir (Kadınların %12'i cinsel şiddete, %38'si fiziksel ve/veya cinsel şiddete, %43,9'u duygusal şiddete maruz kalmıştır.¹⁰

(Kadın Cinayetleri slaydını sunun).

29

Kadına yönelik şiddetin en ağır sonucu kadınların öldürülmesidir. Kadın cinayetleri arasında namus adına işlenen cinayetlerin özel bir yeri vardır. Ancak, Türkiye'de namus adına işlenen cinayetlerle ilgili resmi istatistiklere hala konuya özel veri toplanmaması nedeniyle ulaşılamamaktadır. Bu nedenle ne kadar kadının namus kisvesi altında işlenen cinayetler nedeniyle öldüğü bilinmemektedir. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde 2005-2006 döneminde Töre ve Namus Cinayetleri ile Çocuklara yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Raporu için yapılan sınırlı bir çalışmaya göre T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kayıtlarında 2000-2005 yılları arasında töre ve namus adına işlendiği ifade edilen 1091 cinayet vardır. Bu cinayetlerde 480 kadın öldürülmüştür. T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı kayıtlarına göre aynı dönemde sorumluluk bölgelerinde namus meselesi nedeniyle meydana gelen kasten öldürme ve öldürmeye teşebbüs olaylarından 138 kadın ve çocuk etkilenmiştir.¹¹

► (Soru ve katkıları alarak oturumu sonlandırın.)

Etütleri Enstitüsü, ICON-Institut Public Sector GmbH and BNB Danışmanlık (2009), Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması 2008.

¹⁰ Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Ankara 2014. Sf. 83-93.

¹¹ Türkiye Büyük Millet Meclisi 2005-2006 döneminde Töre ve Namus Cinayetleri ile Çocuklara yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Raporu. 2006. Sf. 118-126.

45 dk.

ETKİNLİK 3.2: KYŞ'İN KADINLAR VE ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

AKIŞ

1

Bu oturumda şiddetin kadın ve çocuklar üzerindeki sonuçlarını ele alacağız.

(Oturumun amaç ve hedefleri slaytlarını sunun.)

(Etkinlik 3.2 slaydını açın.)

2

Bunun için beş gruba ayrılalım. Birinci grup şiddetin kadının fiziksel sağlığı üzerindeki olumsuz sonuçlarını; ikinci grup şiddetin kadının cinsel sağlık/üreme sağlığı üzerindeki olumsuz sonuçlarını; üçüncü grup şiddetin kadının ruh sağlığı üzerindeki olumsuz sonuçlarını, dördüncü grup şiddetin kadının sosyal sağlığı, beşinci grup ise şiddete şahit olan çocukların sağlığı üzerindeki etkilerini listeleyecek. Bu çalışma için toplam 15 dakikanız var. Sonra sunumlara geçeceğiz, sizin belirleyeceğiniz grup sözcüleri grubunuzda tartışılanları özetleyerek 5'er dakikalık kısa bir sunum yapacak.

(Sunumları dinleyin. Diğer gruplara eklemek istedikleri bir nokta olup olmadığını sorun. Sunumunuzu açın ve sunun. Sunumunuzu 20 dakikada tamamlayın)

(KYŞ'nin Kadının Fiziksel Sağlığı Üzerindeki Sonuçları slaydını açın ve sunun.)

3

Kadının beden bütünlüğüne yönelik saldırı sonucunda kafa, karın ve göğüs kafesi ve kol bacak yaralanmaları, vücudun muhtelif bölümlerinde çürük ve ezikler, sert cisimlerin oluşturduğu izler, kırıklar, yırtık ve kesikler, göz içi yaralanmaları, kronik ağrı yakınması, kas eklem ağrıları, sindirim sistemi bozuklukları,

Materyal

Kadına Yönelik Şiddetin Sonuçları Sunumu, tahta kağıdı ve kalem

huzursuz barsak sendromu, fiziksel işlevsellikte azalma gibi sağlık sonuçları oluşur. Fiziksel travmalar gözle görülebilir, fiziksel muayenelerle tespit edilebilir, radyoloji ve laboratuvar incelemeleri ile gösterilebilir.

(KYŞ'nin Kadının Cinsel Sağlık/Üreme Sağlığı Üzerindeki Sonuçları slaydını açın ve sunun.)

4

KYŞ'nin cinsel sağlık ve üreme sağlığı üzerinde olumsuz sonuçları, infertilite, gebelik komplikasyonları/düşükler, cinsel işlevlerde bozulma, cinsel yolla bulaşan hastalıklar (HIV/AIDS...), istenmeyen gebelikler, sağlıksız düşükler, erken doğum, düşük doğum ağırlıklı bebek, ölü doğumlara yol açma gibi sonuçları olabilir.

(KYŞ'nin kadının ruhsal sağlığı üzerindeki etkileri slaydını açın ve üzerinde konuşun.)

5

Kadına yönelik şiddetin kadın ruh sağlığı üzerinde olumsuz etkileri önemli ve uzun sürelidir. Bu sonuçlar arasında azalmış benlik saygısı, utanç ve suçluluk duyguları, travma sonrası stres bozukluğu, depresyon ve bunaltı, yeme ve uyku bozuklukları, kabus görme, fobiler ve panik bozukluğu, öfke nöbetleri, intihar ve kendine zarar verme davranışı, güvenli olmayan cinsel davranışlar, alkol ve madde kötüye kullanımı, sigara içme davranışı, fiziksel aktivitede azalma, baş ve karın ağrıları gibi, psikosomatik bozukluklar bulunur.

(KYŞ'nin Kadının Sosyal Sağlığı Üzerindeki Olumsuz Sonuçları slaydını açın ve üzerinde konuşun.)

6

Kadına yönelik şiddetin kadının sosyal sağlığı üzerinde de bir dizi olumsuz sağlık sonucu vardır. Bu sonuçlar arasında özgüven kaybı, değersizlik ve utanç duyguları sonucunda kadının toplumda onurlu ve saygın bir birey olarak var olamaması ve topluma katılamaması, bilgiye ve hizmetlere ulaşımaması, sosyal bir çevre, arkadaş ve akraba çevresi oluşmasının engellenmesi, bireyin çalışma olanağını, kapasitesini azaltma, işe devamsızlığı artırma, üretkenliğini azaltma, kadının kendine ve çocuklarına uygun şekilde bakmasını engelleme, ekonomik kayıplara neden olma, sağlık harcamalarını artırma, toplumun dezorganize olması gibi sorunlar bulunur. Şiddet yaşayan kadınlar toplum tarafından dışlanabilir, ötekileştirilebilir, yargılanabilir, cezalandırılabilir ve yalnız bırakılabilirler.

(KYŞ'nin Kadın Mortalitesi İle İlgili Etkileri slaydına geçin ve sunun.)

7

Kadına yönelik şiddetin ölümcül sonuçları ise cinayet (namus adına işlenen cinayetler, ihtiras cinayetleri,...), intihar eğilimi ya da intihar, HIV/AIDS'e bağlı ölümler, anne ölümleri, bebek ölümleri şeklindedir.

(Kadına Yönelik Şiddetin Sonuçları slaydını açın ve üzerinde konuşun.)

8

Şimdiye kadar tüm söylediklerimizin özeti aslında bu şekil. Şiddetle başlayıp yeti kaybı ve bazen de ölümle sonuçlanan şiddetin sürecini görüyorsunuz.

(Çocuğa Yönelik İhmal ve İstismar slaydını sunun.)

9

Çocuğa yönelik şiddet ya da başka bir ifade ile çocuğun ihmali ve istismarı, çocuğun sağlığına, yaşamını sürdürmesine, gelişimine ya da onuruna sorumluluk, güven ya da güç ilişkisi bağlamında doğrudan ya da olası zarar verecek her türlü fiziksel ve/veya duygusal kötü muamele, cinsel istismar, ihmal ya da ihmalkâr muamele, ekonomik ya da diğer sömürü biçimleridir.

(Kadına Yönelik Şiddet ve Çocuk İstismarı Arasındaki İlişki slaydını sunun.)

10

Çocuklar kadına yönelik şiddetten doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenebilirler. Şiddet durdurulmadığı için çocukların tekrarlayan maruziyetleri söz konusu olur. Şiddet gören kadınların ve eşine şiddet uygulayan erkeklerin çocuklarına yaklaşımındaki sorunlar da çocukları ciddi şekilde etkiler.

► (Kadına Yönelik Şiddetin Ebeveyn Çocuk İlişkisinde Yol Açtığı Sorunlar slaydını sunun.)

11

Şiddetin ebeveyn çocuk ilişkisinde yol açtığı sorunlarsa şu şekilde sıralanabilir:

Çocuklar:

- Annelerine şiddetin farklı biçimlerinin uygulanışına göre, duyarak tanık olabilirler.
- Annelerinin yaralandığına ve yardım ihtiyacı içinde olduğunu görebilirler.

- Babalarının annelerine olan sevgi ve şiddet ikilemine tanıklık edebilirler.
- Şiddet yaşanırken arada kalabilir, pazarlık, tehdit ve şantaj konusu olabilirler.
- Şiddet sonrası evde oluşan hasara tanık olabilirler.
- Babalarının polis zoruyla evden uzaklaştırılmasına tanık olabilirler.
- Anneleri ile birlikte sokakta kalabilirler.
- Anneleri ile birlikte sığınma evi deneyimi yaşayabilirler.
- Şiddete müdahale edebilirler.

12 Çocukların şiddetle ilişkisi ayrıca şiddetin yaşandığı yere bağlı olarak da farklılık gösterir. Çocuklar şiddete evlerinde ya da anneleri ile birlikte iken kamusal alandayken (sokak, okul, hastane vb) tanıklık edebilirler. Şiddet uygulayan kişi çoğunlukla bir erkektir ve bu erkek çocukların babası olabilir. Anne ile baba, ayrı yaşıyor olabilir, boşanmış olabilir ya da hiç evlenmemiş olabilirler. Çocuklar bu ilişki çeşitliliği içinde ve bu ilişkiler bağlamında şiddeti görür ve anlamlandırmaya çalışırlar.

 (Şiddete Maruz Kalan Kadınların ve Şiddet Uygulayanların Çocuklarına Yaklaşımındaki Sorunlar slaydını sunun.)

13 Şiddete maruz kalan kadınların çocuklarına yaklaşımında da pek çok sorun ortaya çıkar. Şiddet gören kadınların sağlıklarındaki bozulma çocukların bakımlarını yapabilmelerini de engellemektedir. Çocuğun zihnindeki anne figüründe bozulma meydana gelmekte, anne bütün enerjisini kendinin ve çocuklarının güvenliğine harcamaktadır.

Eşlerine şiddet uygulayan erkeklerin çocuklarına yaklaşımlarında da sorunlar vardır. Şiddet, babanın babalık işlevlerinde de azalmaya neden olur. Çocuklar için baba güvenilirmez ve korkulan bir figür haline gelir. Eşlerine karşı saldırgan tutum içindeki erkekler bu yaklaşımı çocuklarına karşı da gösterme eğilimindedirler.

 (Kadına Yönelik Şiddet ve Çocuk İstismarı Konusundaki Araştırmalar slaydını açın ve açıklayın.)

14 Ailede eşler arası şiddetin varlığı, çocuk istismarı riskini de artırmaktadır. Çocuğun farklı istismar türlerini bir arada yaşaması durumunda sonuçlar ağırlaşmaktadır. Hindistan'da yapılan bir ça-

lışmaya göre ev içi şiddet çocuk istismarı riskini iki kat artırmaktadır¹. ABD’de istismara uğradığı belirlenen çocuklar arasında aynı zamanda ev içi şiddet bulunma sıklığı %40 olarak saptanmıştır. Kadının şiddete maruz kaldığı ailelerde çocukların %60-%75’inin de şiddete maruz kaldığı saptanmıştır².

2014 yılı Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması-na göre şiddete maruz kalan kadınların çocuklarında davranışsal sorunlar daha sık görülmektedir. Şiddete maruz kalan kadınların çocuklarında anneye ve diğer çocuklara karşı saldırgan davranışların daha fazla olduğu görülmüştür. Araştırmada kabus görme, yatağını ıslatma, çekingen ve içine kapanık olma, ve hırçınlaşarak ağlama belirtilerinin annesi şiddete maruz kalan çocuklarda diğerlerine göre daha fazla görüldüğü belirlenmiştir. Aynı çalışmada annesi fiziksel şiddete maruz kalan erkeklerin %51’i şiddet uygularken, maruz kalmayanların %23’ünün şiddet uyguladığı saptanmıştır. Annesi şiddet gören kadınların %51’i, görmeyenlerin ise %28’inin şiddete maruz kaldığı görülmüştür.

(KYŞ’nin Küçük Çocuklardaki Sağlık Sonuçları 1 ve 2 slaytlarını açarak üzerinde konuşun.)

15

Kadına yönelik şiddetten doğum öncesi dönemden itibaren her yaşta çocuğun etkilenmesi söz konusudur. Ancak çocuk bulunduğu yaşa ve cinsiyetine göre annesinin yaşadığı şiddete farklı tepkiler verir. Şiddete tanıklık eden çocuklarda çok sayıda sağlık sorunu görülmektedir. Bu sorunları çocukluk dönemlerine ve cinsiyete göre irdelediğimizde şunlarla karşılaşılır:

Küçük çocuklarda

- Temel güven duygusu ve empati duygusunun gelişiminde sorunlar
- Duygusal sıkıntı belirtileri gösterme
- Yaşının gerisinde davranışlar sergileme
- Tuvalet alışkanlığı ve konuşma becerilerinde gerileme
- Travma sonrası stres bozukluğu benzeri belirtiler gösterme
- Kız çocuklarında daha yoğun olmak üzere fiziksel yakınmalarda artış

¹ Hunter WM et al. Risk factors for severe discipline practices in Rural India. Journal of Pediatric Psychology 2000, 24:1163-1173.

² World Report on Violence and Health, Geneva, p: 9-10, World Health Organization, 2002.

- Karın ağrıları
- Uyku bozuklukları
- Karabasanlar görme
- İrkilmeler
- Yatak ıslatma
- Öfke nöbetlerine kapılma
- Özdeğerlilik duygusunda azalma
- Kendine zarar verme davranışı, kendini kesme
- Yeme bozuklukları
- Kızgınlık, suçluluk, güvensizlik, yalnızlık, korku, güçsüzlük duyguları ve kafa karışıklığı durumu
- Şiddet uygulayan ve uygulanan ebeveyne karşı ambivalan duygular besleme (aynı kişi ya da nesne için hem sevgi hem nefret duyma) gibi.

(Kadına Yönelik Şiddetin Okul Çağı Çocuklarındaki Sağlık Sonuçları slaydını sunun.)

16

Okul çağındaki çocuklarda ise:

- Travma sonrası stres bozukluğu belirtileri
- Saldırganlık ve suça eğilim
- İçer çekilme, depresyon, anksiyete belirtileri
- Genel fonksiyonellikte azalma
- Okul başarısında düşme gibi sonuçlarla karşılarız.

(Kadına Yönelik Şiddetin Ergenlerdeki Sağlık Sonuçları slaydını açın ve sunun.)

17

Peki, ergenlerde ne tür sağlık sonuçları ortaya çıkabilir? Ergenlerde:

- Artmış saldırganlık,
- Anksiyete,
- Davranış bozuklukları,
- İçer çekilme/kapanma,

- Duygulara ve ağrıya karşı duyarsızlaşma,
- Genel fonksiyonellikte azalma,
- Okul başarısında düşme,
- Okuldan kaçma,
- Macera arama davranışları,
- Kendine zarar verme davranışları,
- Madde ve alkol kullanımı,
- Akran gruplarına,
- Çetelere katılma ve
- Suça eğilim davranışları ergenlerde en çok görülen davranışlar olmaktadır.

(Çocukların Ev İçi Şiddetten Öğrendikleri slaydını açın ve açıklayın).

18

Çocuklar babalarının annelerine şiddet uyguladığına tanık olduklarında “erkeklerin şiddet uygulaması normaldir”, “şiddet çatışmaları çözmek için kullanılan uygun bir yöntemdir”, “şiddet aile ilişkilerinin bir parçasıdır”, “şiddet diğer insanları sindirmek, kontrol etmek için kullanılacak bir yoldur”, “yakınlarına şiddet uygulayan kişiye genellikle bir ceza verilmez” gibi yanlış inanç ve düşüncelere sahip olurlar.

(Nesilden Nesile Geçiş slaydını açın ve sunun)

19

Çocukların şiddete tanıklıkları ya da şiddetin bir parçası haline gelmeleri şiddetin kuşaklar arası aktarımını sağlamakta ve şiddetin sürmesine yol açan önemli bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak kadına yönelik şiddetin kısır döngüsü içinde çocuk faktörüne yeterince önem verildiğini söylemek çok zordur.

(Son slaydı gösterin. Soru ve katkıları alarak etkinliği bitirin).

OTURUM 2

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Sağlık Çalışanının Rolü

TEMEL MESALAR

Sağlık personeli, kadına yönelik şiddet ile mücadele programlarının başarıya ulaşmasında şiddet konusundaki duyarlılığı, bilgi ve becerileri ile kritik bir öneme sahiptir.

Sağlık personeli kadına yönelik şiddet konusunda yeterli ve uygun yanıtı veremediğinde, bu tür ihmal kadının zarar görmesiyle sonuçlanabilmektedir.

Sağlık personeli, şiddet gören ve/veya görme riski altında olan kadınları teşhis etmek, onlara tıbbi bakım sağlamak ve diğer hizmetler için sevk etmek açısından stratejik bir konumdur.

ETKİNLİK 3.3: KYŞ KONUSUNDA SAĞLIK ÇALIŞANLARININ ROLÜ

60 dk.

AKIŞ

1 Bu bölümde kadına yönelik şiddet konusunda sağlık çalışanlarının rolünü ele alacağız.

2 Sağlık çalışanları kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda önemli bir role sahiptir. Sağlık çalışanının rolü neden önemlidir?

 (Yanıtları alın ve Kadına Yönelik Şiddet Konusunda Sağlık Çalışanlarının Rolü slaytlarını sunun.)

3 Kadına yönelik şiddete yanıt ve şiddetin önlenmesi konusunda sağlık sektörünün ve sağlık personelinin aşağıdaki nedenlerden dolayı anahtar rol oynadığı kabul edilmektedir:

- Şiddetle karşılaşan kadının ilk temas ettiği meslek gruplarından biri sağlık personelidir.

Materyal

Kadına Yönelik Şiddet Konusunda Sağlık Çalışanlarının Rolü Sunumu

Şiddet gören kadınlarla yapılan çalışmalarda, özellikle aile planlaması, doğum öncesi ve sonrası bakım, çocuk sağlığı ve ruh sağlığı hizmetleri veren sağlık personelinin ev içi şiddetle mücadelede hayati bir rol oynadığı saptanmıştır.

- Sağlık personeli kadına yönelik şiddet konusunda yeterli ve uygun yanıt veremediğinde, bu tür ihmal kadının zarar görmesiyle sonuçlanabilmektedir.
- Araştırmalar şiddete maruz kalanların, ev içi şiddet deneyimleri hakkında güven duydukları sağlık personeli ile konuşabildiklerini göstermiştir. Şiddet uygulayan eş tarafından kontrol ve izole bile edilse, özellikle durumun adli makamlara rapor edilmesini istemeyen kadınlar için sağlık personeli tek temas noktası olabilmektedir.
- İstatistikler şiddet gören kadınların şiddet görmeyenlere göre sağlık hizmetlerini daha çok kullandıklarını göstermektedir.
- Kadının şiddetle ilgili durumunun bilinmesi kronik ağrı, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar gibi pek çok hastalığın teşhis ve tedavisine yardımcı olabilir.
- Adli tıp, özellikle saldırı hikâyesinin rapor edilmesiyle, tıbbi ve psikolojik muayene, değişik laboratuvar testleri ve yaralanmaların belgelenmesiyle şiddet uygulayanın adli takibine olanak sağlama-sı açısından kanıtların toplanmasında çok önemli rol oynar.
- Sağlık personeli, şiddet gören ve/veya görme riski altında olan kadınları teşhis etmek, onlara tıbbi bakım sağlamak ve diğer hizmetler için sevk etmek açısından stratejik bir konumdadır.
- Sağlık personeli kadına yönelik şiddetin tanısı açısından önemli insan gücüdür. Bazı kadınlar şiddet gördüğünü söylerken, pek çoğu söylemez, bazıları ise sorulursa söyler. Bu nedenle, sağlık personelinin kadına yönelik şiddetin bulgularını nasıl tanıyacağı ve şiddet gören kadınla nasıl iletişim kuracağı konularında eğitilmesi çok önem taşımaktadır.
- Kadının sağlık hizmetlerine ulaşabildiği pek çok noktada birçok sağlık personeli şiddet gören kadınla temas edebilir. Doktorların yanı sıra, kadına yönelik şiddete yanıt verebilmesi ve sağlık sisteminin güçlendirilmesi için hastalarla doktordan daha uzun zaman geçiren, başta hemşireler, ebeler, psikologlar, fizyoterapistler olmak üzere diğer sağlık personelinin de eğitim ve diğer çabalarda hedef alınması gerekir. Ayrıca, şiddet gören kadın, sorununu anlatma konusunda hasta kabul elemanları ve sosyal hizmet uzmanları gibi diğer sağlık personeliyle ilişkisinde daha rahat olabilir. Hasta kabul elemanları ve idari personel, kabul işlemlerini yaparken veya bekleme salonunda gözlediği davranışlarla şiddet gördüğünden şüphe duyduğu vakalarda doktoru ve hemşireyi uyarabilir.

- Sağlık sektörü kadına yönelik şiddetin prevalansını azaltabilir ve şiddet görüldüğünde de etkisini aşağıdaki ana yaklaşımlarla en aza indirebilir:
- **Primer (birincil/temel) koruma:** Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve toplumun farkındalığının artırılması
- **Sekonder (ikincil) koruma:** Erken tanı, kadının mahremiyetine ve gizliliğe önem verilerek fiziksel, ruhsal ve üreme sağlığı ile ilişkili sağlık hizmeti ihtiyacının ve tedavisinin saygılı bir şekilde yönetilmesi
- **Tersiyer (üçüncül) koruma:** Uzun süreli danışmanlık, ruh sağlığı ve rehabilitasyon
- Sosyal, ekonomik ve hukuksal destek için sevk.

4

Sizce kadına yönelik şiddete etkili yanıt oluşturma ve sağlık hizmeti sunma konusunda, şiddet gören kadın ve sağlık personeli açısından engeller ya da önyargılar ve kalıplar nelerdir?

(Tahtayı ikiye bölün. Bir tarafa “Şiddet Gören Kadın Açısından Engeller”, diğerinde “Hizmet Sunan Sağlık Personeli Açısından Engeller” yazın ve katılımcıların söylediklerini yazın. Şiddete Maruz Kalan Kadın ve Hizmet Sunan Sağlık Çalışanı Açısından Engeller slaytlarını açın ve açıklayın.)

5

Kadına yönelik şiddete yanıt ve şiddetin önlenmesi konusunda sağlık sektörünün çok önemli rol oynadığı kabul edilmekle birlikte, şiddet gören kadının uygun sağlık hizmeti almasını önleyen çok sayıda engel bulunmaktadır. Bu engeller, hem şiddet gören kadın, hem de sağlık hizmeti sunan kişi düzeyinde olabilir. Bu engellerin üstesinden gelebilmek için sağlık personelinin günlük iş akışında olduğu kadar politika ve rehberlerde değişiklik yapılmalıdır.

(Şiddet Gören Kadın Açısından Engeller slaydını açın ve sunun.)

6

Şiddet gören kadının sağlık hizmeti almak için başvurmada karşılaştığı engeller:

Aşağıdaki nedenlerle şiddet gören kadınlar, bir sağlık personeline şiddet gördüğünü söylemekten ve sağlık hizmeti almaktan kaçınabilir:

- **Utanma, suçluluk, gördüğü şiddetten kısmen veya tamamen sorumlu olduğu duygusu:** Şiddet gören bir kadın, şiddeti uygulayan kişinin isteklerine itaat etse ve kendine “daha saygılı” olsa şiddeti durdurabileceğine inanabilir.

- **Şiddet uygulayan kişiden tekrar şiddet göreceği korkusu:** Genellikle şiddet uygulayan kişi, kadının şiddet konusunda başkalarıyla konuşmasını yasaklar ve böyle yaparsa tekrar şiddet uygulayacağı konusunda tehdit eder. Bundan dolayı da şiddet ilişkisi içinde yaşayan bir kadın, tekrar şiddet göreceğinden ve gördüğü şiddetin artabileceğinden korkabilir.
- Aileleri ve toplum tarafından damgalanma ve sosyal dışlanmaya uğrayacağı korkusu yaşayabilir.
- Sosyal izolasyon ve şiddet ile kendi kendine uğraşmak zorunda olduğu, bunun kendi “özel sorunu” olduğu duygusu içinde olabilir.
- Şiddet gören kadın, böylesi zor olmaya başlayan bir düzeyde destek aramasının ve desteği kabul etmesinin, uzun vadede kendine duyduğu güveni ve saygısını zedeleyeceği düşüncesi içinde olabilir.
- Çocuklarının güvenliği için seçeneklerinin eksikliği ve velayetini kaybedeceği korkusu yaşayabilir.
- Göçmen/mülteciler için şiddet uygulayan bir eşten ayrı düştüğünde geçici göçmenlik statüsünü kaybedeceği korkusu içinde olabilir.
- Maddi kaynaklar, ev, iş veya güvenlik gibi gerçekçi seçeneklerin eksikliği de buna neden olabilir.

Etkili bir sağlık bakımı vermek ve kadını sığınmaevi, kriz merkezi veya danışma merkezi gibi uygun hizmet sunucularına sevk etmek için sağlık çalışanlarının bu engellerin farkında olması gerekir.

(Sağlık Çalışanlarının Şiddete Maruz Kalan Kadına Etkili Sağlık Hizmeti Sunmasındaki Engeller slaydını sunun.)

Sağlık çalışanlarının şiddet gören kadına etkili sağlık hizmeti sunmasındaki engeller:

- Sağlık personelinin kadına yönelik şiddetin nedenleri, sonuçları, uygun müdahale ve diğer kurumlara yönlendirme konularında yeterli bilgi ve beceriye sahibi olmaması etkili hizmet sunmasını engeller. Bilgi ve beceri eksikliği sonucunda;
 - Şiddete maruz kalan kadına uygun hizmet verilmeyebilir.
 - Sağlık personeli şiddet vakalarıyla nasıl başa çıkacağını bilmediğinden şiddet hakkında soru sormada isteksiz davranabilir.
 - Hasta güvenliği ve iyilik hali risk altına girebilir ya da ikinci kez mağdur olmasına yol açabilir. Örneğin; tecavüze uğramış olan bir hastaya olumsuz tutum sergilendiğinde veya potansiyel olarak şiddet uygulayan eş dışarıda bekliyorken onun kulak misafiri olabileceği şekilde kadının yaralanmalarının tartışıldığında bir yan-

dan kadın ikinci kez mağdur ediliyorken diğer yandan güvenliği de tehlikeye atılıyor olabilir.

- Şiddete maruz kalan kadın, hizmet alacağı diğer sektörlerde uygun ve doğru bir biçimde yönlendirilmeyebilir.
- Kadına yönelik şiddet konusunda sağlık personelinin olumsuz tutumlar ve/veya yanlış düşünceleri de etkili hizmet sunumunu engeller. Sağlık personeli öncelikle bu konudaki önyargılarının, inanç ve değerlerinin farkına varmalıdır. Sağlık personeli bunlarla yüzleşme ve değiştirme konusunda desteğe ihtiyaç duyabilir.
- Geçmişte kendisi şiddete maruz kalan ve daha önce bu konuyu kimseyle paylaşmamış olan bir sağlık personeli kadınlarla şiddet hakkında konuşurken rahatsız olabilir. Kendisini gergin ve rahatsız hissettiği için şiddet hakkında sorular sormayabilir ve kendi deneyimlerini hatırlamak istemeyebilir. Kadına yönelik şiddet deneyimine sahip olan bir sağlık personeli öncelikle kendisi ihtiyaç duyduğu desteği almalıdır.
- Zaman yetersizliğinden dolayı tıbbi bakım ve danışmanlığa yetersiz zaman ayrılmak zorunda kalınması hizmeti olumsuz etkileyebilir. Bu nedenle özellikle hastaneler düşünüldüğünde şiddet gören kadınlara hizmet sunmak üzere Krize Müdahale Merkezlerinin ya da Tıbbi Sosyal Hizmet Birimlerinin kurulması varsa güçlendirilmesi, şiddete maruz kalan kadının etkili hizmet almasını sağlarken hekimlerin şiddete maruz kalan kadına zaman yetersizliği yüzünden yeterince hizmet verememe kaygısını da azaltabilir.
- Bir yanda gizlilik kuralı diğer yanda zorunlu bildirimin olması sağlık personelinin zor durumda bırakabilir. Ancak birisinin can güvenliğinin risk altında olması gizlilik kuralından önce gelmelidir. Ayrıca unutulmamalıdır ki, kadına yönelik şiddet bir suçtur. Bu suçun bildirilmemesi ise başka bir suçu teşkil etmektedir.
- Şiddet uygulayan kişinin sağlık personelinin tehdit etmesi ya da sağlık personeline şiddet uygulaması sonucunda sağlık personeli kendi güvenliğinden endişe duyabilir.
- Malpraktis yasası nedeniyle sağlık personelinin özellikle doktorların insiyatif almaktan çekinmeleri de etkili hizmet vermelerini etkileyebilir.

8 Şimdi kısa bir etkinlik yapalım. Üç gruba ayıralım.

- (Gruplara üzerlerinde Birinci Basamak, Hastane-Acil Servis ve 112 Acil yazan tahta kağıtlarını ve her gruba 2-3 tane tahta kalemini dağıtın)

9

Sizlerden başlıklarda yazan sağlık kuruluşlarında çalışan sağlık personelinin kadına yönelik şiddetle mücadelede ne tür görevlere sahip olduğunu yazmanızı istiyorum. Şiddete maruz kaldığını düşündüğünüz bir kadın geldi. Adım adım ne yapacağınızı yazacaksınız. Süreniz 5 dakika. Başlayabilirsiniz.

10

Birinci Basamak Grubu neler yazdı?

(Sunumu dinleyin ve Birinci Basamak Sağlık Kuruluşlarında Çalışan Sağlık Çalışanlarının Görevleri slaydını sunun.)

- Kadına yönelik şiddetin bulgularını tanıma
- Şiddetin varlığını ortaya çıkaracak ve irdeleyebilecek soruları uygun dille, gizliliğe önem verilecek şekilde ve kadına güven vererek sormak
- Kadının tıbbi öyküsünü alma ve tıbbi muayeneyi yapma
- Şiddet olgularına tanı koymak (fiziksel ve psikolojik semptomlarını ve etkilerini belirlemek),
- Şiddete maruz kalan kadınları tedavi etmek, gerekiyorsa bir üst sağlık kurumuna sevk etmek (ileri tetkik ve tedavi, psikolojik destek için),
- Kadının risk değerlendirmesini yapmak,
- Güvenlik planı geliştirmesinde şiddete maruz kalan kadına yardımcı olmak,
- Şiddete maruz kalan kadınlara, şiddet, yasal hakları, güvenlik ve sosyal destek sistemleri ve iletişim ağları hakkında bilgi vermek,
- Gerekiyorsa, şiddete maruz kalan kadınları koruma ve destek hizmetlerine yönlendirmek, uzman doktora sevk etmek, ASPİM, varsa ŞÖNİM'e yönlendirmek
- Şiddete maruz kalan kadınları izleme planı geliştirmek,
- Kadına yönelik şiddetin sonuçlarını belgelemek amacıyla ilgili kayıtları tutma, raporlama ve bildirimde bulunmak (İl Halk Sağlığı Müdürlüğü, ŞÖNİM ve kolluk kuvvetlerine),
- Kadına yönelik şiddet konusunda toplumu bilinçlendirmeye yönelik halk eğitimi çalışmalarını planlamak ve uygulamak,
- Diğer ilgili sektörlerle (emniyet, sosyal hizmetler vb.) işbirliği yapmak.

11

Hastane- Acil Servis grubu neler yazdı?

(Yanıtları alın. Hastanelerin Acil Servislerinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım slaydını sunun.)

Şiddete maruz kalan kadınlar hastanelerin acil servislerine, doğrudan kendileri başvurabildikleri gibi polis merkezi aracılığıyla, polis marifetiyle getirilebilmektedir. Ayrıca, bazen şiddete maruz kalan kadınlar 112 acil ambulans hizmeti ile hastanelerin acil servislerine ulaşabilmektedir.

12

Gördüğünüz gibi aslında atılması gereken adımlar birinci basamak sağlık kuruluşlarından çok farklı değil.

- **Kadını refakatçilerinden ayırarak yalnız bir odaya alarak öykü almak:** Ne kadar yoğun olursa olsun kadına yönelik şiddete ilişkin danışmanlığın özel bir odada, sadece sağlık personeli ve hasta olacak şekilde yapılmasına özen gösterilmelidir. Bu durum, özellikle şiddet gören kadın dil bilmediğinde karmaşık olabilir veya tanık olunan öykü örneğin senkop (bayılma) gibi yaşamsal bir sorun olduğunda zor olabilir. Şiddete maruz kalan kadının dil sorunu olduğunda aile üyelerinin tercümanlığına güvenmek uygun değildir. Mümkünse kurumun resmi tercümanı kullanılmalıdır.
- Şiddetin varlığını ortaya çıkaracak ve irdeleyebilecek soruları uygun dille, güven vererek ve kişinin güvenliğini sağlayarak sormak,
- **Şiddet olgularına tanı koymak (fiziksel ve psikolojik semptomlarını ve etkilerini belirlemek):** Şiddet gören kadın muayene edilir, varsa vücudundaki travmalar belirlenir ve tedavisi için ilk müdahale yapılır. Gerekli görülen laboratuvar tetkikleri, radyolojik tetkikler ve/veya konsültasyon istenir. Başvuran kişi için dosya çıkarılır.

Kadının şiddet gördüğü genellikle doktor ve hemşirelere söylenmez. Dolayısıyla hastayla yalnız konuşmak, şiddeti ortaya çıkarma şansını artırır. Ayrıca acil serviste çalışan sağlık personeli, şüpheli fiziksel travma öyküsü, öyküyle uyuşmayan travma bulguları veya tedavisi geciktirilmiş travma öyküsü, intihar girişimi, gebe kadınlarda travma öyküsü, aşırı kontrolcü ve kadının kendini ifade etmesini engelleyen tavır içinde olan bir eşin varlığında kadına yönelik şiddet açısından dikkatli bir inceleme yapmalıdır.

- **Risk değerlendirmesi yapmak:** Eğer kadın şiddet gördüğünü açıklıyorsa, risk altında olma ihtimali olan çocuklar olabilir. Bunu anlayabilmek için kadına bu konuda da sorular yöneltilmelidir. Risk altında olduğu düşünülen çocuklar varsa, bu da ilgili birime bildirilmelidir. Kötü muamele ve saldırının suç olduğu ve kabul edilemeyeceği kadına açıklanmalıdır. Bu arada acil servisin gü-

venliğini sağlamak üzere polise ve şiddetle ilgili birimlere haber verilmelidir.

- Güvenlik planı geliştirmesinde şiddete maruz kalan kadına yardımcı olmak,
- Şiddete maruz kalan kadınlara, şiddet, yasal hakları, güvenlik ve sosyal destek sistemleri ve iletişim ağları hakkında bilgi vermek,
- Gerekiyorsa, şiddete maruz kalan kadını koruma ve destek hizmetlerine yönlendirmek,
- Şiddete maruz kalan kadını izleme planı geliştirmek,
- İlgili kayıtları tutma, raporlama ve bildirimde bulunmak (İl Halk Sağlığı Müdürlüğü, ŞÖNİM ve kolluk kuvvetlerine),
- Diğer ilgili sektörlerle (emniyet, sosyal hizmetler vb.) işbirliği yapmak. Hekim öykü alma sırasında bunun bir şiddet vakası olduğundan kuşkulaniyorsa veya kadın şiddet gördüğünü açıkça söylemişse, hastanenin polisi veya güvenlikten sorumlu birimle iletişim kurarak kadının güvenliği sağlanmalıdır. Bu hekimin ve acil serviste çalışan diğer personelin güvenliği açısından da önemlidir.

(Şiddete Maruz Kalan Kadının Hayati Tehlikesi Yoksa slaydının sunun.)

Şiddete maruz kalan kadının hayati tehlikesi yoksa;

- Kadın muayene edilir ve tedavisi için ilk müdahale yapılır. Gerekli görülen laboratuvar tetkikleri, radyolojik tetkikler ve/veya konsültasyon istenir.
- Hasta dosyası çıkartılır.
- Şiddete maruz kalan kadına “şiddetin bir suç olduğu, onun hatası olmadığı ve kimsenin şiddete uğramayı hak etmediği” mesajı verilir.
- Şiddete maruz kalan kadına aile içi şiddetle ilgili temel bilgiler, yasal haklar, destek verebilecek kurum ve kuruluşlar hakkında bilgi verilir. Hastanede “Kriz Müdahale Birimi” bulunuyorsa hastanın bilgilendirilmesi ve yönlendirilmesi bu birimde kadına yönelik şiddet konusunda bilgili sağlık personeli tarafından yapılır. “Kriz Müdahale Birimi”nin bulunmadığı hastanelerde bilgilendirme ve yönlendirme acil servis hekimi tarafından yapılır. Ayrıca şiddete maruz kalan kadının tıbbi sosyal hizmet birimine yönlendirilmesi de önemlidir. Bu birim, aile içi şiddete maruz kalanlar da dahil olmak üzere, sosyal hizmet müdahalesine ihtiyaç duyanlara tıbbi tedavi dışındaki özellikle psikososyal ve sosyo-ekonomik sorunlarına çözüm bulmaya çalışmaktadır. Dolayısıyla şiddete maruz kalan kadının bu birime sevk edilmesi de önemlidir.

- “Rapor” düzenlenerek muayene bulguları kaydedilir
- Zarar vermeme ilkesine uyulur.
- Reçetesi düzenlenerek, gerekiyorsa takip planı yapılarak taburcu edilir.

(Şiddete Maruz Kalan Kadının Hayati Tehlikesi Varsa slaydını sunun.)

Şiddete maruz kalan kadının hayati tehlikesi varsa;

- Kadın muayene edilir ve tedavisi için ilk müdahale yapılır. Gerekli görülen laboratuvar tetkikleri, radyolojik tetkikler ve/veya konsültasyon istenir.
- Hasta dosyası çıkartılır.
- Hastane polisi bilgilendirilir. Hastanedeki polis noktası gerekli adli işlemleri başlatır.
- “Rapor” düzenlenerek muayene bulguları kaydedilir. Rapora “hayati tehlikenin olduğu” yazılır.
- Hasta tedavi için uygun servise yatırılır. Hastane koşulları hasta için yeterli değilse ve hekim tarafından gerekli görülürse hasta ileri bir merkeze sevk edilir.

13

112 grubu neler yazdı?

(112 Acil Sağlık Personelinin Rolü slaydını açın ve sunun).

14

Burada da birkaç noktanın vurgulanması gerekir. 112 acil sağlık personeli, hastanın başvuru şikâyetlerine uygun tedavi yönetimine ve ABC’ye¹ dikkat etmesine ek olarak, kadına yönelik şiddet ile ilgili sorunları tespit etmek için özgün bir konuma sahiptir. Buna ek olarak, acil sağlık personeli (doktor, hemşire, Acil Tıp Teknisyeni -ATT), şiddetin uygulandığı ortama/bölgeye girebilen, dolayısıyla ev içi şiddetin ve cinsel şiddetin kanıtlarını, hastanelerin acil servislerinde çalışan klinisyenlerden farklı bir şekilde, daha iyi görebilen tek sağlık personelidir. Bu durum, sağlık personeli doğrudan istismarla ilgili olmayan bir sorun için eve çağrıldığında özellikle daha geçerlidir. Bunun gibi durumlarda acil sağlık personeli, başka türlü rapor edilmeyecek şiddet ve istismarı ortaya çıkarabilir. Şiddete maruz kalan kadınlar, genellikle ambulansla gitmeyi red-

¹ ABC: A-Airway: Nefes yolu açıklığının değerlendirilerek açık hale getirilmesi, B-Breathing: Bak-Dinle-Hisset yöntemiyle solunumun değerlendirilmesi ve solunum desteği sağlanması, C-Circulation: Dolaşım belirtilerinin değerlendirilmesi ve kan dolaşımının sağlanması)

deder. Dolayısıyla, acil serviste tıbbi tedavi almaktan kaçınabilir. Bu gibi durumlarda, acil sağlık personeli, kadına yönelik şiddeti tanıyacak ve uygun müdahale için önerilerde bulunacak tek sağlık profesyonelidir.

112 Acil sağlık personeli; Kadına yönelik şiddetle mücadele programı kapsamında 112 acil sağlık hizmetlerinde görev yapan sağlık personelinin aşağıdaki görevleri yerine getirmeleri beklenmektedir:

- Öntanı (ilk muayene) koyma,
- Acil yardımı sağlama ve tedaviye başlama,
- Bilgilendirme (Komuta Kontrol Merkezini ve hasta yakınlarını)
- Gerekirse hastaneye nakli sağlama
- Vaka ile ilgili sağlık kayıtlarını tutma

(Hizmet Sunarken Dikkat Edilecek Noktalar 1 ve 2 slaytlarını sunun.)

15

Son olarak sağlık personelinin yukarıda tanımlanan görevleri yerine getirirken dikkat etmesi gereken bazı noktalar vardır:

- **Gizlilik kararına özen göstermek:** Sağlık personelinin(hasta danışma ve yönlendirme, hemşire, vb.), şiddete uğramış ve hakkında gizlilik kararı bulunan kadına ilişkin iş ve işlemlerde özenle davranması ve ifşa edici davranışlardan kaçınılması önem arz etmektedir.
- **Zaman tanımak:** Müdahale ettikten sonra, hemen sonuç alınması beklenmemelidir. Bugün verilen destek, şiddete maruz kalan kadınları gelecekte şiddetten kurtarmaya yardımcı olacaktır.
- **Şiddete maruz kalan kadının “mükemmel bir kişi” olmasını beklememek:** O, bir insan ve şiddetten etkilenen kişidir. Şiddetin sorumlusu ise şiddeti uygulayandır, kadın değildir. Kadını suçlamaması gerekir.
- **Şiddete maruz kalan kadının hayatındaki başarıları göz ardı etmemek:** Şiddete maruz kalması onun başarısız ve çaresiz bir insan olduğu anlamına gelmez. Dolayısıyla şiddete maruz kalan kadınla birlikte yol almak için farklı yollar aranmalı, tek bir çözüme takılıp kalınmamalıdır. Kendine güvenini kazanması için hayatındaki başarıları ona hatırlatmak bu yollardan birisidir.
- Multi-disipliner (sosyal hizmet uzmanı, kolluk kuvvetleri, avukat, vb.) bir ekiple çalışmak önemlidir. Böylece şiddete maruz kalan kadınlarla etkili bir şekilde destek olunabilir ve tükenmişlik engellenebilir.

- **Toplumun tanınması:** Kadına yönelik şiddetle etkili şekilde mücadele edebilmek için, ASM, TSM, AÇSAP gibi birinci basamak sağlık kurumlarında çalışan sağlık personeli kendi inanç ve değer yargılarının yanı sıra, hizmet sunduğu toplumun bu konudaki tutum ve değer yargılarını da iyi bilmelidir. Sağlık personeli sağlık kurumunda hizmet sunumu sırasında yapacağı görüşmelerin yanı sıra, ev ziyaretlerinde kadınlarla ve saha çalışmalarında toplum liderleri ile görüşmeler yoluyla bu konuda toplumdaki yanlış tutum ve davranışları öğrenebilir.
- Özellikle aile hekimlerinin, aile sağlığı elemanı olarak ebelerin ve hemşirelerinin toplumla iyi iletişim kurması ve toplumun güvenini kazanması, yanlış tutum ve davranışların düzeltilmesinde avantaj sağlayacaktır. Kırsal bölgelerde hizmet sunan ebe, ev içi şiddete maruz kalan kadınların ilk iletişim kurabilecekleri kişi ve temel yardım kaynağı konumundadır. Kadına yönelik şiddet çoğunlukla gizli tutulduğu için ebe'nin şiddetin farkına varması ve şiddet olasılığını değerlendirmesi, sorunu ortaya çıkarmak açısından önemlidir.
- Bir sağlık personeli kendi hizmetiyle ilgili danışmanlık, destek ve eğitim alınmalıdır.

16

Sonuç olarak sağlık personeli hizmetlerini sunarken, hem kadına yönelik şiddete maruz kalan kadınlarla, hem de şiddet uygulayan erkeklerle karşılaşabilir. Sağlık personeli öncelikle konuya duyarlı olmalı, kadına yönelik şiddet konusunu sunduğu hizmetlerin bir parçası olarak ele almalıdır. Bununla birlikte, kendisinin ve birlikte çalıştığı diğer personelin güvenliğini sağlamak temel önceliği olmalıdır.

- (Sağlık çalışanları için hazırlanan hizmet süreci sunumunu gösteriniz.)

Günün Değerlendirilmesi:

(Her katılımcıya bir orta boy post-it ya da A4 kağıdının yarısını bölerek dağıtın.)

17

Böylece uzun bir günün ve oturumun sonuna gelmiş bulunuyoruz. Oturumu ve günü bitirmeden önce bugün öğrendiğiniz üç şeyi önem sırasına göre yazmanızı rica ediyorum.

(Katılımcılara 5 dakika verin. Yazdıklarını toplayın, oturumu ve günü teşekkür ederek bitirin.)

1

2

3

MODÜL

4

5

6

7

8

9

10

OTURUM

1

Uluslararası ve Ulusal Düzenlemeler

MODÜL 4

Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Uluslararası ve Ulusal Düzenlemeler

SÜRE

120 dk.

MODÜLÜN HEDEFLERİ

Modülün sonunda katılımcılar:

- Şiddetle mücadelede hukukun rolünü kavrayabileceklerdir.
- Kadına yönelik şiddet konusundaki uluslararası ve ulusal düzenlemeleri öğrenecek ve bunların neler olduklarını sayabileceklerdir.
- Kadına yönelik şiddet konusundaki rol ve sorumluluklarını öğrenebilecek ve bunların neler olduğunu sayabileceklerdir.

MODÜL PLANI

	 Amaç	 Süre
Oturum 1 Uluslararası ve Ulusal Düzenlemeler	Kadına yönelik şiddet konusundaki uluslararası ve ulusal düzenlemelere ilişkin farkındalık kazandırılması Sağlık çalışanlarının 6284 sayılı Kanun uyarınca rol ve sorumluluklarına ilişkin farkındalık kazandırılması	120 dk.

ÖNEMLİ NOT

Kadına yönelik şiddet; yaşam hakkı, beden ve zihin bütünlüğü, sağlık hakkı gibi kadınların pek çok hakkını ihlal etmekte ve insan hakkı ihlali olarak kabul edilmektedir. Kadınların şiddet vasıtasıyla zorla ikincil bir konuma yerleştirildiği ve kadınların ve kız çocuklarının çoğunlukla aile içi şiddet, cinsel istismar, tecavüz, zorla evlendirme, sözde “namus” adına işlenen suçlar sonucunda insan haklarını ciddi bir şekilde ihlal eden şiddetin pek çok boyutuna maruz kaldıkları görülmektedir.

Ülkemizde de kadına yönelik şiddetle mücadele edebilmek için yapılan çalışmalar kapsamında hukuki düzenlemelere öncelik verilmiştir. 2011’de Türkiye tarafından imza altına alınan Kadına Yönelik Şiddet Ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) ve bu uluslararası sözleşme esas alınarak hazırlanan 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve 6284 sayılı Kanun Hakkında Uygulama Yönetmeliği bu konudaki temel hukuki düzenlemeleri içermektedir.

Bu bölümün amacı sağlık çalışanlarının yararlanabileceği şekilde ev-içi/aile içi şiddetle ilgili hukuksal düzenlemeler hakkında bilgi vererek uygulama bakımından yasal düzenlemelerin işlerliğini sağlamaya katkıda bulunmaktır.

OTURUM 1

Uluslararası ve Ulusal Düzenlemeler

TEMEL MESAJLAR

Kadına yönelik şiddetin özellikle de ev-içi şiddetin çok yaygın olması şiddetin kaçınılmaz bir kadermiş, doğal bir durummuş gibi algılanmasına neden olmaktadır.

Şiddet, şiddet mağdurlarınca bile normalleştirilmekte ve rasyonelize edilmekte ve şiddet mağdurları şiddetten kurtulmaya yönelik girişimlerde bulunmaya cesaret edememektedir.

T.C Anayasası gereğince “kişilerin yaşama hakkını ve maddi ve manevi varlığının bütünlüğünü korumak” devletin temel görevlerindendir.

ETKİNLİK 4.1: BEN BİLİRİM

60 dk.

AKIŞ

- (Oturuma “Kadına Yönelik Şiddet Türleri infografisini” göstererek başlayın. Böylece konunun tekrarını sağlamış olursunuz).

- 1 Oturumumuza dün işlediğiniz kadına yönelik şiddet türlerine ilişkin bir infografi izleyerek başlayalım. Bu oturumumuzda kadına yönelik şiddete ilişkin mevzuatı ele alacağız. Ancak onun öncesinde bir noktaya açıklık getirmek istiyorum. Ev-içi şiddet kısaca yakın ilişkiden kaynaklanan şiddet olup aile içi şiddeti de kapsamaktadır. Aile içi şiddet ise aile üyeleri arasındaki şiddetle ilgilidir. Bu nedenle bu bölümde aile içi şiddet yerine ev-içi şiddet terimi kullanılacaktır.

(Tahtaya ‘Yasal Düzenlemeler’ yazın ve tahtayı ikiye bölün. Sol tarafa ‘Uluslararası’, sağ tarafa ‘Ulusal’ yazın.)

Materyal

Tahta, tahta kağıdı ve tahta kalemi, Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Uluslararası ve Ulusal Düzenlemeler Sunumu

- 2 Biliyorsunuz kadına yönelik şiddet konusunda uluslararası ve ulusal yasal düzenlemeler var. Önce uluslararası sözleşmelerden, düzenlemelerden ve bu konudaki konferansların önemli sonuçlarından başlayalım. Aklınıza neler geliyor?

(Yanıtları alın ve tahtaya yazın. Katılımcılardan artık yanıt gelmeyene kadar devam edin.)

(Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Uluslararası ve Ulusal Düzenlemeler sunumunu açın.)

3

Şimdi hep birlikte gelin unuttuğumuz bir şey var mı bakalım.

(Uluslararası Düzenlemeler ve Ulusal Düzenlemeler slaytlarını açın. Unutulan bir sözleşme, yasa, genelge ve yönetmelik olup olmadığını katılımcılarla birlikte kontrol edin)

4

Gördüğünüz gibi kadına yönelik şiddet konusunda pek çok uluslararası ve ulusal yasal düzenlemeler mevcut. Kadına yönelik şiddet konusunda uluslararası sözleşmelere bakalım.

(Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi slaytlarını özetleyin.)

5

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin¹ doğrudan kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddetle mücadeleyi işaret eden bir maddesi olmamakla beraber özellikle burada gördüğümüz maddelerin kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddetle yakından ilişkili olduğu görülmektedir.

(Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi slaydını açın ve açıklayın.)

6

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi² 1979 yılında Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu tarafından kabul edilmiş olup, halen 187 devlet bu sözleşmeye taraftır. BM bünyesinde kabul edilen dokuz temel insan hakları sözleşmesinden biri olan CEDAW, “Kadınların Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi” olarak tanımlanmaktadır. Türkiye’de ise bu sözleşme 1986’da TBMM tarafından onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

¹ Birleşmiş Milletler Genel Kurulu. (1948). Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Beyannamesi. <http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/203-208.pdf>. Son erişim tarihi 18.07.2015.

² Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi www.unicef.org/turkey/cedaw/_gi18.html Erişim tarihi: 23.08.2015

Sağlık çalışanları için önemli olan kısmı Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi Kararları No 19 ve 24'tür. Bu kararda aile içi şiddet konusunda devletlerin etkin önlemler alması gerektiği düzenlenmekte ve kadına yönelik şiddet ayrıntılı olarak açıklanmaktadır. Ayrıca bu tavsiye kararı AIHM kararlarında yol gösterici olmaktadır.

(Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge slaydını sunun.)

7

Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge³, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda 20 Aralık 1993 tarihinde oylamaya başvurulmadan kabul edilmiştir. Kadına yönelik şiddeti detaylı ve doğrudan ele alan ilk uluslararası belgedir.

(İstanbul Sözleşmesi slaydını açın)

8

Türkiye'nin de tarafı olduğu kısaca "İstanbul Sözleşmesi" olarak anılan "Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi", 11 Mayıs 2011'de İstanbul'da imzaya çıkarılmış ve Türkiye bu sözleşmeyi ilk onaylayan ülkelerden biri olmuştur. İstanbul Sözleşmesi Türkiye'de 2012 yılından itibaren yürürlükte olup, 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'a kaynaklık etmiştir. 1 Ağustos 2014 tarihinde ise yeterli sayıda Avrupa Konseyi ülkesinin imzalamasıyla uluslararası alanda da yürürlüğe girmiştir.

(İstanbul Sözleşmesi 2 slaydını sunun.)

9

İstanbul Sözleşmesi kadına yönelik şiddetin

- Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir sonucu olduğunu,
- Kadını erkekler karşısında ikincil konuma zorladığını,
- Kadının insan haklarının ihlali ve kadına karşı ayrımcılık olduğunu kabul eder.

Buna ek olarak erkeklerin de kadınlarla aynı oranda olmasa da aile içi şiddetin mağduru olabileceğini ve çocukların aile içi şiddetin tanığı olmak da dahil, aile içi şiddetin mağduru olduğunu vurgular.

³ Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge/ Declaration on the Elimination of Violence against Women. <http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r104.htm>. Erişim tarihi 23.08.2015.

(İstanbul Sözleşmesi 3 slaydını sunun.)

10

İstanbul Sözleşmesi kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi konusunda şu hükümleri belirlemiştir:

- Özen gösterme ilkesi gereğince devletler kadınlara karşı herhangi bir şiddet eylemine girişmekten imtina edecek ve devlet yetkililerinin, görevlilerinin, organlarının, kurumlarının ve Devlet adına hareket eden diğer aktörlerin bu yükümlülüğe uygun bir biçimde hareket etmelerini temin edeceklerdir.
- Mağdurları daha başka şiddet eylemlerine karşı korumak için önlemler alınacak,
- Mağdurların can güvenliği riski olduğunda mağdurlara özel destek ve güvenlik sağlanacak,
- İkincil mağduriyet önlenecek,
- Mağdurlara kısa ve uzun dönemli uzmanlık gerektiren destek hizmetleri sağlanacaktır.

(İstanbul Sözleşmesi 4 ve 5 slaydını sunun.)

11

İstanbul Sözleşmesi'nde sağlık çalışanları için özellikle 20. ve 25. madde önemlidir.

İstanbul Sözleşmesi 20. Madde: İstanbul Sözleşmesi'nin 20. maddesinde, Sözleşme gereğince sağlanması öngörülen genel destek hizmetleri kapsamında mağdurların şiddet eylemi sonrasında iyileşmelerini kolaylaştıracak hizmetlere erişiminin sağlanması için gerekli tedbirlerin alınacağı düzenlenmiştir. Yine aynı maddenin ikinci fıkrası gereği mağdurların sağlık hizmetlerine ve sosyal hizmetlere erişimleri, bu erişimlerin yeterli kaynağa sahip olması devlet tarafından sağlanmalıdır.

İstanbul Sözleşmesi 25. Madde: İstanbul Sözleşmesi'nin "Cinsel Şiddet Mağdurları İçin Destek" başlıklı 25. maddesinde ise, cinsel şiddete maruz kalan kadınlara muayene, travma desteği ve danışmanlık hizmetleri verebilecek kriz merkezlerinin veya cinsel şiddet sevk merkezlerinin oluşturulmalarına yönelik yasal tedbirlerin alınmasıyla ilgilidir.

Buna ek olarak, İstanbul Sözleşmesi sağlıkla ilgisinde şiddet mağdurlarına etkili ve hızlı hizmet verilmesini, hizmet sunanların top-

lumsal cinsiyet farkındalığına sahip olup, ikincil mağduriyet yaşatmayacak şekilde (örneğin aşağılamayacak, hakaret etmeyecek, suçlamayacak, bağırmayacak şekilde) hareket etmelerini gerektirmektedir. İstanbul Sözleşmesi gereğince hizmet sunanlar, risk analizinde mağdurların can güvenliğinden hareket edip, onların güvenliklerini sağlayıcı şekilde hareket etmelidirler. İstanbul Sözleşmesi şiddetle karşılaşanların bildirim yükümlüğünü de 28.maddede düzenleyip, olayın özelliğine göre uygulayıcıların farklı şekilde davranmasını mümkün kılmaktadır. Özellikle gizlilik ilkesinin söz konusu olduğu durumlarda bildirimde bulunmada dikkatli davranılması gerekmektedir. 28.maddenin ek açıklama maddesinde bildirimde bulunma yükümlülüğünün ciddi şiddet olayı olduğu ve/veya olmasının tekrar söz konusu olduğu durumlarda bulunduğu belirtilmektedir. Bu anlamda can güvenliğine yönelik tehdit varsa, bildirimde bulunmak zorunludur. Bu durumda gizlilik, bildirimde bulunmayı engellemez.

12 Peki, bizim uluslararası sözleşmeleri bilmemiz neden önemli?

(Yanıtları alın ve Uluslararası Antlaşmaların Hukukumuzdaki Yeri slaydını açarak üzerinde konuşun.)

13 Anayasamızın 90. maddesi gereğince Türkiye Cumhuriyeti devleti, Türkiye'nin tarafı olduğu uluslararası antlaşma hükümlerini uygulamakla yükümlüdür. Temel hak ve özgürlüklere ilişkin düzenleme içeren uluslararası antlaşmalar ise özellik arz etmekte olup, temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası antlaşma hükümlerinin uygulanması bakımından devletin vatandaşlarına karşı da sorumluluğu doğmaktadır. Çünkü Anayasanın 90. maddesinin 5. fıkrası ile temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası antlaşmalarla ülkemiz kanunlarının çelişmesi halinde uluslararası antlaşma hükümlerinin esas alınması gerektiği açıkça düzenlenmiştir. Buna göre aile içi/ev-içi şiddetle mücadeleyle ilişkin taraf olduğumuz uluslararası antlaşmalar temel hak ve özgürlüklere ilişkin olduğundan gerek mahkemeler gerekse idare bakımından bağlayıcı niteliktedir. Ayrıca Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) gereğince aile içi/ev-içi şiddetle ilgili Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararları da dikkate alınacaktır. Dolayısıyla kadına yönelik yasal düzenlemeleri ele alırken uluslararası sözleşmeleri de birlikte ele almak önemlidir.

15 Şimdi kadına yönelik şiddet konusunda ulusal düzenlemelere bir göz atalım.

(Ulusal Düzenlemeler 1 ve 2 slaytlarını okuyun)

16

Ulusal düzenlemelerden özellikle sağlık çalışanlarıyla ilgili olanlara yakından bakacağız.

(T.C. Anayasası slaydını açın ve sunun)

17

Anayasamızın 10. maddesinin ikinci fıkrasında “Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.” hükmü mevcuttur. Bu hüküm uyarınca kadın erkek eşitliğinin sağlanması konusunda devlete sorumluluk yüklenmiştir.

17. maddesi gereğince “kişilerin yaşama hakkını, maddi ve manevi varlığının bütünlüğünü korumak” devletin temel görevlerindendir. Bu madde uyarınca kişilerin yaşama hakkının ve maddi ve manevi varlığının sadece devlete karşı değil, diğer kişilere karşı da korunması zorunludur. Ev-içi şiddet de bu kapsamda ele alınmakta ve kadınlara yönelik şiddetin kadınların maddi ve manevi varlıklarının bütünlüğünü ve yaşama haklarını ihlal ettiği görülmektedir. Buna göre devletin anayasal yükümlülüğü, ev-içi şiddetin önlenmesi konusunda önlemler almak, idari ve yargısal düzeneklerle işlevsel olarak somut olarak kadınları korumaktır.

Yine aileye ilişkin düzenleme getiren Anayasa’nın 41. maddesinde ise “Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır.” hükmü bulunmaktadır. Söz konusu hükümler doğrultusunda ev-içi şiddetin önlenmesi devletin ve kurumlarının anayasal yükümlülükleri arasında yer almaktadır.

(Türk Ceza Kanunu slaydını sunun.)

18

Türk Ceza Kanunun kadına yönelik şiddet konusunda sağlık çalışanları için özellikle önemli maddeleri şunlardır:

- Kasten yaralama (Madde 86, 87),
- Taksirle yaralama (Madde 89),
- Eziyet (Madde 96),
- Çocuk düşürme ve düşürme (Madde 99, 100),
- Cinsel saldırı (Madde 102),
- Çocukların cinsel istismarı (Madde 103),
- Reşit olmayanla cinsel ilişki (Madde 104),
- Cinsel Taciz (Madde 105)

- Tehdit (Madde 106)
- Bildirim yükümlülüğü (Madde 280)
- Genital muayene (Madde 287)

Bu maddeleri bilmemiz kadına yönelik şiddetle mücadelede önemlidir.

(Türk Ceza Kanunu Bildirim Yükümlülüğü slaydını sunun.)

19

Burada üzerinde durmamız gereken madde Bildirim Yükümlülüğü maddesidir. (TCK Madde 280 slaydını sunun). Türk Ceza Kanunu'nun 280. maddesinde görevini yaptığı sırada bir suçun işlendiği yönünde bir belirti ile karşılaşmasına rağmen, durumu yetkili makamlara bildirmeyen veya bu hususta gecikme gösteren sağlık mesleği mensubunun bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır. Söz konusu maddeye göre sağlık mesleği mensubu ifadesinden tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire ve sağlık hizmeti veren diğer kişiler anlaşılmaktadır. Buna göre sağlık çalışanları görevlerini yerine getirirken ev-ıçı şiddet mağduruyla karşılaştığında ya da böyle bir durumdan şüphelendiğinde 6284 sayılı Kanun hükümleri uyarınca ihbarda bulunma yükümlülüğü altındadır. 6284 sayılı Kanun uyarınca olayın özelliğine göre en yakın kolluk, mülki amir, cumhuriyet başsavcılığı veya hâkime gecikmeksizin ihbar yapılmalıdır.

(Ceza Muhakemesi Kanunu Madde 76 ve Madde 77 slaytlarını açın ve özetleyin.)

20

Ceza Muhakemesi Kanununda da sağlık çalışanlarını ilgilendiren maddeler bulunmaktadır. Bu maddeler mağdurların muayene ve tedavisine ilişkin hususların kayıt altına alındığı raporlarla ilgilidir. Bu kapsamda Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)'nın 76. Maddesinin birinci ve ikinci fıkraları ile 77'nci maddelerindeki düzenlemeler şiddet mağdurlarına uygulanan maddelerdir.

21

Kadına yönelik şiddet konusunda 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve Uygulama Yönetmeliği özel bir yer tutmaktadır. Ancak 6284 sayılı Kanuna ilişkin bir etkinlik yapacağımız için burada sadece kısaca bahsedeceğiz.

(6284 Sayılı Kanun slaydını açın ve sunun.)

22

İstanbul Sözleşmesi esas alınarak düzenlenen 6284 sayılı Kanun ev-ıçı şiddetle mücadele konusundaki temel düzenlemeleri içermekte olup, çeşitli kurum ve kuruluşlara sorumluluklar yüklemektedir.

6284 sayılı Kanun'un amacı; şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi bulunan kadın, çocuk, aile bireyi ve tek taraflı ısrarlı takip mağdurlarını korumak ve sayılan kişilere karşı şiddeti önlemek olarak belirlenmiştir. Oysaki bir önceki 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'da ise "eşlerin, çocukların, aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinin, mahkemece aylık kararı verilen veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan veya evli olmalarına rağmen fiilen ayrı yaşayan aile bireylerinin" aile içi şiddete maruz kalması halinde korunması mümkün olmaktaydı. 6284 sayılı Kanun korunması hedeflenen şiddet mağdurlarının kapsamını genişletmiş ve aile bireyleri haricindeki kadınlar, çocuklar ve ısrarlı takip mağdurlarının da şartların varlığı halinde koruma kapsamına alınmasını sağlamıştır.

Şiddete uğrama tehlikesi bulunanların da Kanun kapsamında olduğu görülmektedir. Kanun, yalnızca şiddete uğrayanları değil, aynı zamanda şiddete uğrama tehlikesi bulunan kişileri de korumaktadır. Hatta koruyucu tedbir kararının verilmesi için şiddet uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaz denilerek, her tür talebin ciddiye alınarak muhtemel zararların önüne geçilmek istenmiştir. Buna göre 6284 sayılı Kanun'un uygulanması için şiddetin uygulanması şart olmayıp, tehlikenin bulunması da yeterlidir. Dolayısıyla şiddet uygulanacağına ilişkin ihbar veya şikâyet geldiğinde Kanun'da belirtilen tedbirlerin uygulanması söz konusu olabilecektir.

6284 Sayılı Kanun Hakkında Uygulama Yönetmeliği ise, kanun maddelerindeki hükümleri uygulamaya ilişkin olarak özellikle kamu kurum ve kuruluşlarının görev ve sorumlulukları bakımından ayrıntılandırılmıştır.

Aile içi/ ev-içi şiddetin önlenmesiyle ilgili mevzuatta hem mağdurlara hem de şiddet uygulayan kişilere yönelik sağlık hizmetlerinin sunulması öngörülmektedir. Sağlık kuruluşları ve bu kuruluşlarda görev yapan personel, kamu kurumları arasında gerekli koordinasyonun sağlanarak hizmetlerin etkin bir şekilde yürütülmesine yardımcı olmalıdır.

(İşbirliği Protokolü slaytlarını sunun.)

23

8 Mart 2015 tarihinde Başbakanın da imzasıyla iki Bakanlık arasında bir işbirliği protokolü oluşturulmuştur. Bu protokol kapsamında;

- a. Sağlık Bakanlığı'nın kadına yönelik şiddet konusundaki adli vakalarda ikincil mağduriyeti ve bulgu kaybını önlemek amacıyla "Kriz Müdahale Birimi", "Tıbbi Sosyal Hizmet Birimi" ve diğer il-

gili birimlerin sayısı ve kapasitesini artırması karar altına alınmıştır. Ayrıca, Sağlık Bakanlığı'nın cinsel şiddete maruz kalan kadınlar için özel hizmet modelleri oluşturmak, mevcut birimlerin konuya ilişkin bilgi ve duyarlılığını artırmak konusundaki yükümlülükleri yer almıştır.

- b. Sağlık kuruluşlarına başvuranlardan şiddet gördüğü saptanan kadın hakkında Cumhuriyet Savcılığı'na veya ŞÖNİM/ASPB İl Müdürlüğü'ne bildirimde bulunulması ve bilgi formunun doldurulması, şiddete maruz kaldığından şüphe edilen kadının şiddet gördüğünde başvurabileceği ŞÖNİM ve diğer kuruluşlar hakkında bilgilendirilmesi karar altına alınmıştır.
- c. Şiddet gören kadına ve çocuklarına yönelik hizmetler kapsamında; korunan kişinin adres ve kimlik bilgilerinin gizliliği kararı varsa, bu kişilerin muayene, tedavi ve ilaçlarının temini aşamalarında gizliliğe uyulması ve bu konuda gerekli önlemlerin alınması kabul edilmiştir. Ayrıca, ilk kabul birimi veya sığınma evlerinden hizmet almaya başlayan kadınların sağlık hizmetlerinden yararlanmaya başlatılması Sağlık Bakanlığı'nın yükümlülüğü olarak belirtilmiştir.
- d. Şiddet gören kadınların ve çocuklarının sağlık hizmetlerine erişimlerinin kolaylaştırılması, muayene ve tedavilerine, yatarak tedavi görmesi gerekenlerin yataklı sağlık kuruluşlarına kabulüne öncelik tanınması, sonuçlarıyla ilgili ŞÖNİM/ASPB İl Müdürlüğü'ne bilgi verilmesi kararlaştırılmıştır.
- e. Ayrıca protokolde; şiddet uygulayan kişi ile ilgili olarak hâkim tarafından "alkol, uyuşturucu ve uyarıcı madde bağımlılığının muayene ve tedavisi"ne veya "şiddet eğilimine yol açan davranışların önlenmesi" kararı verilmiş ve bu amaçla kişi bir sağlık kuruluşuna sevk edilmiş ise, bu kişiye yönelik "öfke kontrolü, şiddetle başa çıkma" gibi programların uygulamaya geçirilmesi, böyle kişilerin tedaviyi reddetmesi durumunda acilen Cumhuriyet Savcılığı'na ve ŞÖNİM/ASP İl Müdürlüğü'ne bilgi verilmesi yer almıştır.
- f. Başta aile hekimleri olmak üzere kadına yönelik şiddetle mücadelede hizmet sunan sağlık çalışanlarının hizmet içi eğitimlerini sağlamak karar altına alınmıştır.

Not: Bu oturum çok yoğun ve uzun olduğu için bu etkinlikten sonra 5-10 dakika ara verebilirsiniz.

60 dk.

ETKİNLİK 4.2: SORULAR VE CEVAPLAR

AKIŞ

1

Bu etkinliğimizde 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunu biraz daha detaylı olarak ele alacağız.

2

Şimdi yeniden dört gruba ayrılmanızı rica ediyorum.

(Gruplara Soru Çalışma Sayfası 1, 2, 3 ve 4'ü dağıtın. Her grubun bir soru kağıdı olmasına dikkat edin.)

3

Gördüğünüz gibi her gruba soru kağıtları dağıttım. Grup olarak bu soruları tartışmanızı ve cevaplarınızı yazmanızı istiyorum. Grup çalışması bittiğinde şimdi gruplarda seçeceğiniz bir sözcü gelip cevapları sunacak. Bunun için 15 dakikanız var.

(Çalışma boyunca grupların arasında dolaşın ve etkinliğin doğru bir biçimde yapıldığından emin olun. 10 dakika sonra gruplara 5 dakikaları kaldığını hatırlatın)

4

Süreimiz doldu. Cevaplayamadığınız sorunuz kaldı mı?

(Yanıtları alın)

(Eğer çalışmayı bitiremeyen gruplar varsa gruplara 2-3 dakika daha verin)

5

Hangi grup başlamak ister?

(Grup sözcülerinin sorularını ve cevaplarını dinleyin. Her sorudan sonra büyük gruba cevaba katılıp katılmadıklarını sorun.)

(Cevapların doğru olup olmadıklarını Soruların Cevapları bilgi notundan kontrol edin. Yanlış cevapları uygun bir dille düzeltin)

Materyal

Ek-3, Ek-4, Ek-5 ve Ek-6'nın birer çıktısı

1. 6284 sayılı Kanun kapsamında şiddet uygulayana nasıl bir sağlık hizmeti verilmesi öngörülmüştür?

2. Şiddet uygulayanın bağımlılığının olması halinde muayene ve tedavisi nasıl yapılacaktır?

3. Şiddet uygulayanın bağımlılığının olması halinde muayene ve tedavi talebi ŞÖNİM'ler tarafından yapılabilir mi?

EK-3
Sorular
Çalışma
Sayfası
1

EK-4
Sorular
Çalışma
Sayfası
2

1. Şiddet uygulayanın şiddet eğilimine yol açan davranışlarını önlemek amacıyla sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurulabilir mi?

2. 6284 sayılı Kanun kapsamında şiddet uygulayanın muayene ve tedavisinin sağlanmasına karar verilmesi halinde, hangi sağlık kuruluşları yetkilidir?

3. Koruyucu tedbir kararı verilen şiddet mağduru için sağlık hizmetleri nasıl yerine getirilir?

1. 6284 sayılı Kanun kapsamındaki sağlık giderleri nasıl karşılanır?

2. 6284 sayılı Kanun uyarınca gizlilik kararı verildiği hallerde sağlık hizmetlerinin sunulması nasıl gerçekleştirilir?

3. Kadına yonelik şiddet konusunda ihbar yukumllğ var mıdır?

EK-5
Sorular
Çalışma
Sayfası
3

EK-6
Sorular
Çalışma
Sayfası
4

1. 6284 sayılı Kanun hükümlerine göre hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişinin aynı zamanda rehabilitasyonunun veya tedavi edilmesinin gerekli olduğuna karar verilmesi halinde sağlık giderleri nasıl karşılanır?

2. Konukevlerinde kalan kadınların sağlık kuruluşlarından öncelikli olarak yararlanma hakkı var mıdır?

3. Hakkında tedbir kararı verilen kişinin sağlık kuruluşunda tedaviyi reddetmesi halinde ne yapılır?

Sorular ve Cevapları¹

? 6284 sayılı Kanun kapsamında şiddet uygulayana nasıl bir hizmet verilmesi öngörülmüştür?

... 6284 sayılı Kanun'un 5. Maddesinin ı bendinde hâkim tarafından şiddet uygulayanın şiddet eğilimine yol açan davranışlarının önlenmesi için "Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması"na karar verilmesi halinde Uygulama Yönetmeliğine göre ilgili yere sevkı sağlanacaktır. İlçelerde ise toplum sağlığı merkezi tarafından, kamuya ait ilgili sağlık kuruluşuna sevk edilmelidirler. Yapılacak müdahaleler arasında öfke kontrolü, stresle baş etme gibi müdahaleler olabilir. Bu birimler ilgilinin başvurusunu ve tedaviyi sürdürüp sürdürmediğini ŞÖNİM'e bildirmekle yükümlüdürler.

? 6284 sayılı Kanun kapsamında şiddet uygulayanın bağımlılığının olması halinde muayene ve tedavisi nasıl yapılacaktır?

... Şiddet uygulayanın bağımlılığının olması halinde; 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinin h fıkrası uyarınca hâkim tarafından önleyici tedbir kararıyla şiddet uygulayanın hastaneye yatması dahil, muayene ve tedavisinin sağlanmasına yönelik karar verilebilecektir.

? Şiddet uygulayanın bağımlılığının olması halinde muayene ve tedavi talebi ŞÖNİM'ler tarafından yapılabilir mi?

... Uygulama Yönetmeliği'nin 27. maddesine göre ŞÖNİM'ler şiddet uygulayanın alkol, uyuşturucu, uşucu veya uyarıcı madde bağımlılığının ya

¹ Bu bölüm, Prof.Dr. Gülriz Uygur ve EMG Asayiş Daire Başkanlığı Aile İçi Şiddetle Mücadele Şube Müdürü Tarıkhan Çetiner tarafından hazırlanmıştır.

da ruhsal bozukluğunun olması halinde, bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olmasına ilişkin faaliyetleri yürütmekle görevlidir. ŞÖNİM'lerden gelen şiddet uygulayanlarla ilgili bu kapsamdaki talepler sağlık kuruluşları ve çalışanları tarafından karşılanacaktır. Hakkında tedbir kararı verilen kişinin sağlık kuruluşunda tedaviyi reddetmesi halinde ise durum tutanakla tespit edilerek ivedilikle Cumhuriyet Başsavcılığına ve ŞÖNİM'e bildirilmek zorundadır.

Şiddet uygulayanın şiddet eğilimine yol açan davranışlarını önlemek amacıyla sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurulabilir mi?

Yönetmeliğin 28. maddesi uyarınca hâkim tarafından şiddet uygulayanın, şiddet eğilimine yol açan davranışlarını önlemek amacıyla, sağlık kuruluşuna muayene veya tedavisi için başvurması ve tedavisinin sağlanmasına yönelik karar verilebilecektir.

6284 sayılı Kanun kapsamında şiddet uygulayanın muayene ve tedavisinin sağlanmasına karar verilmesi halinde, hangi sağlık kuruluşları yetkilidir?

Uygulama Yönetmeliğinin 28. Maddesine göre , şiddet uygulayanın muayene ve tedavisinin sağlanmasına karar verilmesi halinde, illerde il halk sağlığı müdürlüğüne, ilçelerde toplum sağlığı merkezine başvurulması zorunludur. Şiddet uygulayan, illerde il halk sağlığı müdürlüğü varsa ruh sağlığı şubesi tarafından, ilçelerde toplum sağlığı merkezi tarafından kamuya ait sağlık kuruluşuna sevk edilir. İlgilinin tedaviyi sürdürüp sürdürmediği ve yapılan işlemin sonucu bu birimler tarafından ŞÖNİM'e bildirilir.

Koruyucu tedbir kararı verilen şiddet mağduru için sağlık hizmetleri nasıl yerine getirilir?

6284 sayılı Kanun'un 15'inci maddesinde mağdura yönelik ŞÖNİM'lerin vereceği destek hizmetleri arasında "korunan kişiye verilen sağlık hizmetlerini koordine etmek" yer almaktadır. Buna göre sağlık çalışanları ŞÖNİM'lerden gelen talepleri gecikmeksizin yerine getirmeli ve korunan kişinin sağlık durumunun gerektirdiği muayene ve tedaviyi özenle gerçekleştirmelidir.

6284 sayılı Kanun kapsamındaki sağlık giderleri nasıl karşılanır?

Ev-içi şiddetin önlenmesi kapsamındaki sağlık giderlerinin nasıl karşılanacağı hususu 6284 sayılı Kanun'un 19. maddesinde düzenlenmiştir. 6284 sayılı Kanun hükümlerine göre, hakkında koruyucu tedbir kararı verilen kişilerden genel sağlık sigortalısı olmayan ve genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişi kapsamına da girmeyen veya genel sağlık sigortası prim borcu sebebiyle fiilen genel sağlık sigortasından yararlanamayan ya da diğer mevzuat hükümleri gereğince tedavi yardımından yararlanma hakkı bulunmayanlar; bu hallerin devamı süresince gelir testine tabi tutulmaksızın genel sağlık sigortalısı sayılır. (31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 60. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi kapsamında sigortalı sayılacaklardır.)

6284 sayılı Kanun uyarınca gizlilik kararı verildiği hallerde sağlık hizmetlerinin sunulması nasıl gerçekleştirilir?

Gerekli bulunması halinde, 6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinin altıncı fıkrasına göre tedbir kararı ile birlikte talep üzerine veya resen, korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgileri veya kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adresleri ile korumanın etkinliği bakımından önem taşıyan diğer bilgileri, tüm resmi kayıtlarda gizli tutulur. Uygulama Yönetmeliği'nin 32. Maddesine göre, bilgilerinin gizli tutulmasına karar verilen kişinin, Sosyal Güvenlik Kurumu, sağlık kurum ve kuruluşları ve benzeri tüm kayıtlardaki bilgileri de gizli tutulacaktır. Korunan kişinin kimlik ve adres bilgilerinin gizlenmesi kararı varsa, sağlık hizmetlerinden yararlanırken, başvurusunun gizli tutulması, sıra beklememesi, öncelikli ve en kısa zamanda işlemlerinin tamamlanması esastır.

Not: Bu bilgileri hukuka aykırı olarak başkasına veren, ifşa eden veya açıklayan kişi 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu hükümlerine göre cezalandırılacaktır.

Kadına yönelik şiddet konusunda ihbar yükümlülüğü var mıdır?

6284 sayılı Kanun'un uygulanması kapsamında sağlık personeli bakımından özellik arz eden yasal düzenlemeler incelendiğinde, en önemlisi ihbar yükümlülüğüne ilişkin sorumluluk getiren ceza maddesidir. Türk Ceza Kanunu'nun 280. maddesinde görevini yaptığı sırada bir suçun işlendiği yönünde bir belirti ile karşılaşmasına rağmen, durumu yetkili makamlara bildirmeyen veya bu hususta gecikme gösteren sağlık mesleği mensubunun bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır. Söz konusu maddeye göre sağlık mesleği mensubu ifadesinden tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire ve sağlık hizmeti veren diğer kişiler anlaşılmaktadır. Buna göre sağlık çalışanları görevlerini yerine getirirken ev-içi şiddet mağduruyla karşılaştığında ya da böyle bir durumdan şüphelendiğinde 6284 sayılı Kanun hükümleri uyarınca ihbarda bulunma yükümlülüğü altındadır. 6284 sayılı Kanun uyarınca olayın özelliğine göre en yakın kolluk, mülki amir, cumhuriyet başsavcılığı veya hâkime gecikmeksizin ihbar yapılmalıdır. Kolluk personeli polis, jandarma ve sahil güvenlik birimlerinde görev yapanlardır.

6284 sayılı Kanun hükümlerine göre hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişinin aynı zamanda rehabilitasyonunun veya tedavi edilmesinin gerekli olduğuna karar verilmesi halinde sağlık giderleri nasıl karşılanır?

6284 sayılı Kanun hükümlerine göre hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişinin aynı zamanda rehabilitasyonunun veya tedavi edilmesinin gerekli olduğuna karar verilmesi halinde ise, genel sağlık sigortası kapsamında karşılanmayan rehabilitasyon hizmetlerine yönelik giderler ile rehabilitasyon hizmetleri kapsamında verilmesi gereken diğer sağlık hizmetlerinin giderleri Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanır.

Konuevlerinde kalan kadınlara sağlık kuruluşlarından öncelikli olarak yararlanma hakkı var mıdır?

Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmeliğ'in 24. maddesine göre; konukevinde kalan kadınlara tedavileri sürecinde ve sağlık raporlarının alınmasında sağlık kuruluşlarından öncelikli olarak yararlanma hakkı tanınır. Ayrıca, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İle Sağlık Bakanlığı arasında 8 Mart 2015 tarihinde imzalanan "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İşbirliği Protokolü" kapsamında "şiddet mağduru kadınların ve beraberindeki çocukların sağlık hizmetlerine erişiminin kolaylaştırılması, muayene ve tedavilerinin öncelik tanınması, gerekli raporların çıkartılma sürecinin hızlandırılması" gerekmektedir.

Hakkında tedbir kararı verilen kişinin sağlık kuruluşunda tedaviyi reddetmesi halinde ne yapılır?

Hakkında tedbir kararı verilen kişinin sağlık kuruluşunda tedaviyi reddetmesi halinde durum tutanakla tespit edilerek ivedilikle Cumhuriyet Başsavcılığına ve ŞÖNİM'e bildirilir.

1

2

3

4

MODÜL

5

6

7

8

9

10

OTURUM

1

Kadına Yönelik Şiddet Olgularına Yaklaşım

MODÜL 5

Kadına Yönelik Şiddet Olgularına Yaklaşım

SÜRE

90 dk.

MODÜLÜN HEDEFLERİ

Modülün sonunda katılımcılar:

- Şiddete maruz kalan ve başvuru yapan kadında şiddetle ilişkili ortaya çıkan ya da şiddet nedeniyle ağırlaşan sağlık sorunlarını tanıyabileceklerdir.
- Kadına yönelik şiddete maruz kaldığından şüphelenilen bir kadın hastayla görüşürken nasıl sorular sorulacağını ve bu soruları sorarken hangi etik prensiplerle hareket edeceklerini açıklayabileceklerdir.
- Kadına yönelik şiddette kadın merkezli hizmet yaklaşımını ve kadın merkezli bakım ve tedavi hizmeti kavramlarını açıklayabileceklerdir.
- Kadına yönelik şiddete maruz kalan kadınlara sunulacak ilk aşama desteği kavramını açıklayabileceklerdir.
- İlk aşama desteği kapsamında yer alan “5 D prensipleri”ni sıralayabileceklerdir.
- Kadına yönelik şiddete maruz kalan kadınlarla ilgili bilgilerin kayıt altına alınması için gerekli yaklaşımları açıklayabileceklerdir.
- Hizmet sunumunun adımlarını sayabileceklerdir.

Sağlık çalışanlarının şiddet gören kadınların tanı, tedavi ve desteklenmesi açısından çok önemli bir pozisyonda olduğu açıktır. Sağlık çalışanının kadınların yaşadıkları sağlık sorunlarının nedeninin ya da bu sorunları ağırlaştırmanın kadınların yaşadıkları şiddet olabileceğini akılda tutması gerekir. Şiddet gören kadınlar artmış fiziksel ve duygusal sağlık gereksinimleri nedeniyle ya da şiddete bağlı yaralanmalar yüzünden sık sık sağlık kuruluşlarına başvururlar. Ancak yaşadıkları şiddeti utanç, yargılayıcı tutumlar ve/veya eşlerinden korktukları için sağlık çalışanlarına ifade etmezler.

AİLE İÇİ ŞİDDETLE MÜCADELE PROJESİ

OTURUM 1

Kadına Yönelik Şiddet Olgularına Yaklaşım

TEMEL MESAJLAR

Sağlık sistemi tarafından şiddet gören kadına sunulacak hizmetler kadın merkezli olmalıdır. Kadın merkezli sağlık hizmeti, hak temelli ve toplumsal cinsiyete duyarlılık ilkelerinden hareket ederek kadının taleplerini göz önünde bulundurur.

Şiddet vakası kaydının tam, doğru ve açık biçimde yapılması kadının ikincil travmaya maruz kalmasını önlerken etkili bir hizmetin sunulmasını sağlar.

İlk aşama desteği, kadının mahremiyetine müdahalede bulunmadan duygusal gereksinimlerini ve destek ihtiyacını karşılamak ve güvenliğini sağlamaya yönelik yaklaşımlar sunar.

ETKİNLİK 5.1: KADIN MERKEZLİ YAKLAŞIM

20 dk.

AKIŞ

- (Oturumun amaç ve hedefleri slaytlarını sunun.)

1 Şiddete maruz kalan kadınların, koşullarına, yaşadıkları şiddetin ağırlığına ve sonuçlarına bağlı olarak farklı ihtiyaçları bulunmaktadır. Aynı koşullarda yaşayan kadınların bile ihtiyaçları zaman içinde farklılık gösterebilir. Bununla birlikte sağlık personeline şiddete maruz kalan kadınlara hizmet verirken izleyebilecekleri ilkelere ve adımlar belirlenmiştir¹. Bu bölümde söz konusu ilke ve adımları ele alacağız.

¹ Responding to intimate partner violence and sexual violence against women. WHO clinical and policy guidelines. World Health Organization 2013

Materyal

Kadına Yönelik Şiddet Olgularına Yaklaşım Sunumu

Kadın merkezli hizmet sunma yaklaşımı dediğimizde aklımıza neler geliyor?

(Katılımcıların yanıtlarını alın ve Kadın Merkezli Hizmet Sunma Yaklaşımı 1, 2, 3 ve 4 slaytlarını sunun).

2

Sağlık sistemi tarafından şiddet gören kadına sunulacak hizmetler kadın merkezli olmalıdır. Kadın merkezli sağlık hizmetinde;

- Kadının talepleri dikkate alınır.
- Mümkün olan en iyi bakımın sunulması sağlanır.
- Kadına daha fazla zarar verilmemesine özen gösterilir.

3

Kadın merkezli sağlık hizmeti yaklaşımının iki temel prensibi vardır. Bunlar:

- **Hak merkezli yaklaşım:** Kadının insan hakları uluslararası sözleşmelerle güvence altına alınmıştır. Bu haklar, yaşama hakkı, kendi kararlarını verebilme hakkı, en yüksek standartta sağlık hizmeti alma hakkı, ayrımcılığa uğramama hakkı, mahremiyet ve gizlilik hakkı, bilgi edinme hakkı şeklinde özetlenebilir. Kadınlar sadece kadın oldukları için değil, ırkları, etnik kökenleri, cinsel yönelimleri, dini inançları, engelli oldukları ya da şiddete gördükleri için ayrımcılığa maruz kalırlar. Hak merkezli yaklaşım, tüm kadınlara eşit ve saygılı davranmayı ve ayrımcılık yapmamayı gerektirir.
- **Toplumsal cinsiyete ve toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlılık:** Toplumsal cinsiyete duyarlılık; kadınlar ve erkekler arasındaki güç dengesizliğinin, kadın erkek ilişkilerini, kaynaklara ve hizmetlere erişimi belirlediğinin farkında olunmasıdır. Sağlık hizmetlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ise kadınların ve erkeklerin sağlıklı olma haklarını kullanabilmeleri için onların özel sağlık ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak adil bir biçimde hizmet sunulmasıdır. Şunların akılda tutulması önemlidir:
 - Kadına yönelik şiddet kadınlarla erkekler arasındaki güç dengesizliğinden kaynaklanır.
 - Kadınların erkeklere nazaran kaynaklara (para ya da bilgi gibi) erişimlerinin daha az olabilir.
 - Kadınlar kendilerine ilişkin kararları verme özgürlüğüne sahip olamayabilirler.
 - Şiddet konusunda suçlanabilir, utanç ve değersizlik duyguları yaşayabilirler.

4

Sağlık çalışanlarının bu eşitsizliği pekiştirmekten kaçınarak kadınları özerkliklerini kazanabilmeleri konusunda desteklemeleri önemlidir. Bunun için sağlık çalışanları olarak toplumsal cinsiyet eşitsizliğini pekiştirmemek ve kadının özerkliğini ve saygınlığını korumak için aşağıdaki noktaları dikkate almamız gerekir:

- Kadına yönelik şiddetin sürmesini sağlayan güç dinamiklerinin ve normların farkında olun.
- Şiddete maruz kalan kadının sahip olduğu değerleri pekiştirin.
- Kadının saygınlığına saygı duyun.
- Öyküsünü dinleyin, ona inanın ve söylediklerini ciddiye alın.
- Kadın suçlamayın ya da yargılamayın.
- Kendi kararlarını verebilmesi için kadını bilgilendirin ve danışmanlık sağlayın.

(Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Kadın Merkezli Yaklaşımın Adımları slaydını sunun.)

- Şiddete maruz kalan kadının belirlenmesi
- Uygun soruları sorma
- İlk aşama desteğinin sunulması
- Şiddet olgularının kaydedilmesi.

(Şiddete Maruz Kalan Kadınların Yaralanma Biçimleri Slaydını Sunun.)

5

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması’na² (2013) göre Türkiye’de evli ya da başından evlilik geçmiş kadınların %36’sının hayatlarının bir döneminde, %8,2’si ise son bir yıl içinde eşlerinden en az bir kez fiziksel şiddet gördüğü belirlenmiştir. Kadınların %25,6’sı yaşadığı şiddet sonucu yaralanmıştır ve yaralanmaların %47,4’ü tedavi gerektirecek boyuttadır. Kadınların yaşadıkları şiddet sonucunda %62’sinde çizik, sıyrık, yara/bere, %56’sında kulak zarı patlaması, göz yaralanması, morarması, %21’inde burkulma çıkık, %18’inde kesik, ısırik, %12’sinde derin yara ve derin kesik, %7’sinde diş kırılması, %42’ünde iç organ yaralanması, %4’ünde de yanık olduğu belirlenmiştir.

² T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, ICON-Institut Public Sector GmbH and BNB Danışmanlık (2009), Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması 2008.

6

Peki, başvuran kadınlarda şiddeti akla getirmesi gereken sağlık sorunları nelerdir?

(Katılımcıların yanıtlarını alın ve Kadınlarda Şiddeti Akla Getirmesi Gereken Sağlık Sorunları slaydını sunun.)

7

Bir önceki slaytta gördüğümüz üzere sağlık çalışanlarının şiddet gören kadınların tanı, tedavi ve desteklenmesi açısından çok önemli bir pozisyonda olduğu açıktır. Ancak sağlık çalışanının kadınların yaşadıkları sağlık sorunlarının nedeninin ya da bu sorunları ağırlaştıranın kadınların yaşadıkları şiddet olabileceğini akılda tutması gerekir. Şiddet gören kadınlar artmış fiziksel ve duygusal sağlık gereksinimleri nedeniyle ya da şiddete bağlı yaralanmalar yüzünden sık sık sağlık kuruluşlarına başvururlar. Ancak yaşadıkları şiddeti utanç, yargılayıcı tutumlar ve eşlerinden korktukları için sağlık çalışanlarına ifade etmeyebilirler. Aşağıda sayılan durumlar söz konusu ise kendisi söylemese bile kadının şiddet gördüğünden kuşkulmalıdır:

- Stres, anksiyete ya da depresyon gibi süregelen duygusal sağlık sorunları
- Alkol ya da madde kullanımı gibi sağlığa zarar verici davranışlar
- Kendine zarar verme davranışı, ya da bu konuda düşüncelerin ve planların olması ya da intihar girişimi
- Tekrarlayan cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar
- Tekrarlayan ya da neden olduğu açıklanamayan yaralanmalar
- İstenmeyen gebelikler
- Açıklanamayan kronik ağrı sorunu ya da diğer kronik durumlar (pelvik ağrı ya da cinsel sorunlar, gastrointestinal problemler, böbreği ya da safra kesesini tutan enfeksiyonlar, baş ağrıları).

Ayrıca kadının eşinin muayene sırasında müdahaleci tutumu da kadının eşinden şiddet görüyor/görmüş olabileceğini düşündürmelidir. Eğer bir kadın kendinin ya da çocuklarının muayene randevularını sık sık kaçırıyorsa, kadının kendinde ya da çocuklarında duygusal ya da davranışsal problemler varsa yine kadının şiddet gördüğünden şüphelenmek gerekir.

8

Kadının şiddet görmüş olabileceğini düşünmenin kadın sağlığı açısından önemi nedir?

(Katılımcıların yanıtlarını alın ve Kadın Sağlığı Açısından Önemli slaydını açın ve sunun.)

9

Kadının şiddet görebileceğinin düşünülmesi önemlidir; çünkü daha önceki oturumlarda da ifade edildiği gibi şiddet, sağlığı bozan ve hayatı tehdit eden bir durumdur. Şiddet genellikle süregelen özellik taşır ve tekrarlaması oluşturduğu hasarı ağırlaştırır. Şiddet gören kadınların sağlık kuruluşlarına diğer kadınlardan daha sık başvurması bir yardım arayışı olarak görülmelidir. Şiddet gördüğünü açık olarak ifade eden ya da şiddete bağlı olarak ortaya çıkan sağlık sorunlarında sağlık çalışanlarının altta yatan şiddet hikayesini uygun yaklaşımlarla ortaya çıkarması kadına ihtiyaç duyduğu desteğin verilmesi kadının sağlığının daha da bozulmasını önleyebilir ve hayat kurtarıcı olabilir.

(Şiddete Maruz Kaldığından Şüphelenilen Bir Kadınla Görüşmede Temel Prensipler slaydını açın ve sunun.)

(Şiddet Hakkında Uygun Soru Sorma Teknikleri slaytlarını sırasıyla sunun.)

40 dk.

ETKİNLİK 5.2: İLK AŞAMA DESTEĞİ

AKIŞ

1

Diyelim ki, başvuran kadının şiddete maruz kaldığını belirledik. Kadın da şiddetin varlığını kabul etti ve bizimle konuşmaya karar verdi. Bu aşamada neye ihtiyacı olabilir?

(Yanıtları alın)

2

Sizlerin de ifade ettiği gibi kadının konuşmaya karar vermesi durumunda acil desteğe ihtiyacı olacaktır.

(Tahtaya “ilk aşama desteği” ifadesini yazarak bu kavram hakkında neler bildiklerini sorun. Yanıtları aldıktan sonra İlk Aşama Desteği slaydını gösterin ve açıklayın.)

3

Sağlık sisteminin kadın merkezli ve etik bir yaklaşımla, fiziksel, duygusal ya da cinsel şiddet görmüş kadına sunması beklenen minimum hizmet paketine, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) “ilk aşama desteği sağlama” (first-line supportive response) adını vermektedir. Afet ve kriz durumlarında psikolojik ilk yardım prensipleri temel alınarak geliştirilen bu destek paketinde kadının mahremiyetine müdahalede bulunmadan duygusal gereksinimlerini ve destek ihtiyacını karşılamak ve güvenliğini sağlamaya yönelik yaklaşımlar bulunur. Sıklıkla bu ilk aşama desteği kadına sağlanabilecek en hayati hizmet özelliğini de taşır. Yapabileceğinizin hepsi bu olsa bile aslında şiddet gören bir kadına büyük bir yardım sağlamış olursunuz. İlk aşama desteği şiddet gören kadınlar dahil üzücü ve kaygı verici deneyimleri olan insanların hepsine yardımcı olan hizmetlerdir. Bazı kadınlar için bu destek paketi tek şans olabilir.

► (5 D Prensibi slaydını göstererek açıklayın.)

Materyal

Kadına
Yönelik
Şiddet
Sunumu

4

İlk aşama desteği paketi içinde 5 D prensipleri (LIVES) olarak ifade ettiğimiz bileşenler bulunur. Kadının hem duygusal gereksinimlerini karşılamaya hem de insani bazı ihtiyaçlarının giderilmesine yardımcı olacak olan bu beş temel bileşenin özellikleri aşağıda özetlenmiştir.

- **Dinleme:**
Kadını yargılamadan empatik bir yaklaşımla ve dikkatle dinleyin.
- **Düşünce ve acil ihtiyaçların belirlenmesi:**
Kadının duygusal, fiziksel, sosyal ve pratik gereksinimlerini tespit edin, bunları karşılayınız ve bundan sonraki süreçle ilgili görüşlerini öğrenin.
- **Doğrulama:**
Kadını anladığınızı ve ona inandığınızı gösterin ve olanların onun olanlardan dolayı suçu olmadığını anlamasına yardımcı olun.
- **Duruma uygun güvenlik önlemleri alma:**
Eğer bir daha olma riski varsa kadının kendini koruyabilmesi için bir plan yapmayı önerin.
- **Destekleme:**
Bilgiye, hizmetlere ve sosyal desteğe ulaşabilmesi için kadına destek sağlayın.

5

Dinlemekten neyi kastediyoruz?

(Yanıtları alın)

6

Dinlemenin amacı, kadına anlatmak istediklerini rahatça anlatma imkanı verilmesidir. Bunun güvenli ve özel bir mekânda yapılması önemlidir. Bu olanağın kadına verilmesi onun kendini toparlaması için önemlidir.

Dinleme, iyi iletişimin en temel ögesi olduğu gibi ilk aşama destek hizmetinin de temelini oluşturur. Kadını dinlemekten kasıt, gerçekten kadının ne söylediğini duymak anlamına gelir. Kadını dinlerken kelimelerin ötesinde duyguları anlamaya çalışmak gerekir. Söyledikleri kadar söylemedikleri de önemlidir. Bu süreçte kadının ve kendimizin beden dilinin söylediklerine dikkat etmek gerekir. Kadınla aynı seviyede oturmak ve aradaki mesafeyi uygun biçim-

de ayarlamak (çok uzak olmayan bir mesafe) ve kadının hissettiklerini anladığınızı göstermek gerçek dinlemenin önemli öğeleridir.

(Dinlerken Yapmanız Gerekenler ve Dinlerken Yapmamanız Gerekenler 1,2,3 ve 4 slaytlarını sunun)

Yapmanız Gerekenler	Yapmamanız Gerekenler
Sakin ve sabırlı olmak	Öyküsünü anlatması için kadını zorlamak
Onu dinlediğinizi kadının anlamasını sağlamak	İkide bir saate bakmak ya da hızlı konuşmak.
Mesela başını sallamak	Kadın konuşurken telefona cevap vermek ya da bilgisayara bakmak ya da yazı yazmak
Kadının hisleri hakkında bilgi sahibi olmaya çalışmak	Kadını yaptıkları ya da yapmadıkları ya da hissettikleri için yargılamak. Örnek: "Böyle hissetmen doğru değil." "Canın kurtardığın için kendini şanslı saymalısın." "Vah vah, çok yazık."
Kadına öyküsünü kendi belirlediği hızda anlatmasına izin vermek	Kadını acele ettirmek
Kadına ne istediğini ifade etme olanağı vermek. Temel soru: "Sana nasıl yardım edebilirim?"	Kadın için en iyisini sizin bildiğinizi iddia etmek
Kadının sözünü bitirmesine fırsat verip sonrasında soru sormak.	Kadının sözünü kesmek, özet konuşmasını istemek
Kadının dilediği kadar konuşması için cesaretlendirmek Temel soru: "Anlatmak istediğin başka bir şey varsa dinleyebilirim"	Araya girip kadının konuşmasını kesmek.
Kadın görüşme sırasında susarsa düşünüyor demektir, düşünmesine fırsat vermek	Kadının düşüncelerini onun yerine söze döküp tamamlamak
Kadının yaşadıklarına ve ona destek vermeye yoğunlaşmak	Başkalarının ya da kendinizin yaşadıkları hakkında konuşmak
Kadını ne istediğini öğrenmek ve onun taleplerine saygı göstermek	Onun yerine problemlerini çözmek

7

Özetlenecek olursa, şiddet gören kadınları gözünüzle, kulağınızla ve kalbinizle dinleyin. Gözünüzle dinlerken bütün dikkatinizi kadına verin, kulağınızla dinlerken onun görüşlerini tam olarak duymaya çalışın, kalbinizle dinlerken dikkatli ve saygılı olun.

(Düşüncelerin ve Acil İhtiyaçların Belirlenmesi İçin Uygun Yaklaşımlar slaydını sunun).

8

5D prensibinin ikincisi düşüncelerin ve acil ihtiyaçların belirlenmesidir. Düşüncelerin ve acil ihtiyaçların belirlenmesinin amacı, kadın için neyin önemli olduğunu anlamaktır. Kadının istek ve ihtiyaçlarını öğrendiğimizde ona daha iyi destek sunabiliriz. Bu nedenle kadının isteklerine saygılı olunmalı ve bu isteklere gereken önem verilmelidir. Kadının öyküsünü dinlerken kadının ihtiyaç ve endişelerini sadece söylediklerinden değil, beden dilinden de anlamak gerekir. Çünkü kadın bu yolla fiziksel, duygusal ve ekonomik ihtiyaçlarını, güvenliğine ilişkin endişelerini ve sosyal destek gereksinimlerini anlatıyor olabilir. Kadının gereksinimlerini daha iyi ifade edebilmesini uygun sorular sormakla sağlamak mümkündür.

- “Ne hakkında konuşmak istersin?”
(Konuşmayı başlatmak)
- “Bu konuda kendini nasıl hissediyorsun?”
(Açık uçlu sorular sormak)
- “Biraz önce kendini tükenmiş hissettiğini söyledin, değil mi?”
(Anlayıp anlamadığınızı kontrol etmek)
- “Sanki bu konuda kızmış gibisin ?” ya da “Çok üzgün görünüyorsun.”
(Duygularını yansıtmak)
- “Tam anlayamadım biraz daha açık anlatabilir misin?” ya da “Sanki şunu demek istiyorsun, öyle mi?”
(Anlaşılmayan bir konuda netlik istemek)
- “İhtiyacın olan ya da seni endişelendiren bir şey var mı?”, “Kalacak bir yere ihtiyacın varmış gibi gözüküyor” ya da “Çocukların için endişeli gibisin”
(İhtiyaçlarını ve endişelerini ifade etmesine yardımcı olmak)
- “Anladığımı kadarıyla durumun şu olduğunu görüyorum”
(İfade ettiklerini özetlemek)

(Doğrulama İçin Uygun Yaklaşımlar slaydını açın ve sunun.)

9

5D prensiplerinin üçüncüsü doğrulamadır. Doğrulamanın amacı, kadının hissettiklerinin normal olduğunu, duygularını ifade etmesinde sakınca olmadığını, kadının şiddet görmeden ve korku duy-

madan bir hayat yaşama hakkına sahip olduğunu öğrenmesini sağlamaktır. Karşıdaki kişinin yaşantısını doğrulama, onu dikkatle dinlediğinizi, dediklerini anladığınızı ve yargılamadan, koşulsuz bir biçimde ona inandığınızı göstermek demektir. Kadının düşüncelerini doğrularken şu ifadeler işe yarayabilir:

- “Bu senin suçun değil, kendini suçlama.”
- “Sana yardım edebiliriz” (eğer yardım olanağı varsa bunu söylemek gerekir)
- “Olanları haklı ya da mazur gösterecek bir durum yok”
- “Bir ilişkide eşlerden biri diğerine böyle muamele edemez.”
- “Yalnız değilsin, birçok kadın senin yaşadığın gibi sorunlar yaşıyor.”
- “Hayatın sağlığın her şeyden önemli”
- “Herkesin evinde güvende olmayı hak eder.”
- “Bu olanlar sağlığını bozabilir.”

10 Şiddet gören kadınlar ne gibi duygular hissederler?

 (Yanıtları alın)

11 Şiddete maruz kalan kadınlar çaresizlik, umutsuzluk, suçluluk, utanç, hissizlik, yalnızlık, kaygı, saldırganlık karşı öfke gibi duygular hissedebilirler. Bu duygular tamamiyle normaldir. Hissizliğin olması da normaldir. Buna ek olarak güçsüzlük ve kontrol kaybı, geri dönüşler (olayın tekrar tekrar zihne gelmesi), inkar ve duyguların dalgalanması da son derece doğaldır.

(Şiddet Gören Kadının Olumsuz Duygularla Baş Edebilmesi İçin Kullanılabilecek Yaklaşımlar 1,2,3,4 ve 5 slaytlarını açın ve örnekleri sunun)

(Duruma Uygun Güvenlik Önlemleri Alma slaydını açın ve açıklayın)

12 5 D prensibinin dördüncüsü duruma uygun güvenlik önlemleri almaktır. Gerçi 7. oturumda bu konuyu daha detaylı inceleyeceğiz ama kısaca burada da bahsedelim. Bu bileşenin amacı, kadının durumunu gözden geçirip gelecekte güvenliğini sağlamak için plan yapmaktır. Çünkü şiddet gören kadınların çoğu güvenlikle-

rinden kaygı duyarlar. Bazı kadınlar ise şiddetin tekrarlanmayacağına düşündükleri için güvenlik konusunda endişe duymazlar. Kadınlara şiddetin kendi kendine durmayacağını, genelde tekrarlama eğiliminde olduğunu, zamanla fazlaşabileceğini ve ağırlaşabileceğini açıklayın.

(Destekleme slaydını açın ve açıklayın).

13

5 D prensibinin sonuncusu desteklemedir. Desteklemenin amacı, kadının sağlığı, güvenliği ve sosyal açıdan desteklenmesi için diğer olanakları devreye sokmaktır. Kadınlar genellikle bir sağlık kuruluşunun sağlayabileceğinden daha fazlasına ihtiyaç duyarlar. Bu nedenle ihtiyaçlarına göre, kadını var olan diğer hizmetler ve bu hizmetlere ulaşma yolları konusunda bilgilendirmeniz gerekir. Kadının can güvenliği riski varsa Kolluk Birimlerine bildirim yaparak şiddet mağdurunun güvenli bir şekilde kolluk birimi refakatinde ASPİM veya ŞÖNİM'e ulaşımını sağlayınız. Yönlendirilecek hizmete ilişkin bilgi verin.

- İlgili birime telefon etmeyi teklif edin.
- İhtiyacı varsa gideceği yeri yazarak tarif edin.

14

Son olarak sizlerin güvenliğinden bahsetmek istiyorum. Sağlık çalışanı olarak kendi güvenliğinizi asla tehlikeye atmamanız gerekiyor. Eğer siz de şiddet görmüşseniz kadınların durumlarından daha fazla etkilenebilirsiniz. Duygularınızı iyi değerlendirin ve ikincil travmalara karşı gerekirse yardım istemekten kaçınmayın.

20 dk.

ETKİNLİK 5.3: KAYIT ALTINA ALMA

AKIŞ

1

Sorduğunuz sorularla kadının şiddet gördüğünü saptadınız ve ilk aşama desteğini verdiniz. Şimdi kadına ilişkin bilgileri kayıt altına almanız gerekiyor. Kayıt almak neden önemli?

(Yanıtları alın)

2

Şiddetin kaydının tam, doğru ve açık biçimde yapılması kadının sonraki gelişlerinde ya da diğer sağlık çalışanlarınca görüldüğü zaman olanları tekrar tekrar anlatmasının önüne geçilmiş olur. Ayrıca kadın daha sonra tekrar başvurduğunda olguyu hatırlamanıza ya da başkalarının olgu hakkında gerekli bilgilere sahip olmasına yardımcı olur. Kadının bedeninde yaralanma izleri varsa kadının adli sürece başvurması durumunda bu kayıtları kullanabilmesi için var olan yaraların tam ve doğru olarak kaydedilmiş olması daha da önem kazanır.

3

Kayıt altına alırken nelere dikkat etmemiz gerekiyor?

(Katılımcıların yanıtlarını aldıktan sonra Şiddet Gören Kadınların Kayıtlarını Tutarken Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar slaydını göstererek üzerinde konuşun).

4

Şiddet olgularını kaydederken aşağıdaki noktalara dikkat etmeniz önemlidir:

- Kadına neyi, nasıl ve neden kaydedeceğinizi açıklayın.
- Şiddet gören bir kadının sağlık kayıtlarına kadının yakınmalarını, belirti ve bulgularını aynı herhangi bir kadına yaptığınız gibi not ediniz ve gördüğünüz yaraları ayrıntılı şekilde belirtiniz. Gördüğünüz yaraların ve diğer sağlık sorun-

Materyal

Kadına
Yönelik
Şiddet
Sunumu

larının nedenlerine ve kadını yaralayan kişiye ilişkin şüphelerinizi belirtmeniz önemlidir.

- Kadının şiddet görme durumuna dair herhangi açıklayıcı bir bilgiyi ilgisiz kişilerin görebileceği yerlere yazmayınız. Örneğin hasta başı çizelgeleri ya da radyoloji talep formları gibi.
- Gizliliğin korunması için gereken gayreti göstermek önemlidir. Bu nedenle kadını ilgili olarak nerede, ne yazdığınıza ve yazdıklarınızı nerede bıraktığınızı dikkat edin.
- Bazı kurumlar şüpheli ya da aşikâr şiddet olguları için özel bir işaret ya da kod kullanmayı gizliliği korumak için tercih edebiliyorlar. Siz de kurumunuzda bu tür bir uygulamaya gidebilirsiniz.

(Hastalıkların Ve Sağlıkla İlgili Sorunların Uluslararası İstatistiksel Sınıflaması ICD-10 slaydını göstererek üzerinde konuşun.)

5

Türkiye’de sağlık kuruluşlarına başvuran ve tanı alan kişilerin tanıları kayıt sistemine “Hastalıkların ve Sağlıkla İlgili Sorunların Uluslararası İstatistiksel Sınıflaması ICD-10”’a göre girilmektedir. Şiddete maruz kalmış kadınların tanıları “Hastalıkların ve Sağlıkla İlgili Sorunların Uluslararası İstatistiksel Sınıflaması ICD-10”da T ve Y grubunda yer alan alt başlıklara göre kaydedilmektedir. Bu kodlamada “şiddet” tanımı karşılığında “kötü muamele” ifadesi kullanılmıştır. Bu anlamda bir kavram karmaşası yaşanmamalıdır. Bu listede yer alan uygun kodlar aşağıda verilmiştir.

(Kadına Yönelik Şiddet Olguları İçin ICD-10 Kodları slaydını açın ve sunun).

T74 ▶ Kötü muamele sendromları

- T74.0 ▶ İhmal veya terk etme
- T74.1 ▶ Fiziksel kötüye kullanma
- T74.2 ▶ Cinsel kötüye kullanma
- T74.3 ▶ Ruhsal kötüye kullanma
- T74.8 ▶ Kötü muamele sendromları, diğer
- T74.9 ▶ Kötü muamele sendromu, tanımlanmamış

Y06 ▶ İhmal ve terk

- Y06.0 ▶ Eş veya partner tarafından ihmal ve terk
- Y06.1 ▶ Ebeveyn tarafından ihmal ve terk
- Y06.2 ▶ Tanıdık veya arkadaş tarafından ihmal ve terk
- Y06.8 ▶ Kişiler tarafından ihmal ve terk diğer, tanımlanmış
- Y06.9 ▶ Kişi tarafından ihmal ve terk, tanımlanmamış

Y07 ▶ Kötü muamele diğer sendromları

- Y07.0 ▶ Eş veya partner tarafından kötü muamele
- Y07.1 ▶ Ebeveyn tarafından kötü muamele
- Y07.2 ▶ Tanıdık veya arkadaş tarafından kötü muamele
- Y07.3 ▶ Resmi otoriteler tarafından kötü muamele
- Y07.8 ▶ Kişiler tarafından kötü muamele diğer, tanımlanmış
- Y07.9 ▶ Kişi tarafından kötü muamele, tanımlanmamış

(Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Kayıt Formu slaytlarını açın ve formu tanıtın).

6

Şiddet olgusu ile karşılaşan sağlık personelinin doldurması gereken formdur. Doldurulduktan sonra ŞÖNİM/ASPİM ve İl Halk Sağlığı Müdürlüğü'ne gönderilir.

(Kadına Yönelik Şiddet Aylık Bildirim Formu slaydını açın ve formu tanıtın).

7

Ay içinde tespit edilen şiddet olgularının icmalinin yapılarak İl Halk Sağlığı Müdürlüğü'ne gönderilmesi gereken formdur.

8

Peki, siz kadının şiddet gördüğünden şüphelendiniz ama kadın bunu doğrulamıyor. Bu durumda ne yapmamız gerekiyor?

(Katılımcıların yanıtlarını aldıktan sonra Kadının Şiddeti Doğrulamadığı Durumlarda slaydını göstererek üzerinde konuşun.)

9

Kadını zorlamayın, size ne söylemek istediğine karar vermesi için kadına zaman tanıyın. Kadına eğer isterse başvurabileceği kurum ve hizmetler hakkında bilgi verin ve bununla ilgili bir broşürü elinizin altında bulundurun. Ancak broşürü saklama konusunda kadını uarmayı unutmayın. Bazen bir broşür dahi kadının güvenliğini

tehlikeye sokabilmektedir. Kadına şiddetin kadınlar ve çocuklar üzerindeki olumsuz etki ve sonuçları hakkında bilgi verin . Kontrol için tekrar çağırın.

10 Şiddete maruz kalan kadın gebe ise neler yapılmalı?

(Verilen yanıtlardan sonra Gebelikte Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım slaydını sunun).

11 Kadına yönelik şiddet, gebelikte de fiziksel, cinsel, duygusal şiddet ve kontrol etme davranışı şeklinde görülmektedir. Bu dönemde şiddetin kadının sağlığının bütün boyutlarındaki olumsuz etkileri ağırlaşırken fetus için de önemli riskler söz konusu olur. Gebeliğin kendisi cinsel şiddete bağlı oluşmuş olabilir ya da gebelik sırasında farklı şiddet şekillerine maruziyet kadının doğum öncesi bakım hizmetlerine hiç gelememesine ya da düzenli devam edememesine yol açabilir. Daha gebeliğin ilk tespit edildiği andan itibaren gebeliğin istenen bir gebelik olup olmadığı, istenmiyorsa bunun nedeni öğrenilmeli ve olası bir şiddetin varlığı daha önce anlatılan yaklaşımlarla ele alınmalıdır. Gebelik sürerse kadının şiddet konusunda her izlemde yakından takibi önemlidir. Yaklaşık her on gebeden birinin fiziksel şiddete maruz kaldığı Türkiye’de antenatal bakım alanında hizmet sunan sağlık çalışanlarının bu konudaki farkındalığı önem taşımaktadır. Ancak Ulusal Doğum Öncesi Bakım Yönetim Rehberi doğum öncesi bakım sürecine gebelikte şiddeti almamıştır. Oysa doğum öncesi bakım hizmeti sunan sağlık profesyonelinin bu dönemde dört izlem sırasında şiddet açısından belirti ve bulgulara dikkat etmesi bunların varlığında gebeye yönelik olarak daha önce açıklanan yaklaşım dahilinde hareket etmesi gerekmektedir.

- (İkili gruplar oluşturunuz. Grupların “1. Basamak Sağlık Kuruluşları İş Akış Şeması” ve “112 Acil Sağlık Hizmeti ve İkinci/Üçüncü Basamak Sağlık Kuruluşları İş Akış Şeması”nı kitaplarından bularak incelemesini isteyin. 10 dakika süre verin. Sürenin sonunda büyük gruba sorularının ya da anlaşılamayan bir durumun olup olmadığını sorun, gerekirse slaytlar üzerinden özet yapın ve etkinliği bitirin).

(Birinci Basamak Sağlık Kuruluşu İçin Kadına Yönelik Şiddet Olgularına ilişkin İş Akışı)

- A. Müracaatçı, aile hekimliğine başvuruda bulunur.
- B. Aile hekimi, müracaatçının şikayetini değerlendirir.
- C. Aile hekimi bunun bir şiddet olgusu olup olmadığını değerlendirir:
 - i. Şiddet olgusu değilse: Aile hekimi, gerekli işlemi yapar.
 - ii. Şiddet olgusu şüphesi olmasına rağmen kadın bunu doğrulamıyorsa: Aile hekimi, müracaatçıyı hakları, başvuru noktaları, güvenlik önlemleri konusunda bilgilendirir. Kontrol için kadını tekrar çağırır.
 - iii. Şiddet olgusuysa (Müracaatçı şiddete maruz kaldığını kendisi söyleyebilir ya da aile hekimi uygun sorularla şiddet olgusu olduğunu belirler):
 1. Aile hekimi, öykü alır ve tanı koyar.
 2. Aile hekimi, gerekli tetkik ve tedaviyi uygular (İlk aşama desteği de dahil)
 3. Aile hekimi, T74Y07 başlığında uygun kodu girerek müracaatçının sisteme kaydını yapar.
 4. Aile hekimi “Kadına Yönelik Aile İç Şiddet Kayıt Formu”nu doldurur. Şiddet vakasını “Kadına Yönelik Şiddet Aylık Bildirim Formu’na işler. KYŞ Aylık Bildirim Formunu İl Halk Sağlığı Müdürlüğüne gönderir. Risk Değerlendirmesi yapar. ASPİM/ŞÖNİM’i bilgilendirir.
 5. Aile hekimi, geçici adli rapor düzenler, kolluk kuvvetlerini, bilgilendirir.
 6. Aile hekimi kadının ileri tetkik/tedavi ihtiyacı olup olmadığını değerlendirir ve ihtiyaç varsa müracaatçıyı 2./3. basamak sağlık kuruluşuna sevk eder.
 7. Aile hekimi risk değerlendirmesi yapar.
 - a. Risk varsa ve kadın evine dönmek istemiyorsa: Aile hekimi kadını ŞÖNİM’e, ASPİM’e ya da kolluk kuvvetlerine yönlendirir.
 - b. Risk yoksa ya da risk olmasına rağmen kadın eve dönmek istiyorsa: Aile hekimi, müracaatçıyı hakları, başvuru noktaları, güvenlik önlemleri konusunda bilgilendirir.

(Acil Sağlık Hizmeti ve 2./3. Basamak Sağlık Kuruluşları İçin Kadına Yönelik Şiddet Olgularına İlişkin İş Akış Şeması)

A. Müracaatçı, 112 KKM'yi (Komuta Kontrol Merkezini) arayarak acil yardım ister.

- i. Müracaatçı şiddet vakası olduğunu ifade ederse;
 1. KKM, kolluk kuvvetini bilgilendirir, 112 ekibini görevlendirir.
- ii. Müracaatçı şiddet vakası olduğunu ifade etmezse;
 1. 112 Ekibi şiddet vakası olup olmadığını değerlendirir.
 - a. Şiddet olasılığı yoksa: 112 ekibi müracaatçıya ulaşır, acil müdahaleyi yapar.
 - b. Şiddet olasılığı varsa: 112 ekibi müracaatçıya ulaşır. Acil müdahaleyi yapar (kanıtlara zarar vermeden). Hastaneye nakil işlemini başlatır.
 - i. Müracaatçı hastaneye nakli kabul ederse: 112 Ekibi, hastanede vaka teslimi yaparken hastane acil servisini bilgilendirir. Vaka formunun açıklama kısmına adli vaka bilgisini düşer. Formun bir nüshasını teslim eder.
 - ii. Müracaatçı hastaneye nakli kabul etmezse: 112 ekibi, KKM'yi bilgilendirir ve KKM'nin talimatları doğrultusunda gerekeni yapar.

B Müracaatçı kolluk marifeti ile acil servise başvuruda bulunur.

- i. Acil Servis Hekimi (ASH), müracaatçının şikayetini değerlendirir, gerekli tıbbi müdahaleyi yapar.
- ii. (Bundan sonraki süreç C/2ii – vi adımlarında olduğu gibi devam eder).

C Müracaatçı, bizzat acil servise başvuruda bulunur.

- i. Acil servis hekimi, müracaatçının şikâyetini değerlendirir.
1. Şiddet olasılığının olmadığı durumda: Hekim gerekli işlemi yapar.
2. Şiddet olasılığının olduğu durumda:
 - a. Müracaatçı şiddete uğradığını ifade etmiyorsa: Hekim, şiddet uygulanma olasılığını analiz eder.

- i. Şiddet uygulaması yoksa:
 - 1. Hekim gerekli işlemi yapar.
- ii. Şiddet uygulaması varsa: (2/a'dan itibaren olan adımlar izlenir).
 - b. Müracaatçı şiddete uğradığını ifade ediyorsa:
 - i. Acil Servis Hekimi, öykü alır ve tanı koyar.
 - ii. Acil Servis Hekimi, gerekli tetkik ve tedaviyi uygular.
 - iii. Acil Servis Hekimi, T74Y07 başlığında uygun kodu girerek müracaatçının HBYS sistemine kaydını yapar.
 - iv. Acil Servis Hekimi, adli rapor düzenler, kolluk kuvvetlerini bilgilendirir.
 - 1. Müracaatçı için risk varsa: Kolluk kuvvetleri süreci başlar.
 - 2. Müracaatçı için risk yoksa: Acil Servis Hekimi, müracaatçıyı psiko sosyal destek merkezine (PSDM) yönlendirir.
 - v. Müracaatçı PSDM görüşmesini kabul ederse:
 - 1. PSDM görevlisi, müracaatçıya rıza onam formunu imzalatır, «Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Kayıt Formu» nu doldurarak risk değerlendirmesi yapar. Formu ŞÖNİM/ASPİM ve İl Halk Sağlığı Müdürlüğüne gönderir. Vaka öyküsü alır, Psikiyatri uzmanına yönlendirir.
 - 2. Psikiyatri Uzmanı müracaatçı ile görüşerek gerekli tedaviyi uygular.
 - vi. Müracaatçı PSDM görüşmesini kabul etmezse:
 - 1. PSDM Görevlisi, müracaatçıya rıza onam formunu imzalatır, «Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Kayıt Formu» nu doldurarak ŞÖNİM/ASPİM ve KYŞ aylık bildirim formu Halk Sağlığı Müdürlüğüne gönderilir. Müracaatçıya ŞÖNİM/ASPİM konusunda gerekli bilgilendirmeyi yapar. Bundan sonra kolluk hizmet süreci başlar.

ETKİNLİK 5.4: HİZMET AKIŞI

10 dk.

AKIŞ

- 1 Yavaş yavaş oturumumuzun sonuna geliyoruz. Ancak bitirmeden önce örnek bir olay üzerinden konuştuklarımızı özetleyeceğiz.

("Reyhan Hanım'ın Hikayesi-1" Örnek Olgu slaydını açın ve bir katılımcıdan okumasını isteyin.)

Reyhan Hanım'ın hikâyesi - 1

Reyhan Hanım Burdur'da bir Aile Sağlığı Merkezi'nde çalışan aile hekimine yüzünde ve boynunda morluklarla gelmiştir. Fizik muayenesini yapan hekim, Reyhan Hanım'ın vücudunun başka birçok yerinde de ekimozlar olduğunu görmüştür.

Bu durumda hekimin/sağlık personelinin neler yapması gerekir? (Soruyu tüm gruba yöneltin).

- Şiddet bulgularını tanıma
- Uygun sorular sorarak şiddeti ortaya çıkarma

Materyal

Üzerine boş hizmet akışı çizilmiş tahta kağıdı, Kadına Yönelik Şiddet Sunumu

Reyhan Hanım'ın hikâyesi-2

Aile hekimi bu morlukların nasıl oluştuğunu sorduğunda, Reyhan hanım eşinin kendisini dövdüğünü ve bunun ilk defa olmadığını söylemiştir. İki çocuk sahibi olan Reyhan Hanım 24 yaşındadır, kaçarak evlendiği eşinden defalarca fiziksel şiddet gördüğü halde kimseden yardım isteyememektedir.

Bu durumda hekimin/sağlık personelinin neler yapması gerekir? (Soru-
yu tüm gruba yöneltin).

- İlk aşama desteği
- Kadının koşullarına uygun tedavi ve bakımın sağlanması
- Kadının bilgilendirilmesi
- Eğer gerekiyorsa diğer sağlık kuruluşlarına yönlendirilmesi
- Kayıt formlarının doldurulması
- Eğer gerekiyorsa kolluk kuvvetleri, ŞÖNİM/ASPİM gibi diğer kamu kurumlarına yönlendirilmesi.

KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET KAYIT FORMU (Ön Yüz)

İL	Sağlık kurumu / Aile hekimi:
Formu dolduran	Adı-Soyadı: Görevi:		
Başvuru bilgileri			
Kuruma başvuru tarihi : ... / ... / ... Saati:			
Başvuru nedeni :			
Kuruma geliş şekli : Yalnız ☐ Yakınları ile ☐ Çocukları yanında mı? Hayır ☐ Evet ☐			
Kurumdan ayrılış tarihi : ... / ... / ... Saati:			
Kurumda kalış süresi : Saati:			
Şiddete maruz kalan kadınla ilgili bilgiler			
Adı-soyadı : Doğum tarihi: ... / ... / ... Uyuşuğu: T.C. Diğer			
T.C. Kimlik No :			
Medeni hali : Bekar ☐ Evli ☐ Dul ☐ Boşanmış ☐ Diğer			
Yaşayan çocuk : Yok ☐ Var ☐			
Şu anda gebe mi? : Hayır ☐ Evet ☐			
Gelir getiren bir işte çalışma: Çalışmıyor ☐ Çalışıyor ☐			
Sosyal güvence : Yok ☐ Var ☐			
Özürlülük : Yok ☐ Var ☐ (açıklayınız)			
İletişim bilgileri			
Adres:			
Telefon numarası:			
Ulaşılabilecek bir yakınının adı-soyadı: Telefon numarası:			
Yakınlık derecesi:			
Şiddet Öyküsü			
Şiddet yakınması (kadının kendi ifadesi ile):			
Şiddet in gerçekleştiği yer: Ev ☐ İşyeri ☐ Okul ☐ Sokak ☐ Diğer			
Şiddetin gerçekleştiği tarih: ... / ... / ... Saati:			
Şiddetin türü (Görüşmecinin kararı): Fiziksel ☐ Duygusal ☐ Cinsel ☐ Ekonomik ☐			
Şiddetin ciddiyeti (Değerlendirme Skalasına göre)*:			
Şiddeti gerçekleştirenin yakınlık derecesi:			
Çocuklar da şiddete maruz kaldı mı? Hayır ☐ Evet ☐			
Çocuklar şiddete tanık oldu mu? Hayır ☐ Evet ☐			
Daha önce de şiddet uyguladı mı? Hayır ☐ Evet ☐			
Şiddetin devam etme süresi:			

EK-7 Kadına Yönelik Şiddet Kayıt Formu

Risk değerlendirme		
1. Fiziksel şiddetin sıklığı son 6 aydan daha fazla süredir artış gösterdi mi?	E ☐	H ☐
2. (Şiddet uygulayan) Hiç silah kullandı mı veya sizi silahla tehdit etti mi?	E ☐	H ☐
3. (Şiddet uygulayan) Sizi boğmaya çalıştı mı?	E ☐	H ☐
4. (Şiddet uygulayanın) Sizi öldürebileceğini düşünüyor musunuz?	E ☐	H ☐
5. (Şiddet uygulayan) Gebelik döneminizde hiç vurdu mu?	E ☐	H ☐
6. (Şiddet uygulayanda) Alkol ve uyuşturucu madde kullanımı söz konusu mu?	E ☐	H ☐
7. Eve gitmeye korkuyor musunuz?	E ☐	H ☐
Sonuç		
Bilgilendirme yapıldı. (Yasal haklar, kadın ve çocuk koruma ve destek hizmetleri)	E ☐	H ☐
Güvenlik planı geliştirildi. (Eve dönüş)	E ☐	H ☐
İleri tıbbi tanı ve tedavi için yönlendirme yapıldı.	E ☐	H ☐
Kadın ve çocuk koruma hizmetlerine yönlendirme yapıldı.	E ☐	H ☐
Psikolojik destek / danışmanlık için yönlendirme yapıldı.	E ☐	H ☐
İzlem planı yapıldı.	E ☐	H ☐
Polise bildirildi.	E ☐	H ☐
Diğer (Tanımla)		
Notlar		

*** Şiddetin Ciddiyetini Değerlendirme Skalası:** Risk değerlendirmede şiddete maruz kalan kadının vereceği yanıtlar esas alınır. Sağlık personeli, yukarıdaki risk değerlendirmenin 7 sorusundan en az 3'üne "evet" cevabının verilmesi durumunda, şiddete maruz kalan kadının şiddet görme açısından kısa süre içerisinde yüksek risk taşıdığını kabul etmelidir.

1

2

3

4

5

MODÜL

6

7

8

9

10

OTURUM

1

Cinsel Şiddet Olgularına Yaklaşım

MODÜL 6

Cinsel Şiddet Travmalarına Yaklaşım, Kayıt Bildirim Sistemi ve Adli Rapor Düzenleme

SÜRE

110 dk.

MODÜLÜN HEDEFLERİ

Modülün sonunda katılımcılar:

- Cinsel şiddetle ilişkili kavramları açıklayabileceklerdir.
- Dünyada ve Türkiye'deki cinsel şiddet olgularının sıklığını söyleyebileceklerdir.
- Cinsel şiddete uğrayan kadınlar için tedavi yaklaşımlarını açıklayabileceklerdir.
- Cinsel saldırıya uğrayan kadının adli tıbbi değerlendirmesini ve muayenesinin temel prensiplerini tartışabileceklerdir.
- Cinsel Saldırı Muayene Raporunun nasıl doldurulacağını açıklayabileceklerdir.

MODÜL PLANI

	 Amaç	 Süre
Oturum 1 Cinsel Şiddet Olgularına Yaklaşım	Cinsel şiddet tanımı, şekilleri, sağlık, ruhsal ve sosyal açıdan sonuçlarının kavranması Cinsel şiddete uğrayan kadınlar için tedavi yaklaşımlarının kavranması Akut cinsel saldırı sonrası adli tıbbi değerlendirme ve örnek alımının öğrenilmesi Kadına yönelik şiddet olgularının nasıl kaydedileceğinin, bildirimde bulunulacağı ve raporlanacağı öğrenilmesi	110 dk.

ÖNEMLİ NOT

Cinsel şiddet, bir saldırganın şiddete maruz kalana yakınlığına bakılmaksızın ev ya da işyeri dahil herhangi bir ortamda cinsel içerikli eylemde bulunması ya da buna kalkışması, istenmeyen cinsel ifadeler kullanması ya da önerilerde bulunması, para karşılığı seksle ilgili herhangi bir girişimde bulunması ya da karşıdaki kişinin cinselliği üzerinde baskı kurması olarak tanımlanır.¹

Cinsel şiddet, sözel saldırıdan başlayıp, elle sarkıntılıktan tecavüze kadar uzanan geniş bir yelpaze içinde her türlü istenmeyen cinsel içerikli davranışı kapsar. Cinsel şiddet özel alanda (aile, evlilik,...) olduğu kadar kamusal alanda (sokak, okul, işyeri, sağlık kuruluşu,...), ya da savaş ve çatışma ortamlarında da görülür.

Tecavüz, cinsel şiddetin en ağır biçimi olup rızanın söz konusu olmadığı cinsel saldırıdır.

Bu oturumda sağlık çalışanlarının, cinsel şiddet ile ilişkili kavramları, cinsel saldırıya uğrayan kadınlara yönelik tedavi yaklaşımlarını, adli tıbbi değerlendirmesi ve muayenenin temel prensipleri konularında bilgi kazanmaları amaçlanmıştır.

¹

¹ WHO 2002. Adı geçen eser

OTURUM 1

Cinsel Şiddet Olgularına Yaklaşım

TEMEL MESAJLAR

Dünya Sağlık Örgütü'nün yaptığı derleme çalışması eş ya da partnerinden fiziksel/cinsel şiddet gören ve veya bunların dışındaki saldırganlardan cinsel şiddet gören kadınların yüzdesinin çok yüksek olduğunu göstermektedir.

Cinsel şiddetin bireyin fiziksel olduğu kadar ruhsal sağlığı ve iyilik hali üzerinde de olumsuz etkileri vardır

İlk aşama desteği, kadının mahremiyetine müdahalede bulunmadan duygusal gereksinimlerini ve destek ihtiyacını karşılamak ve güvenliğini sağlamaya yönelik yaklaşımlar sunar.

Cinsel saldırı muayenesi özel bir özen ve tecrübe gerektirir.

ETKİNLİK 6.1: CİNSEL ŞİDDET SONRASI BAKIM VE TEDAVİ

60 dk.

AKIŞ

(Amaç ve hedefler slaydını sunun).

1

Bu etkinliğimizde cinsel şiddeti işleyeceğiz ve bir olgu çalışması yapacağız.

2

İsterseniz öncelikle cinsel şiddetin tanımını hatırlayalım. Cinsel şiddet nasıl tanımlıyoruz?

(Yanıtları alın ve sunumdan Cinsel Şiddet Tanımı slaydını açarak üzerinde konuşun).

3

Cinsel şiddet, sözel saldırıdan başlayıp, elle sarkıntılıktan tecavüze kadar uzanan geniş bir yelpaze içinde her türlü istenmeyen cinsel içerikli davranışı kapsar. Cinsel şiddet özel alanda (aile, evlilik,...) olduğu kadar kamusal alanda (sokak, okul, işyeri, sağlık kuruluşu,...), ya da savaş ve çatışma ortamlarında da görülür.

Materyal

Cinsel Şiddet ve Adli Süreç Sunumu, Ek- 11, Ek-12 ve Ek-13'ün birer çıktısı, katılımcı sayısı kadar Ek-14, tahta, tahta kalemi

4 Cinsel şiddetin şekilleri nelerdir?

(Yanıtları alın ve Cinsel Şiddetin Şekilleri slaydını sunun).

5

Cinsel şiddet laf atmaktan en ağır cinsel şiddet biçimi olan tecavüze kadar bir spektrum içinde çok sayıda eylemi içerir. Bu kapsamda istenmeyen cinsel öneriler ve sarkıntılık girişimleri (laf atma, dokunma, değme, öpme...) cinsel ilişkide bulunma talebi, özellikle çocuklara, kız çocuğuna ya da kadına kendini elletme, röntgencilik ya da teşhircilik, kadının doğum kontrol yöntemi kullanma hakkını engelleme ya da cinsel yolla bulaşan hastalıklara karşı korunma önlemlerini reddetme, zorla düşük yaptırtma, kadın sünneti ve bekâret muayenesi gibi kadının cinsel kimliğine yönelik şiddet davranışlarıyla, zorla evlendirme, çocuk yaşta evlendirme, maddi çıkar sağlamak amacı ile kadını fahişeliğe zorlama, seks köleliği, tecavüz girişi, aile içinde ya da flörtte tecavüz, yabancı tecavüzü, çete tecavüzü (toplu tecavüz), savaş ortamındaki sistematik tecavüz olayları olmak üzere farklı tecavüz biçimlerini ve zihinsel ya da bedensel yeti kaybı olanların cinsel istismarıyla çocukların cinsel istismarı bulunmaktadır.

(Tecavüz slaydını açın ve üzerinde konuşun)

6

Tecavüz cinsel şiddetin en ağır biçimi olup rızanın söz konusu olmadığı cinsel saldırıdır. Saldırganın vücut uzvuyla ya da sair bir cisimle şiddete maruz kalanın genital, anal ya da oral bölgesine penetrasyonu tecavüzdür. Bir kişiye tecavüz etmeye yeltenilmiş ancak penetrasyon ile sonuçlanmamışsa bu durum tecavüz girişi olarak değerlendirilir.

(Cinsel Şiddet ve Tecavüz Konusunda Bilinmesi Gerekenler slaydını açın ve açıklayın)

7

Cinsel şiddet ve tecavüz, yaralama ya da öldürme tehdidi, silahla tehdit, çocuklarına yakınlarına zarar verme tehdidi ya da şantaj yoluyla bir yetiştikine veya yargılama yetisi olmayan ya da bu yetiyi kaybetmiş bireylere (çocuklar, ruhsal hastalığı, zihinsel geriliği olanlar, alkol madde vererek yargılama yetisi ortadan kaldırılmış bireyler, uyku hali ya da baygınlık durumundaki kişiler) yönelik olabilir. Cinsel şiddet yargılama yetisi olmayan bireyleri hedef aldığı anda cinsel istismardan söz edilir. Herkes (kadın, erkek, çocuk, erişkin, yaşlı...) cinsel şiddet görebilir, kimse sahip olduğu ya da olmadığı bir özelliği nedeniyle

cinsel şiddetten korunamaz. Çünkü cinsel şiddette gerek ve yeter koşul saldırganın varlığıdır. Cinsel şiddete ve tecavüze uğrayan erkek sayısı ya da cinsel istismara maruz bırakılan erkek çocuk sayısı da az değildir ancak var olan eşitsiz güç ilişkileri kadınları cinsel şiddete erkeklere göre daha açık hale getirmektedir. Bu nedenle cinsel şiddeti yaşayanların büyük kısmını her yaştan kadınlar oluşturur. Tecavüzün ve cinsel şiddetin diğer hiçbir biçiminin karşılıklı güven ve sevgiye dayanan sağlıklı insan cinselliği ile ilişkisi yoktur. Bu nedenle cinsel şiddeti ve tecavüzü normal cinsellikle, insanlar arasındaki olağan cinsel davranış biçimleriyle karıştırmamak gerekir. Çünkü cinsel şiddet saldırganın karşısındaki bireyi kontrol etmek, cezalandırmak ve aşağılamak için başvurduğu yıkıcı bir eylemdir. Tecavüz, kadın ve erkeklere karşı savaşlarda saldırı amaçlı kullanılan bir savaş silahıdır. Savaşta tecavüz, zaferi tamamlama ve düşman tarafın kadınlarını ya da esir edilen erkeklerini aşağılamak için kullanılır. Toplu ve tekrarlayan tecavüzlere ve çete tecavüzlerine de rastlanmaktadır.

8 Peki, Türkiye’de ve dünyada durum hakkında bir fikri olan var mı?

(Yanıtları alın ve Fiziksel ve/veya Cinsel Şiddetin Küresel Görünümü slaydını sunun)

9

Dünya Sağlık Örgütü’nün¹ yaptığı derleme çalışması eş ya da partnerinden fiziksel/cinsel şiddet gören ve/veya bunların dışındaki saldırganlardan cinsel şiddet gören kadınların yüzdesinin çok yüksek olduğunu göstermektedir. Avrupa ve Batı Pasifikte (ki son çalışmalar Batı Pasifikte bu yüzdenin 60-69 arasında olduğunu belirlemiştir) her dört kadından biri (sırasıyla %27,2, %27,9) Afrika ülkelerinde ise neredeyse her iki kadından biri tanıdık ya da tanımadık erkeklerden fiziksel ve/veya cinsel şiddet görmektedir.

Türkiye’de² ise evlenmiş kadınların % 12’si yaşamın herhangi bir döneminde, %5’i ise son 12 ay içinde cinsel şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. Cinsel şiddet içeren davranışlar arasında “kadının istemediği halde eşinden korktuğu için cinsel ilişkiye girmesi” en sık ifade edilen cinsel şiddet davranışıdır (yaşamın herhangi bir döneminde %9 ve son 12 ayda %4). Türkiye genelinde evlenmiş kadınların %38’i yaşamlarının herhangi bir döneminde fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalmıştır. Son 12 ayda ise bu oran %11’dir.

¹ World Report on Violence and Health, Geneva, p: 9-10, World Health Organization, 2002.

² T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2014). Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması: Ana Rapor. Ankara

► (Gruba Nergis'in Hikayesini okuyun)

10 Evet, Nergis'in hikayesini dinlediniz. Hiç böyle bir vaka ile karşılaşan oldu mu?

☹️ (Yanıtları alın)

11 Şimdi üç gruba ayrılalım.

► (Gruplara ikişer tahta kağıdı, tahta kalem ve her gruba bir tane olmak üzere Olgu Çalışma Sayfası 1, 2 ve 3'ü dağıtın)

12 Olgu Sayfası Çalışma kağıdınızdaki soruları tartışarak cevaplandıracaksınız. Sunum yapmak için aranızdan bir sözcü seçmeyi unutmayın. Çalışmak için 15 dakikanız var.

► (Gruplar çalışırken aralarında dolaşın, çalışmanın doğru bir biçimde yapıldığından emin olun)

(Olgu Çalışması Sayfası 1, 2 ve 3'ü alan grupların sunumlarını sırayla yapmalarını ve ilk önce birinci soruların cevaplarını sunmalarını sağlayın. Sunumdan sonra büyük grubun yorum ve varsa sorularını alın. Sunumunuzu açın ve Fiziksel/Cinsel/Üreme Sağlığı, Sosyal Sağlık ve Ruhsal Sağlıkla İlgili Olumsuz Sonuçları sunun)

13 Cinsel şiddetin bireyin fiziksel olduğu kadar ruhsal sağlığı ve iyilik hali üzerinde de olumsuz etkileri vardır. Bu etkiler kısa ya da uzun vadeli olabilir. Cinsel şiddet görenlerin şiddete verdikleri yanıt şiddetin özelliğine göre farklılık göstermektedir. Bu farklılığı yaratan faktörler arasında cinsel şiddetin sıklığı, ağırlığı, saldırganın kimliği gibi faktörler vardır. Cinsel şiddetin sağlık üzerindeki olumsuz etkileri aşağıda sıralanmıştır.

Fiziksel sağlık/cinsel sağlık/üreme sağlığı ile ilgili olumsuz sonuçları

- Cinsel isteğin azalması, yok olması
- Cinsel ilişkide genital irritasyon, ağrı
- İstenmeyen gebelikler ve düşükler
- Pelvik ve vajinal yaralanma, kanama, enfeksiyon, yapışıklıklar
- Kronik pelvik ağrı
- İdrar yolu enfeksiyonları

- Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar (HIV/AIDS, Hepatib B, sifilis, gonore...)

Ruhsal sağlıkla ilgili olumsuz sonuçları

- Ergenlik ve erişkinlikte artmış ruhsal sorunlar
- Depresyon
- Travma sonrası stres bozukluğu
- Madde kötüye kullanımı
- Uyku bozuklukları
- Somatik yakınmalarda artış
- İntihar girişimi

Sosyal sağlıkla ilgili olumsuz sonuçları

- Suç işleme
- Damgalanma
- Sosyal dışlanma
- Namus cinayetleri

(Cinsel Saldırı Sonrası Özel Klinik Bakım slaydını sunun).

14

Cinsel saldırıya uğrayan kadınlara tıbbi hizmet sunumunda uyulması gereken etik yaklaşımlar kadına yönelik şiddette sunulan tıbbi hizmetlerde kullanılan yaklaşımla benzerdir. Kadın merkezli bir tıbbi hizmet sunulmalıdır. Bu kapsamda, kadının yaşama hakkı, kendi kararlarını verebilme hakkı, en yüksek standartta sağlık hizmet alma hakkı, ayrımcılığa uğramama hakkı, mahremiyet ve özel yaşama ait verilerin saklanması hakkı ve bilgi sahibi olma hakkı şeklindeki hak temelli yaklaşım ve toplumsal cinsiyete duyarlı ve toplumsal cinsiyet eşitliğini gözeten bir yaklaşım burada da aynen korunmaktadır.

Cinsel saldırı sonrası ilk 5 gün içinde başvurulması durumunda tedavi yaklaşımı

- a. Eğer bir kadın cinsel saldırı sonrası ilk beş gün içinde sağlık kuruluşuna başvurursa ilk yapılması gereken yaşamı tehdit eden ya da acil müdahale gerektiren bir durum olup olmadığını belirlemek olmalıdır. Böyle bir durum varsa acil servise erişim sağlanmalıdır.
- b. Bu aşamada sağlık çalışanı İlk Aşama Desteği (5D Prensipleri) sağlamalıdır.

(Tıbbi Bakım slaydını açın ve sunun).

15

Bu aşamada sağlık çalışanlarının cinsel saldırıya uğramış kadının otonomisine müdahale etmemesi ve kararlarına saygılı olması, sorulara yanıt verme ya da durumu açıklığa kavuşturma konusunda kadına baskı yapmadan kadını onun belirleyeceği hızda dinlemesi, kadının yaşadığı kaygıyı hafifletmek için herhangi bir ihtiyacı olup olmadığını sorması ve hizmetlere ve sosyal destek olanaklarına erişim konusunda bilgi sağlamayı ve bunlarla iletişime geçebilmesi için yardımcı olmayı önermesi gerekmektedir. Peki, tıbbi bakımı oluşturan adımlar ya da sunulması gereken hizmetler nedir?

(Tıbbi bakımda Sunulacak Hizmetler slaydını açın ve sunun)

16

Bu aşamada sunulacak sağlık hizmetleri ise;

- Tam ve detaylı bir öykü alma ve tıbbi muayene yapılması
- Varsa fiziksel travmaya bağlı yaralanmaların tedavisi
- Acil kontrasepsiyon uygulanması
- CYBE'in önlenmesine yönelik tedavi verilmesi
- HIV'in önlenmesi
- Kadının daha sonra kendi bakımını yapması için gerekenlerin anlatılmasıdır.

17

Şimdi öykü almada hangi bilgileri toplamamız gerektiğine bir bakalım.

(Öykü Alma slaydını açın ve sunun)

18

Alınan öyküde;

- Genel sağlık öyküsü alınmalı, hastalıklar, ilaçlar, geçirilmiş ameliyatlar, alerjiler,
- Cinsel saldırının şekli (sadece tıbbi bakım planı için gerekli bilgiler sorulmalı), penetrasyon, vajinal, oral, anal saldırı ve saldırıdan sonra geçen zaman,
- Jinekolojik sağlık durumu kapsamında, önceki gebelikler, doğumlar, travmalar ve gebelik riski,
- CYBE/HIV riski
- Ruhsal sağlık durumu (nasıl hissediyor, muayene sırasındaki duyguları nelerdir?) ile ilgili bilgilerin mutlaka bulunması gerekir.

(Aydınlatılmış Onam slaydını sunun).

19

Fizik muayene öncesinde kadına yapılacak muayenenin anlatılması ve bu muayenenin içeriğini kapsayan bir onamın alınması gerekmektedir. Muayenede ailesinden bir kişinin ya da bir arkadaşının yanında bulunmasını isteyip istemediği öğrenilmelidir. Eğer sağlanabileceksen muayeneyi kadın bir sağlık personelinin yapmasını isteyip istemediği öğrenilmelidir. Muayeneyi erkek bir sağlık hekim yapacak ise mutlaka yanında kadın bir sağlık profesyoneli olmalıdır. Kadın sağlık çalışanlarının da muayene sırasında kadına uygun destek ve yardımı sağlayabilecek bu konuda eğitilmiş ikinci bir sağlık çalışanının yanlarında bulunmasını istemeleri uygun olur. Muayene sırasında bu kişiler dışında başkalarının olmaması sağlanmalıdır. Muayene öncesi alınacak aydınlatılmış onamda yapılacak genel muayene, pelvik muayene, kanıt toplama, adli yardım isterse tıbbi bilginin ve kanıtların polise erişimi konularını içermeli, kadına muayenenin her aşamasında soru sorabileceğini ve sonrasında kabul ya da red edebileceği de açıklanmalıdır ve bu aşamaların her biri yazılı onam formunda işaretlenmelidir. Muayene ile ilgili bütün bilgilerin kadın tarafından anlaşılıp onaylanmasından sonra formu kadına imzalatınız. Okuma yazması olmayan bir kadın ise yanınızda bir tanık bulundurup onun da ismini yazarak imza atmasını isteyiniz. Formda kişiler isimlerini kendileri yazmalı ve imzalamalıdır. Okuma yazması olmayanlar parmak basabilirler.

(Bildirim slaydını sunun).

20

Türk Ceza Kanununa göre sağlık çalışanları travmaya uğrayan bir adli olgu ile karşılaştıkları zaman bidirimde bulunmak zorundadırlar. Bildirim zorunluluğu sadece cinsel şiddete maruz kalan kadınlar için değil, şiddetin her türüne maruz kalan içindir. Bu zorunluluğu şiddete maruz kalan kadına açıklamak gerekir. Bu bildirim sırasında cinsel saldırı /tecavüze dair usulüne uygun olarak alınmış kanıt materyaline ihtiyacı olacağı anlatılmalıdır. Başvurulan kurumda adli kanıtları uygun şekilde toplayacak sağlık çalışanı olup olmadığı konusunda kadının bilgilendirilmesi gerekir. Toplanacak kanıtların neler olduğu da kadına ayrı ayrı anlatılmalıdır.

Ülkemizde cinsel saldırı ve şiddet vakalarının tümünün bildirim zorunludur. Cinsel saldırıya uğramış olan kadının sağlık kurumuna başvurusunda durumu resmi makamlara bildirmek istemediği durum ülkemiz mevzuatında bildirim zorunluluğu olduğundan uluslararası bildirgeler ve rehberlerle çalışmakta ve sağlık personeli için

sıkıntılı bir durum yaratmaktadır. Cinsel saldırıya uğramış ancak bunu resmi makamlara bildirmek istemeyen kadının tedaviye ulaşma hakkı da elinden alınmış olmaktadır.

(Fiziksel Muayenede Dikkat Edilecek Noktalar slaydını açın ve sunun)

21

Fiziksel muayenede şu noktalara dikkat edilmesi gerekmektedir:

- Cinsel saldırı muayenesi özel bir özen ve tecrübe gerektirir.
- Mümkün olduğu durumda bu muayenenin adli tıp uzmanına yönlendirilmesi uygundur.
- Cinsel saldırılarda sağlık çalışanının bildirimde bulunması gerekmektedir.
- Muayene sessiz ve sakin bir ortamda, kapalı bir odada ve yeterince zaman ayırarak yapılmalıdır.
- Akut vakalarda muayene öncesinde veya muayene ile birlikte biyolojik örnek alınması gerekmektedir.
- Alınan tüm örneklerin bulunduğu zarf veya kapların üzerine hastanın ismi, örneğin alındığı tarih, saat ve örneğin alındığı yer yazılmalıdır.

(Sırasıyla Tedavi ve HIV Riskini Belirleme slaytlarını sunun).

22

Üreme çağındaki kadınlarda cinsel saldırı kadını istenmeyen bir gebelik ile karşı karşıya bırakabilir. Eşleri ya da beraber olduğu erkeklerin ya da tanıdıkları erkeklerin sürekli olarak cinsel saldırısına uğrayan kadınlar arasında gebelik riski daha yüksektir ve bu rakam bazı çalışmalara göre bu şekilde şiddete uğrayan yüz kadında 20'ye kadar yükselmektedir³. Evlilik içi tecavüzlere bağlı olarak oluşan istenmeyen gebelikler doğal olarak kadınlar arasında isteyerek düşüklerin de artmasına yol açmaktadır. Bu nedenle cinsel saldırı sonrası ilk üç gün içinde ve daha da etkili olması için ilk 24 saat içerisinde rutinde uygulanan acil kontrasepsiyon uygulamasına benzer prosedür uygulanmalıdır. Etkinliği azalmakla beraber beş güne kadar da acil kontrasepsiyon uygulaması yapılır ancak ilaç etkisi azalacağı için kadının yakın izlenmesi gerekir. Cinsel saldırı sonrası acil kontrasepsiyonda hekimlerin ilk seçenek olarak etkinliğinin diğer ajanlara göre daha yüksek olması nede-

³ McFarlane J, Soeken, Wiist W. An evaluation of interventions to decrease intimate partner violence to pregnant women. Public Health Nursing, 2000, 17(6):443–451.

niyle Ulipristal asetatı önermesi preparatın Türkiye’de bulunması nedeniyle uygundur.

Ulipristal asetatın alternatifi olarak DSÖ tarafından 1,5 mg tek doz Levonorgestrel içeren bir preparat kullanılmasının önerilmesini uygun bulunmuştur. Tek doz uygulama ile 12 saat arayla ikiye bölünmüş uygulama arasında fark olmaması nedeniyle tek doz tercih edilmelidir. Levonorgestrel oldukça ucuz bir ertesi gün hapıdır. Eğer levonorgestrel yoksa kombine östrojen ve progesteron içeren bir oral kontraseptif (iki kez, 12 saat arayla, 90 mcg östrodiole alınacak şekilde) önerilebilir. Bu preparatların bulantı ve kusma şeklindeki yan etkisini bertaraf etmek üzere beraberinde antiemetik önerilmesi uygundur. Eğer sayılan bu oral acil kontraseptiflere ulaşılamaz ise, CYBE riski bertaraf edilmek koşuluyla tıbben uygun olması halinde cinsel saldırı sonrası ilk beş gün içinde bakırlı rahim içi araç uygulaması önerilebilir. Cinsel saldırı sonrası gebelik testi önerilmemekte, doğrudan acil kontrasepsiyon uygulamasına geçilmektedir. Eğer gebelik testi yapılır ve pozitif çıkarsa acil kontrasepsiyon yapılmaz. Eğer acil kontrasepsiyon uygulaması için uygun süre aşılmış ise ve kadın gebe kalmış ise düşük konusundaki yasal düzenleme çerçevesinde kadına güvenli düşük seçeneği sunulmalıdır.

Cinsel saldırı sonrası HIV bulaşabilir. HIV’in cinsel yoldan bulaşma riski düşük olsa da cinsel saldırıların yaralanmalara, birden fazla saldırgan bulunmasına bağlı olarak kadınları HIV açısından risk altında bırakma olasılığı fazladır. HIV’e maruziyet sonrası profilaktik tedavi (PEP; post expositional proflaxy) ideal olarak hemen saldırı sonrası başlamalı, tedaviye başlama zamanı 72 saati geçmemelidir. Ancak her cinsel saldırı sonrasında PEP gerekliliği konusunda net bir karar yoktur. Tedavide kullanılan ilaçların yan etkileri ve tedavinin uzun sürmesi kadınların öngörülen süreden daha önce tedaviyi bırakmalarına yol açmaktadır. Bu nedenle PEP kararını hekim, saldırı sonrası ilk 72 saat içinde saldırıya uğrayan kadınla birlikte riskleri değerlendirerek vermelidir. Her ne kadar Türkiye’de son yıllarda HIV insidansı hızla artmaktaysa da genel olarak prevalans hala düşüktür. Bu nedenle cinsel saldırı sonrası PEP tedavisini olgu düzeyinde riskleri değerlendirerek düzenlemek uygun olacaktır.

PEP için saldırıya uğrayan kadınla birlikte HIV riskini belirleme:

- Saldırı sonrası ilk 72 içinde başvuru
- Yaşanan bölgedeki HIV prevalansı
- Saldırganın HIV pozitif olduğu biliniyorsa, HIV enfeksiyonunun özellikleri ya da hiçbir bilgi yoksa
- Saldırganın özellikleri, saldırırganın sayısı
- Kondom olmaksızın vajinal ya da anal penetrasyon ya da kondomun sıyrılması ya da yırtılması
- Saldırganın kan ya da ejakülatı ile muköz membranların ya da bütünlüğü bozulmuş derinin temas etmesi
- Saldırganın ejakülatının oral bölgede bulunması
- Saldırıya uğrayan kadının saldırı sırasında bilincinin olmaması ve maruz kaldığı saldırının özelliğini bilmemesi
- Çete tecavüzü
- PEP tedavisinde kullanılan ilaçların yan etkileri
- HIV bulaşma riski

("HIV PEP tedavisi başlanacak ise" slaydını sunun):

- Tedaviye en kısa zamanda başlanmalı ve başlama zamanı ilk 72 saati geçmemeli
- İlk görüşmede HIV testi uygulanmalı ve HIV danışmanlığı verilmeli
- Kadına izlem ziyaretlerine gelmenin önemi anlatılmalı ve izlemlere geleceğinden emin olunmalı
- Sabit doz kombinasyonu içeren ikili ilaç tedavisi daha az yan etkisi olması nedeniyle daha fazla tercih edilmeli
- İlaç seçimi ve tedavi protokolu için ulusal rehberler referans alınmalı

23

Cinsel saldırıya uğrayan kadının HIV pozitif olması durumunda PEP tedavisi önerilmez. Türkiye’de HIV prevalansının artması durumunda PEP tedavisi ile ilgili öneriler gözden geçirilmelidir.

Cinsel saldırı sonrası klamidy, gonore ve trikomonas enfeksiyonlarına yönelik olarak profilaksi ya da tedavi başlanması önerilmektedir. FIGO Cinsel Şiddet ve HIV Çalışma Grubu ayrıca bölgedeki sifilis prevalansı yüksekse sifilise yönelik tedaviyi de ilave olarak önermektedir. Tedavi öncesi herhangi bir mikrobiyolojik inceleme yapmadan doğrudan ampirik olarak tedavi başlanması uygun görülmüştür. Kullanılacak ilaçlar ve tedavi protokolleri için ulusal rehber kullanılmalıdır. Ayrıca eğer saldırıya uğrayan kadın aşısız

ise hepatit B aşılması da ülke bağışıklama programında belirtil-
diği şekilde yapılmalıdır. Ancak ilk doz aşı öncesinde kanda hepa-
tit B'ye karşı seroprevalans değerlendirmesi yapılmalıdır. Eğer kişi
hepatit B'ye karşı bağışık ise aşı yapılmasına gerek yoktur.

(İlk Başvuru Desteği slaydını sunun)

24

Bu süreçte sağlık çalışanı cinsel saldırı sonrası başvuran kadının fiziksel ve ruhsal sağlığına yönelik olarak 5 D prensibine göre hizmet sunmalıdır.

- Dinleme (Listen):** Kadını ve yargılamadan empatik bir yaklaşımla ve dikkatle dinleyiniz.
- Düşünce ve acil ihtiyaçların değerlendirilmesi (Inquire about need and concerns):** Kadının duygusal, fiziksel, sosyal ve pratik gereksinimlerini tespit ediniz, bunları karşılayınız ve bundan sonraki süreçle ilgili görüşlerini öğreniniz.
- Doğrulama (Validate):** Kadını anladığınızı ve ona inandığınızı gösteriniz ve olanların onun olanlardan dolayı suçu olmadığını anlamasına yardımcı olunuz.
- Duruma uygun emniyet ve güvenlik önlemleri alma (Enhance safety):** Eğer bir daha olma riski varsa kadının kendini koruyabilmesi için bir plan yapmayı öneriniz.
- Destekleme (Support):** Bilgiye, hizmetlere ve sosyal desteğe ulaşabilmesi için kadına destek sağlayınız.

25

İlk başvuru aşamasında sunulacak hizmetler cinsel saldırıya uğrayan kadınlara sunulacak hizmetler içinde en kritik olanlarıdır ve belki de bundan daha fazlasına da gereksinim olmayacaktır. Bu hizmetler cinsel saldırıya uğrayan kadınların duygusal ve pratik ihtiyaçlarının karşılanmasına yöneliktir. Saldırı sonrası başvuran kadınlara sakin, umut verici ve kararlara saygı çerçevesinde destek olma temelinde onların ihtiyaçlarını anlama ve bundan sonrasına dair kararlarını öğrenme ve destek alabileceği diğer hizmetlerle ve kurumlarla bağlantı kurmasına yardımcı olma, kısa zamanda kendini toparlayacağına dair kanaat oluşturma gibi bileşenleri içinde barındırır. Cinsel saldırıya uğrayan kadınların pratik gereksinimlerinin karşılanması aynı zamanda duygusal ihtiyaçların da karşılanmasına yardım eder. Duygusal destek sağlama ise kadının kendi pratik ihtiyaçlarını giderme konusunda güçlenmesini sağlar. Sağlık çalışanı olarak cinsel saldırı sonrası başvuran kadının problemlerini çözme-

niz, şiddet içeren bir ilişkiyi bitirmeye ya da polise mahkemeye, ilgili diğer kurumlara başvurmaya ikna etmeniz, olayı etraflıca anlatırmamız, olay karşısındaki duygu ve tepkilerini anlatmasını istemenize gerek yoktur. Bu tür yaklaşımlar yarardan çok zarar verir.

(Travma Sonrası Üç Aya Kadar Yaklaşımlar slaydını açın ve sunun).

26

Travma sonrası üçe aya kadar kadına destek ve bakım vermeyi sürdürmek gerekiyor. Eğer kadında depresyon gelişimi, alkol ya da madde kullanımı, intihar düşünceleri ya da kendine zarar verme durumu ve günlük yaşamı sürdürme güçlüğü yoksa olaydan 1-3 ay sonrasına kadar izleyerek bekleme önerilmektedir. İzleyerek beklemede kadına zamanla daha iyi olacağı söylenerek düzenli olarak kontrol randevularına gelmesi önerilir. Eğer kişi tecavüz sonrası semptomlarla baş etmekte güçlük çekiyorsa (günlük yaşamını sürdüremiyorsa) bilişsel davranış terapisi (cognitive behavioral therapy, CBT), göz hareketi ve duyarsızlaştırma ve reprocess (Eye movement, desensitization, reprocessing; EMDR) yaklaşımlarının cinsel şiddeti iyi bilen bir sağlık profesyoneli tarafından uygulanması önerilir. Eğer kadının depresyon, alkol madde kullanımı, intihar ya da kendine zarar verme davranışları gibi başka ruhsal sağlık problemleri gelişmiş ise kadının DSÖ mhGAP müdahale rehberindeki yaklaşımları uygulamak gerekir.

(Travmadan Üç Ay Sonrasındaki Yaklaşımlar slaydını açın ve sunun)

27

Ruhsal durum değerlendirmesi yapılmalı ve travma sonrası stres bozukluğu, depresyon, alkol ve madde kullanımı, intihar eğilimi ve kendine zarar verme açısından durum değerlendirilmelidir. Eğer bunlardan herhangi birisi varsa DSÖ mhGAP müdahale rehberine göre tedavi edilmesi önerilir. Her tedavi gibi psikoterapilerin de uygun yapılmaması durumunda kadına zarar verebileceği akıldatılmalıdır. Burada da aydınlatılmış onam alınması ve bireyin güvenliğinin gözetilmesi şarttır. Cinsel saldırıya uğrayan kişilerin psikoterapilerini cinsel saldırı konusunda deneyim sahibi psikiyatri uzmanı ve klinik psikolog yapmalıdır. Terapi öncesi bireyin ruhsal sağlık durumunun iyi bilinmesi gerekir.

(Akut Cinsel Şiddet Olgularında Muayene ve Örnek Alma slaytlarını sunun).

(Cinsel Saldırı Mağdurunun Muayenesi: Adli Tıbbi Bakış slaydını sunun)

(Katılımcılara Cinsel Saldırı Muayene Formunu dağıtın ve 5 dakika incelemelerine izin verin. Özellikle anamnez kısmını yukarıdaki olgu üzerinden tartışın)

28

Son olarak Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 2005 yılında çıkardığı 2005/143 sayılı Genelgeye ilişkin biraz konuşalım. Bu genelgenin kapsamı Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık kuruluşlarınca yürütülen adlî tabiplik hizmetleri esas olarak travmaya bağlı adlî vakaların değerlendirilmesi ve bunlara ait adlî raporların düzenlenmesi ile adlî ölü muayenesi ve otopsi işlemleridir. Kimlik tespiti, cinsel saldırı olgularının değerlendirilmesi, yaş tayini, maluliyet değerlendirmesi, ceza ehliyeti ve hukukî ehliyet tespiti ile kişinin işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama (fârik ve mümeyyizlik) ve/veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişip gelişmediğinin değerlendirilmesi gibi hizmetler de bu kapsamdadır. Bu genelgeyi okumanız çok önemlidir.

29

Neredeyse oturumumuzun sonuna geldik. Bu oturumda yeni bilgiler aldınız mı? Neler?

(Yanıtları alın ve oturumu bitirin.)

EK-11

**Olgu
Çalışması
Sayfası
1**

NERGİS'İN ÖYKÜSÜ

22 yaşında üniversite öğrencisi Nergis Kalmaz çok özel bir durumu paylaşmak istediğini söyleyerek polikliniğine başvurur. Ağlayarak anlattığı öyküde 2 gün önce cinsel saldırıya uğradığını belirtir. Üniversitede okuduğunu, bir ev arkadaşıyla beraber kaldığını, ev arkadaşının erkek arkadaşı olduğunu, sıklıkla evlerine gelip gittiğini söyler.

Hafta sonu ev arkadaşının memleketine gittiğini, kendisinin evde yalnız kaldığını, gece geç saatte kapının anahtarla açıldığını, kendisinin o sırada uyuyor olduğunu, kalktığını ve anahtarla kapıyı açanın ev arkadaşının sevgilisi Ömer olduğunu gördüğü, ona burada ne işi olduğunu sorduğu, Ömer'e evin anahtarını gerekirse diye kız arkadaşının verdiğini, canının çok sıkkin olduğunu, arkadaşlarıyla bir barda içtiğini, kendini yalnız hissettiğini, kendisini hep çok beğendiğini, çok güzel ve akıllı bulduğunu söylediğini ve kolundan tutarak yatağa götürdüğünü ağlayarak anlatır.

Ömer'in çok içkili olduğunu, o nedenle ne yaptığını bilmediğini, ona bir kahve yapacağını söyleyerek yanından ayrılmaya çalıştığını, ancak başarılı olamadığını, Ömer'in kolunu sıkarak onu tekrar yatağa oturttuğunu, zorla üstüne çıktığını, pijamalarını ve çamaşırlarını zorla çıkarttığını ve zorla cinsel ilişkiye girdiğini anlatır.

Şikayetçi olup olmamak konusunda çok kararsız olduğunu, kimsenin kendisine inanmayacağından korktuğunu ve bu süreçte daha çok zarar göreceğini düşündüğünü söyler.

ÇALIŞMA SORULARI

1. Yukarıdaki olguyu dikkate alarak cinsel şiddetin fiziksel/cinsel/üreme sağlığı ile ilgili olumsuz sonuçlarını listeleyin.
2. Nergis'i muayane eden hekim olduğunuzu düşünün.
 - a. Cinsel saldırı sonrasında tıbbi bakım özelliklerinin ne olması gerektiğini yazın.
 - b. Tıbbi bakımı oluşturan adımları listeleyin.
 - c. Öykü alma sırasında hangi bilgilerin toplanması gerektiğini sıralayın.

NERGİS'İN ÖYKÜSÜ

22 yaşında üniversite öğrencisi Nergis Kalmaz çok özel bir durumu paylaşmak istediğini söyleyerek polikliniğine başvurur. Ağlayarak anlattığı öyküde 2 gün önce cinsel saldırıya uğradığını belirtir. Üniversitede okuduğunu, bir ev arkadaşıyla beraber kaldığını, ev arkadaşının erkek arkadaşı olduğunu, sıklıkla evlerine gelip gittiğini söyler.

Hafta sonu ev arkadaşının memleketine gittiğini, kendisinin evde yalnız kaldığını, gece geç saatte kapının anahtarla açıldığını, kendisinin o sırada uyuyor olduğunu, kalktığını ve anahtarla kapıyı açanın ev arkadaşının sevgilisi Ömer olduğunu gördüğünü, ona burada ne işi olduğunu sorduğu, Ömer'e evin anahtarını gerekirse diye kız arkadaşının verdiğini, canının çok sıkın olduğunu, arkadaşlarıyla bir barda içtiğini, kendini yalnız hissettiğini, kendisini hep çok beğendiğini, çok güzel ve akıllı bulduğunu söylediğini ve kolundan tutarak yatağa götürdüğünü ağlayarak anlatır.

Ömer'in çok içkili olduğunu, o nedenle ne yaptığını bilmediğini, ona bir kahve yapacağını söyleyerek yanından ayrılmaya çalıştığını, ancak başarılı olamadığını, Ömer'in kolunu sıkarak onu tekrar yatağa oturttuğunu, zorla üstüne çıktığını, pijamalarını ve çamaşırlarını zorla çıkarttığını ve zorla cinsel ilişkiye girdiğini anlatır.

Şikayetçi olup olmamak konusunda çok kararsız olduğunu, kimsenin kendisine inanmayacağından korktuğunu ve bu süreçte daha çok zarar göreceğini düşündüğünü söyler.

EK-12 Olgu Çalışması Sayfası 2

ÇALIŞMA SORULARI

1. Yukarıdaki olguyu dikkate alarak cinsel şiddetin olumsuz sosyal sonuçlarını listeleyin.
2. Nergis'i muayane eden hekim olduğunuzu düşünün.
 - a. Fiziksel muayene öncesinde neler yapılması gerektiğini yazın.
 - b. Fiziksel muayenede dikkat edilecek noktaları yazın.
 - c. Nasıl bir tedavi uygulayacağınızı tartışın ve yazın.

EK-13
Olgu
Çalışması
Sayfası
3

NERGİS'İN ÖYKÜSÜ

22 yaşında üniversite öğrencisi Nergis Kalmaz çok özel bir durumu paylaşmak istediğini söyleyerek polikliniğine başvurur. Ağlayarak anlattığı öyküde 2 gün önce cinsel saldırıya uğradığını belirtir. Üniversitede okuduğunu, bir ev arkadaşıyla beraber kaldığını, ev arkadaşının erkek arkadaşı olduğunu, sıklıkla evlerine gelip gittiğini söyler.

Hafta sonu ev arkadaşının memleketine gittiğini, kendisinin evde yalnız kaldığını, gece geç saatte kapının anahtarla açıldığını, kendisinin o sırada uyuyor olduğunu, kalktığını ve anahtarla kapıyı açanın ev arkadaşının sevgilisi Ömer olduğunu gördüğü, ona burada ne işi olduğunu sorduğu, Ömer'e evin anahtarını gerekirse diye kız arkadaşının verdiğini, canının çok sıkkin olduğunu, arkadaşlarıyla bir barda içtiğini, kendini yalnız hissettiğini, kendisini hep çok beğendiğini, çok güzel ve akıllı bulduğunu söylediğini ve kolundan tutarak yatağa götürdüğünü ağlayarak anlatır.

Ömer'in çok içkili olduğunu, o nedenle ne yaptığını bilmediğini, ona bir kahve yapacağını söyleyerek yanından ayrılmaya çalıştığını, ancak başarılı olamadığını, Ömer'in kolunu sıkarak onu tekrar yatağa oturttüğünü, zorla üstüne çıktığını, pijamalarını ve çamaşırlarını zorla çıkarttığını ve zorla cinsel ilişkiye girdiğini anlatır.

Şikayetçi olup olmamak konusunda çok kararsız olduğunu, kimsenin kendisine inanmayacağından korktuğunu ve bu süreçte daha çok zarar göreceğini düşündüğünü söyler.

ÇALIŞMA SORULARI

1. Yukarıdaki olguyu dikkate alarak cinsel şiddetin ruhsal sağlıkla ilgili olumsuz sonuçlarını listeleyin.
2. Nergis'i muayane eden hekim olduğunuzu düşünün.
 - a. İlk başvuru aşaması desteğini nasıl ve hangi aşamalarda vereceğinizi yazın.
 - b. Travma sonrası üç aya kadar uygulanacak yaklaşımların neler olabileceğini yazın.
 - c. Travmadan üç ay sonrasındaki yaklaşımların neler olabileceğini yazın.

Cinsel şiddetin fiziksel/cinsel/üreme sağlığı ile ilgili olumsuz sonuçları

- Cinsel isteğin azalması, yok olması
- Cinsel ilişkide genital irritasyon, ağrı
- İstenmeyen gebelikler ve düşükler
- Pelvik ve vajinal yaralanma, kanama, enfeksiyon, yapışıklıklar
- Kronik pelvik ağrı
- İdrar yolu enfeksiyonları
- Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar (HIV/AIDS, Hepatit B, sifilis, gonore...)

Cinsel şiddetin ruh sağlığı ile ilgili olumsuz sonuçları

- Ergenlik ve erişkinlikte artmış ruhsal sorunlar
- Depresyon
- Travma sonrası stres bozukluğu
- Madde kötüye kullanımı
- Uyku bozuklukları
- Somatik yakınmalarda artış
- İntihar girişimi

Cinsel şiddetin sosyal sağlık ile ilgili olumsuz sonuçları

- Suç işleme
- Damgalanma
- Sosyal dışlanma
- Namus cinayetleri

Cinsel saldırı sonrasında tıbbi bakım özellikleri:

- Kadın Merkezli
- Hak temelli
- Toplumsal cinsiyete duyarlı
- Cinsel saldırı sonrası ilk 5 gün içinde başvurulması durumunda tedavi yaklaşımı
- Yaşamı tehdit eden ya da acil müdahale gerektiren bir durum olup olmadığını belirlenmesi
- Başvuru aşaması desteği sağlanması

**OLGU
ÇALIŞMASI
CEVAPLAR**

Tıbbi bakımı oluşturan adımlar

- Tam ve detaylı bir öykü alma ve tıbbi muayene yapılması
- Varsa fiziksel travmaya bağlı yaralanmaların tedavisi
- Acil kontrasepsiyon uygulanması
- CYBE'in önlenmesine yönelik tedavi verilmesi
- HIV'in önlenmesi
- Kadının daha sonra kendi bakımını yapması için gerekenlerin anlatılması.

Öykü alma sırasında toplanması gereken bilgiler

- Genel sağlık öyküsü alınmalı, hastalıklar, ilaçlar, geçirilmiş ameliyatlar, alerjiler,
- Cinsel saldırının şekli (sadece tıbbi bakım planı için gerekli bilgiler sorulmalı), penetrasyon, vajinal, oral, anal saldırı) ve saldırıdan sonra geçen zaman,
- Jinekolojik sağlık durumu kapsamında, önceki gebelikler, doğumlar, travmalar ve gebelik riski,
- CYBE/HIV riski
- Ruhsal sağlık durumu (nasıl hissediyor, muayene sırasındaki duyguları nelerdir?) ile ilgili bilgilerin mutlaka bulunması gerekir.

Fiziksel muayene öncesinde yapılması gerekenler

- Fizik muayene öncesinde kadına yapılacak muayenenin anlatılması ve bu muayenenin içeriğini kapsayan bir onamın alınması gerekmektedir.
- Muayenede ailesinden bir kişinin ya da bir arkadaşının yanında bulunmasını isteyip istemediği öğrenilmelidir.
- Erkek sağlık çalışanı(eğer sağlanabilecekse) muayeneyi kadın bir sağlık personelinin yapmasını isteyip istemediği sormalıdır.
- Muayeneyi erkek bir sağlık hekim yapacak ise mutlaka yanında kadın bir sağlık profesyoneli olmalıdır.

Fiziksel muayenede dikkat edilecek noktalar

- Cinsel saldırı muayenesi özel bir özen ve tecrübe gerektirir.
- Cinsel saldırılarda genital muayene için öncelikle kanun gereği Mahkeme kararı veya Savcılık yazısı olması gerekmektedir.
- Muayene sessiz ve sakin bir ortamda, kapalı bir odada ve yeterince zaman ayırarak yapılmalıdır.
- Akut vakalarda muayene öncesinde veya muayene ile birlikte biyolojik örnek alınması gerekmektedir.
- Alınan tüm örneklerin bulunduğu zarf veya kapların üzerine hastanın ismi, örneğin alındığı tarih, saat ve örneğin alındığı yer yazılmalıdır.

Uygulanacak tedavi

- Acil kontrasepsiyon
- HIV maruziyeti sonrası profilaksi
- Cinsel saldırı sonrası cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlara yönelik profilaksi

İlk başvuru aşaması desteğinin verilmesi

- Dinleme: Kadını ve yargılamadan empatik bir yaklaşımla ve dikkatle dinleyin.
- Düşünce ve acil ihtiyaçların belirlenmesi: Kadının duygusal, fiziksel, sosyal ve pratik gereksinimlerini tespit edin, bunları karşılayınız ve bundan sonraki süreçle ilgili görüşlerini öğrenin.
- Doğrulama: Kadını anladığınızı ve ona inandığınızı gösterin ve olanların onun olanlardan dolayı suçu olmadığını anlamasına yardımcı olun.
- Duruma uygun güvenlik önlemleri alma: Eğer bir daha olma riski varsa kadının kendini koruyabilmesi için bir plan yapmayı önerin.
- Destekleme: Bilgiye, hizmetlere ve sosyal desteğe ulaşabilmesi için kadına destek sağlayın.

**Travma sonrası
üç aya kadar
uygulanacak
yaklaşımlar**

- Kadına destek ve bakım vermeyi sürdürme
- Eğer kadında depresyon gelişimi, alkol ya da madde kullanımı, intihar düşünceleri ya da kendine zarar verme durumu ve günlük yaşamı sürdürme güçlüğü yoksa olaydan 1-3 ay sonrasına kadar izleme
- Eğer kişi tecavüz sonrası semptomlarla baş etmekte güçlük çekiyorsa (günlük yaşamını sürdüremiyorsa) bilişsel davranış terapisi (cognitive behavioral therapy, CBT), göz hareketi ve duyarsızlaştırma ve reprocess (Eye movement, desensitization, reprocessing; EMDR) yaklaşımlarının cinsel şiddeti iyi bilen bir sağlık profesyoneli tarafından uygulanması önerilir.
- Eğer kadının depresyon, alkol madde kullanımı, intihar ya da kendine zarar verme davranışları gibi başka ruhsal sağlık problemleri gelişmiş ise kadının DSÖ mhGAP müdahale rehberindeki yaklaşımları uygulamak gerekir.

**Travmadan üç
ay sonrasındaki
yaklaşımlar**

- Ruhsal durum değerlendirmesi yapılmalı ve travma sonrası stres bozukluğu, depresyon, alkol ve madde kullanımı, intihar eğilimi ve kendine zarar verme açısından durum değerlendirilmelidir.
- Eğer bunlardan herhangi birisi varsa DSÖ mhGAP müdahale rehberine göre tedavi edilmesi önerilir. (8)
- Cinsel saldırı konusunda uzman sağlık çalışanları, aydınlatılmış onam

(Kadınlar için)

CİNSEL SALDIRI MUAYENE RAPORU

SAĞLIK KURULUŞUNUN ADI

GÖNDERİLEN RESMİ KURUM

EK-14

Cinsel Saldırı
Muayene
Raporu

Rapor tanzim tarihi ve saati: / / -

Rapor no:

Gönderen Makam :	MUAYENE EDİLENİN
Resmî yazı tarihi, no : / / -	T.C. Kimlik no :
EŞLİK EDEN RESMÎ GÖREVLİNİN	Adı soyadı :
Adı soyadı, sicil no : -	Baba adı :
MUAYENEYE GÖNDERİLME NEDENİ	Doğum yeri ve tarihi : - / /
» AÇIKLAMALARA bakınız	Mesleği :
MUAYENE EDİLENİN TIBBİ KİMLİĞİ :	
Geçerli kimlik belgesi olmayanlar için doldurulacaktır	

MUAYENE EDİLENİN RIZA BEYANI

» Bu Bölüm, muayene edilen kişi tarafından el yazısı ile doldurulacaktır.

Dr. tarafından, yapılacak muayene ve tetkikler hakkında bana bilgi verildi. Muayenem ile gerekli tetkiklerin yapılmasını ve ilgili raporun düzenlenmesini kabul (ediyorum / etmiyorum)

Adı Soyadı : **İmzası:**

Veli, vasi veya kanuni temsilcisinin (18 yaşından küçüklerde veya vesayet altında bulunanlarda)

Adı Soyadı : **İmzası:**

Yakınlık derecesi :

MUAYENEYE ESAS OLAYLA İLGİLİ BİLGİLER

» Bu bölümdeki bilgileri, muayeneye getirilen kişinin ifadelerine göre doldurunuz.

OLAYIN ÖYKÜSÜ : Tarih ve saat bilgilerini belirtmeyi unutmayınız

.....

.....

.....

.....

MUAYENE EDİLENİN ŞİKAYETLERİ :

.....

.....

.....

.....

Bu Rapor, EK FORMLAR DAHİL toplam sayfa olup, her bir sayfa üç surettir

İmza

Sayfa - 1 -

CİNSEL SALDIRI MUAYENE RAPORU

(Kadınlar için)

Muayene edilenin adı soyadı :

Rapor tarihi ve no :/...../..... -

OLAYLA BAĞLANTILI BİLGİ ve BULGULAR

» Muayene edilenin cevaplamasına bağlı konularda zorlamaya gitmeyiniz, ilgili kısmı cevap vermiyor/bilmiyor şeklinde işaretleyiniz.

Muayene tarihi :/...../..... Muayene saati :

Olay öncesi alkol / ilaç kullanımı: ☐ Var ☐ Yok ☐ Cevap vermiyor / bilmiyor
Saldırı sırasında anal/vajinal penetrasyon: ☐ Var ☐ Yok ☐ Cevap vermiyor / bilmiyor
Saldırı sırasında saldırganın ejakülasyonu: ☐ Var ☐ Yok ☐ Cevap vermiyor / bilmiyor
Saldırı sırasında kaydırıcı madde kullanımı: ☐ Var ☐ Yok ☐ Cevap vermiyor / bilmiyor
Saldırı sırasında kondom kullanımı: ☐ Var ☐ Yok ☐ Cevap vermiyor / bilmiyor
Saldırı sırasında fiziksel/sözel şiddet/tehdit kullanımı: ☐ Var ☐ Yok ☐ Cevap vermiyor / bilmiyor
Saldırı sırasında silah ve/veya benzeri alet kullanımı: ☐ Var ☐ Yok ☐ Cevap vermiyor / bilmiyor
Daha önceden benzer saldırı öyküsü: ☐ Var ☐ Yok ☐ Cevap vermiyor / bilmiyor
Olay sonrası yıkanma / vajinal lavaj: ☐ Var ☐ Yok ☐ Cevap vermiyor / bilmiyor
Olay sonrası idrar yapma: ☐ Var ☐ Yok ☐ Cevap vermiyor / bilmiyor
Saldırıya bağlı himen perforasyonu / vajinal kanama: ☐ Var ☐ Yok ☐ Cevap vermiyor / bilmiyor

En son cinsel ilişki tarihi:/...../..... » Bu ilişkide kondom kullanıldı mı ?: ☐ Hayır ☐ Evet

İlk menstrüasyon tarihi:/...../..... Son menstrüasyon tarihi:/...../.....

Herhangi bir doğum kontrol yöntemi kullanıyor mu ?: ☐ Hayır ☐ Evet »

Geçirilmiş veya halen mevcut hamilelik öyküsü ?: ☐ Hayır ☐ Evet »

Geçirilmiş veya halen mevcut venereal hastalık öyküsü ?: ☐ Hayır ☐ Evet »

Geçirilmiş veya halen mevcut emosyonel hastalık öyküsü ?: ☐ Hayır ☐ Evet »

Sanık sayısı: Sanık(lar)ın yaşı:

Sanık(lar) – mağdur ilişkisi:

Muayene edilenin giysileri: ☐ İncelendi ☐ İncelenmedi ☐ Muhafaza altına alındı / aldırıldı

MUAYENE BULGULARI

» Bu bölümde, bütün kısımların doldurulması gerekmektedir. Olaya, iddiaya, talebe ve muayene bulgularına göre gerekli görülenleri yapınız ve ilgili kısmı doldurunuz.

Muayene tarihi :/...../..... Muayene saati :

GENİTAL, ANAL, PERİANAL MUAYENE » Varsa lezyon bulunan bölgeyi işaretleyip, özelliklerini tanımlayınız ve lezyonları DİYAGRAM üzerinde gösteriniz.

☐ Dış genital organlar ☐ Himen ☐ Vajen ☐ Perianal bölge ☐ Anal mukoza ☐ Anal sfinkter tonusu ☐ Rektum

.....
.....
.....
.....
.....

DİĞER VÜCUT BÖLGELERİ

» Varsa lezyon bulunan bölgeyi işaretleyip, özelliklerini tanımlayınız ve lezyonları DİYAGRAM üzerinde gösteriniz.

☐ Saçlı deri ☐ Yüz-ağız ☐ Boyun ☐ Memeler ☐ Ekstremiteler ☐ Gluteal bölge ☐ Diğer

.....
.....
.....

Bu Rapor, EK FORMLAR DAHİL toplam sayfa olup, her bir sayfa üç surettir

İmza

Sayfa - 2 -

CİNSEL SALDIRI MUAYENE RAPORU

(Kadınlar için)

Muayene edilenin adı soyadı :

Rapor tarihi ve no : / / -

MUAYENE BULGULARI (devam)

SİSTEM MUAYENELERİ

» Tespit edilen diğer bulgularla ilgili sistemi işaretleyiniz ve bulguları belirtiniz.

☐ Merkezi Sinir S. ☐ Kalp Damar S. ☐ Solunum Sistemi ☐ Sindirim Sistemi ☐ Ürogenital S. ☐ Kas İskelet S. ☐ Duyu Organları

Genel Durumu : Bilinci : Tansiyon arteryel : mmHg Nabız : / dk

Solunum : Pupiler : Isık refleksi : Tendon refleksi :

PSİKİYATRİK MUAYENE

» Temel psikiyatrik değerlendirmeyi / muayeneyi her vaka için yapıp, olayın mahiyetine göre veya herhangi bir psikopatolojik bulgu saptamanız durumunda ayrıntılı psikiyatrik muayeneye geçiniz veya psikiyatri konsültasyonu isteyiniz. Bu durumda, rapora PSİKİYATRİK MUAYENE/KONSÜLTASYON RAPORU formu ilave ediniz.

Temel psikiyatrik muayene yapıldı

☐ Belirgin bir psikopatolojik bulgu saptanmadı.

☐ Ayrıntılı psikiyatrik muayeneye gerek duyuldu. Bkz:Psikiyatrik Muayene/Konsültasyon Raporu

☐ Psikiyatri konsültasyonu istendi. Bkz:Psikiyatrik Muayene/Konsültasyon Raporu

ALINAN MATERYAL

» Muayene edilen den aldığınız materyalleri işaretleyerek, tetkik sonuçlarına Raporun SONUÇ kısmında yer veriniz.

☐ Oral sürüntü

☐ Dermal sürüntü

☐ Tımak altı materyali

☐ Giysi

☐ Vajinal sürüntü

☐ Kan

☐ Saç kılı

☐ Diğer

☐ Anal sürüntü

☐ Tükrük

☐ Pubis kılı

EKLENEN KONSÜLTASYON RAPORLARI ve TIBBİ BELGE ÖRNEKLERİ

» Varsa Rapora eklenen Vücut Diyagramı, Konsültasyon Muayene Raporu, Psikiyatrik Muayene/Konsültasyon Raporu ve diğer tıbbi belge örneklerini belirtiniz.

☐ Psikiyatrik muayene / konsültasyon Raporu (..... Sayfa)

☐ Konsültasyon Raporu (..... Sayfa)

☐ Diğer Numaralandırarak sırayla belirtiniz

SONUÇ

» Bu kısmı, Genelge ve Rehberde belirtilen hususları dikkate alarak doldurunuz. Tıbbi terimleri kısaltma yapmadan tam olarak yazınız. Boş kalan kısımları çizerek iptal ediniz. Talep edilmişse veya gerek görülürse, kişinin ALKOL MUAYENESİ sonucunu bu kısımda belirtiniz.

Bir başka sağlık kuruluşuna sevkine

☐ Gerek görülmedi

☐ Gerek görüldü (Gerekçesini aşağıda açıklayınız)

☐ Kesin rapor

☐ Durumu bildirir geçici rapor

MUAYENİYİ YAPAN VE RAPORU DÜZENLEYEN TABİBİN

Adı soyadı :

İmzası :

Diploma no :

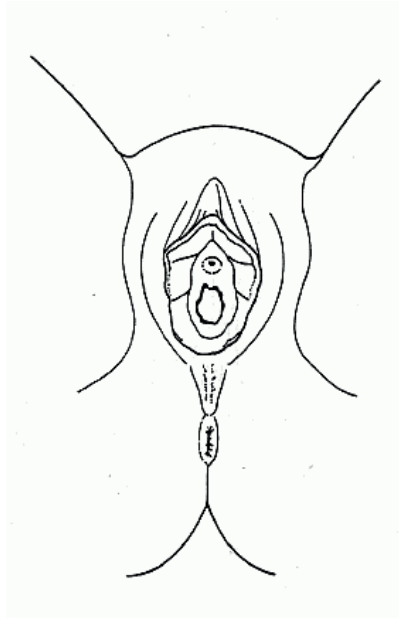
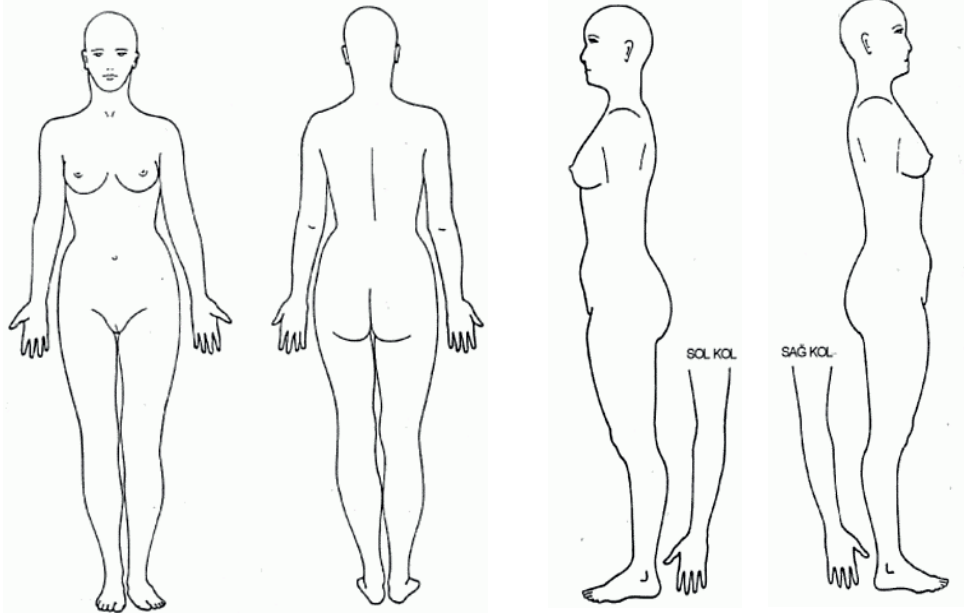
Kurum Mührü :

CİNSEL SALDIRI MUAYENE RAPORU

(Kadınlar için)

Muayene edilenin adı soyadı :

Rapor tarihi ve no :/...../..... -

Bu Rapor, EK FORMLAR DAHİL toplam sayfa olup, her bir sayfa üç surettir

İmza

Sayfa - 4 -

ETKİNLİK 6.2: ADLİ RAPOR

50 dk.

AKIŞ

(Amaç ve öğrenim hedefleri slaydını sunarak oturuma başlayın.)

1

Bu etkinliğimizde kadına yönelik şiddet olgularında kayıt, adli raporlama ve bildirimi ele alacağız. Şöyle bir soruyla başlayalım: Adli olguların ve adli olayların özellikleri nelerdir? Bildiğiniz adli olgular var mı?

(Yanıtları alın, Adli Olgular/Adli Olay slaydını açıklayın.)

2

Bir kişinin bir başka kişi, kişiler veya bir olay nedeniyle mağdur duruma düştüğü olaylar olarak tanımladığımız adli olayların başında şiddet olguları gelmektedir. Şiddet olgularının tamamı adli olgular içerisinde yer almakta olup hekimler sıklıkla şiddet olguları ile karşılaşmaktadır. Kişiye yönelik şiddet olaylarının çok büyük bir kısmını oluşturan kadına yönelik şiddet olguları da adli olaylar arasında önemli bir yer tutmaktadır. Şiddete uğrayan kadının tanısını koymak, olayın gerçekleşme biçimi ve zamanını ortaya koymaya çalışmak, olaydan zarar görenin zararlanma boyutunu ortaya koymaya çalışmak, saldırganın ya da saldırganların kim olduğu yönünde yapılacak araştırmalara katkıda bulunmak önemlidir.

3

Kadına yönelik şiddet olgusuyla karşılaşıldığında hekimin yasal sorumlulukları nelerdir?

(Yanıtları alın ve TCK Madde 280 slaytalarını sunun).

4

Daha önceki oturumlarda da bahsettiğimiz üzere Türk Ceza Kanunu 280. Maddesine göre bir suç şüphesiyle karşılaşan hekimin bildirim so-

Materyal

Tahta, tahta kalemi, tahta kağıdı, Kadına Yönelik Şiddet Olgularında Kayıt, Bildirim Ve Adli Rapor Sunumu, katılımcı sayısı kadar Genel Adli Muayene Raporu) TCK Madde 86/87 Çalışma Sayfası 1 (Ek-15), 2 (Ek-16), 3(Ek-17) ve 4(Ek-18)'ün birer tane çıktısı, katılımcı sayısı kadar çoğaltılmış Ek-19¹

1 (http://www.adlitip.hacettepe.edu.tr/ekler/pdf/TCK2013.pdf)

rumluluğu bulunmaktadır. Bu nedenle hekim tüm adli olgularda olduğu gibi kadına yönelik şiddet olgularında adli olgu bildirimini yapmakla yükümlüdür.

5 Peki, bildirimin amacı nedir?

(Yanıtları alın. Bildirimin Amacı slaydını açın)

6

Kadına yönelik şiddet olgusuyla karşılaşıldığında hastanın tedavi ve rehabilitasyonu sağlandıktan sonra süreçte adli olgu bildiriminin yapılması önemlidir. Çünkü yasal süreç ancak bu şekilde başlayabilir. Daha sonra resmi makamların talebi üzerine adli rapor düzenlenir. Yasal sorumluluklar ve düzenlemeler ülkeden ülkeye değişmekte olup, kimi ülkelerde bu olguların bildirimi zorunlu değilken kimi ülkelerde zorunludur. Amerikan Tıp Hukuku Birliği'ne göre: sağlık personellerinin hastalarına karşı yükümlülükleri vardır. Hastaya tanı koymak, değerlendirmek, güvenliğini sağlamak, ev içi şiddetle ilgili protokollere uymak ve uygulamak, hastasının güvenliği sağlayacak müdahaleleri yapmak görevleri arasındadır.

7

Daha önceki oturumlarımızda kadına yönelik şiddet olgularında kayıt almanın önemli olduğunu belirtmiştik. Neden önemli olduğunu hatırlayanlar var mı?

(Yanıtları alın ve Şiddet Gören Kadınların Kayıtlarını Tutmak Neden Önemli? slaydını sunun)

8

Adli olgunun bildirimi ile birlikte kayıt altına alınma süreci nasıl gerçekleşmelidir?

► (Yanıtları alın ve Formların slaytlarını gösterin)

9

Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Kayıt Formu ve Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Aylık Bildirim Formu mutlaka doldurulmalıdır.

(ICD-10 slaydını açın ve sunun)

10

Ayrıca olgu mutlaka ICD-10'da "T" ve "Y" grubunda yer alan alt başlıklara göre kaydedilmelidir.

11

Adli raporun tanımını yapabilir misiniz? Neden adli rapor düzenlenir?

(Yanıtları alın, Adli Rapor ve bir sonraki slaydı sunun)

12

Hekimler meslek hayatları boyunca çok kez rapor düzenlerler. Hekimlerin düzenledikleri raporlar, tıbbi ve adli raporlar olmak üzere genel olarak iki grupta ele alınabilir. Tıbbi raporlar; kişilerin sağlık ve istirahat durumlarının belirlenmesi, bazı ilaçları ne kadar süreyle kullanması gibi konuları içerirken; adli raporlar adli mercilere yansıyan olaylarda, adli mercilerin kişilerin sağlık durumlarına ilişkin talep ettikleri raporlardır. Adli olgunun bildirimi yapıldıktan sonraki süreçlerde adli makamlar tarafından hekimlerden yararlanmanın şiddetinin belirlenmesi amacıyla istenen raporlar adli raporlardır. Önemlidirler, çünkü hekimlerin düzenlediği adli raporlar yargılama sürecinde cezanın ağırlığının belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Adli olgunun bildirimi yapıldıktan sonra adli makamlar tarafından istenen adli raporlar bu konuda bir standart getirilmesi açısından Türk Ceza Kanunu'nda Tanımlanan Yaralama Suçlarının Adli Tıp Açısından Değerlendirilmesi ve Adli Rapor Tanzimi İçin Rehber" doğrultusunda düzenlenir. 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun çerçevesinde, mahkemeler, bilirkişi olarak Türkiye'de hekimlik yapma yetkisine sahip tüm hekimlere başvurabilirler. Dolayısıyla, ülkemizde hekimlik yapma hakkına sahip tüm hekimler adli olaylarda görev alma ve rapor düzenleme ile sorumludur. Birinci basamakta çalışan tüm hekimler adli rapor düzenlemekle sorumludurlar.

13

Adli olgunun bildirimi yapıldıktan sonra adli makamlar tarafından istenen adli raporların nasıl düzenleneceğini biliyor musunuz? Peki, nasıl düzenlenir?

(Yanıtları alın)

14

Adli olguların muayenesi ve sonrasında düzenlenen adli raporlarda temel kavramlar Türk Ceza Kanununun yaralama ile ilgili maddeleri çerçevesinde düzenlenmektedir.

(TCK Madde 86 slaydını açın, okuyun ve açıklayın)

15

86. maddenin 1. fıkrasında kasten yaralama suçunun temel şekli tanımlanmış olup, kişinin vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan her davranış yaralama olarak kabul edilmiştir. 2. fıkrası kapsamındaki, yaralamanın basit bir tıbbi müdahale ile giderilebilecek ölçüde hafif olması halinde verilecek ceza daha az olup bu ölçüdeki yaralanmalarda soruşturma ve kovuşturmanın yapılması mağdurun şikayetine bağlıdır. 86. maddenin 3. fıkrasında ise kasten yaralama suçunun

nitelikli şekilleri yer almaktadır. Bunlar, mağdurda oluşan sağlık zararının dışında, suçu ağırlaştırıcı şartlardır. Yaralama suçunun silahla işlenmesi de, 3. fıkranın (e) bendinde yer alan nitelikli hallerden biridir. Yaralar ya da travmatik değişimler değerlendirilirken bu husus gözden kaçırılmamalıdır.

(Madde 87'nin slayt açın, okuyun ve açıklayın)

16

87. maddenin 1. ve 2. fıkrası kasten yaralama suçunun netice sebebiyle ağırlaşmış hallerini içermektedir. 87. maddenin 3. fıkrasında kasten yaralamanın vücutta kemik kırılmasına neden olması haline ilişkin ayrı bir düzenleme yapılmıştır. 4. fıkrası, “yaralanma sonucunda ölüm olursa verilecek cezayı” göstermekte olup, yaşayan kişilerdeki yaralanma ağırlığının belirlenmesi ile ilgili değildir. Herhangi bir yaralanma, gizli ya da aşikar bir silahla ya da aşındırıcı bir kimyasal madde ile meydana getirilirse, verilecek asıl ceza artar ve hafif derecede yaralanma bile olsa dava şikayete bağlı olmaktan çıkmaktadır. Adli raporlarda silah kullanımına ait bilginin yer alması önemlidir.

17

Dört gruba ayrılalım.

(Her gruba TCK Madde 86/87 Çalışma Sayfası 1, 2,3 ve 4'ü, Türk Ceza Kanunu'nda Tanımlanan Yaralama Suçlarının Adli Tıp Açısından Değerlendirilmesi ve Adli Rapor Tanzimi İçin Rehber'i, tahta kağıdı ve tahta kalemı dağıtın).

18

Şimdi her grup Madde 86 ve 87'deki kavramları inceleyerek kendisine verilen kavramı açıklayacaklar. Aranızdan bir sözcü seçmeyi unutmayın. Bunun için 15 dakikanız var.

(Sunumları dinleyin ve Kavramlar 1 slaydını sunun).

19

Ceza uygulamaları açısından en hafif yaralanma grubunu ifade etmektedir. Hangi işlemlerin basit tıbbi müdahale ile giderilebilir olduğu ya da basit tıbbi müdahale ile giderilemeyecek işlemin ne olduğu değerlendirmesinin objektif olarak yapılması için hangi travmatik değişimlerin hafif derecede yaralanmalar içinde yer alması gerektiğinin belirtildiği “Türk Ceza Kanunu'nda Tanımlanan Yaralama Suçlarının Adli Tıp Açısından Değerlendirilmesi ve Adli Rapor Tanzimi İçin Rehber” kullanılmalıdır. Bu kavramı çalışan grup bize örnek verebilir mi?

(Yanıtları alın)

(Kavramlar 2 slaydını açın ve açıklayın)

20

TCK'nun 86. maddesinin 1. fıkrasında yer almakta olup ön görülen ceza itibarı ile orta derece yaralanma grubunu tanımlamaktadır. "kişinin sağlığını ya da algılama yeteneğini bozacak derecedeki yaralanma" tanımı, travmanın ruhsal etkilerini de kapsamaktadır. Kişilerin uğradığı travma sonrası oluşan ruhsal zarar da TCK kapsamında tanımlanmıştır. Özellikle kadına yönelik şiddet olgularında travmanın ruhsal etkilerinin de değerlendirilmesi gerekliliği gözden kaçırılmamalıdır. Bu kavramı çalışan grup bize örnek verebilir mi?

(Yanıtları alın)

(Kavramlar 3 slaydını açın ve açıklayın).

21

Bir yaralanma sonrası, kişinin yaşamının mutlak suretle tehlikeye maruz kalması, ancak gerek kendi vücut direnci gerekse tıbbi yardımla kurtulması durumunda kullanılır. Olay sırasında yaşamsal tehlikenin oluşmuş olması önemlidir. Kişinin sonradan iyileşmesi yaşamsal tehlikenin oluşmuş olduğu durumu değiştirmez. Bu kavramı çalışan grup bize örnek verebilir mi?

(Yanıtları alın)

(Kavramlar 4 slaydını açın ve açıklayın)

22

Yaralanmadan sonra duyu veya organlardan birinde işlev zayıflığı oluştuğunun kabul edilebilmesi için, bu duyu veya organdaki işlev zayıflamasının sürekli olması gerekmektedir. İşlev zayıflığı veya yitimi açısından; kişideki görme, işitme, koklama, tatma ve dokunma duyuuları ile organlar ve ekstremitelerde (el, ön kol, kol, omuz, ayak, bacak, kalça) oluşan anatomik kayıp ve/veya fonksiyonel bozukluk, her bir duyu, organ veya ekstremitenin kendi anatomik yapı veya fonksiyonuna göre değerlendirilmelidir. Organdaki veya ekstremitedeki anatomik kayıp ve/veya fonksiyonel bozukluk, o organ veya ekstremitenin kendi anatomik yapısı ve/veya fonksiyonuna göre % 10-50 arasındaysa "işlevin sürekli zayıflaması"; % 50'nin üstünde ise "işlevin yitilmesi" olarak değerlendirilmelidir. Bu kavramı çalışan grup bize örnek verebilir mi?

(Yanıtları alın)

23

Peki, şiddete uğrayan kadının muayenesini yaparken nelere dikkat etmeliyiz?

(Yanıtları alın ve Şiddete Uğrayan Kadının Muayenesinde Dikkat Edilecek Hususlar slaydını açın ve açıklayın)

24

Muayenede iletişim çok önemlidir. Muayene ortamı güvenli ve rahat olmalıdır.

Muayeneye başlamadan hasta adli muayenenin özellikleri anlatılarak, muayene sonucunda rapor düzenleneceği hastaya söylenir ve aydınlatılmış onamı alınır. Hasta onam vermediği takdirde muayene yapılmaz.

Muayene için yeterli zaman ayrılmalıdır. Hastanın beraberinde jandarma ya da kolluk güçlerinin bulunmasına izin verilmez. Ancak hasta istediği takdirde muayene ortamında hekim haricinde bir sağlık çalışanı da bulundurulabilir.

Hekim, adli olgunun anamnezinde belirttiği şikayetlerini fiziki muayenede saptamaya çalışır. Öyküde anlatılmasına rağmen, fiziki muayenede herhangi bir bulgu saptanmıyorsa bu durum raporda belirtilmelidir.

Adli olguların ayrıntılı öyküsünü hekim hastanın ifade ettiği şekilde aktarmalıdır.

Şayet adli olgunun vücudunda farklı yerlerde çok sayıda lezyon varsa, bu lezyonların anlaşılabilirliğini sağlamak için vücut diyafragmalarının kullanılması önerilmektedir.

Tüm bu işlemler yapılırken hastanın sadece yara olan bölgesine bakmakla yetinmemeli, genel sistem muayenesi yapılmalıdır. Muayene, fiziksel bulguların dışında hastanın ruhsal durumuna ilişkin değerlendirmeyi de içermelidir.

Özellikle fotoğraf çekilecekse; lezyonun özellikleri, lokalizasyonu ve ölçülerini tespit edebilecek şekilde metrik ölçülerin kullanılması yararlıdır. Yine gerektiğinde tespit edilen bulguların video kayıtlarının alınması uygundur.

Öykü ile yaraların ya da ruhsal durumun uyumu karşılaştırılmalıdır. Yaraların türleri belirtilmeli, hasta gebelik yönünden incelenmeli, yaralar vücut şemalarında belirtilmeli, gerekli konsültasyonlar istenmelidir).

(Genel Adli Rapor slaydını açın ve sorun)

25

Adli rapor düzenlemede dikkat edilmesi gereken hususlar nelerdir?

(Yanıtları alın ve Adli Rapor Düzenlemede Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar 1 ve 2 slaytlarını açın ve açıklayın)

26

Adli raporlarda yaralanmanın nedeni, yaranın ağırlık derecesi ve sonuç açık olarak belirtilmelidir.

Adli raporları düzenlerken hekim, mümkün olduğu kadar tıbbi terimleri kullanmaktan kaçınmalıdır. Bu raporu hakim, savcı gibi hekim olmayan kişilerin değerlendireceği dikkate alınmalıdır. Bu nedenle adli raporlar, mümkün olduğu kadar sade, anlaşılır, açık, net ve kesin bir dille yazılmalıdır.

Adli raporlar mümkün olduğu ölçüde Sağlık Bakanlığının Genelgesi doğrultusunda rapor formlarına yazılmalıdır.

Adli raporda raporu düzenleyen kurumun adı, raporun kayıt sayısı, raporun düzenlendiği tarih ve saat belirtilmelidir.

Muayene olan kişinin kimlik bilgileri, cinsiyeti ve mesleği belirtilmelidir. Kişinin kimlik bilgilerine ulaşamıyorsa tıbbi kimliği (tahmini yaşı, boyu, kilosu, saç rengi, göz rengi ve ben, skar, amputasyon, dövme gibi bulgular) kaydedilmelidir.

Muayene edilecek kişi, güvenlik güçleri eşliğinde gelmiş ise beraberinde gelen güvenlik görevlisinin adı, soyadı ve sicil numarası kaydedilmelidir.

Raporda olayın oluşu ile ilgili hastanın kendi ifadeleriyle olayın zamanı, oluş şekli ve muayeneye esas teşkil edecek bilgiler özetle not edilmelidir. Bazı olgularda hastada, fizik muayenede saptanan bulgularla orantısız şekilde yakınmalar olabileceği düşünülüp bu yakınmalar göz ardı edilmemelidir.

Hastanın tıbbi öz geçmişine ait sorgulama titizlikle yapılmalıdır.

Muayene bulguları ayrıntılı not edilmelidir.

Rapor sonucu "Türk Ceza Kanunu'nda Tanımlanan Yaralama Suçlarının Adli Tıp Açısından Değerlendirilmesi ve Adli Rapor Tanzimi İçin Rehber" doğrultusunda yazılmalıdır.

(Katılımcılara Genel Adli Muayene Raporu Formlarını dağıtın ve olgu slaydını açın)

27

Şimdi bir adli olgumuz var. Bunu okuyun. Sonra da 10 dakika içerisinde adli raporunu düzenleyin.

Olgı:

“20 yaşında kadın hasta, ev hanımı olduğunu, eşiyle sık sık tartışıklarını, 2 saat önce eşi tarafından şiddet gördüğünü söyler.”

Yapılan muayenesinde sağ çenede 3x4 cm’lik ekimoz, ön iki dişte kırık, sol ön kolda ağrı ve yaygın ekimoz vardır.

Hasta sürekli ağlamakta ve ağlamaktan öykü vermekte zorlanmaktadır.

Yapılan ortopedi konsültasyonu sonucunda Radius alt uçta kırık saptanır.

Psikiyatri konsültasyonu sonucunda travma sonrası stres bozukluğu tanısı almıştır.

- (Rapor Sonuç slaydından doğru rapor tekniği ile hazırlanmış olan olgunun adli raporundaki önemli hususları belirterek oturumu özetleyin. Teşekkür ederek oturumu tamamlayın).

KASTEN YARALAMA

Madde 86

(1) Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Kasten yaralama fiilinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması halinde, mağdurun şikayeti üzerine, dört aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.

(3) Kasten yaralama suçunun;

- a) Üstsoya, altsoya, eşe veya kardeşe karşı,
- b) Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,
- c) Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle,
- d) Kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,
- e) Silâhla,

İşlenmesi hâlinde, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama

Madde 87

(1) Kasten yaralama fiili, mağdurun;

- a) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin sürekli zayıflamasına,
- b) Konuşmasında sürekli zorluğa,
- c) Yüzünde sabit ize,
- d) Yaşamını tehlikeye sokan bir duruma,
- e) Gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun vaktinden önce doğmasına,

Neden olmuşsa, yukarıdaki maddeye göre belirlenen ceza, bir kat artırılır. Ancak, verilecek ceza, birinci fıkraya giren hâllerde üç yıldan, ikinci fıkraya giren hâllerde beş yıldan az olamaz.

Soru: Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan yaralanma kavramını açıklayınız.

EK-15
TCK Md.
86/87
Çalışma
Sayfası
1

EK-16
TCK Md.
86/87
Çalışma
Sayfası
2

KASTEN YARALAMA

Madde 86

(1) Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Kasten yaralama fiilinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması halinde, mağdurun şikayeti üzerine, dört aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.

(3) Kasten yaralama suçunun;

- a) Üstsoya, altsoya, eşe veya kardeşe karşı,
- b) Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,
- c) Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle,
- d) Kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,
- e) Silâhla,

İşlenmesi hâlinde, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama

Madde 87

(1) Kasten yaralama fiili, mağdurun;

- a) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin sürekli zayıflamasına,
- b) Konuşmasında sürekli zorluğa,
- c) Yüzünde sabit ize,
- d) Yaşamını tehlikeye sokan bir duruma,
- e) Gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun vaktinden önce doğmasına,

Neden olmuşsa, yukarıdaki maddeye göre belirlenen ceza, bir kat artırılır. Ancak, verilecek ceza, birinci fıkraya giren hâllerde üç yıldan, ikinci fıkraya giren hâllerde beş yıldan az olamaz.

Soru: Basit bir tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif yaralanma kavramını açıklayınız.

KASTEN YARALAMA

Madde 86

(1) Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Kasten yaralama fiilinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması halinde, mağdurun şikayeti üzerine, dört aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.

(3) Kasten yaralama suçunun;

- a) Üstsoya, altsoya, eşe veya kardeşe karşı,
- b) Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,
- c) Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle,
- d) Kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,
- e) Silâhla,

İşlenmesi hâlinde, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama

Madde 87

(1) Kasten yaralama fiili, mağdurun;

- a) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin sürekli zayıflamasına,
- b) Konuşmasında sürekli zorluğa,
- c) Yüzünde sabit ize,
- d) Yaşamını tehlikeye sokan bir duruma,
- e) Gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun vaktinden önce doğmasına,

Neden olmuşsa, yukarıdaki maddeye göre belirlenen ceza, bir kat artırılır. Ancak, verilecek ceza, birinci fıkraya giren hâllerde üç yıldan, ikinci fıkraya giren hâllerde beş yıldan az olamaz.

Soru: Duyularından veya organlarından birinin işlevinin sürekli zayıflamasına neden olan yaralanma kavramını açıklayınız.

EK-17
TCK Md.
86/87
Çalışma
Sayfası
3

EK-18
TCK Md.
86/87
Çalışma
Sayfası
4

KASTEN YARALAMA

Madde 86

(1) Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Kasten yaralama fiilinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması halinde, mağdurun şikayeti üzerine, dört aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.

(3) Kasten yaralama suçunun;

- a) Üstsoya, altsoya, eşe veya kardeşe karşı,
- b) Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,
- c) Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle,
- d) Kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,
- e) Silâhla,

İşlenmesi hâlinde, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama

Madde 87

(1) Kasten yaralama fiili, mağdurun;

- a) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin sürekli zayıflamasına,
- b) Konuşmasında sürekli zorluğa,
- c) Yüzünde sabit ize,
- d) Yaşamını tehlikeye sokan bir duruma,
- e) Gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun vaktinden önce doğmasına,

Neden olmuşsa, yukarıdaki maddeye göre belirlenen ceza, bir kat artırılır. Ancak, verilecek ceza, birinci fıkraya giren hâllerde üç yıldan, ikinci fıkraya giren hâllerde beş yıldan az olamaz.

Soru: Yaşamını tehlikeye sokan duruma neden olan yaralanma kavramını açıklayınız.

Basit bir tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif yaralanma

Ceza uygulamaları açısından en hafif yaralanma grubunu ifade etmektedir. Basit tıbbi müdahale ile giderilebilir.

Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan yaralanma

TCK'nın 86. maddesinin 1. fıkrasında yer almakta olup ön görülen ceza itibarı ile orta derece yaralanma grubunu tanımlamaktadır. "kişinin sağlığını ya da algılama yeteneğini bozacak derecedeki yaralanma" tanımı, travmanın ruhsal etkilerini de kapsamaktadır.

Duyularından veya organlarından birinin işlevinin sürekli zayıflamasına neden olan yaralanma

Organdaki veya ekstremitedeki anatomik kayıp ve/veya fonksiyonel bozukluk, o organ veya ekstremitenin kendi anatomik yapısı ve/veya fonksiyonuna göre % 10-50 arasındaysa "işlevin sürekli zayıflaması"; % 50'nin üstünde ise "işlevin yitirilmesi" olarak değerlendirilmelidir.

Yaşamını tehlikeye sokan duruma neden olan yaralanma

Bir yaralanma sonrası, kişinin yaşamının mutlak suretle tehlikeye maruz kalması, ancak gerek kendi vücut direnci gerekse tıbbi yardımla kurtulması durumunda kullanılır.

TCK MD. 86/87 Kavramlar

GENEL ADLİ MUAYENE RAPORU

EK-19
Genel Adli
Muayene
Raporu

SAĞLIK KURULUŞUNUN ADI

GÖNDERİLEN RESMİ KURUM

Rapor tanzim tarihi ve saati: ____ / ____ / ____ - ____

Rapor no: _____

Gönderen Makam :	MUAYENE EDİLENİN
Resmî yazı tarihi, no : ____ / ____ / ____ - ____	T.C. Kimlik no :
EŞLİK EDEN RESMÎ GÖREVLİNİN	Adı soyadı :
Adı soyadı :	Baba adı :
Sicil no :	Doğum yeri ve tarihi : ____ / ____ / ____
MUAYENEYE GÖNDERİLME NEDENİ	Cinsiyeti : ☐ Kadın ☐ Erkek
» AÇIKLAMALARA bakınız	Mesleği :

MUAYENE EDİLENİN TIBBİ KİMLİĞİ : _____
 Geçerli kimlik belgesi olmayanlar için doldurulacaktır

MUAYENE KOŞULLARI	» Bu bölümü, <i>gözetli işlemi</i> ve <i>insan hakları ihlali iddiası</i> nedeniyle muayeneye getirilen kişiler için <i>mutlaka</i> doldurunuz.	
Uygun ortam sağlandı mı ?	: ☐ Evet ☐ Hayır	» Nedeni: _____
Muayene sırasında bulunan kişiler	: ☐ Tabip ve muayene edilen ☐ Güvenlik görevlisi	
	: ☐ Sağlık mesleği mensubu personel ☐ Muayene edilenin müdafii	
Muayene edilenin giysileri	: ☐ Tamamen çıkartıldı ☐ Kısmen çıkartıldı ☐ Çıkartılmadı	» _____

MUAYENEYE ESAS OLAYLA İLGİLİ BİLGİLER » Bu bölümdeki bilgileri, muayeneye getirilen kişinin ifadelerine göre doldurunuz.

OLAYIN ÖYKÜSÜ : Tarih ve saat bilgilerini belirtmeyi unutmayınız _____

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

MUAYENE EDİLENİN ŞİKAYETLERİ : _____

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

MUAYENE EDİLENİN TIBBİ ÖZGEÇMİŞİ : _____

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Bu Rapor, EK FORMLAR DAHİL toplam sayfa olup, her bir sayfa üç surettir

İmza

Sayfa - 1 -

GENEL ADLİ MUAYENE RAPORU

Muayene edilenin adı soyadı :

Rapor tarihi ve no : / / -

İSTENİLEN KONSÜLTASYONLAR

» Konsültasyon istemlerinizi bu kısma yazınız; konsültasyon bulguları yazılmak üzere KONSÜLTASYON MUAYENE RAPORU formu ilave ediniz. Konsültasyon bulgularına, Raporun Sonuç kısmında özetle yer veriniz.

MUAYENE BULGULARI

» Bu Bölümde, bütün kısımların doldurulması gerekmektedir. Olaya, iddiaya, talebe ve muayene bulgularına göre gerekli görülenleri yapınız ve ilgili kısmı doldurunuz.

Muayene tarihi : / / Muayene saati :

LEZYON(LAR) İLE İLGİLİ BULGULAR

» Olaya ve iddiaya göre muayene yaparak, varsa lezyon bulunan bölgeyi işaretleyiniz ve lezyonun özelliklerini tanımlayınız; ayrıca Rapora ilgili VÜCUT DİYAGRAMI formunu ekleyip üzerinde işaretleme yapınız. Lezyon yoksa saptanamadığını belirtiniz. Boş kalan kısımları çizerek iptal ediniz.

☐ Baş-boyun ☐ Göğüs ☐ Batın ☐ Sırt-bel ☐ Üst ekstremité ☐ Alt ekstremité ☐ Genital bölge

SİSTEM MUAYENELERİ

» Tespit edilen diğer bulgularla ilgili sistemi işaretleyiniz ve bulguları belirtiniz.

☐ Merkezi Sinir S. ☐ Kalp Damar S. ☐ Solunum Sistemi ☐ Sindirim Sistemi ☐ Ürogenital S. ☐ Kas İskelet S. ☐ Duyu Organları

Genel durumu : Bilinci : Tansiyon arteriyel : mmHg Nabız : / dk

Solunum : Pupiller : Işık refleksi : Tendon refleksi :

PSİKİYATRİK MUAYENE

» Temel psikiyatrik değerlendirmeyi / muayeneyi her vaka için yapıp, olayın mahiyetine göre veya herhangi bir psikopatolojik bulgu saptamanız durumunda ayrıntılı psikiyatrik muayeneye geçiniz veya psikiyatri konsültasyonu isteyiniz. Bu durumda, rapora PSİKİYATRİK MUAYENE/KONSÜLTASYON RAPORU formu ilave ediniz.

Temel psikiyatrik muayene yapıldı

- ☐ Belirgin bir psikopatolojik bulgu saptanmadı.
☐ Ayrıntılı psikiyatrik muayeneye gerek duyuldu. Bkz:Psikiyatrik Muayene/Konsültasyon Raporu
☐ Psikiyatri konsültasyonu istendi. Bkz:Psikiyatrik Muayene/Konsültasyon Raporu

TETKİKLER

» İsteddiğiniz tetkikleri işaretleyerek sonuçları yazınız.

☐ Laboratuvar ☐ Direkt grafi ☐ BT / MR ☐ Ultrasonografi ☐ Biyopsi ☐ Diğer

Bu Rapor, EK FORMLAR DAHİL toplam sayfa olup, her bir sayfa üç surettir

İmza

Sayfa - 2 -

GENEL ADLİ MUAYENE RAPORU

Muayene edilenin adı soyadı :

Rapor tarihi ve no : / / -

EKLENEN KONSÜLTASYON RAPORLARI ve TIBBİ BELGE ÖRNEKLERİ

» Varsa Rapora eklenen Vücut Diyagramı, Konsültasyon Muayene Raporu, Psikiyatrik Muayene/Konsültasyon Raporu ve diğer tıbbi belge örneklerini belirtiniz.

- ☐ Vücut Diyagramı ☐ Diğer Numaralandırarak sırayla belirtiniz
- ☐ Psikiyatrik muayene / konsültasyon Raporu (..... Sayfa)
- ☐ Konsültasyon Raporu (..... Sayfa)

SONUÇ

» Bu kısmı, Genelge ve Rehberde belirtilen hususları dikkate alarak doldurunuz. Tıbbi terimleri kısaltma yapmadan tam olarak yazınız. Boş kalan kısımları çizerek iptal ediniz.
Talep edilmişse veya gerek görülümüşse, kişinin ALKÖL MUAYENESİ sonucunu bu kısımda belirtiniz.

- Bir başka sağlık kuruluşuna sevkine ☐ Gerek görülmedi ☐ Gerek görüldü (Gerekçesini aşağıda açıklayınız)
- ☐ Kesin rapor ☐ Durumu bildirir geçici rapor

MUAYENEYİ YAPAN VE RAPORU DÜZENLEYEN TABİBİN

Adı soyadı :

İmzası :

Diploma no :

Kurum Mührü :

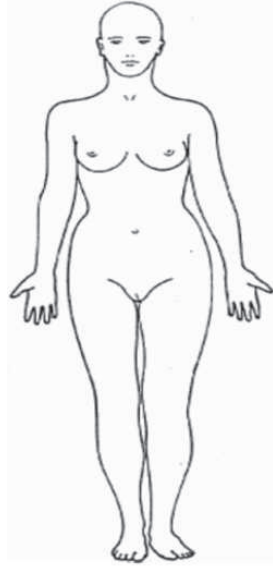
GENEL ADLİ MUAYENE RAPORU
EK FORM: VÜCUT DİYAGRAMI

(Kadınlar için)

Bu Form, muayene edilen kişide travmatik bir lezyon saptanmısa Genel Adli Muayene Raporu (GAMR) formuna ek olarak (3 Nüsha halinde) düzenlenecektir. GAMR'da saptanan lezyonun özellikleri tanımlanacak, bu diyagramda ise lezyon bulunan bölge işaretlenecektir.

Muayene edilenin adı soyadı :

Rapor tarihi ve no : / / -

Bu Rapor, EK FORMLAR DAHİL toplam sayfa olup, her bir sayfa üç surettir

Sayfa - 4 -

1

2

3

4

5

6

MODÜL

7

8

9

10

OTURUM

1

Risklerin Belirlenmesi ve Vaka Çalışması

2

Risk Değerlendirmesi ve Güvenlik Planı

MODÜL 7

Risk Değerlendirme ve Güvenlik Planı Oluşturma

SÜRE

90 dk.

MODÜLÜN HEDEFLERİ

Modülün sonunda katılımcılar:

- Şiddete maruz kalan kadınla görüşürken risk değerlendirme ve güvenlik planı yapmanın önemini açıklayabileceklerdir.
- Şiddete maruz kalan kadının risk değerlendirmesini yapabileceklerdir.
- Şiddete maruz kalan kadın için güvenlik planı oluşturabileceklerdir.

MODÜL PLANI

	 Amaç	 Süre
Oturum 1 Risklerin Belirlenmesi ve Vaka Çalışması	Şiddete maruz kalan kadın için risklerin belirlenmesi Risk değerlendirmesi konusunda farkındalık kazandırılması Şiddete maruz kalan kadın için nasıl risk değerlendirilmesi yapılacağının öğrenilmesi	50 dk.
Oturum 2 Risk Değerlendirmesi ve Güvenlik Planı	Şiddete maruz kalan kadın için nasıl risk değerlendirmesi ve güvenlik planının yapılacağının öğrenilmesi	40 dk.

ÖNEMLİ NOT

Şiddete maruz kalan kadınla yapılan görüşmenin bir bölümünü de şiddet riskinin değerlendirilmesi oluşturur. Risk değerlendirme, kadının şiddet yönünden ne kadar güvende olduğunun değerlendirilmesidir. Bu bölümde, sağlık personelinin risk değerlendirmesini nasıl yapacağına ve şiddet yönünden risk taşıyan kadınların güvenlik planlarını geliştirmelerine nasıl yardımcı olabileceğine açıklık getirilmektedir.

OTURUM 1

Risklerin Belirlenmesi ve Vaka Çalışması

TEMEL MESAJLAR

Risk değerlendirme, kadının şiddet yönünden ne kadar güvende olduğunun değerlendirilmesidir.

Sağlık sektörü kadına yönelik şiddetle mücadele ederken müdahalenin merkezinde şiddet gören kadının güvenliğini sağlamak yer almalıdır.

ETKİNLİK 7.1: RİSKLER

15 dk.

AKIŞ

(Amaç ve hedefler slaytlarını sunun.)

1

Bu oturumda risk değerlendirmeyi, güvenlik planı oluşturmayı ve iş akışını ele alacağız.

2

Risk değerlendirmeyi nasıl tanımlayabiliriz?

(Yanıtları alın ve Risk Değerlendirmenin Tanımı ve Önemi slaydını sunun).

3

Şiddete maruz kalan kadınla yapılan görüşmenin bir bölümünü de şiddet riskinin değerlendirilmesi oluşturur. Risk değerlendirme, kadının şiddet yönünden ne kadar güvende olduğunun değerlendirilmesidir. Sağlık sektörü kadına yönelik şiddetle mücadele ederken müdahalenin merkezinde şiddet gören kadının güvenliğini sağlamak yer almalıdır. Sağlık personeli, kadına yönelik şiddet vakası ile karşılaştığında,

Materyal

Risk Değerlendirme Ve Güvenlik Planı Oluşturma Sunumu, tahta, tahta kalemi

bunun bir kez ortaya çıkan, tek bir şiddet vakası olduğunu düşünmemelidir. Böyle olması çok nadir bir durumdur. Tersine, şiddetin olduğu bir ilişkide kadın için saldırı tehlikesinin olduğunu, şiddetin tekrarlama olasılığının çok yüksek olduğunu bilmelidir. Özellikle ayrılma ve boşanma durumunda kadın için şiddet riski çok yüksektir. Şiddete maruz kalan kadın şiddet uygulayan eşi terk etmeye kalktığında, eş tarafından genellikle ya kadına ağır şiddet uygulanmakta, ya cinayete teşebbüs edilmekte ya da cinayet gerçekleştirilmektedir. Risk değerlendirmenin amacı, kadının şiddet karşısındaki güvenlik durumunun belirlenmesidir. Belirlenen risk, sadece o andaki durum için geçerlidir. Durum değişince, belirlenen riskin de değişebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Sağlık çalışanları şiddet gören kadını sonradan karşılaşacağı şiddetten korumada, güvenlik planı oluşturarak veya gerekiyorsa sığınma evine yönlendirerek desteklemede önemli rol oynar. Sağlık personeli ilk olarak şiddetin tekrarlamasına veya artmasına neden olan risk faktörlerinin neler olduğunu bilmelidir.

4 Peki, şiddete maruz kalan kadın için risk faktörleri neler olabilir?

(Yanıtları alın ve tahtaya yazın ve Şiddetin Tekrarlamasına Veya Artmasına Neden Olan Risk Faktörleri slaytlarını sunun)

5

Şiddetin tekrarlamasına veya artmasına neden olan risk faktörleri şunlardır:

- Şiddet uygulayan kişinin daha önceden şiddet uyguladığına dair sabıkası olduğunun saptanması (eşi, eski eşi, sevgilisi, çocukları, diğer aile bireyleri vb)
- Şiddet uygulayan kişinin daha önceden aile dışında, işyerinde hizmet sunanlara veya yöneticileri karşı şiddet uygulamış olması
- Kadının boşanmış olması veya eşinden ayrı yaşaması
- Silah taşıma veya kullanılması
- Alkol veya madde kullanımının olması
- Kadının ölümle tehdit edilmiş olması (böyle bir tehdit, her zaman ciddiye alınmalıdır. Pek çok ölüm vakasında kadının eşi tarafından defalarca ölümle tehdit edildiği bilinmektedir).
- Aşırı kıskançlık ve sahiplenme durumunun olması
- Aşırı ataerkil tutum ve davranışların (aile reisi olan babaya ve kocaya itaat etme gibi) olması

- Israrlı takip durumunun olması (eşlerin ayrılmasından çok uzun zaman sonra bile riski artırır).
- Ayrılma ve boşanma durumunda çocuklar özellikle risk altındadır. Şiddet uygulayan eş çocuklara kötü davranacağı veya onları öldüreceği konusunda kadını tehdit edebilir. Güvenlik planı oluştururken çocukların bu plana mutlaka dâhil edilmesi gerekir.
- Şiddet uygulayan kişinin, davranış değiştirme konusunda gönüllü olmaması nedeniyle yüksek risk grubunda sayılması ve mahkeme veya polis tarafından verilen kısıtlama emrine uyum göstermemesi
- Olası tetikleyicilerin var olması (örneğin, eşinin onaylamamasına rağmen kadın yeni bir işe başladığında, yardım aradığında veya ayrılmaya kalktığında, bu değişen durum şiddetin aniden artmasına yol açabilir).

6

Peki, risk değerlendirmesinin ne gibi yararları olabilir?

(Yanıtları alın ve Risk Değerlendirmenin Yararları slaydını sunun).

- Şiddete maruz kalan kadın ve çocuklarının ihtiyaç duydukları destek hizmetler doğru şekilde belirlenebilir.
- Durumu tehlike taşıyan kadın ve çocuklarını hayati tehlikelerden korumak için acil önlemler alınabilir.
- Şiddete maruz kalan kadın ve çocuklarına mevcut kaynaklardan yararlanarak hayatlarını düzenlemeleri için fırsatlar yaratılabilir.
- Durumu tehlikeli olmayan kadınların sorunlarını erken dönemde çözme girişiminde bulunmaları sağlanabilir.

45 dk.

ETKİNLİK 7.2: VAKA ÇALIŞMASI

AKIŞ

1

Şimdi bir vaka çalışması yapacağız. Bunun için üç gruba ayrılalım

- ▶ (Her bir gruba bir tane “Ayşe Hanım ne yap-sın?” Çalışma Sayfasını, yeterli sayıda tahta kağıdı ve farklı renklerde tahta kalem verin).

2

Bütün gruplar Ayşe Hanım ile ilgili vakayı tartışarak sorulara yanıt bulmaya çalışacak. Bu çalışma için toplam 20 dakikanız var. Sonra sunumlara geçeceğiz, sizin belirleyeceğiniz grup sözcüleri grubunuzda tartışılanları özetleyerek kısa bir sunum yapacak.

- ▶ (Sunumları dinleyin. Konuyu toparlayacak bir özet yapın).

Materyal

Ek-11’in 3 çıktısı, tahta kağıtları ve farklı renkte tahta kağıtları

Ayşe Hanım aile hekimine moralsizlik, isteksizlik, halsizlik, iş yapamama, uyku düzensizliği, nedensiz ağlamalar, unutkanlık, iştahsızlık, çabuk sinirlenme gibi nedenlerle başvuruyor. 2 yaşındaki kız çocuğu kucağında, hekime sıkıntılarını anlatıyor. Ayşe Hanım'ı az çok tanıyan aile hekimi sorunu netleştirebilmek için şikâyetlerinin başlangıcına, ev içi yaşantısına, günlük alışkanlıklarına ilişkin sorular sorar. Ayşe Hanım soruları yanıtlarken kendini tutamayarak birdenbire ağlamaya başlar ve aile hekimine eşinden şiddet gördüğünü zorlukla anlatmaya başlar. Hatta bir gece önce gerçekleşen olay sonrası boyun bölgesindeki ve dizlerindeki morlukları gösterir.

Ayşe Hanım 24 yaşında ve 4 yıldır evli, lise mezunu ve kendisinden 4 yaş büyük eşiyile eskiden çalıştığı işyerinde tanışarak evleniyor. Evlilik öncesinde birkaç ay birbirlerini tanıyorlar ardından ailelerin de ısrarıyla hemen evleniyorlar. Her ikisinin de ailesi aynı şehirde ve yakın semtlerde yaşıyor. Evlendikten sonraki bir yıl her şey yolunda gidiyor. Ancak bir yılın sonunda Ayşe Hanım kocasının değişmeye başladığını hissediyor; eve akşamları sık sık geç gelen eşi, bazı günler işe gitmiyor ve daha sinirli. Bu sırada Ayşe Hanım hamile kalıyor ve bir bebeğin işleri yoluna sokacağını düşünüyor. Hamile olduğu dönemde eşinin isteğiyle işten ayrılıyor ve evde vakit geçirmeye başlıyor.

İlerleyen zamanlarda eşi işi aksattığı için işten çıkarılıyor ve evin ihtiyaçlarını karşılamamaya başlıyor. İşe gitmediği zamanlarda bazen evde, bazen de gece geç saatlere kadar dışarıda vakit geçiriyor. Ayşe Hanım yeni bir iş bulmak için çabalamadığını düşünüyor ve bu konuda eşine hesap soruyor. Bu sorular tartışmayla sonuçlanıyor ve tartışmalarda eşi sürekli küfredip Ayşe Hanım'ı ayrılma tehdit ediyor.

Ayşe'nin ailesi damatlarının işten çıkarıldığını biliyor, fakat Ayşe Hanım onlara anlatmadığı için diğer sorunlar konusunda bir fikirleri yok. Kızlarına ve damatlarına maddi olarak yardım etmeye, ihtiyaçlarını gidermeye çabalıyorlar. Hamileliği boyunca zor zamanlar geçiren Ayşe Hanım eşinin ailesinden maddi ya da psikolojik bir destek görmüyor. Eşinin ailesi olan bitenin farkında ancak bu konuda herhangi bir yorum yapmıyorlar, oğulları ile bu konuları konuşmuyorlar.

Ayşe Hanım doğumundan hemen sonra uykusuzluk, yorgunluk, çökkünlük gibi duygular yaşamaya, çocuk bakımında ev işlerinde zorlanmaya başlıyor. Bu süre içinde kısa süreli bazı işlere girip çıkan eşi, Ayşe Hanım'a daha kötü davranmaya başlıyor. Çocuğun ağlaması, evin derli toplu olmaması, Ayşe'nin kilo almış olması, kendine bakmaması gibi sebeplerle Ayşe'yi dövmeye başlıyor. Önce tokatla başlayan dayaklar

EK-11

**"Ayşe Hanım
Ne Yapsın?"
Çalışma
Sayfası**

zaman içinde kafasını duvara çarpma, tekmeleme, yerde sürüklemeye devam ediyor. Ayşe bu süre içinde arada bir görüştüğü birkaç arkadaşı ile görüşmeyi de bırakıyor. Utandığı için yaşadıklarından ne arkadaşlarını, ne de ailesini haberdar ediyor.

Son zamanlarda kendisini daha kötü hissediyor, çocuğu ile ilgilenmekte daha fazla güçlük çekiyor. Mutsuz hissettiğini, yaşamdan hiç zevk alamadığını belirtiyor. Bir gün önceki kavgada eşi yine eve geç geliyor. Başının ağrıdığını Ayşe Hanım'a ağlayan çocukla birlikte yatak odasına gidip bir daha da çıkmamasını söylüyor. Ayşe Hanım yatak odasına gidiyor, ancak bebeğin daha yüksek sesle ağlamaya başlamasına sinirlenen eşi yatak odasına gelip Ayşe Hanım'ı dövmeye başlıyor. Bu sefer Ayşe Hanım'ı yerlerde sürükledikten sonra "ölsen de kurtulsam" diyerek boğazını sıkmaya başlıyor. Bir süre sonra Ayşe Hanım'ı bırakıp evden çekip gidiyor. Ayşe Hanım artık bıktığını ve kendini çok çaresiz hissettiğini söylüyor. Ne yapacağını bilmiyor.

Tartışma Soruları

?

1. Bu vakayı verilen bilgiler ışığında ekolojik modele göre şiddeti yaratan nedenler açısından irdелейin.
2. "1. Basamak Sağlık Kuruluşu İçin Kadına Yönelik Şiddet Olgularına İlişkin İş Akışı Şeması"nı da dikkate alarak hekim/sağlık personelinin yaklaşımının ne olması gerektiğini tartışın ve gerekçeleriyle birlikte açıklayın.

**Ayşe Hanım
Ne Yapsın?****Cevaplar****1 Bu vakayı şiddeti yaratan nedenler açısından irdeleyin.**

Ekolojik Modele göre kadına yönelik şiddet birden fazla etkenin bir araya gelmesi sonucunda ortaya çıkan karmaşık bir sorundur.

Bireysel, ilişkisel, toplumsal, kültürel ve çevresel etkenlerin bir arada etki etmesi sonucunda ortaya çıkmaktadır.

Bireysel nedenler

Ayşe'nin eşine ilişkin çok fazla bilgi yok. Ancak akşam eve geç gelmesi, daha sinirli olması ve işini aksatması alkol/madde bağımlılığını ya da sadakatsizliği düşündürebilir.

Diğer yandan Ayşe'nin genç evlendiğini ve hemen çocuk sahibi olduğunu görüyoruz. Ayrıca doğumdan hemen sonra başlayan uykusuzluk, yorgunluk, çökkünlük gibi duygular yaşaması ve çocuk bakımında ve ev işlerinde zorlanması postpartum depresyonu akla getirebilir. Şu anda kendisini mutsuz hissetmesi, kilo almış olması ve yaşamdan zevk alması bir depresyonun varlığına işaret edebilir.

İlişkisel nedenler

Eşin ailesiyle olan ilişkilerinin zayıf olduğu gözüküyor. Eşinin ailesi durumun farkında olmasına rağmen maddi ve psikolojik destekte bulunmuyorlar ve oğullarıyla bu durumu konuşmuyorlar. Kendisinin de ebeveynlik becerilerinin yeterli olmadığı gözüküyor.

Diğer yandan Ayşe'nin ailesiyle yakın ilişkileri var. Ailesi onlara maddi ve manevi destekte bulunuyorlar. Ancak Ayşe her şeyi ailesine anlatmadığı için yeterli psikolojik desteği göremiyor. Ayrıca arkadaşlarıyla da görüşmeyi bırakıyor.

Evlenmeden önce birbirlerini tanımak için çok fazla fırsatlarının olmaması ve ailenin maddi anlamda zorluk çekmesi diğer nedenler arasında sayılabilir.

Yaşanan bölgeye ilişkin nedenler

Yaşanılan bölgeye ilişkin çok fazla bilgi verilmemiş ama işsizlik en önemli neden olarak gözüküyor.

Toplumsal nedenler

Ayşe'nin eşinin ailesinin olup bitenin farkında olmasına rağmen müdahale etmemeleri, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ve şiddeti destekleyen sosyal normlardan kaynaklanıyor olabilir.

2 Hekimin/sağlık personelinin yaklaşımının ne olması gerektiğini tartışın.

- Ayşe Hanım'ın kendine zarar verme duyguları araştırılır. Maruz kaldığı şiddet ile şikâyetlerinin ilişkisi anlatılır.
- Ayşe Hanım'ın şiddetten anladıkları ve şiddeti yorumlayışı, şiddetin başlangıç tarihi, maruz kaldığı şiddetin türleri, şiddetin sıklığı, etkileri ve sonuçları, Ayşe Hanım'ın şiddete bakış açısı, şiddetten kurtulmaya yönelik daha önceki girişimleri ve yardım arayışları konusunda net bilgiler alınır.
- Kadına yönelik şiddet ve türleri, Ayşe Hanım'ın kendini korumaya yönelik yapabilecekleri, şiddetten kurtulmak için başvurabileceği kurumsal kaynaklar ve yasal mevzuat konusunda bilgilendirme ve danışmanlık hizmeti verilir. (ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesine dair kanun neleri içerir, hangi olanakları ve tedbirleri sağlar. Başvurulabilecek kadın örgütleri, şiddet önleme ve izleme merkezleri (Koza-ŞÖNİM), ŞÖNİM'in olmadığı yerlerde ASPB il, ilçe müdürlükleri ve sosyal hizmet merkezleri, ALO 183, belediyelerin kadın danışma merkezleri, baroların kadına yönelik şiddet telefon hatları ve adli yardım kurulları)
- Eve dönüp dönmemesinin güvenli olup olmadığı belirlenir. Eş şiddetinin ölümle sonuçlanabileceği hatırlatılır. Ayşe Hanım'ın çocuğu için riskler belirlenir. Şiddet gördüğünü kimseyle paylaşmama nedenleri hakkında konuşulur, şiddetten güvendiği kişileri haberdar etme konusu tartışılır. Ayşe Hanım'ın güçlü yanlarına vurgu yapılır (ailesinin aynı şehirde olması, yaşının küçük olması, geçmişte çalışma hayatının olması, şiddeti erken fark etmesi vb) maddi olanakları tartışılır.

Ayşe Hanım, şikâyetçi olup olmama, ayrılmayı düşünme gibi konularda kendisi karar vermeli kesinlikle yönlendirilmemelidir!

Şikâyetçi olmamaya karar verirse

- Ayşe Hanım'ın geleceğe ilişkin planlama yapabilmesi için bilgilendirme ve danışmanlık hizmeti verilmeli. Kadına yönelik şiddet nedir, türleri nelerdir, kendini korumaya yönelik yapabilecekleri, şiddetten

kurtulmak için başvurabileceği kurumsal kaynaklar yerler, yasal mevzuat kısaca hatırlatılmalı. Bu konuyla ilgili bir broşür verilebilir.

- b. Acil durumlarda arayabileceği numaraların bilgisi verilir. (183- 155-156)
- c. Güvenlik planı yapılır. (Kendini tartışmalardan koruma, acil durum çantası hazırlama, bir komşuyu kolluk güçlerini araması için bilgilendirme vb)
- d. Önemli numaraların listesi yapılır. (Acil durumlarda veya diğer ihtiyaç duyabileceği durumlarda ulaşabileceği kurumlar)
- e. Sosyal destek sistemleri değerlendirilir.

Şikâyetçi olmaya karar verirse

- a. Polis merkezleri, jandarma karakollarına başvuru (Bir tutanak tutulur, fiziksel izler varsa tutanak yazılmadan önce adli tıptan rapor alınır) ve buralardaki süreç ile ilgili bilgi verilir.
- b. Cumhuriyet savcılığı ve/veya aile mahkemesine başvuru: (Şikâyeti/ talebi anlatan bir dilekçe yazılır. Kendini ve çocuğunu korumak için 6284 sayılı kanun kapsamında alınabilecek en uygun önleyici ve koruyucu tedbirlerin neler olabileceği değerlendirilir)
- c. Gelecek planı yapabilmek için alabileceği sosyal yardımlar hakkında, gerekiyorsa sığınma evi seçeneği hakkında bilgi verilir.
- d. Eğer bir sığınma evi talebi varsa (en yakın polis merkezine, ASPB il müdürlüğüne, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi'ne (ŞÖNİM), kaymakamlık-valiliklere, Cumhuriyet Başsavcılığı'na, aile mahkemelerine başvurabilir. Acil durumlarda aile mahkemesi kararı gerekmeden sığınma evine yerleştirileceği anlatılır)
- e. Barodan ücretsiz avukat atanmasını isteyebilir. Ayrıca aile mahkemelerine başvurular için bulunduğu ilin barosuna başvurarak bir avukat atanmasını isteyebilir.

OTURUM 2

Risk Değerlendirmesi ve Güvenlik Planı

TEMEL MESALAR

Kadın risk değerlendirmesine göre, kısa süre içerisinde şiddetle karşılaşma konusunda ciddi bir riskle karşı karşıya olmasa bile güvenlik planına ihtiyacı vardır

Kadına yönelik şiddet riski taşıyan ve şiddete maruz kaldığı ortama geri dönen kadının, sağlık kurumundan ayrılmadan önce güvenliği konusunda bir plan yapılmış olması son derece önemlidir.

ETKİNLİK 7.3: RİSK DEĞERLENDİRMESİ VE GÜVENLİK PLANI

10 dk.

AKIŞ

- 1 Bu bölümde risk değerlendirmede kullanacağımız soruları inceleyeceğiz ve şiddete maruz kalan kadın için nasıl bir güvenlik planı geliştireceğimizi gözden geçireceğiz.

(Risk Değerlendirme Soruları slaydını açın ve sunun)

- 2 Risk değerlendirmesi kadınla görüşme sırasında, görüşmeyi yürüten sağlık personeli tarafından yapılır. Bu amaçla şiddete maruz kalan kadına çok önemli aşağıdaki bazı sorular sorularak içinde bulunduğu ortam ve koşullar anlaşılabilir.
 - a. Fiziksel şiddetin sıklığı son 6 aydan daha fazla süredir artış gösterdi mi?
 - b. (Şiddet uygulayan) Hiç silah kullandı mı veya sizi silahla tehdit etti mi?
 - c. (Şiddet uygulayan) Hiç sizi boğmaya çalıştı mı?
 - d. (Şiddet uygulayan) Sizi öldürebileceğini düşünüyor musunuz?

Materyal

Risk Değerlendirme Ve Güvenlik Planı Oluşturma Sunumu, tahta, tahta kalemi

- e. (Şiddet uygulayan) Gebelik döneminizde size hiç vurdu mu?
- f. (Şiddet uygulayanda) Alkol ve uyuşturucu madde kullanımı söz konusu mu?
- g. Eve gitmeye korkuyor musunuz?

Risk değerlendirmede şiddete maruz kalan kadının vereceği yanıtlar esas alınır. Sağlık personeli bu sorulardan en az 3'üne "evet" cevabının verilmesi durumunda, şiddete maruz kalan kadının şiddet görme açısından kısa süre içerisinde yüksek risk taşıdığını kabul etmelidir. Şiddet riski taşıdığı belirlenen kadın ve varsa çocuklarının güvenliğini sağlama yolları şiddete maruz kalan kadınla tartışılmalıdır.

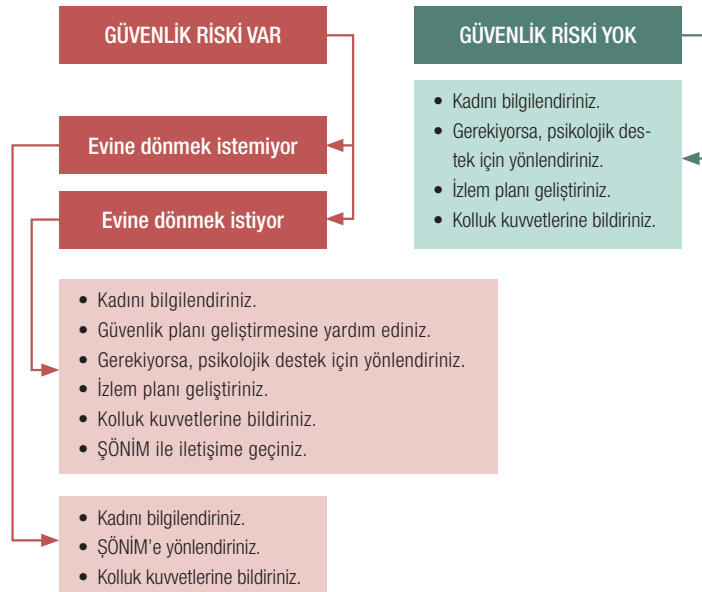
(Şiddet Riski Taşıyan Kadın slaydını açın ve sunun)

3

Şiddet riski taşıyan kadın evine dönmek istemeyebilir. Bu durumda şiddete maruz kalan kadına mevcut kadın ve çocuk koruma hizmetleri ve bunlara ulaşma yolları hakkında bilgi verilmeli ve yönlendirme yapılmalıdır. Evine dönmek isteyebilir. Bu durumda şiddete maruz kalan kadının kendisi için bir güvenlik planı geliştirmesi sağlanmalıdır. Eve dönmek kadın için tehlikeliyse, kadın uygun bir şekilde sığınma evine veya arkadaşı vb. gibi kadının güvenli olacağı bir yere gitmesi sağlanmalıdır.

(Risk Değerlendirmede İzlenecek Yol slaydını açın ve sunun)

4 Güvenlik Planını nasıl tanımlayabiliriz?

(Yanıtları alın ve Güvenlik Planı Nedir slaydını açın ve sunun)

5 Şiddete maruz kalan kadın, şiddetin tekrarlanmasını önleyemeyebilir ve şiddete rağmen eşinden ayrılmaya hazır olmayabilir. Birçok kadın da karşı karşıya olduğu tehlikeyi küçümseyebilir ya da farkında olmayabilir. Bu durumlarda kadını ve çocuklarını korumanın çeşitli yolları vardır. Ancak, şiddete maruz kalan kadın için en iyi yolun ne olduğu onunla birlikte tartışılmalı ve bir güvenlik planı geliştirilmelidir. Güvenlik planı, şiddete maruz kalma durumunda ve sonrasında şiddete maruz kalan kadının kendisini ve çocuklarını koruması için ihtiyacı olan bilgi ve eylemleri içerir. Kadın risk değerlendirmesine göre, kısa süre içerisinde şiddetle karşılaşma konusunda ciddi bir riskle karşı karşıya olmasa bile güvenlik planına ihtiyacı vardır. Kadının bir planı olduğunda, aniden şiddetle karşılaştığında ne yapacağını daha iyi bilir ve şiddetle daha iyi baş edebilir..

6 Güvenlik planı yapmanın yararları neler olabilir?

(Yanıtları alın ve Güvenlik Planının Yararları slaydını sunun)

7 Şiddet riski taşıyan ve şiddete maruz kaldığı ortama geri dönen kadının, sağlık kurumundan ayrılmadan önce güvenliği konusunda bir plan yapılmış olması son derece önemlidir. Güvenlik planı geliştirmenin ilk yararı güvenlik planının uygulanması ile gelecekte karşılaşabileceği şiddet olguları önlenebilir veya etkileri azaltılabilir. İkinci olarak bir güvenlik planına sahip olan kadın, şiddetle daha iyi baş edebilir ve kendini daha iyi hissedebilir. Güvenlik planının geliştirilmesinde sağlık personelinin rolü, soru sorarak ve olası seçenekleri sunarak, şiddete maruz kalan kadına içinde yaşadığı ortam ve sahip olduğu olanaklar; şiddetle karşılaşması durumunda kendini ve çocuklarını en etkili ve hızlı şekilde korumak için alabileceği önlemler; kendisine bu konuda yardımcı olabilecek kişiler hakkında düşünmesini sağlamak ve kendisi için en uygun olanlara karar vermesinde ona yardımcı olmaktır. Sağlık personeli kadın adına karar vermekten kaçınmalıdır.

8 Güvenlik planı yaparken hangi konuları gündeme getirmeliyiz?

(Yanıtları alın ve Güvenlik Planı Geliştirilirken Gündeme Getirilecek Konular slaytlarını okuyun)

25 dk.

ETKİNLİK 7.4: VAKA ÇALIŞMASI AYŞE HANIM NE YAPSIN? (2)

AKIŞ

1

Risklerin belirlenmesi konusunda yaptığımız “Ayşe hanım ne yapsın?” çalışmasına tekrar geri dönelim. Lütfen gruplarınıza geçin.

2

Verilen bilgiler ışığında Ayşe hanımın risk durumunu değerlendirin. Nasıl yönlendireceğinizi gerekçeleriyle birlikte açıklayın. Bu çalışma için 5 dakika süreniz var. 5 dakikanın sonunda grup sözcüleriniz sunum yapacak.

- (Sunumları dinleyin. Konuyu toparlayacak bir özet yapın).

Materyal

Risk Değerlendirme Ve Güvenlik Planı Oluşturma Sunumu, İş Akış Şeması, Risk Değerlendirmede İzlenecek Yol Tablosu, tahta kağıdı, farklı renkte tahta kalem

AYŞE HANIM NE YAPSIN? - 2

Cevaplar

Ayşe hanım aşağıdaki nedenlerden dolayı yüksek güvenlik risk taşımaktadır:

- Fiziksel şiddetin sıklığı son zamanlarda artmış.
- Eşi boğazını sıkarak boğmaya çalışmış.
- Ayşe hanım hamileliği boyunca zor zamanlar geçirdiğini ifade ediyor.
- Eve gitmekten korkuyor olabilir, eşinin kendisini öldüreceğini düşünüyor olabilir.

Bu durumda hekim/sağlık personeli ne yapacak?

Ayşe hanım evine dönmek isterse;

- Bilgilendirilir.
- Güvenlik planı geliştirmesine yardım edilir.
- Psikolojik destek için yönlendirilir.
- İzlem planı geliştirilir.
- Kolluk kuvvetlerine bildirilir.
- ŞÖNİM ile iletişime geçilir.

Ayşe hanım evine dönmek istemezse;

- Bilgilendirilir.
- ŞÖNİM’e yönlendirilir.
- Kolluk kuvvetlerine bildirilir.

Risk Değerlendirmede İzlenecek Yol

1

2

3

4

5

6

7

MODÜL

8

9

10

OTURUM

1

Şiddete Maruz Kalanla Görüşme

2

Etkin Dinleme ve Şiddet Uygulayanla Görüşme

MODÜL 8

Görüşme Teknikleri

SÜRE

180 dk.

MODÜLÜN HEDEFLERİ

Modülün sonunda katılımcılar:

- Şiddet mağduru kadının görüşme sürecinde yaşayabileceği güvensizliği, şiddet yaşantısından söz etmenin rahatsızlığını ve mağdur edilmiş olmanın zorluklarını öğreneceklerdir.
- Görüşmenin yapıldığı ortamının özelliklerini ve önemini kavrayacaklardır.
- Görüşme sürecinde yapılması gerekenleri ve şiddete maruz kalmış bireyi nasıl dinleyeceklerini öğreneceklerdir.
- Şiddet uygulayanlarda görülen ortak faktörleri ve şiddet uygulayanla görüşmenin ipuçlarını öğreneceklerdir.

MODÜL PLANI

	 Amaç	 Süre
Oturum 1 Şiddete Maruz Kalan Kadınla Görüşme	Şiddete maruz kalan kadınla kurulacak güven ilişkisinin önemi- ne ilişkin farkındalık kazanılması Şiddet yaşantısının hatırlanması- na ilişkin potansiyel zorluklara ilişkin farkındalık kazanılması Potansiyel zorlukların çözümleri- ne ilişkin farkındalık kazanılması	90 dk.
Oturum 2 Etkin Dinleme ve Şiddet Uygulayanla Görüşme	Etkin dinleme becerisinin kaza- nılması Şiddet uygulayan kişilerin özel- liklerine ilişkin farkındalık kaza- nılması Şiddet uygulayanla görüşmenin ipuçlarına ilişkin bilgilenme	90 dk.

ÖNEMLİ NOT

Kadına yönelik şiddeti tanılama, uygun tıbbi destekleri sunma ve şiddetle mücadele konusunda sağlık çalışanlarının kilit bir rolü vardır. Bu kilit rol nedeniyle sağlık çalışanlarının şiddete maruz kalan kadınlarla çalışabilmeleri için beceri ve donanıma ihtiyaçları vardır. Görüşme teknikleri bunlardan birisidir. Oturum 9 ve Oturum 10, sağlık çalışanlarının şiddete maruz kalan kadınla ve şiddet uygulayanla görüşme becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır.

OTURUM 1

Şiddete Maruz Kalanla Görüşme

TEMEL MESAJLAR

Güvensizlik duygusu şiddet mağduru kişilerle görüşme yaparken bilgi toplanmasını güçleştiren en önemli engel olarak bilinir.

Travmatik olaylar kişinin kendisinin ya da sevdiklerinin fiziksel ya da psikolojik bütünlüğüne bir tehdit oluşturan, tehlikeli, baş edilmez ve beklenmedik bir şekilde ortaya çıkan, korku, çaresizlik ve dehşet gibi duygulara yol açan, dünyaya, kendimize ve insana dair bildiklerimize uymayan, yani benliğe yabancı olan, olumsuz, stresli yaşantılardır.

Şiddete maruz kalmış kişiler ciddi bir tehditle yüzleşmiş olduğu için yaşadıkları olaya ilişkin değerlendirmeye de (yani, olayı hatırlamaya) çoğunlukla korkuyla tepki gösterirler.

ETKİNLİK 8.1: GÜVEN İLİŞKİSİ

15 dk.

AKIŞ

- 1 Şiddete maruz kalan kadınlarla yapılan her türlü profesyonel görüşme sürecinde kadının kendini yeterince güvende hissetmesi oldukça önemlidir. Şiddet mağduru kadınla ile görüşme süreci boyunca karşılaşılabileceğimiz temel zorluklardan biri kişinin konuşma isteksizliğidir yani, güvensizlik duygusudur.

(Travmatik Olay slaydını sunun)

- 2 Şiddet travmatik bir olaydır. Travmatik olaylar kişinin kendisinin ya da sevdiklerinin fiziksel ya

Materyal

Kağıt, kalem, Şiddete Maruz Kalan Kadınla ve Şiddet Uygulayanla Görüşme Sunumu

da psikolojik bütünlüğüne bir tehdit oluşturan, tehlikeli, baş edilmez ve beklenmedik bir şekilde ortaya çıkan, korku, çaresizlik ve dehşet gibi duygulara yol açan, dünyaya, kendimize ve insana dair bildiklerimize uymayan, yani benliğe yabancı olan, olumsuz, stresli yaşantılardır.

(Ruhsal Travma Türleri slaydını sunun)

3

Travmatik yaşantılar iki tiptir. Birinci tipte aniden ve birden bire ortaya çıkan olaylar vardır. Deprem, sel gibi doğal afetler ya da tecavüz, saldırı, kaza gibi doğal olmayan olaylar bu sınıfa girerler. İkinci tip uzun süre devam eden travmatik olayları kapsar. Şiddet, ihmal ve istismar bu sınıfa girer.

(Travmatik Yaşantının Ayırt Edici Özellikleri slaydını sunun).

4

Travmatik olay sırasında birey:

- muhakeme etme gücünü kaybeder.
- bir güç tarafından çaresiz bırakılır.
- olağan baş etme becerilerini kullanamaz.
- beden bütünlüğüne yönelik tehditle, şiddetle ya da ölümle yüz yüze gelir.
- dehşet ve çaresizlik duyguları yaşar.
- kaçma-savaşma-donup kalma tepkileri verebilir.

5

Bizler bu tür olaylara fizyolojik, zihinsel ve duygusal bir takım tepkiler gösteririz.

(Tahtayı üçe bölün ve “Fiziksel”, “Duygusal” ve “Zihinsel” başlıklarını yazın).

6

Sizce travmatik olaylara ne tür tepkiler gösteririz?

(Katılımcıların yanıtlarını uygun sütunlara yazın)

FİZİKSEL

- ☐ İştahta keskin değişiklikler
- ☐ Mide/barsak sorunu
- ☐ Uyku düzeninde keskin değişiklikler/uykusuzluk
- ☐ Kalp atımında ve solunumda hızlanma/nefessiz kalma/nefes açlığı
- ☐ Terleme
- ☐ İrkilme/ürkeklik
- ☐ Kas ve baş ağrısı
- ☐ Gündelik işleri yapamama, kişisel bakımla ilgilenmeme / aşırı yorgunluk
- ☐ Sigara ve alkol tüketiminde artış

DUYGUSAL

- ☐ Şok ve dehşet
- ☐ Korku ve endişe
- ☐ Güvensizlik
- ☐ Öfke
- ☐ Üzüntü
- ☐ Suçluluk
- ☐ Çaresizlik
- ☐ Umutsuzluk
- ☐ Utanç
- ☐ Değersizlik ve boşluk hissi
- ☐ Kendine acıma
- ☐ İntikam arzusu
- ☐ Tükenmişlik
- ☐ Dışlanmışlık, terk edilmişlik hissi

ZİHİNSEL/BİLİŞSEL

- ☐ Şaşkınlık
- ☐ Kafa karışıklığı, ne olup bittiğini anlayamama
- ☐ İnkâr
- ☐ Unutkanlık, dikkatsizlik
- ☐ Dalgınlık, düşünceyi toplayamama
- ☐ Ansızın ortaya çıkan olayla ilgili imge ve düşünceler
- ☐ Sürekli olay hakkında düşünme
- ☐ Düşünme ve kavramada yavaşlık
- ☐ Karar vermede zorluk, emin olamama
- ☐ Rahatsız edici rüyalar
- ☐ Her an tehlikede olduğu düşüncesi
- ☐ Zaman ve mekan algısında sorunlar
- ☐ Kendine ya da başkasına zarar verme düşüncesi

(Travmatik Olaya Gösterilen Tepkiler slaydını açarak unutulmuş tepki olup olmadığını katılımcılarla beraber kontrol edin).

(Ruhsal Travmanın Psikolojik Doğası slaydını sunun)

7

Her hangi bir travmatik olay, bireyin kendisi, diğerleri, gelecek ve dünya ile ilgili inanç ve yargılarını sarsar/yıkar. Böyle bir durumda bireyin temel güven duygusu sarsılır. Her şeyin belirsiz olduğu ve bireyin çevre üzerindeki kontrolünü kaybettiği durumda yaşanacak diğer duygular şiddetli korku ve endişe olacaktır. Travmatik yaşam olayına maruz kalmış ve en temelde güven ve kontrol duygusu elinden alınmış kişi bu duruma öfke ile tepki verecektir. Travma yaşantısı olan kişilerin bazen tahammülsüz, saldırgan, bencilce harekete eden ve kimi zaman talepkar olmalarının gerekçelerinden biri işte bu öfke duygusudur. Gördüğünüz gibi üzerinde kişisel hâkimiyetimizin olmadığı travmatik yaşam olayı üç temel duygusal tepkiye neden olmaktadır: güvensizlik, endişe ve öfke.

8

Peki, görüşme yapılan kadın nasıl bir güvensizlik yaşar? Gelin bu soruya bir etkinlikle yanıt arayalım. Şimdi sizden kendinize ait an-

cak şimdiye kadar hiç kimseye paylaşmadığınız kişisel ya da ailenize ait bir sırrınızı önünüzde duran kağıda yazmanızı istiyorum.

(Gerekirse yönergeyi tekrarlayın. Yazma konusunda çoğunlukla isteksizlik olacaktır. Birkaç kişi bir şeyler karalamaya başlayacak, çoğunluk düşünecektir. Katılımcılara 5 dakika süre tanıyın. Tüm katılımcılar yazma işini bitirdikten sonra ki, bazıların aklına hiçbir şey gelmeyecektir, devam edin)

9

Kendinize ait sırrı yazdığınız kağıdı yazdıklarınız içe gelecek şekilde katlayınız; önce iki sonra da dörde. Şimdi de üzerine adınızı ve soyadınızı yazın lütfen.

- (Bu noktada hareketlenme, homurdanma, gülümseme gibi tepkiler olacaktır. Yönergenizden vazgeçmeyin! Herkes bitirdikten sonra sadece ön sırada olan kişilerin kağıtlarını, hiçbir koşulda açmayarak, toplayın ve yerinize dönün. Elinizde üzerinde isim yazılı ve kapalı bir biçimde duran kağıtlardan birini sanki içinde yazılanı görmeye çalışıyor gibi ışığa doğru tutun, bir diğerini "hmmm ne yazıyor olabilir acaba?" deyip dikkatlice inceleyin. Hiçbir koşulda içindekileri okumayın ancak onlar bunu yapmayacağını bilmeyecek. Birkaç dakika sonra topladığınız gibi kapalı bir biçimde kağıtları sahiplerine geri verin. Tüm grup yazdıklarını yırtıp atabilir ya da kendilerinde tutabilirler).

(Güven ilişkisi slaydını sunun).

10

Evet, yönergeyi duyduğunuzda ne düşündünüz, ne yaşadınız?

(Yanıtları alın)

11

Aklına hiçbir şey gelmeyen oldu mu? Yazmak istemeyen, tedirgin olan oldu mu?

(Yanıtları alın)

12

İşte tüm bu tepkiler psikolojik görüşme sürecinde son derece anlamlı gerekçelerle ortaya çıkan kendine ait olanı anlatma isteksizliği ya da güvensizlik duygusu (direnc) olarak tanımlanır. Güvensizlik duygusu şiddet mağduru kişilerle görüşme yaparken bilgi toplanmasını güçleştiren en önemli engel olarak bilinir.

ETKİNLİK 8.2: HATIRLAMANIN ZORLUĞU

30 dk.

AKIŞ

- 1 Şiddet mağduru kadının yaşayabileceği bir diğer zorluk da başından geçmiş olayı hatırlamakla ilgilidir. Şiddete maruz kalmış kişiler ciddi bir tehditle yüzleşmiş olduğu için yaşadıkları olaya ilişkin değerlendirmeye de (yani, olayı hatırlamaya) çoğunlukla korkuyla tepki gösterirler. Bazen, mağdur bu tür bir değerlendirmeyi yaşadığı travmanın bir parçası gibi görebilir; sorguyu yapan kişiye de olumsuz tepki gösterebilir. Değerlendirme sürecinde travmatik duruma ilişkin anlatımlar rahatsız edici anıları ve acı verici duygulanımı harekete geçirebilir; bu durum travmatize olmuş birisi için fazlasıyla rahatsızlık verici olabilir. Dahası, bazı durumlarda orijinal travma sonrası tepkiler ortaya çıkabilir çünkü bazen anlatımlar, imajlar gerçek durumun tipik temsilcileri olabiliyorlar. Örneğin, tecavüz mağduru birisi değerlendirmeyi yapan kişiyi herhangi bir özelliğinden dolayı (yaş, cinsiyet, vb) saldırıgana benzetebilir; böylece tipik travma tepkilerini gösterebilir.

(Yanıtları tahtaya yazın ve Şiddete Maruz Kalan Kadının Değerlendirmeye Tepkisi I slaydını sunun)

- 2 Şiddete maruz kalan kadının en önemli sorunun güvensizlik olduğunu bir önceki etkinliğimizde görmüştük. Bir diğeri de hatırlamadır. Şiddet mağduru danışan yaşadığı travmanın doğal sonucu olarak bu konudan söz etmek istemeyecektir. Çünkü hatırlama bir tür yeniden yaşamadır. Anlatım sırasında korku tepkileri, huzursuzluk, isteksizlik görülebilir. Bu nedenle

Materyal

Şiddete Maruz Kalan Kadının ve Şiddet Uygulayanla Görüşme Sunumu, tahta tahta kalemi

uzmanın hiç olmadığı kadar sabır içinde hareket etme gerekliliği vardır.

(Şiddete Maruz Kalan Kadının Değerlendirmeye Tepkisi II slaydını sunun)

3

Şiddete maruz kalmış kadının yaşayabileceği zorlukların bir kısmı da mağdur edilmiş olmanın doğrudan bir sonucudur. Birey yaşadığı saldırının yarattığı utanç ve buna bağlı gelişen öfke ile ilişkili zorlukları da görüşme sürecinde yaşayabilir. Yine, yaşadığı şiddetin doğası gereği kendi hikayesini anlatmak durumunda kalan kadın çaresizlik tepkileri verebilir. Bu duyguları da anlamak, onların dile gelmesine izin vermek oldukça önemlidir. Danışanımızın bir tür kurtarılma isteği içinde olabileceğini, yaşadıklarını bazen abartan bazen de azımsayan bir tarzı olabileceğini bilmek önemlidir.

ETKİNLİK 8.3: ZORLUKLARIN ÜSTESİNDEN GELEBİLMEK

45 dk.

AKIŞ

1 Peki, bir önceki oturumda söz konusu olan zorluklarla nasıl başa çıkacağız? Değerlendirmenin yapıldığı mekanın özellikleri bu noktada önem kazanmaktadır. Bu oturumumuzda şiddete maruz kalmış yetişkin biriyle görüşmeye başlamadan önce görüşme mekanıyla ilgili nasıl bir hazırlığımız olmalı, bunu ele alacağız. Travma mağduru bir yetişkinle değerlendirmeye başlamadan önce mekanla ilgili ne gibi hazırlığımız olmalı?

(Yanıtları alın ve Görüşme Odası Özellikleri ve İdeal Oturma Pozisyonu slaytlarını sunun)

2 Değerlendirmeyi yapan kişinin güven ilişkisi kurmasının bir bileşeni de kişiye güvenli bir ortam sunmasıdır. Görüşme mekanı tamamen kişiye ayrılmış, ısı ve ışığı iyi ayarlanmış, sade, derli toplu ve en önemlisi yüksüz olmalıdır. Yani, önceki görüşmelerden izler taşımamalıdır.

3 Eğer sizlere rahatsızlık veren bir olayı birine anlatsaydınız, karşıdaki kişinin hangi özellikleri sizin daha rahat konuşmanızı sağlardı?

(Yanıtları alın ve tahtaya yazın)

4 Sizlerin de ifade ettiği gibi şiddete maruz kalan kadınla görüşülürken kadının süreç boyunca kendisini olabildiğince rahat hissetmesi oldukça önem arz etmektedir. Ters durumda sorgulama yarım bırakılmalı çünkü bireyin iyilik halinin devamı esastır. Bireyi yeniden travmatize edebilecek uygulamalardan kaçınılmalıdır.

Materyal

Şiddete Maruz Kalan Kadınla ve Şiddet Uygulayanla Görüşme Sunumu

(“Neler Yapılmalı?” ve “Ancak” slaytlarını açın ve üzerlerinde konuşun)

5

Öncelikle, değerlendirmeyi yapan kişi, değerlendirmenin amacı, içeriği ve ne kadar süreceği hakkında bilgi vermelidir. Ayrıca değerlendirme sürecinin kimi zaman kendisine rahatsızlık verebileceği konusunda uyarmalıdır. Bireyin halihazırdaki durumuna ve işlevsellik düzeyine duyarlı olmalıdır. Olaya yönelik sorularla ya da ek bilgi için sorgulamalarla bireyin boğulmaması için bireyle beraber adım adım gidilmelidir. Kısaca, değerlendirmeyi yapan kişi ne çok uzak ne de rahatsız edici yakınlıkta olmayacağı bir ortam yaratmak için çaba göstermelidir. Tüm çabaya rağmen mağdur değerlendirme sürecine olumsuz tepki gösterebilir. Çünkü değerlendirme sürecinde herhangi bir uyarıcı travma-ilişkili uyarıcılara çok benzeyebilir, böylece orijinal tepkileri ortaya çıkarabilir. Birey, henüz akut dönemde (de-stabilize) olabilir; herhangi bir talep bu dönemde sıkıntı yaratıcı olabilir. Her iki durumda da birey yüksek düzeyde korku, kaygı, heyecan, öfke hissedebilir; flaşbekler ortaya çıkabilir; çözülme epizodları yaşanabilir. Bu amaçla kişinin maruz kaldığı şiddet ilişkili olabilecek uyarıcıları mümkün mertebe azaltmak uygun olacaktır. Buna ek olarak, gerektiğinde bireyin tamamen güvencede olduğunu ikna edici ve yumuşak bir ses tonu ile tekrarlamak gerekir.

OTURUM 2

Etkin Dinleme ve Şiddet Uygulayanla Görüşme

TEMEL MESAJLAR

Şiddet uygulayan her türlü sosyo-ekonomik düzeyden gelebilir, her meslekten olabilir ve eğitilmiş ya da eğitimsizdir olabilir.

Şiddet uygulayanlarda görülen bazı ortak özellikler vardır. Bunlar şiddeti minimize etme (azımsama), şiddete ilişkin sorumluluğu yadsıma (inkâr etme) ve şiddet uygulamaya hakkı olduğu algısıdır¹. Bu faktörler sadece bireysel düzeyde (şiddet uygulayan) değil, sosyal ve kurumsal düzeyde de kendini gösterir.

ETKİNLİK 8.4: ETKİN DİNLEME

30 dk.

AKIŞ

- 1 Görüşme boyunca şiddete maruz kalan kişiyi nasıl dinleyeceğimize şiddete geçmeden önce şu soruya birlikte yanıt arayalım: arkadaş, kardeş, sevgili ya da iş arkadaşımızı nasıl dinliyoruz? Hangi beden duruşumuz ve nasıl bir yüz ifademizle?
- (Yanıtları alın ve tahtayı ikiye bölerek grubun aktardıklarını a- yüz ifadesi b- beden duruşu başlıkları altına toplamaya özen gösterin. Dikkat! Etkin dinleme pasif bir stratejidir; bu nedenle soruya verilen yanıtlar etkin dinleme yöntemi dışında ve aktif olmayı (konuşmayı) içeriyorsa o maddeleri tahtada üçüncü bir kolona aktarın.)

Materyal

Kağıt, kalem, Şiddete Maruz Kalan Kadınla ve Şiddet Uygulayanla Görüşme Sunumu

¹ Bu bölüm, Neil Blacklock (Development Director at Respect). Characteristics of Male Domestic Violence Perpetrators. Advances in Psychiatric Treatment (625001), vol. 7, pp. 65–72 makalesinden alınmıştır. <http://apt.rcpsych.org/content/7/1/65#sec-2> Erişim tarihi. 11.09.2015

- (Soruya verilen yanıtlar etkin dinleme stratejilerini kapsıyorsa devam edin, değilse şu yönerge ile “küçük çocuklar anne ve babalarına bir şey anlatmak istediklerinde ne tür talepleri olur? Ebeveynlerinden kendilerini nasıl dinlemelerini isterler?” üzerinde düşünmeye devam ederek tüm pasif dinleme stratejilerini tahtaya yazdığınıza emin olun).

(Etkin Dinleme slaydını sunun).

2

Görüşme için uygun ortam özellikleri ve oturma pozisyonunun öneminden bir önceki oturumda bahsetmiştik. Etkin dinlemenin bir diğer olmazsa olmazı dinleyicinin, konuşmacıya ilişkin tutumlarını iletişim ortamına taşımasıdır. Eğer anlaşılmayan bir nokta ya da söz varsa açıklanması istenmelidir. Mümkün mertebe konuşulan konuya sadık kalınması önemlidir. Sözlere olduğu kadar sözel olmayan ifadelerle de dikkat edilmesi (göz teması, ses tonu, jest ve mimikler, duraksamalar gibi) gerekir. Konuşanı sözel ve sözel olmayan mesajlarla desteklemeli ve konuşmaya teşvik etmelidir (baş sallama, son sözü tekrarlama, mmm eee gibi sesler çıkarma). Son olarak da görüşmenin kaydının tutulması gerekir. Bizler kişi sorulara yanıt verirken gerekmedikçe araya girip konuşmayız. Deyim yerindeyse mümkün mertebe nehrin yatağını, akış yönünü ve hızını değiştirmeyiz. Soruları sorarız ancak yanıt verilirken olabildiğince pasif bir pozisyon alır ve onu aktif bir biçimde dinleriz. Peki nasıl?

(Etkin Dinleme Yöntemi - SOLER slaydını açın ve açıklayın)

3

Pasif dinleme yönteminin ayırt edici özelliği sadece yüz, mimik ve oturma pozisyonundan oluşmasıdır. Beden duruşumuz danışanıma doğru olmalıdır. Açık bir beden duruşu olmalıdır (kapalı kol ve bacaklar olmamalı). çok hafif öne yani ona doğru eğim olmalıdır. Göz teması hemen hiç kesintisiz olmalı rahat, gergin olmayan bir beden duruşu olmalı, sallanan bacak veya eller olmamalıdır.

ETKİNLİK 8.5: ŞİDDET UYGULAYANLA GÖRÜŞME

60 dk.

AKIŞ

1 Biraz da şiddet uygulayanlara değinelim. Bana biraz deneyimlerinizden bahseder misiniz? Nasıl insanlar şiddet uygulayanlar? Eğitimli mi, eğitimsiz mi? Hangi mesleğe sahipler?

⋮ (Yanıtları alın)

2 Peki en çok hangi özellikleri sizleri zorluyor? Ne tür zorluklar yaşıyorsunuz şiddet uygulayanla görüşürken?

 (Yanıtları alın ve Şiddet Uygulayan slaydını açın ve üzerinde konuşun)

3 Sizlerin de ifade ettiği gibi, şiddet uygulayan her türlü sosyo-ekonomik düzeyden gelebilir. Üst, orta ya da düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip olabilir. Her meslekten olabilir. Öğretmen, doktor, tesisatçı, din görevlisi, hatta hâkim ya da polis bile olabilir. Eğitimli ya da eğitimsiz olabilir.

Şiddet uygulayanlar öfkeli oldukları ve şiddete meyilli oldukları için tehlikeli olabilirler. Kimileri ceza görmemek için aşırı işbirlikçi, hatta pişman gibi gözükebilirler. Manipülatif olabilirler. Yani kendi çıkarları için gerçeği çarpıtıp ona inanmanız için ellerinden geleni yapabilirler.

Çoğu, şiddete maruz kalanı suçlayarak şiddete yönelmekten başka çaresi kalmadığına sizleri inandırmak isterler. Yaptıklarını inkar edenler de çıkabilir. Ya da şiddeti minimize etmeye çalışanlar olabilir “Ne olmuş hafifçe ittiysem?” ya da “İnanmayın siz ona abartıyor hep” gibi.

4 Peki, bu zorluklar karşısında neler yapıyorsunuz? Nasıl görüşüyorsunuz şiddet uygulayanla? Sesiniz, beden diliniz nasıl oluyor? Buraya gelip göstermek isteyen var mı?

Materyal

Şiddete Maruz Kalan Kadınla ve Şiddet Uygulayanla Görüşme Sunumu, tahta

(Yanıtları alın. Eğer gönüllü katılımcı varsa nasıl görüştüğünü göstermesine izin verin)

5

Şiddet Uygulayanlarda Görülen Ortak Faktörler) Minimize etmek ve inkâr konuları üzerinde biraz daha duralım. Şiddet uygulayanları etkileyen bireysel, ilişkisel, kültürel ve toplumsal nedenler her ne kadar farklı olsa da şiddete ilişkin bazı ortak faktörlerden ya da örüntülerden bahsedilebilir. Bunlar; şiddeti minimize etme (azımsama), şiddete ilişkin sorumluluğu yadsıma (inkâr etme) ve şiddet uygulamaya hakkı olduğu algısıdır¹. Bu faktörler sadece bireysel düzeyde (şiddet uygulayan) değil, sosyal ve kurumsal düzeyde de kendini gösterir. Diğer bir deyişle şiddeti ele alırken sosyal ve kurumsal düzeyde de aynı faktörler işin içine girebilmektedir.

(Şiddeti Azımsama slaydını sunun)

6

Şiddet uygulayan kişi, uyguladığı şiddeti zihninde bölümlere ayırarak şiddetin boyutu, sıklığı, ciddiyeti, etkisi ve sonuçlarından bir ya da birkaçını göz ardı eder ya da önemsemez. Şiddeti azımsama davranışları şu şekillerde karşımıza çıkabilir:

- Olayın tamamıyla yadsınması (inkar edilmesi)²,
- Dışlama ve kabul
- Unutma, hatırlamama, bilememe
- «Bu gerçekten ben değilim» iddiası
- Normalleştirme

7

Şiddeti uygulayan kişi, böyle bir şey olmadığını söyleyerek tamamen yadsıyabilir.

Şiddet uygulayan şiddet davranışından aşağıdaki davranışları dışlar:

- a. Şiddet uygulayan itme, tutma, engelleme ve eşyayı fırlatma gibi eylemleri şiddet ve istismarın dışında tutar; çünkü onun şiddet tanımına göre bu eylemler şiddet davranışları değildir.

¹ Bu bölüm, Neil Blacklock (Development Director at Respect). Characteristics of Male Domestic Violence Perpetrators (Erkek Şiddet Uygulayanların Özellikleri). Advances in Psychiatric Treatment (625001), vol. 7, pp. 65–72 makalesinden alınmıştır. <http://apt.rcpsych.org/content/7/1/65#sec-2> Erişim tarihi. 11.09.2015

² Yadsıma (inkar etme), acı veren veya tehdit edici gerçeğin bir kısmının ya da tamamının kabullenilmemesi yok sayılması şeklinde ortaya çıkan bir savunma mekanizmasıdır.

- b. Şiddet uygulayanlar cinsel istismarı ya da cinsel şiddeti aile içi şiddetten farklı bir eylem olarak düşünür.
- c. Çocuklara karşı istismar eylemleri
- d. Fiziksel şiddeti içermeyen şiddet eylemleri

Şiddet uygulayan sadece yargı sistemi yoluyla kamunun haberdar olduğu şiddet olaylarını şiddet olarak kabul eder.

Unutma, hatırlamama ve bilememe: Şiddet uygulayan genellikle ifadesinde “Birden bire oldu”, “Gerçekten hatırlamıyorum” ya da “Hangi konuda tartıştığımızı hatırlamıyorum” gibi ifadeler kullanır. Bu belirsiz ifadeler sıklıkla onun şiddet davranışlarını kendinden ve diğerlerinden saklama çabalarıdır.

“Bu gerçekten ben değilim” iddiası: Şiddet uygulayan kendi davranışlarını göz ardı ederek, yaşamı tehdit eden şiddet eylemlerinde bulunanları şiddet uygulayan olarak kabul eder. Bu tür bir yadsıma (inkâr), şiddet eylemleri gösterenin kendisi değil, bu tür insanlar olduğu ve dolayısıyla onların yardıma ihtiyacı olduğu kabulünü de beraberinde getirir. Bu tür bir yadsıma, “ Ben gerçekten saldırgan birisi değilim”, “Ben şu eşine şiddet uygulayanlardan birisi değilim” ya da “Herkes aşırı tepki gösteriyor – ben her gün onu dövüyordum değilim ki” gibi ifadelerle kendini belli eder.

Normalleştirme: Şiddet uygulayan şiddet davranışlarını, “biz sadece kavga ettik” gibi bir ifade kullanarak bir dizi şiddet eylemini en aza indirir ve sanki çok önemli bir şey değilmiş gibi sunar.

Şiddet davranışının diğerleri üzerindeki etkisinin yadsınması ve azımsanması: Şiddet uygulayan, genellikle eşinin ya da partnerinin insan olduğunu yok sayarak onu nesneleştirir. Şüphesiz ki, bu kadına yönelik ve aile içi şiddetin temelidir. Şiddet uygulayan eşini ya da partnerini cinsiyetinden ötürü kendinden daha aşağıda görür. Bu, onun eşiyile empati kurmayı en aza indirmek yoluyla şiddet uygulamaya devam etmesine izin verir. Eşe karşı empati eksikliği bazen o boyuta gelir ki, şiddet uygulayan eşinin kendisinden farklı ihtiyaçları ve yaşantıları olduğunu göremez.

Şiddetin çocuklar üzerindeki etkisinin yadsınması: Şiddet uygulayan kişi eşine yıllarca sistematik bir biçimde şiddet uygulayıp hala iyi bir baba olduğunu iddia edebilir.

(Sorumluluğu İnkâr Etme slaydını sunun)

8

Şiddet uygulayan kendi edimleri üzerindeki kontrolünü inkâr ederek/yadsıyarak kontrolü kendisinin dışında bir yere yerleştirir. Sorumluluğun yadsınması aşağıdaki şekillerde karşımıza çıkabilir:

Eşin/partnerin suçlanması: Sıklıkla eşin/partnerin bir şey yapması ya da yapmaması şiddetin nedeni ya da tahrik unsuru olarak görülür. Şiddet uygulayanlardan şu tip ifadeleri sıklıkla duyarız: “Beni çok zorladı”, “Beni çıldırttı”, “Nasıl birisi olduğumu biliyor”, “Eğer bunu yapmasaydı ben de bunu yapmazdım”, “Çok dırdır” yapıyor”. Bu durumda şiddet uygulayan, şiddet edimini bazen eşin sözel ve fiziksel saldırısı karşısında kendini savunma olarak sunar, ancak bu kendini savunmadan ziyade bu çoğu zaman ya misilleme (cezalandırma) ya da eşini eleştirilerinden dolayı susturma davranışdır. Şiddetin nedeni kadına atfetme, şiddet uygulayanın pişmanlık ve suçluluk duymasını da engeller. Şiddet uygulayan kendi davranışlarının sorumluluğunu eşine yüklediğinde kendini değiştirmek için de çaba sarf etmez. Eşi suçlama genellikle her şeye hakkı olduğu düşüncesi ve eşin onun taleplerini karşılamak istemediği için duyulan öfke ile ilişkilidir. Şiddet uygulayan bu durumda eşinin davranışları ve kendi duyguları hakkında konuşur. Böyle bir durumda şiddet uygulayana yapılacak uygun müdahale, odağı değiştirerek kendi davranışları ve eşinin duyguları hakkında konuşmasını sağlamaktır.

Maddenin Kötüye Kullanımı: Genellikle “İçmediğim zaman iyiyim” gibi ifadelerle belli eder. Şüphesiz, alkol ve uyuşturucu bireyin algısını ve davranışlarını etkilemektedir. Ancak bunların şiddetle ilişkisi bu kadar basit ve doğrudan bir nedensellik içermez. Alkol ketlenmeyi (engellenmeyi) azalttığı için muhtemelen şiddet uygulayanın ayık olduğu zamandan daha fazla güç kullanmasına yol açarak saldırının ciddiyetini arttırmada rol oynayabilir. Alkol aynı zamanda istismarın bir parçası da olabilir. Düşmanlık ve öfke duyguları alkol alımına yol açarak şiddeti arttıran bir faktör haline gelebilir. Her iki durumda da alkol engellenmeyi azaltarak sorumluluğun yadsınması için bir mazeret sunar. Uyuşturucu ve alkolün kendisi şiddet uygulayanların saldırganlıklarına doğrudan yol açan faktörler değildir.

Stres: Bazen şiddet uygulayanların yaşamlarındaki baskı ve stresin şiddet için bir mazeret olarak sunulduğuna şahit oluruz. Şiddet

uygulayanın hayatındaki zorluklardan dem vurması eylemlerinin içinde bulunduğu koşullar nedeniyle anlayışla karşılanması için çabalamasından ibarettir. Baskılar yüzünden belli bir noktaya gelip de patladığı imajı yanıltıcıdır. Daha yakından incelendiğinde stres ya da baskının ya eşi suçlama ya da şiddet kullanmaya hakkı olduğu inancı için bir bahane olduğu görülür.

Geçici ya da uzun süreli psikolojik rahatsızlıklar: Geçici: Sorumluluğu yadsımanın bu formunda şiddet, “anlık delilik”, kişinin karakterinin ve kontrolünün dışında bir şey olarak görülür. Ancak tüm şiddet uygulayanların eylemleri incelendiğinde kontrolün bulunduğu ve şiddet eylemlerinin kime, nerede ve hangi koşullarda ortaya çıkacağına seçim meselesi olduğu anlaşılır. Kontrolünü kaybettiği düşüncesi kadınlarla saygılı ilişkiler kurmada sorun yaşadığını kabul etmekten çok daha kolaydır.

Uzun süreli: Şiddet uygulayan, şiddet davranışlarından çocukluğunda kendisinin şiddete maruz kalmasını tutabilir. Şiddet yaşantılarının çok yıkıcı olduğu ve çok sık ve fazla şiddete maruz kalmanın gelecekte psikolojik bozuklukların görülme olasılığını arttırdığı doğrudur. Ancak aile içi şiddete tanık olmak da dahil, çocukluktaki şiddet yaşantılarıyla yetişkinlikte eşine şiddet uygulama arasındaki ilişki net değildir. Çocukluğunda ağır ve sık şiddete maruz kalan, bu nedenle benlik saygısı zarar gören ve yakın ilişki kurma becerisinden yoksun olan kişiler mevcuttur. Bunlar genellikle uzun süreli madde kullanımı, suça bulaşma, ilişki ve ilişki dışında şiddet eylemleri uygulama sorunu yaşarlar. Ancak bu tip şiddet uygulayanların oranı çok azdır. Şiddet uygulayanlar, kendilerini kurban olarak algılasalar da ve kendi şiddet davranışlarını çocukluklarında yaşadıkları eziyete bir tepki olarak gösterseler de çoğu bu alt gruba girmez.

Davranışının sonuçları için sorumluluğun yadsınması: Burada şiddet uygulayan şiddet içeren davranışlarının sonuçlarını yaşarken başkalarını suçlar. Bu, eşi suçlamanın bir diğer versiyonudur ve polis, hâkimler, sosyal hizmetler ve eşinin ailesi de dahil olmak üzere davranışlarını sorgulayan herkesi kapsar.

(Hakkı Olduğu İnancı slaydını sunun)

Şiddet ve diğer istismar davranışları kontrol kurmak için kullanılır. Şiddet uygulayanlar kadınların şiddeti hak ettikleri inancıyla hareket ederler:

- Kadını yanlış yaptığı bir şey için cezalandırmak
- Kadını istemediği bir şeyi yaptırmaya zorlamak
- Yapmak istediği bir şeyi yapmasını engellemek

Böylelikle ilişki için yeni kurallar belirleyebilecektir (örneğin alkol alabilir, para harcayabilir, ne zaman isterse eleştirilmeden gelip gidebilir). Eşinin ona hizmet etmesini sağlarken aynı zamanda onun özerkliği de sınırlar. Bu beklentiler erkek olmaya, özellikle ilişkisi olan bir erkek olmaya verilen anlam ve toplumsal cinsiyet ile ilgilidir. Şiddet uygulayan şiddet davranışlarının yanlış olduğunu bilmesine rağmen toplumsal cinsiyet kimliğine ilişkin alınan mesajlar ona bu hakkı verir.

10 Peki, sizlerin şiddet uygulayanlara ilişkin gözlemleriniz neler? Şimdiye kadar anlattıklarımıza uyuyorlar mı?

 (Yanıtları alın)

 (Şiddet Uygulayanla Görüşme 1 ve 2 slaytlarını açın ve açıklayın)

11 Şiddet uygulayan size de saldırabilir. Öncelikle şiddet uygulayan-
dan oturmasını ve sakinleşmesini isteyin. Bazı durumlarda birkaç
derin nefes almasını söylemek işe yarayabilir.

Şiddet uygulayan kişi ile çalışırken:

- a. Aile içi şiddetin kabul edilemez olduğu noktasında net olun. Aile içi şiddet davranışının bir seçim olduğunu bilin.
- b. Ses tonunuzun sakin ve nötr olduğundan emin olun. Ne suçlayıcı ne de yaptıklarını mazur gösteren yorumlar yapın.
- c. Saygı çerçevesinde hikayesini anlamaya çalışın.
- d. Çelişkilere ilişkin yüzleştirme yapmadan ilk önce onun hikayesini dinleyin.
- e. Sorumluluğunu kabul ettiği her davranışı onaylayın.
- f. Görüşme boyunca profesyonel anlamda işbirliği içinde kalmaya çalışın. Kişisel duygu ve düşüncenizin, verdiğiniz hizmet sürecine dahil olmasına izin vermeyin. Sorgulayıcı davranmayın; onu köşeye sıkıştırmaya çalışmayın.
- g. İletişimde açık ve net olun; soyut ifadelerden (deyişlerden) kaçının.
- h. Kendine ya da başkasına zarar verme riski varsa bu bilginin gizlilik ilkesine dahil olmadığını bilin.

- i. Ne söylerse söylesin, zihninin bir yerinde olup bitenlerle ilgili mutsuzluğu olabilir.
- j. Kadına yönelik şiddetin sadece fiziksel şiddetten ibaret olmadığını söyleyin (gerekirse tam tanımını yapın). Çocukların, doğrudan maruz kalmaları bile, aile içi şiddetten olumsuz etkilendiklerini açıklayın. Yaptığı (yapacağı) davranışların sonuçları konusunda açık ve net bilgilendirme yapın.
- k. Şiddet davranışları konusunda yardım alabileceğini, ama bu konudaki değişimi görebilmenin sabır ve zaman gerektirdiğini açıklayın.
- l. Kadına karşı şiddetin suç olduğunu bilip bilmediğini sorun ve bunun bir suç olduğunu söyleyin. 6284 sayılı Kanun ve bu kanuna ilişkin prosedürler konusunda bilgilendirin. Tedbir kararlarının verilmesi halinde;
 - Eğer alkol ve uyuşturucu bağımlılığı söz konusuysa hastaneye yatmak dahil muayene ve tedavi olabileceğini,
 - Şiddet eğilimine yol açan davranışları için ilgili yere sevki sağlanarak öfke kontrolü konusunda yardım alabileceğini açıklayın.

12

Şiddete maruz kalan kadınla ve şiddet uygulayanla çalışmak tüketici bir iş olabilir. Dolayısıyla tükenmişlik yaşamamak için kendinize önem verin. Kısaca neler yapabileceğinize değinelim.

(Tükenmişliği Önleyebilmek için slaydını sunun).

- a. Mümkünse yalnız başına çalışmaktan kaçının; diğer kurum çalışanları meslektaşlarınızla iletişim içinde olun.
- b. Güvenliğinizi sağlayacak planlar yapın (örneğin, şiddet uygulayan ile dışarıda ya da onun evinde görüşmeye tek başınıza gitmeyin)
- c. Duygusal destek için çalıştığınız kurumdaki diğer meslektaşlarınızla akran süpervizyonu toplantısı yapın ya da bunu planlayın.
- d. Tükenmişlik ve ikincil travma ile ilgili algılarınızı açık tutun, ihtiyaç duyduğunuzda profesyonel yardım için başvurun.

1

2

3

4

5

6

7

8

MODÜL

9

10

OTURUM

1

Kadına Yönelik Şiddet Konusunda
Hizmet Veren Kurumlar

MODÜL 9

Kadına Yönelik Şiddet Konusunda Hizmet Veren Kurum ve Kuruluşlar

SÜRE

75 dk.

MODÜLÜN HEDEFLERİ

Modülün sonunda katılımcılar:

- Kadına yönelik şiddet konusunda hizmet veren kurum ve kuruluşların isimlerini ve görevlerini sayabileceklerdir.
- Şiddete maruz kalan kadını hangi kuruma ve ne koşullarda yönlendirme yapacaklarını öğreneceklerdir.

MODÜL PLANI

	 Amaç	 Süre
Oturum 1 KYŞ Konusunda Hizmet Veren Kurumlar	KYŞ konusunda hizmet veren kurum ve kuruluşların görev ve sorumluluklarına ilişkin farkındalık kazandırılması	75 dk.

ÖNEMLİ NOT

Şiddete maruz kalan kadınlara hizmet sunan birçok kurum ve kuruluş mevcuttur. Ancak birçoğunun görev ve sorumlulukları bilinmemektedir. Bu da yönlendirme yapma konusunda sıkıntı yaratmaktadır. Bu oturum sağlık çalışanlarını KYŞ konusunda hizmet veren diğer kurum ve kuruluşların görev ve sorumluluklarına ilişkin bilgilendirerek yönlendirme konusunda onlara yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

OTURUM 1

Kadına Yönelik Şiddet Konusunda Hizmet Veren Kurumlar

TEMEL MESALALAR

Kadına yönelik şiddet konusunda hizmet sunanlar, zamanında ve sağlıklı yönlendirmeler yapabilmek için, bu konuda hizmet veren tüm kurum ve kuruluşların görev alanlarından haberdar olmalıdır.

Kadına yönelik şiddet konusunda hizmet veren kurum/kuruluşlar yakın işbirliği içinde çalışmalıdır.

ETKİNLİK 9.1: KİM, NE YAPIYOR?

75 dk.

AKIŞ

- 1 Bu oturumda kadına yönelik şiddet konusunda hizmet sunan kurum ve kurularla sundukları hizmeti ele alacağız.
 - (Tahtayı beşe bölün. Henüz üstüne bir başlık yazmayın).
- 2 Kadına yönelik şiddet konusunda hizmet veren hangi kurum ve kuruluşları sayabiliriz?
 - (Yanıtları alın ve söylenenleri tahtaya gruplara ayırarak yazın. Muhtemelen şöyle bir tablo elde edeceksiniz):

Materyal

KYŞ Konusunda Hizmet Veren Kurum ve Kuruluşlar Sunumu, tahta, tahta kağıdı, tahta kalem

KADINA YÖNELİK ŞİDDETE İLİŞKİN HİZMET VEREN KURUM VE KURULUŞLAR

Adalet Bakanlığı: Cumhuriyet Başsavcılığı, Aile Mahkemeleri, Adli Tıp Kurumu, Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı ve Aile İç Şiddet Suçları Soruşturma Büroları

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı: Merkezde Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Taşra teşkilatında il Müdürlükleri, ŞÖNİM'ler, İlk Kabul Birimleri, Kadın Konukevleri, Sosyal Hizmet Merkezleri ve ALO 183

İçişleri Bakanlığı: İller İdaresi Genel Müdürlüğü (Mülki Amirler), Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

Sağlık Bakanlığı: Merkezde Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, Kamu Hastaneleri Kurumu ve Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü – 112 Acil Sağlık Hizmetleri Daire Başkanlığı. Taşra teşkilatında ise İl Halk Sağlığı Müdürlükleri, Kamu Hastaneleri Birliği, Aile Sağlığı Merkezi-ASM, Toplum Sağlığı Merkezi-TSM ve hastaneler

Diğer: Belediyeler, STK'lar, Barolar, İŞKUR

3 İçişleri Bakanlığı ile başlayalım.

► (İçişleri Bakanlığı slaydını sunun).

4 İçişleri Bakanlığında kadına yönelik şiddet konusunda sunulan hizmetlerle ilgili beş birim bulunmaktadır:

- İller İdaresi Genel Müdürlüğü (Mülki Amirler)
- Emniyet Genel Müdürlüğü
- Jandarma Genel Komutanlığı
- Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

5 Mülki amirlerin kadına yönelik şiddetle mücadelede ne gibi rolleri vardı?

(Mülki Amirler slaydını sunun).

6 2007/6 sayılı Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesine Yönelik Tedbirlerin Koordinasyonu Genelgesinin 4. maddesi illerde komiteler kurulmasıyla ilgilidir. Bu maddeye göre "Özellikle

kadınlara yönelik şiddetin sonucu olarak ortaya çıkan töre veya namus cinayetlerinin önlenmesine yönelik olarak, illerde valilerin veya görevlendireceği vali yardımcısının, ilçelerde kaymakamların başkanlığında kolluk kuvvetleri, mahalli idareler, sosyal hizmet birimleri, meslek kuruluşları, sağlık müdürlükleri, milli eğitim müdürlükleri ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri ile gerekli görülmesi halinde diğer kurum ve kuruluşların temsilcilerinin katılımı ile komiteler oluşturularak, tespit edilen çözümlerin işbirliği içerisinde hayata geçirilmesi sağlanacaktır”.

Şiddete uğrayan kadınlar, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında bulundukları yerdeki mülki amirlere, bir başka deyişle, Valilik ve Kaymakamlıklara başvurarak koruyucu tedbir kararları alınması talebinde bulunabilirler. Mülki amirler, bu koruyucu tedbir kararları çerçevesinde; şiddete uğrayan kadına ve beraberindeki çocuklara uygun bir barınma yeri, geçici maddi yardım, psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal destek, şiddete uğrayan kadının can güvenliği tehlikesi bulunması durumunda geçici olarak koruma altına alınması ve kreş imkânı sağlayabilirler.

7

Kolluk kuvvetlerinden polisi ve jandarmayı kastediyoruz. Polis ve jandarmayı ayrıca ele alacağız ancak şiddeti önleme ve tedbir kararları alma konusunda ortak yönleri olduğu için ortak bir giriş yapmak daha uygun olacak.

(Kolluk Kuvvetleri slaydını açın ve sunun) .

8

Kolluk Kuvvetlerinin şiddeti önleme ve gereken tedbirleri alma konusundaki rolü çok önemlidir. Polis ya da Jandarma şiddete maruz kalan kadınların ilk başvurdıkları kurumların arasında yer almaktadır.

Şiddete uğrayan kadınlar, şiddet uygulayan kişiden şikâyetçi olmak ve/ veya 6284 sayılı Kanun’dan yararlanmak ya da bir sığınma evine yerleştirilmek için, il ve ilçe merkezlerinde polise, köylerde jandarmaya başvurabilir.

6284 sayılı Kanuna göre kolluk kuvvetleri gecikmesinde sakınca bulunan hallerde koruyucu ve önleyici tedbir kararları alabilirler. Kolluk amiri tarafından verilen koruyucu tedbir kararları, en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde mülki amirin onayına sunar. Mülki amir tarafından 48 saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar. Aynı şekilde Kolluk Amiri tara-

findan verilen önleyici tedbir kararlarının en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde aile mahkemesi hakiminin onayına sunulması gerekir. Hâkim tarafından 24 saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar. Ayrıca kolluk kuvvetleri verilen tedbir kararlarının süresinin veya şeklinin değiştirilmesini, bu tedbirlerin kaldırılmasını veya aynen devam etmesini talep edebilirler. Kolluk kuvvetleri buna ek olarak verilen tedbirlerin şiddet uygulayana tebliğ edilmesinden ve şiddete maruz kalanın geçici koruma altına alınmasına ilişkin koruyucu tedbir kararı ile şiddet uygulayan hakkında verilen önleyici tedbir kararlarının yerine getirilmesinden de sorumludur.(6284 sayılı Kanun madde 8, madde 10, 6284 sayılı Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği madde 31/4,31/5) Kolluk kuvvetlerinin bir diğer sorumluluğu da tedbir kararı verilen ya da korunan kişiyi ŞÖNİM’e, ŞÖNİM’in olmadığı yerlerde ASPB’nin il müdürlüğüne ve ilçelerde varsa Sosyal Hizmet Merkezlerine (SHM) ulaştırmasıdır.

(Polis slaydını açın ve sunun)

9

Merkezde kuruluşu bulunan, Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığı Aile İçi Şiddetle Mücadele Şube Müdürlüğü; ülke genelinde aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadelede görevli polis tarafından icra edilen hizmetlerinin daha etkin yürütülmesini sağlamak, ilgili kurum ve kuruluşlarla koordine içerisinde işbirliği yapmak, stratejiler ve politikalar geliştirilmekle sorumludur. İlde ise, İl Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Müdürlüğü Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Büro Amirliği; şiddete maruz kalan kadınlara yönelik polis merkezlerince sunulan hizmetlerin daha etkili yürütülmesini sağlamak, il genelinde ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak stratejiler ve politikalar geliştirilmekle sorumludur. Ayrıca, il ve ilçe merkezlerinde kuruluşu bulunan Polis Merkezi Amirliği; genel hükümlere göre iş ve işlemlerin yürütülmesinde ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde 6284 sayılı Kanun kapsamında koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınmasından sorumludur.

155 Polis İmdat hattı

Şiddete uğrayan kadınlar veya şiddete ya da şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı haline tanık olan diğer kişiler; 7 gün 24 saat ücretsiz olarak arayabilirler. Kadına yönelik ve aile içi şiddet konusunda 155 Polis İmdat hattına gelen ihbarlar polis merkezlerine yönlendirilmektedir.

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı bünyesinde kurulu elektronik izle-

me sistemi altyapısı ve elektronik kelepçe cihazlarının kullanıldığı sistem ile şiddet uygulayan ve şiddet mağdurunun birlikte takip edileceği pilot uygulamaya Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı işbirliğinde başlanılmıştır. Bu doğrultuda 08 Mart 2015 tarihinde ilgili Bakanlıklar ile Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Yönelik bir yıllık Pilot Uygulama İşbirliği Protokolü imzalanmıştır.

(Jandarma slaydını açın ve sunun)

10

Jandarma Genel Komutanlığı - Aile İçi Şiddetle Mücadele Ve Çocuk Şube Müdürlüğü: Jandarma sorumluluk bölgesinde Aile İçi Şiddetle mücadelenin, daha etkin bir şekilde yürütülmesi amacıyla; Jandarma Genel Komutanlığı Karargâhı'nda, 16 Nisan 2012 tarihinden itibaren "Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlüğü", İl Jandarma Komutanlığı'nda "Çocuk ve Kadın Kısım Amirliği", teşkil edilmiş, diğer İl, İlçe ve Jandarma Karakol Komutanlıklarında ise "Çocuk ve Kadın Suçları İşlem Astsubayı" görevlendirilmiştir. 156 Jandarma İmdat Hattı: Bu hat da tıpkı 155 gibi şiddete maruz kalan ya da tanık olanlarca aranabilir. Telefonla gelen ihbarlarda, polisin ve jandarmanın ihbarı hemen değerlendirilerek olay yerine ulaşması ve gerekli işlemleri başlatması yasal olarak zorunludur.

(Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü slaydını sunun)

11

Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü 2008-2010 yılları arasında yürütülen Kadın Sığınma Evleri Projesinin ana yararlanıcısı ve söz konusu projenin devamı niteliğinde olan Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesinin de eş yararlanıcısıdır.

Belediyeler, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğüne bağlıdır. 5393 sayılı Belediye Kanunu kapsamında nüfusu yüz bini aşan belediyelere sığınma evi açma yükümlülüğü getirilmiştir.

(Göç İdaresi Genel Müdürlüğü slaydını sunun).

12

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 11.04.2013 tarihli ve 28615 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamında kurulmuştur.

Görevleri arasında insan ticareti mağdurlarının korunmasıyla ilgili iş ve işlemleri yürütmek bulunmaktadır. Acil yardım hattı ALO 157'dir. 81 ilde göç idaresi il müdürlükleri kurulmuş olup, insan ticareti mağdurlarına yönelik hizmetlerin yanı sıra Suriyeli misafirlerin de dahil olduğu geçici koruma statüsüne ilişkin işlemler yapılmaktadır. Ayrıca Türk vatandaşı olmayan aile içi şiddet mağdurlarına ilişkin görevleri de bulunmaktadır.

13 Peki, şimdi gelelim Adalet Bakanlığına.

► (Adli Kurumlar slaydını açın ve açıklayın).

14 Adli kurumlar arasında Cumhuriyet Başsavcılığı, Aile Mahkemeleri, Adli Tıp Kurumu, Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı ve Aile İç Şiddet Suçları Soruşturma Bürolarını saymıştık. Şimdi bunları biraz daha yakından inceleyelim.

15 Kadına yönelik şiddette cumhuriyet başsavcılıklarının görevleri nelerdir?

(Yanıtları alın. Cumhuriyet Başsavcılığı slaydını açın ve açıklayın)

16 Şiddete uğrayan kadınlar; şiddet uygulayan kişiden şikâyetçi olmak ve / veya 6284 sayılı Kanunun sağladığı tedbir kararı talep etmek için, bir dilekçe ile doğrudan Cumhuriyet Başsavcılığına başvurabilir. Cumhuriyet Başsavcılığına başvuruda; başvuru dilekçesinin bir örneği mutlaka saklanmalı, başvuru tarih ve numarası not edilmelidir. Kadın, sağlık raporu almak için Savcılıktan Adli Tabipliğe sevkini isteyebilir.

17 Aile mahkemeleri kadına yönelik şiddet konusunda neler yapar?

(Yanıtları alın. Aile Mahkemesi slaydını açın ve sunun.)

18 6284 sayılı Kanun kapsamındaki başvurular, aile mahkemesi tarafından karara bağlanır. Kanundan yararlanmak için bir dilekçe ile Aile Mahkemesine başvurulabilir. Başvuru dilekçesinin bir örneği mutlaka saklanmalı, başvuru tarih ve numarası not edilmelidir. Bulunulan yerde Aile Mahkemesi yoksa Asliye Hukuk mahkemesine başvurulur. Şiddet uygulayan kişi hakkında şikâyetle bulunmak ve 6284 sayılı Kanun kapsamında tedbir kararı talep etmek için, varsa kimlik belgesiyle, yoksa TC kimlik numarasıyla başvurulması yeterlidir.

Aile mahkemesi hakimi, bir ya da birkaç koruyucu tedbir kararı verebilir:

- Kadının işyerinin değiştirilmesi.
- Kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi.
- 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunundaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması.
- Korunan kişi bakımından hayatî tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağının anlaşılması hâlinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak 27.12.2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi.

Hâkim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları

- Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması.
- Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi.
- Korunan kişilere, bu kişilerin bulundukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması.
- Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tümüyle kaldırılması.
- Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması.
- Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi.
- Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi.
- Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları koluğa teslim etmesi.

- Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi.
- Korunan kişilerin bulundukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların bulundukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması.
- Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması. Bu Kanunda belirtilen tedbirlerle birlikte hâkim, 3.7.2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirler ile 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre velayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında karar vermeye yetkilidir.

19

Kadına yönelik şiddete ilişkin olarak adli tıp kurumunun ne tür görev ve sorumlulukları var?

(Yanıtları aldıktan sonra Adli Tıp Kurumu slaydını sunun)

20

Adli Tıp Kurumu şiddete maruz kalan kadınların kolluk kuvvetlerine ya da Cumhuriyet Savcılıklarına başvurdukları zaman sağlık raporu almak için sevk edildikleri kurumdur. Adli tıp kadına yönelik şiddet olgularında şiddet durumunu ve kadına verdiği zararı saptamada çok önemli bir işleve sahiptir. Kadına yönelik şiddet kapsamında yürüttüğü görevler şunlardır:

- Şiddete maruz kalan kadının tanısını koymak,
- Olayın gerçekleşip gerçekleşmediğini ortaya koymak,
- Şiddetin verdiği zararın boyunu ortaya koymak,
- Olayın zanlı veya zanlılarının kim olduğu yönünde yapılacak araştırmaya katkıda bulunmak.

Kadına yönelik şiddetle ilgili işlemler Altıncı Adli Tıp İhtisas Kurulu tarafından yürütülmektedir. Bu işlemler:

- Nesep cürümleri,
- Çocuk düşürme veya düşürtme cürümleri,
- Türk Ceza Kanununun 53, 54, 55 ve 57 nci maddeleri ile 58 inci maddesinin üçüncü fıkrasının dışındaki hususlar
- Cinsel iktidar tespiti ile fiile karşı koyup koyamayacağı hususlarının tespitine ve
- Yaş belirlemesine ilişkin işlemler

21 Denetimli serbestlik kurumunun kadına yönelik şiddet konusunda ne gibi sorumlulukları var?

(Yanıtları alın ve Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı slaydını sunun).

22 Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliğine¹ göre aile içi şiddetle mücadelede Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığının sorumlulukları aşağıda verilmiştir:

- Yükümlülerin, eşine veya diğer aile bireylerine karşı şiddet uygulaması veya şiddet uygulama tehlikesinin bulunması ya da yükümlünün şiddete maruz kalması veya şiddete maruz kalma ihtimalinin bulunması halinde, 6284 sayılı Kanun gereğince koruyucu ve önleyici tedbir alınmak üzere ilgili kuruma durum bildirmek,
- Şiddete maruz kalan veya risk altında bulunan mağdur ya da diğer aile bireyleri ile görüşerek şiddete uğrayan mağdurun talep etmesi halinde mağdur destek hizmetleri bürosunca mağdura psiko-sosyal destek vermek,
- Elektronik izleme yoluyla şüpheli, sanık veya hükümlülerin izlenmesi, gözetim ve denetim altında tutulmasını sağlamak (elektronik kelepçe)

23 Gelelim Aile İçi Şiddet Suçları Soruşturma Bürolarına. Ne biliyoruz bu konuda?

(Yanıtları alın. Aile İçi Şiddet Suçları Soruşturma Büroları slaydını açın ve sunun).

24 Özellikle büyük şehirlerde savcılıklar bünyesinde Aile İçi Şiddet Suçları Soruşturma Büroları kurulmaya başlanmıştır. Söz konusu büroların görevleri:

- Aile içi ve kadına yönelik şiddete ilişkin işlenen suçların soruşturmaları takip etmek ve sonuçlandırmak;
- 6284 sayılı Yasa uyarınca aile mahkemelerinden önleyici-koruyucu tedbir isteminde bulunmak;

¹ Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği. Resmi Gazete Tarihi: 05.03.2013. <http://www.cte-ds.adalet.gov.tr/> Erişim tarihi 05.12.2015

- 6284 sayılı Yasa kapsamında Aile Mahkemelerinden verilmiş önleyici-koruyucu tedbir kararlarının ivedilikle aynı gün koruma ile görevli Emniyet Müdürlüklerine faks yolu ile en seri surette gönderilmesini sağlamak;
- Denetimi için gönderilen kararların infazının yerine getirilmesini, önleyici-koruyucu tedbir kararlarının etkin bir şekilde uygulanmasını ve yerine getirilmesini denetleyip takip etmektir.

25

Sıra Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığında. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kadına yönelik şiddet konusunda en fazla hizmet veren bakanlıklardan birisi. Bu konuda neler söyleyebiliriz?

(Yanıtları alın ve ASPB slaydını sunun).

(Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü slaydını açın ve sunun)

26

Bireysel ve toplumsal bir sorun olan kadına yönelik şiddetle mücadele, çok sayıda kurumun işbirliği içinde birlikte çalışmasını gerektirmektedir. 1990 yılında kurulan ve 2011 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na (ASPB) bağlanan Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün görevleri arasında, kadınlara yönelik koruyucu, önleyici, eğitici, geliştirici, rehberlik ve rehabilite edici sosyal hizmet faaliyetlerini yürütmek ve koordine etmek yer almaktadır. .

(ŞÖNİM slaydını açın ve sunun)

27

Şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik olarak, şiddete maruz kalan ya da şiddete maruz kalma riski bulunan kişilerin başvurabileceği, danışmanlık, rehberlik ve yönlendirme hizmetleriyle, ihtiyaç duydukları konularda güçlendirici ve destekleyici hizmetleri veren ve izleme çalışmalarını yedi gün yirmi dört saat esaslı ile yürüten merkezlerdir. 6284 sayılı Kanun ile 2 yıl içinde pilot illerde Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerinin kurulması öngörülmüş olup, 6 Aralık 2012 tarihinde yapılan toplu açılış sonrasında 2013 yılından itibaren 14 pilot ilin tamamında vaka kabulüne başlanmıştır.

Kasım 2015 itibarıyla 40 ilde ŞÖNİM, hizmet vermekte olup, 2016 sonuna kadar 81 ilde hizmet vermeye başlaması planlanmaktadır.

(ŞÖNİM'in görevleri slaydını açın ve sunun)

28 ŞÖNİM'lerin en önemli görevleri arasında;

- Koruyucu ve önleyici tedbir kararları ile zorlama hapsinin verilmesine ve uygulanmasına ilişkin veri toplayarak bilgi bankası oluşturmak, tedbir kararlarının sicilini tutmak.
- Korunan kişiye verilen barınma, geçici maddi yardım, sağlık, adli yardım hizmetleri ve diğer hizmetleri koordine etmek.
- Gerekli hâllerde tedbir kararlarının alınmasına ve uygulanmasına yönelik başvurularda bulunmak.
- 6284 sayılı Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılmasına yönelik bireysel ve toplumsal ölçekte programlar hazırlamak ve uygulamak.
- Bakanlık bünyesinde kurulan çağrı merkezinin bu Kanunun amacına uygun olarak yaygınlaştırılması ve yapılan müracaatların izlenmesini sağlamak.
- 6284 sayılı Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılması için çalışan ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmak.

(ASPB İl Müdürlükleri ve Sosyal Hizmet Merkezleri slaydını açın ve sunun)

29

ŞÖNİM'in olmadığı yerlerde Şiddete uğrayan kadınlar, sığınma evine yerleşmek ya da durumlarıyla ilgili ücretsiz psikolojik danışmanlık ve rehberlik, sosyal destek hizmetleri almak amacıyla Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüklerine ya da Sosyal Hizmet Merkezlerine başvuruda bulunabilirler.

(İlk Kabul Birimleri slaydını açın ve sunun)

30

Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüklerine ya da ŞÖNİM'lere başvuran ve barınma ihtiyacı bulunan şiddet mağduru kadınların ilk gözlemlerinin yapıldığı, psiko-sosyal ve ekonomik durumlarının incelendiği ve geçici kabullerinin yapılarak iki haftaya kadar kalabilecekleri birimlerdir. Şiddet mağduru kadın, ilde konukevi bulunmaması/kapasitesinin yeterli olmaması veya kadının şartlarının doğrudan konukevine yerleşmeye uygun bulunmaması durumunda ilk kabul birimine kabul edilir. Meslek elemanları tarafından yapılan ilk gözlem sonucuna göre uygun sosyal hizmet modeli/ yapılacak işlemler belirlenir. Kadınlar ve varsa beraberindeki çocukları iki hafta içinde, durumlarına göre kadın konukevlerine yerleştirilebilir.

(Kadın Konukevi slaydını açın ve sunun)

31

Şiddetle mücadelede Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın kurumsal hizmet birimlerinden biri olan kadın konukevlerinde fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik ve sözlü istismara veya şiddete maruz kalan kadınların, şiddetten korunması, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, güçlendirilmesi ve bu dönemde varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarının da karşılanması amaçlanmaktadır. Kadınların geçici süreyle kalabilecekleri yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı 101 konukevi vardır. Konukevi bulunmayan iki ilde (Bitlis, Niğde) kadın konukevi açılması planlanmaktadır.

(ALO 183 slaydını açın ve okuyun)

32

ASPB bünyesinde çalışan "Alo-183 Hattı" şiddete uğrayan ya da uğrama riski taşıyan, destek ve yardıma ihtiyacı olan kadın ve çocuklar için psikolojik, hukuki ve ekonomik danışma hattı olarak çalışmakta; bu kişilere hakları konusunda ve başvuracakları yerler hakkında bilgi vermektedir. Bu hat, haftanın 7 günü 24 saat hizmet vermektedir ve ücretsizdir.

33

Sağlık Bakanlığına geçelim. Sağlık Bakanlığının kadına yönelik şiddet konusundaki görevlerine ilişkin neler söyleyebiliriz?

(Yanıtları dinleyin ve Sağlık Bakanlığı 1 slaydını sunun).

34

Sağlık Bakanlığı merkez teşkilatlanmasında kadına yönelik şiddetle ilgili birimler Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, Kamu Hastaneleri Kurumu ve Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü – 112 Acil Sağlık Hizmetleri Daire Başkanlığıdır. Taşra teşkilatında ise İl Halk Sağlığı Müdürlükleri, Kamu Hastaneleri Birliği mevcuttur. İllerde Aile Sağlığı Merkezi-ASM, Toplum Sağlığı Merkezi-TSM, hastaneler kadına yönelik şiddet konusunda hizmet veren kurum ve kuruluşlardır. Hastanelerde özellikle acil servis, Krize Müdahale Birimi, Tıbbi Sosyal Hizmet Birimi önemlidir. Son olarak acil sağlık müdahalesi gerektiren durumlarda, 112 Acil telefon hattı 7 gün 24 saat ücretsiz olarak hizmet vermektedir.

(Sağlık Bakanlığı 2 slaydını sunun)

35 Sağlık çalışanları şiddet gören ve/veya görme riski altında olan kadınlara:

- teşhis etme,
- tıbbi bakım sağlama
- risk değerlendirmesi yapma
- psikolojik destek sağlama
- diğer hizmetler için yönlendirme gibi hizmetler vermektedir.

Sağlık çalışanları şiddet uygulayanlara ise:

- Bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisini sağlanmakta ve
- Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması hizmetlerini sunmaktadırlar.

36 Son olarak, belediyeler, STK'lar, barolar ve İŞKUR'un görev ve sorumlulukları üzerine konuşalım. İllerinizde bu kuruluşlar kadına yönelik şiddet konusunda neler yapıyorlar?

 (Yanıtları alın)

 (Belediyeler ve STK'lar slaydını açın ve sunun)

37 Türkiye genelinde bazı belediyelerin bünyesinde kadın danışma merkezleri bulunmakta ve kadınlara ücretsiz psikolojik, tıbbi, hukuksal ve ekonomik destek verilmektedir. 5393 sayılı Belediye Kanunu kapsamında nüfusu yüz bini aşan belediyelere sığınmaevi açma yükümlülüğü getirmiş olmasına rağmen belediyelere ait sadece 32 sığınmaevi bulunmaktadır.

Günümüzde pek çok kadın kuruluşu, kadın danışma merkezleri yoluyla şiddete maruz kalan kadınlara ulaşmakta ve ücretsiz psikolojik, hukuki ve ekonomik hizmet vermektedir. STK'lara ait sadece 4 sığınmaevi bulunmaktadır.

 (İŞKUR slaydını açın ve sunun)

38

Sığınma evinde/ Konukevinde kalan kadınların kayıtlarını yaparak iş sahibi olmaları için iş bulma, mesleki eğitim verme ve iş danışmanlığı yapma hizmeti vermektedir.

PPT

(Barolar slaydını açın ve sunun)

39

Şiddet uygulayan kişiden şikâyetçi olmak isteyen, ancak maddi durumu avukat tutmaya uygun olmayan kadınlar; Baro bünyesinde bulunan Adli Yardım Bürosuna başvurarak kendilerine ücretsiz avukat tayin edilmesini talep edebilirler. Buna ek olarak kadınların mevcut hakları konusunda bilinçlendirilmeleri ve haklarının yasal olarak korunması amacıyla barolar bünyesinde kadın hakları kurulları kurulmaktadır. Bazı illerde barolar tarafından, şiddete maruz kalan ya da risk altındaki kadınlara hukuki destek ve rehberlik sağlamak amacıyla “kadın danışma/dayanışma merkezleri” açılmıştır.

40

Oturumumuzun sonuna geldik. Bitirmeden önce sizlere birer post-it dağıtacağım. Sizlerden ricam bu oturumda öğrendiğiniz üç yeni bilgiyi maddeler halinde kısaca yazmanız.

► (Yazılanları toplayın ve oturumunu bitirin).

1

2

3

4

5

6

7

8

9

MODÜL

10

OTURUM

1

Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi

2

Değerlendirme ve Kapanış

MODÜL 10

Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Sağlık Çalışanlarının Rolü

SÜRE

75 dk.

MODÜLÜN HEDEFLERİ

Modülün sonunda katılımcılar:

- Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde halk sağlığı yaklaşımını tartışabileceklerdir.
- Kadına yönelik şiddetin önlenmesindeki düzeyleri belirtebileceklerdir.
- Kadına yönelik şiddetin önlenmesi için gereken etkinlikleri ve programları geliştirebilecektir.

MODÜL PLANI

	 Amaç	 Süre
Oturum 1 KYŞ'nin Önlenmesi	KYŞ'in önlenmesinde sağlık çalışanlarının rolüne ilişkin farkındalık kazanılması Birincil, ikincil ve üçüncül koruma konusunda farkındalık kazanılması Ekolojik model temel alınarak KYŞ'nin önlenmesi için yapılabilecekler konusunda farkındalık kazanılması	30 dk.
Oturum 1 Değerlendirme ve Kapanış	Son-testin uygulanması Beklentilerin değerlendirilerek katılımcıların eğitimden beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığının anlaşılması Katılımcıların neyi öğrendiklerini ve öğrendiklerinden hangilerini kullanacaklarının anlaşılması	45 dk.

ÖNEMLİ NOT

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi; şiddet ortaya çıkmadan önce, şiddeti yaratan risk faktörlerinin azaltılmasıyla veya ortadan kaldırılmasıyla, şiddetin veya tekrarlayan şiddetin ve onun sağlık etkilerinin önlenmesi demektir. Ayrıca koruyucu faktörlerin geliştirilmesi de bu kapsamda ele alınır. Sağlık sektörü uygun müdahale programlarıyla kadına yönelik şiddetin önlenmesinde önemli rol oynar. Bu konuda sağlık personeli ve diğer ilgili hizmetleri sunanların eğitimi ve konuyla ilgili duyarlılık kazandırılması önemli bir stratejidir. Ancak, şiddetin sonuçlarının ve şiddete maruz kalan kadının ihtiyaçlarının tümüyle karşılanmasının, çok sektörlü bir yaklaşım gerektirdiği bilinmelidir.

Bu modülde; kadına yönelik şiddetin önlenmesinde çok sektörlü yaklaşım ve şiddeti önlemeye yönelik müdahaleler halk sağlığı yaklaşımıyla birincil, ikincil ve üçüncül koruma başlıkları altında ele alınmış ve incelenmiştir. Ayrıca, şiddeti yaratan nedenleri ve risk faktörlerini dört düzeyde açıklayan ekolojik model temel alınarak her düzeyde kadına yönelik şiddetin önlenmesine yönelik yapılabilecekler ele alınmıştır.

OTURUM 1

Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi

ETKİNLİK 10.1: SAĞLIK PERSONELİNİN GÖREVLERİ

10 dk.

AKIŞ

► (Oturumun amaç ve hedeflerini sunun).

1 Bu oturumda kadına yönelik şiddetin önlenmesiyle ilgili sağlık personelinin görevlerini işleyeceğiz. Halk sağlığı yaklaşımına göre kadına yönelik şiddetin önlenmesinde birincil, ikincil, üçüncül koruma ne demektir? Örnek verebilir misiniz?

(Yanıtları alın)

(Halk Sağlığı Yaklaşımına Göre Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi slaydını sunun).

2 Şiddeti önleme program ve stratejileri iki alanda incelenebilir: Birinci alan; şiddetin ortaya çıktığı zamanı dikkate alır ve şiddete neden olan risk faktörleri, şiddeti yaratan nedenler ve şiddet sonrası şiddete maruz kalan kadında yarattığı sonuçlarla ilgili durumsal belirleyiciler zincirine müdahaleler olarak sınıflandırılırlar. İkinci alan ise, hedef toplumla ilgilidir. Bu alandaki şiddeti önleme stratejileri, şiddete maruz kalan kadını ve şiddeti uygulayana yönelik müdahalelerden veya yüksek riskli gruplardan başlayarak, evrensel olarak herkese yönelik olacak şekilde geniş bir yelpazede yer alır. Birinci alanda ön-

Materyal

Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesiyle İlgili Sağlık Personelinin Görevleri Sunumu

leme primer, sekonder ve tersiyer önleme olarak tanımlanır. Bunlar aşağıda açıklanmıştır:

- **Primer (birincil/temel) koruma:** Kadına yönelik şiddetin ortaya çıkmadan önce önlenmesi için toplumun tamamında farkındalığın artırılması stratejileridir. Örneğin, şiddet konusunda okul öncesi eğitimler, sağlık personelinin, öğretmenlerin eğitimi aracılığı ile toplumda farkındalığın artırılması bu kapsamda ele alınır. Kadına yönelik şiddeti önleme konusunda uzun vadede, kalıcı önlemler ancak birincil (temel) korumayla sağlanabilir.
- **Sekonder (ikincil) koruma:** Şiddet ortaya çıktığında hemen fark edilerek kadın ve çocuklar üzerinde yarattığı sonuçların ve etkilerinin kısa dönemde en aza indirilmesi stratejileridir. Örneğin, şiddetin erken tanısı, kadının fiziksel, ruhsal ve üreme sağlığı ile ilişkili sağlık hizmeti ihtiyacının ve tedavisinin mahremiyetine ve gizliliğe önem verilerek yönetilmesi ve yeniden şiddete maruz kalmasının önlenmesi bu kapsamda ele alınır.
- **Tersiyer (üçüncül) koruma ise:** Şiddete maruz kalan kadının tedavisi ve topluma yeniden uyumlarını sağlamak için rehabilitasyonunu hedefleyen çabaları kapsayan stratejilerdir. İkincil korumanın tersine, genellikle uzun dönemlidir. Bu programlar, travma tedavisi, kronik engellerin tedavisi de dahil, ruh sağlığı ve sosyal, ekonomik ve hukuksal danışmanlık ve destekleri içerir.

(Halk Sağlığı Yaklaşımına Göre Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi slaydını açın ve sunun).

3

Şiddetin önlenmesinde halk sağlığı yaklaşımı sadece halk sağlıkçıları tarafından değil, eğitimciler, tüm sağlık çalışanları, polisler, STK'lar, sosyal politikadan sorumlu bakanlık çalışanları gibi çok farklı uygulayıcı tarafından kullanılan çok disiplinli bir yaklaşımdır. Slayttaki şekilde bu yaklaşımın içerdiği dört aşama gösterilmiştir. İlk aşamada halk sağlığı modeli şiddeti, ne, nerede, ne zaman ve nasıl sorularıyla inceler ve sorunun büyüklüğünü ve kapsamını ortaya koyar. İkinci aşama risk ve koruyucu faktörlerin belirlenmesidir. Risk faktörlerinin incelenmesi şiddetin nedenlerini ortaya koyar. Kadına yönelik şiddetin, incelenmeye ihtiyaç duyulan pek çok faktör arasındaki karmaşık bir etkileşimin çıktısı olarak ortaya çıktığı unutulmamalıdır. Daha önceki oturumlarda anlatılan "ekolojik model" şiddeti yaratan nedenlerin ve risk faktörlerinin

anlaşılmasına yardım eder¹. Bu faktörlerin iyi anlaşılması, şiddeti önleme stratejilerinin hedefine ulaşmasında yol göstericidir.

- a. **Bireysel düzeyde risk faktörleri;** erken gelişme dönemi deneyimleri, demografik özellikler (yaş, cinsiyet, eğitim ve gelir vb), stres, psikolojik ve kişilik bozuklukları, fiziksel hastalık veya bozukluk, madde bağımlılığı ve öyküsünde taciz deneyimi veya agresif davranışların olması
- b. **Kişilerarası ilişkiler;** aile, arkadaşlar ve akranlar şiddete maruz kalma veya şiddet uygulamaya başlama riskini etkileyebilir.
- c. **Yaşanan bölge bağlamında riskler;** işsizlik, nüfus yoğunluğu, nüfus hareketliliği ve yerel bir silah ve uyuşturucu ticareti varlığıdır.
- d. **Toplumsal/sosyal politikalarla ilgili faktörler;** politik durum, ekonomik ve bireyler arasında sosyo-ekonomik eşitsizliklerin sürdüğü sosyal politikalar, ortamda silah varlığı, erkek egemen sosyal ve kültürel normların varlığı, şiddetin çatışma çözümünde normal bir yöntem olarak görüldüğü kültürel normlar şiddeti etkileyen risk faktörleridir. Bunlara ek olarak, yüksek işsizlik oranı, ırk ayrımının neden olduğu dışlama ve yalnızlaştırma gibi faktörler de bu riskler içerisinde ele alınır.

4

Üçüncü aşama müdahalenin geliştirilmesi ve değerlendirilmesi aşamasıdır. Kişiler arası şiddetin önlenmesi konusundaki stratejilerin etkisi, müdahalenin tipine, uygulama zamanına ve risk altındaki nüfusa bağlı olacaktır. Kadına yönelik şiddette müdahale, şiddet riski altındaki kadınları, şiddet gören kadınları, adolesan kadınları hedefleyen danışmanlık, eğitim, güçlendirme programlarıdır.

Son aşama uygulama aşamasıdır. (Geniş ölçekte uygulama ve yaygınlaştırma). Bu aşamada geniş ölçekte uygulanan etkili programların daha geniş bölgelere ve toplumlara yaygınlaştırılmasıyla ilgilidir.

(Birincil Korumanın Kapsamı slaydını açın sunun)

¹ Handbook for the documentation of interpersonal violence prevention programs. Geneva, World Health Organization, 2004. <http://whqlibdoc.who.int/publications/2004/9241546395.pdf> (Erişim tarihi: 13.06. 2015)

5

Sağlık personeli birincil korumada, kadına yönelik şiddetin önlenmesi için, özellikle bireysel, aileler ve kişiler arası ilişkiler düzeyinde risk gruplarını ve risk faktörlerini belirleyebilmeli, onlara eğitim vermeli ve krizi önlemek için kadını destekleyici hizmetlere yönlendirebilmelidir. Ayrıca kadının güçlendirilmesi ile ilgili programlarda savunuculuk ve ilgili sektörlerle işbirliği yapabilmelidir. Birincil koruma kapsamında yapılabilecekler slaytta özetlenmiştir.

(İkincil Korumanın Kapsamı slaytını açın ve sunun)

7

Kadına yönelik aile içi şiddet konusunda ikincil koruma, şiddetin akut ve kronik etkilerini azaltmak için erken müdahaleleri ve şiddetin tekrarını önlemeyi içerir. Aile içi şiddeti önlemek için ikincil koruma stratejileri şunlardır:

- Başta sağlık personeli olmak üzere, kolluk güçlerinin, adalet sistemi ve sosyal hizmet çalışanlarının, şiddete maruz kalan kadınları erken dönemde tanınması önemlidir. Bunun için sağlık kuruluşlarına başvuran tüm hastalara şiddeti erken tanımaya yönelik soruların rutin olarak ve uygun bir şekilde sorularak tarama yapılması ve şüphelenilen durumlarda kadının yararlanabileceği sosyal hizmetlerle ilgili bilgilendirilmesi gerekir.
- Şiddetin olduğu ailelerin (kökeni ailede olan şiddet, aşırı aile stresi, yeterli kaynakları olmayan aileler risk altındadır) risk altındaki bireylerin ve şiddet uygulayan bireylerin saptanması, mümkünse şiddetten uzak aileler yaratmak için aile danışmanlığı sağlanması gerekmektedir.
- Şiddet yönünden bir bulgu saptadığında hemen müdahale edilmesi
- Şiddet sonucu ortaya çıkan sağlık sorunlarının uygun tedavisi
- Kadınların güvenliğinin sağlanması ve ihtiyaçları olan yardımı alabilmeleri için uygun yönlendirmelerin yapılması, bunun için ilgili sektör çalışanlarının eğitimi ve sektörler arası işbirliğinin sağlanması
- Evdeki şiddete şahit olan risk altındaki çocukların saptanması ve bu çocukların yaşına uygun erken müdahalelerin yapılması

(Üçüncül Korumanın Kapsamı slaytını açın ve sunun)

7

Şiddete maruz kalan kadınların rehabilitasyonu ve uzun süreli desteklenmesi üçüncül korumayı oluşturur. Bunun için yapılabilecekler:

- a. Şiddete maruz kalan kadınlara ve ailelerine danışmanlık hizmeti verilmesi, grup desteği ve gerekli olan diğer desteklerin sağlanması,
- b. Kötü muamelenin olduğu ailelere ev ziyareti yapılması
- c. Kriz döneminde gerekiyorsa kadının kamu kaynaklarına yönlendirilmesi (güvenli evler, danışmanlık merkezleri vb.)
- d. Kriz döneminde gerekiyorsa kadının bir sığınma evinde kendi ayakları üzerinde durabileceği döneme kadar bakımının ve rehabilitasyonunun sağlanması,
- e. Eşlik eden hastalık durumunun olup olmadığı değerlendirilmesi,
- f. Kadına bu dönemden sonra çocuklarına da bakabileceği iş, konut, sağlık hizmeti ve sosyal hizmet desteğinin sağlanmasıdır.

20 dk.

ETKİNLİK 10.2: ÖNLEME KONUSUNDA YAPILACAKLAR

AKIŞ

1

Şimdi dört gruba ayrılalım. Ekolojik modele göre şiddeti önleme konusunda neler yapılabileceği konusunda bir grup çalışması yapacağız. Birinci grup, şiddeti önleme konusunda ekolojik modele göre “Bireysel düzeyde yapılabilecekleri”, ikinci grup, “Kişiler arası ilişkiler düzeyinde yapılabilecekleri”, üçüncü grup, “Yaşanan bölge düzeyinde yapılabilecekleri”, dördüncü grup ise “Toplum/Sosyal politika düzeyinde yapılabilecekleri” tartışarak bir grup çalışması yapacaksınız. Bu çalışma için toplam 20 dakikanız var. Sonra sunumlara geçeceğiz, sizin belirleyeceğiniz grup sözcükleri grubunuzda tartışılanları özetleyerek kısa bir sunum yapacak.

(Sunumları dinleyin ve son slaydı açarak üzerinde konuşun).

Materyal

Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesiyle İlgili Sağlık Personelinin Görevleri Sunumu, tahta kağıdı, tahta kalem

a. Bireysel düzeyde yapılabilecekler:

- i. Kadınların şiddet konusunda duyarlılık kazandırmak üzere eğitilmesi, Kadınların hakları konusunda bilgilendirilmesi, şiddeti haklı gösterebilecek hiçbir nedenin olamayacağı konusunda değer kazandırmak ve kadınlarda “kendilik” kavramı ve “öz-saygı” geliştirmeyi hedef alan eğitim programlarının yürütülmesi,
- ii. Kadınları toplumsal cinsiyet ve cinsiyet ayrımcılığına karşı duyarlılaştıracak, eşitsizliği görmek, anlamak, eşitsizliği ortadan kaldırmaya yönelik kişisel becerilerini geliştirmek için eğitimlerin yapılması,
- iii. Erkeklerin de kadına yönelik şiddetin suç olduğunun farkına varmaları için eğitim programları yürütülmesi,

b. Kişiler arası ilişkiler düzeyinde yapılabilecekler:

- i. Kadınların içinde bulunduğu sosyal çevreyi dikkate alarak, ailesi ve yakın çevresini kapsayan çalışmalarla kadına yönelik şiddete ve toplumsal cinsiyete karşı duyarlılık kazandıracak eğitimlerin yapılması,
- ii. Çatışma çözme ve iletişim becerilerinin geliştirilmesi,
- iii. Sorunlu aileler için uzman yardımı ve desteğin sağlanması da dahil, sağlıklı aile ilişkilerini yaratmayı hedefleyen programların yürütülmesi,
- iv. Kadına yönelik şiddet konusunda sosyal destek ağının geliştirilmesi ve kadının bunlarla ilgili bilgilendirilmesi,
- v. Erkeklerin kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet konusunda duyarlılaştırılması, şiddetin azaltılması için eğitilmesi, bu konuda iş yerleri, spor çevreleri, askerlik gibi örgütlü yerlerde erkeklerin hedef grup olarak alınarak konuya erkek katılımının sağlanması.

c. Yaşanan bölge düzeyinde yapılabilecekler:

- i. Basın-yayın kampanyaları aracılığı ile temel “insan hakları ihlali” ve bir “halk sağlığı sorunu” olarak kadına yönelik şiddet sorununun farkına varılması ve duyarlılık geliştirilmesi ve “şiddeti haklı gösterilebilecek hiçbir nedenin olamayacağı” konusunda toplumsal zihniyet değişimini sağlamak üzere toplumun eğitilmesi,
- ii. Örgütsel yapıların, toplumdaki alt grupların ve resmi olmayan yapıların dikkate alınarak toplumun, toplumsal cinsiyet ve eşitsizlikler ile kadına yönelik şiddet konularında duyarlı hale getirilmesi konusunda eğitilmesi,
- iii. Kadınlar için güvenli ortamların oluşturulması, yaşadıkları yerleri ve çalıştıkları işyerlerinin güvenli hale getirilmesi,
- iv. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda toplumda liderlik konumunda olan kişilerin, yerel yönetimlerin ve örgütlü yapıların harekete geçirilmesi ve bunlar arasında işbirliğinin geliştirilmesi,
- v. Okullarda toplumsal cinsiyete duyarlılık konusunda farkındalık kazandırma ve kadına yönelik şiddet konusunda eğitimlerin yapılması, şiddet konusunun müfredat programlarına girmesi.

d. Toplum/ Sosyal politika düzeyinde yapılabilecekler:

- i. Şiddete neden olan kültürel, sosyal ve ekonomik faktörleri değiştirmeyi hedefleyen, olanaklardan ve hizmetlerden eşit yararlanmayı da içeren geniş ve kapsamlı yaklaşımların hayata geçirilmesi,
- ii. “Şiddete sıfır hoşgörü” yaklaşımıyla kadına yönelik aile içi şiddeti önlemenin devlet politikalarına yansması,
- iii. Ülke genelinde her alanda toplumsal cinsiyete duyarlı plan ve politikaların yapılması ve bunların uygulamalara yansıtılması,
- iv. Toplumsal cinsiyete duyarlılık, toplumsal cinsiyet eşitliği ve hakka-niyetin sağlanması için kadınların kamusal alana ve karar alma süreçlerine eşit katılımının sağlanması,
- v. Kadının güçlendirilmesi, her alanda kadın-erkek eşitliğinin sağlanması
- vi. Toplumda kalıcı bir değişim yaratmak için, kadına yönelik şiddetle mücadele edilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin geliştirilmesi, kadının desteklenmesi ve daha barışçı kültürel normların geliştirilmesine yönelik yasaların çıkartılması ve politikaların geliştirilmesi önemlidir.

OTURUM 2

Değerlendirme ve Kapanış

ETKİNLİK 10.3: DEĞERLENDİRME VE KAPANIŞ

45 dk.

AKIŞ

- 1 Artık eğitimimizin sonuna geldik. Ama bu oturumu ve eğitimi bitirmeden yapacaklarımız var. Öncelikle bu testleri doldurmanız gerekiyor.
 (Katılımcılara son-testleri dağıtın. Eğitimin başında verilen teste yazdıkları rumuzun aynısını yazmalarını hatırlatın.)
▶ (Katılımcıların ilk oturumda yazdıkları beklentilere geri dönün. Beklentileri hızlıca ve yüksek sesle okuyarak beklentilerin karşılıp karşılanmadığını sorun)
 (Katılımcılara Öğrendiklerim ve Yapacaklarım Çalışma Sayfası dağıtın ve doldurmaları için 10 dakika verin. Çalışma sayfalarını toplayın.)
- 2 Eğitimimizi bitirmeden önce bir kapanış etkinliği yapacağız.
 (Herkesin sırtına bir A4 kağıdı yapıştırın)
- 3 Birbirimiz için olumlu geribildirimler vereceğiz. Herkes istediği kişinin arkasına o kişinin beğendiği bir özelliğini yazacak. Ama unutmayın yazdığınız şeyde samimi olmanız ve olumlu bir özellik yazmanız çok önemli. Olumsuz bir özellik yazmayacaksınız.

Materyal

Katılımcı sayısı kadar Öğrendiklerim ve Yapacaklarım Çalışma Sayfası, katılımcı sayısı kadar son-test. Her bir katılımcı için Değerlendirme Modülünde yer alan Ek 1, Ek 2, Ek 3, Ek 4'ün birer çıktısı alınacak ve uygulanacaktır.

(Katılımcılara 5 dakika verin)

4

Süremiz bitti. Herkes sırayındaki kağıdı alsın ve içinden yazılanları okusun.

(Katılımcılara okumaları için 1-2 dakika verin)

5

Yazılanlara ilişkin duygularını paylaşmak isteyen var mı?

(Yanıtları alın)

(Bir kapanış konuşması yaparak oturumu ve eğitimi bitirin)

6

Artık eğitimimizin sonuna geldik. Ben hepinize katılımınız ve çalışmalarınız için teşekkür ediyorum. Sizlerle çalışmak benim için bir zevkti. Hepinize bundan sonraki çalışmalarınız için başarılar diliyorum.

ÖĞRENDİKLERİM VE YAPACAKLARIM

ÇALIŞMA SAYFASI

Eğitimde neler öğrendiniz?

Bundan sonra neleri farklı yapacaksınız?

Ekleme istediğiniz görüş ve önerileriniz:

DEĞERLENDİRME

4

Eğitimlerin Değerlendirilmesi

Eğitimlerde katılımcılara tanışma, beklentilerin alınması ve grup kural-
larının belirlenmesini takiben ön-test ve eğitimin sonunda son-test uy-
gulanacaktır. Birbirinin aynısı olan bu testlerin uygulanmasındaki amaç
katılımcıların hangi tutum, bilgi ve beceri düzeyi ile geldiklerini ve eğitim
sonunda tutum, bilgi ve beceri düzeylerini hangi düzeye taşıdıklarını de-
ğerlendirmektir. Diğer bir deyişle eğitimin katılımcıların tutum, bilgi ve
beceri düzeylerinde bir değişikliğe yol açıp açmadığını öğrenebilmekte-
dir. Etkili bir eğitimin katılımcıların bilgi ve beceri düzeylerini arttırdıkları
bir eğitim olması beklenir. Uygulanacak testler, testlerin veri girişinin ve
analizinin aşağıda açıklandığı şekilde yapılması beklenmektedir.

Eğitimlerin Raporlanması

Rapor formatı bu bölümün sonunda yer almaktadır. Bu formatta yer alan
başlıkların eksiksiz olarak doldurulması, ön ve son-testlerin analizleri ile
katılımcı listelerinin de rapora eklenmesi önemlidir.

Eğitimlerde ön-test ve son-test olarak kullanılmak üzere 1'i tutum ölçeği,
3 bilgi düzeyini değerlendiren anket geliştirilmiştir. Söz konusu testlere
ilişkin ayrıntılar Tablo 1'de sunulmuştur.

Veri Toplama Araçları [Ön ve Son Testler]

Tablo 1: Ön ve son testler

Testin Adı	Amacı
Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutum Ölçeği	Kadına yönelik şiddet konusunda hizmet veren kurum ve kuruluşlarda çalışanların toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin tutumlarının belirlenme- si amacıyla geliştirilmiştir.
Kadına Yönelik Şiddet ve Sunulan Hizmet Anketi	Kadına yönelik şiddet konusunda hizmet veren kurum ve kuruluşlarda çalışanların kadına yönelik şiddet ve sunulan hizmetlere ilişkin bilgi dü- zeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir.
Şiddete Maruz Kalmış Kadınlarla Psikolojik Değerlendirme Görüşmesi Anketi	Kadına yönelik şiddet konusunda hizmet veren kurum ve kuruluşlarda çalışanların şiddete maruz kalmış kadınlarla yaptıkları görüşmelerde dikkat edilmesi gereken hususlar hakkında bilgi düzeyini ölçmek ama- cıyla geliştirilmiştir.
Kadına Yönelik Şiddetle Mücadeleye İlişkin Mevzuat Anketi	Kadına yönelik şiddet konusunda hizmet veren kurum ve kuruluşlarda çalışanların kadına yönelik şiddetle mücadeleyle ilişkin mevzuat konula- rındaki bilgi düzeylerini ortaya koymak için geliştirilmiştir.

Ön Test ve Son Testleri Kullanırken Dikkat Edilecek Noktalar

- ▶ Testleri katılımcılara vermeden önce sayfalarda kayma olup olmadığını, sayfaların tam olup olmadığını vb. kontrol ediniz.
- ▶ Katılımcılara testleri vermeden önce kısaca tanıtırınız.
- ▶ Katılımcılara araştırmanın amacını ve önemini kısa bir şekilde özellikle belirtiniz.
- ▶ Katılımcılara verilerin kesinlikle gizli kalacağını, ham verilerin araştırma ekibinin dışında kimselerle paylaşılmayacağını, araştırma ekibinin bakanlık veya herhangi bir devlet kurumunda bağımsız olduklarını ve veriler analiz edildikten sonra genel sonuçların paylaşılacağını belirtiniz.
- ▶ Katılımcıların rumuz belirleyerek ön-test ve son-testlerde bu rumuzu kullanmaları veri analizi için önemlidir.

Veri Girişi Süreci

Veri Girişi Adımları: Veri giriş sürecinde takip etmeniz gereken bazı adımlar vardır:

Adım 1

Öncelikle Bölüm 4'ü dikkatlice okuyun.

Adım 2

Katılımcıların ön-test veya son-testlerini 1'den başlayarak numaralandırın. Her bir grup için yeniden 1'den başlayın. Örneğin 12 tane ön-testin olduğunu farz edelim. Bu formları 1'den 12'ye kadar numaralandırmanız gerekmektedir.

Adım 3

Her bir ön-test ve son-test size ulaştırılan Excel'de tanımlanmıştır. Öncelikle ilgili testin ait Excel dosyasını açın. 1 numara verdiğiniz formu 2. satırdaki yerine girin. Bu şekilde eğitimindeki ön-testler ve son-testler bitene kadar gireceksiniz.

Adım 4

Excel'deki test girişi yapılacak hücreler yeşile boyanmıştır. Yeşile boyalı alana girdiğiniz bilgiler formülasyon aracılığıyla bir sonraki Excel sayfasında analiz sonuçlarına ve tablolarına dönüştürülecektir. Yeşil bölgelerin dışına yazılan bilgiler formülasyonda tarafından dikkate alınmayacaktır. Ayrıca Excel'de yer alan formlara satır ve sütun eklememeniz gerekmektedir. Veri girişleri yaparken;

"Demografik bilgiler" için

- ▶ "Yaş" sorusu için direk yaşını yazınız
- ▶ "Cinsiyet" sorusu için "Erkek" seçeneği için "1"; "Kadın" seçeneğini işaretleyenler için "2"
- ▶ "Kıdem" sorusu için direk kıdemini yazınız
- ▶ "Öğrenim düzeyi" sorusu için "Lisans" seçeneği için "1"; "Lisansüstü" seçeneğini işaretleyenler için "2" olarak veri girişi yapın.
- ▶ Birden fazla işaretlemelerde ve boş bırakılan maddelerde Excel hücrelerini boş bırakın.

"Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutum Ölçeği" için

- ▶ "Kesinlikle Katılıyorum" seçeneği için 1
- ▶ "Katılıyorum" seçeneği için 2
- ▶ "Kısmen Katılıyorum" seçeneği için 3
- ▶ "Katılmıyorum" seçeneği için 4
- ▶ "Hiç Katılmıyorum" seçeneği için 5 olarak veri girişi yapın.
- ▶ Birden fazla işaretlemelerde ve boş bırakılan maddelerde Excel hücrelerini boş bırakınız.

Diğer testler için;

- ▶ Doğru cevaplar için 1
- ▶ Yanlış ve boş seçenekler için 0 olarak giriş yapınır. Cevap anahtarları hemen bu bölümün altında yer almaktadır.

Adım 5

Testlere ilişkin veri girişini tamamladıktan sonra analizler Excel tarafından otomatik olarak yapılacak olup sizden istenen “KYŞ Hizmet-içi Eğitim Raporunun” doldurularak elektronik ve fiziki ortamda Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Ruh Sağlığı Programları Daire Başkanlığına iletilmesidir.

Testlerin Cevapları

	Ek 2 - Kadına Yönelik Şiddet ve Sunulan Hizmet Anketi	Ek 3 - Şiddete Maruz Kalmış Kadınlarla Psikolojik Değerlendirme Görüşmesi Anketi	Ek 4 - Kadına Yönelik Şiddetle Mücadeleye İlişkin Mevzuat Anketi
Cevap Anahtarı			
1	d	b	a
2	a	a	c
3	b	d	d
4	b	a	d
5	d	d	b
6	a	c	a
7	b	a	b
8	a	b	c
9	c	b	d
10	c	c	b

Raporlama

Aşağıda örnek bir rapor örneği sunulmuştur. Testlerin veri girişini tamamladıktan sonra Excel tarafından otomatik olarak oluşturulan bulgular sayfasından aşağıdaki raporda koyu renkle yazılı yerlere girmeniz yeterlidir.

KYŞ Hizmet-İçi Eğitim Raporu

Eğitime İlişkin Genel Bilgi

Eğitimci/lerin Adı/Soyadı

Eğitimin Tarihi/leri

Eğitimin Yeri (İl ve mekan olarak belirtiniz)

Eğitim süresi ve programı (Sayfa 13'te örnek olarak verilen eğitim programına uygun geliştirilen program ek olarak konulmalı. Hangi oturumun kimin tarafından verildiği ve süresi net bir şekilde açıklanmalı. Eğitim birbirini izleyen üç gün içinde mi yoksa aralıklı olarak mı verildiği raporda net bir şekilde belirtilmeli)

Katılımcılar

..... ilinde düzenlenen "Kadına Yönelik Aile-içi Şiddete Yönelik Hizmet-İçi Eğitim" ölçme araçları toplamda **71** Sağlık Bakanlığı çalışanına uygulanmıştır. Eğitime katılan Sağlık Bakanlığı çalışanlarının demografik özelliklerine ilişkin özellikler Tablo 1'de sunulmuştur. Tablo 1'de görüldüğü üzere eğitime **67** erkek, **4** kadın çalışan katılmıştır. Eğitime katılanların **51**'i lisans, **20**'si ise lisansüstü öğrenime sahiptirler. Ayrıca eğitim katılan çalışanların yaş ortalamaları **44.9**, kıdem ortalamaları ise **20.9**'dur.

Tablo 2: Katılımcı grubunun demografik özelliklerine ilişkin dağılımlar

Seçenekler		1	2	Toplam
		Erkek	Kadın	
Cinsiyet	n	67	4	71
	%	94.4	5.6	100
		Lisans	Lisansüstü	
Öğrenim	n	51	20	71
	%	71.4	28.6	100
Yaş	X	44.9		
	SS	6.9		
Kıdem	X	20.9		
	SS	7.0		

Bulgular

Sağlık Bakanlığı çalışanlarına yönelik verilen hizmet-içi eğitimin değerlendirilmesi amacıyla ön-test ve son-test uygulaması yöntemi benimsenmiştir.

Nicel ölçümlerde veriler;

- (i) Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutum Ölçeği,
- (ii) Kadına Yönelik Şiddet ve Sunulan Hizmet Bilgisi Anketi,
- (iii) Şiddete Maruz Kalmış Kadınlarla Psikolojik Değerlendirme Görüşmesi Anketi,
- (iv) Kadına Yönelik Şiddetle Mücadeleye İlişkin Mevzuat Bilgisi Anketi yardımıyla elde edilmiştir.

Eğitime katılan Sağlık Bakanlığı çalışanlarının Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutumları, Kadına Yönelik Şiddet ve Sunulan Hizmet Bilgisi, Şiddete Maruz Kalmış Kadınlarla Psikolojik Değerlendirme Görüşmesi Bilgisi ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadeleye İlişkin Mevzuat Bilgisi ön-test ve son-testlerine ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3: Ön-test ve son-test X, SS değerleri

Ölçekler	Ön-Test		Son-Test	
	X	SS	X	SS
1. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutum Ölçeği	7.71	3.85	12.56	1.54
2. Kadına Yönelik Şiddet ve Sunulan Hizmet Bilgisi Başarı Testi	3.23	0.77	8.55	1.58
3. Şiddete Maruz Kalmış Kadınlarla Psikolojik Değerlendirme Görüşmesi Başarı Testi	3.32	0.86	8.51	1.44
4. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadeleye İlişkin Mevzuat Bilgisi Başarı Testi	2.34	0.67	8.16	1.41

Tablo 3'te görüleceği üzere Sağlık Bakanlığı çalışanlarının Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutumları'nın ön-test ortalaması **7.71** iken son-test ortalaması **12.56**'dır. Bu **sonuca** göre eğitim sonrasında Sağlık Bakanlığı çalışanlarının Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutumları'nda %50'den daha

fazla (**fark= 4.85**) yükselme sağlanmıştır (Azalma olduğu durumda ifade uygun bir şekilde düzeltilmeli).

Sağlık Bakanlığı çalışanlarının Kadına Yönelik Şiddet ve Sunulan Hizmet Bilgisi'nin ön-test ortalaması **3.23** iken son-test ortalaması **8.55**'dir. Bu **sonuca** göre eğitim sonrasında Sağlık Bakanlığı çalışanlarının Kadına Yönelik Şiddet ve Sunulan Hizmet Bilgisi düzeylerinde **%100**'ün üzerinde (**fark= 5.32**) yükselme sağlanmıştır (Azalma olduğu durumda ifade uygun bir şekilde düzeltilmeli).

Sağlık Bakanlığı çalışanlarının Şiddete Maruz Kalmış Kadınlarla Psikolojik Değerlendirme Görüşmesi Bilgisi'nin ön-test ortalaması **3.32** iken son-test ortalaması **8.51**'dir. Bu **sonuca** göre eğitim sonrasında Sağlık Bakanlığı çalışanlarının Şiddete Maruz Kalmış Kadınlarla Psikolojik Değerlendirme Görüşmesi Bilgisi düzeylerinde **%100**'ün üzerinde (**fark= 5.19**) yükselme sağlanmıştır (Azalma olduğu durumda ifade uygun bir şekilde düzeltilmeli).

Sağlık Bakanlığı çalışanlarının Kadına Yönelik Şiddetle Mücadeleye İlişkin Mevzuat Bilgisi'nin ön-test ortalaması **2.34** iken son-test ortalaması **8.16**'dir. Bu **sonuca** göre eğitim sonrasında Sağlık Bakanlığı çalışanlarının Kadına Yönelik Şiddetle Mücadeleye İlişkin Mevzuat Bilgisi düzeylerinde **%100**'ün üzerinde (**fark=5.82**) yükselme sağlanmıştır (Azalma olduğu durumda ifade uygun bir şekilde düzeltilmeli).

EK-1
Toplumsal
Cinsiyet
Eşitliği
Tutum
Ölçeği

Maddeler	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
Erkekler statüsü yüksek mesleklerde çalışmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
Erkekler kadınlara göre daha mantıklıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
Evlilikte çocuk sahibi olma kararını eşler birlikte vermelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Yuvayı dişi kuş yapar.	☐	☐	☐	☐	☐
Kadının en önemli rolü evine özen göstermek ve ailesi için yemek yapmaktır	☐	☐	☐	☐	☐
Kız ve erkek çocuklarının eğitim alma hakkı eşit olmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
Bir genç kız evlenene kadar babasının sözünü dinlemelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Erkeklerin ev işlerini yapmasını önemserim.	☐	☐	☐	☐	☐
Erkekler ağlamaz.	☐	☐	☐	☐	☐
Kadınların en önemli görevi anneliktir.	☐	☐	☐	☐	☐
Kadının şiddeti hak ettiği zamanlar vardır.	☐	☐	☐	☐	☐
Aile geçimini sağlayan erkek olduğu için kadının çalışmasına gerek yoktur.	☐	☐	☐	☐	☐
Üniversite eğitimi erkekler için daha önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Aileler erkek çocuklarına kız çocuklarından daha fazla harçlık vermelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Miras paylaşımında erkeklere kadınlardan daha çok pay verilmelidir.	☐	☐	☐	☐	☐

EK-2
Kadına
Yönelik Şiddet
ve Sunulan
Hizmet Bilgisi
Başarı Testi
Soruları

[Aile ve Sosyal
Politikalar
Bakanlığı,
Adalet Bakanlığı,
İçişleri Bakanlığı
ve Sağlık
Bakanlığı]

1 Kadına yönelik şiddet kadının hangi haklarını ihlal eder?

- a) Sağlık hakkını
- b) Yaşama hakkını
- c) Beden bütünlüğüyle ilgili haklarını
- d) Yukarıdakilerin hepsini

2 Kadına yönelik şiddetle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- a) Kadınlar yalnızca özel alanda şiddet görür.
- b) Kadına yönelik şiddet, kadın erkek eşitsizliğinden kaynaklanır.
- c) Şiddet, kadınları erkekler karşısında ikincil konuma sokmak için kullanılır.
- d) Kadına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet kadınlara karşı ayrımcılıktır.

3 Aşağıdaki kişilerden hangisinin uyguladığı şiddet, yakın ilişki şiddeti olarak kabul edilebilir?

- a) İşverenin kadın işçiyi taciz etmesi
- b) Eski eşin boşandığı eşini gelip dövmesi
- c) Sokakta bir erkeğin tanımadığı bir kadına tecavüz etmesi
- d) Hastanede doktorun hastayı odasından kovması

4 Aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- a) Devlet yalnızca resmi nikâhı olanlarla ilgili aile içi şiddeti önlemekle sorumludur.
- b) Kadına yönelik şiddetin önlenmesi uluslararası sözleşmelerle de düzenlenmiştir.
- c) Aile içinde kadına yönelik şiddet aile mahremiyetidir, devleti ilgilendirmez.
- d) Devlet aileyi korumak için aile içi şiddeti cezalandırmamalıdır.

5 Kadına yönelik şiddetle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- a) Kadına yönelik şiddet insan hakları ihlalidir.
- b) Kadına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet bir ayrımcılık biçimidir.
- c) Kadına yönelik şiddet kadınları zorla ikincil konuma sokar.
- d) Aile mahremiyetine girdiği için devlet müdahale etmemelidir.

6 CEDAW komitesinin 19. Tavsiye kararıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- a) Taraf devletler hak ihlallerini önlemede gerekli önemi göstermez ve şiddet eylemini sürdürüp cezalandırmazlarsa, özel şahıslar tarafından işlenen eylemlerden ve bunlarla ilgili gerekli tazmini sağlamaktan da sorumludurlar.
- b) Taraf devletlerin aile mahremiyeti nedeniyle aile bireylerinden gelen şiddetle ilgili tazminat sorumluluğu yoktur.

- c) Kadına karşı şiddet özel alanda gerçekleşirse herhangi bir kamu görevlisi tarafından gerçekleştirilmediğinden devletin sorumluluğu yoktur.
- d) Taraf devletler hak ihlallerini önlemede gerekli özeni göstermez ve şiddet eylemini soruşturup cezalandırmazlarsa sorumlu değildir. Taraf devletlerin hiçbir biçimde tazminat yükümlülüğü bulunmamaktadır.

7 Kadınların insan haklarıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- a) Kadınların insan hakları kavramı, kadınların cinsiyetleri dolayısıyla uğradıkları insan hakları ihlallerinden dolayı ortaya çıkmıştır.
- b) Kadınların insan haklarının, insan haklarıyla ilgisi yoktur.
- c) Kadınların insan haklarının görülmemesinde kamusal alan özel alan ayrımı etkili olmuştur.
- d) Kadınların insan haklarıyla ilgili CEDAW önem taşımaktadır.

8 Aşağıdakilerden hangisi Birleşmiş Milletler'in kadınların maruz kaldığı şiddeti tanımlama üzere geliştirdiği tanımda vurgulanan bir husus değildir?

- a) Ailenin kutsallığının vurgulanması
- b) Şiddetin cinsiyet temelli oluşu
- c) Özel alan kamusal alan ayrımı yapmaması
- d) Olumsuz sağlık sonuçlarına vurgu

9 Kadına yönelik şiddetin nedenini açıklamak üzere geliştirilen yaklaşımlar arasında bulunmayan hangisidir?

- a) Ekolojik model
- b) Güç ve kontrol kurma yaklaşımı
- c) Sosyal psikiyatrik yaklaşım
- d) Şiddet döngüsü

10 Türkiye'de kadına yönelik şiddete dair durum için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- a) Kadınlar yaşadıkları şiddeti en çok sağlık çalışanlarına ifade etmektedir.
- b) Kadının gelirinin erkekten fazla olduğu durumlarda şiddet daha az görülmektedir.
- c) Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet araştırmasına göre her üç evlenmiş kadından biri fiziksel şiddet görmektedir.
- d) Kadınların maruz kaldığı kadına yönelik şiddetin görülme sıklığı yıllar içinde azalmaktadır.

EK-3
Şiddete
Maruz Kalmış
Kadınlarla
Psikolojik
Değerlendirme
Görüşmesi
Başarı Testi
Soruları

- 1** Şiddete maruz kalmış kadınla görüşme yapmanın amacı _____ .
 - a. güven ilişkisi kurmaktır.
 - b. durumu hakkında doğru bilgiye ulaşmaktır.
 - c. kendini rahat hissedeceği ortam yaratmaktır.
 - d. terapötik işbirliği kurmaktır.
- 2** Danışanla güven ilişkisinin kurulumunda hangi değişken önem arz eder?
 - a. Mekan özellikleri
 - b. Zaman sınırı
 - c. Doğru bilgi ulaşma stratejileri
 - d. Hepsi
- 3** Aşağıdaki seçeneklerden hangisi görüşme öncesi lojistik hazırlık ögesi değildir?
 - a. Mekan
 - b. Oturma pozisyonu
 - c. Zaman
 - d. Görüşme taslağı

I. Kim olduğunuz bilgisi
II. Görüşmenin amacı
III. Görüşmenin süresi
IV. Görüşmenin sonunda ne yapılacağı
- 4** Görüşmenin tanışma ve giriş kısmında yukarıdaki konulardan hangisi hakkında bilgi verilir?
 - a. I, II, III ve IV
 - b. I, III ve IV
 - c. II, III ve IV
 - d. I, II ve III
- 5** Aşağıdaki seçeneklerden hangisi etkin dinlemenin özelliği değildir?
 - a. Dinleyici, tutumlarını konuşmaya taşımaz.
 - b. Sözler kadar sözel olmayan ifadeler de önemlidir.
 - c. Konuşmacı sözel ve sözel olmayan mesajlarla desteklenir.
 - d. Dinleyici de en az konuşmacı kadar sürece aktif katılır.
- 6** Şiddete maruz kalmış kadınla yapılacak görüşme süresince izlenecek yol haritasında (görüşme formatında) hangi başlık diğerlerinden daha çok önem arz eder?
 - a. Önemli yaşam olayları
 - b. Genel sağlık durumu
 - c. Temel yakınma ve şikayetleri
 - d. Beklentileri

7 Hangisi travmatik yaşantının ayırt edici özelliklerinden değildir?

- a. Olağan baş etme becerilerini kullanmaya devam edebilir
- b. Muhakeme etme gücünü kaybeder
- c. Beden bütünlüğüne yönelik tehditle, şiddetle ya da ölümle yüz yüze gelir
- d. Kaçma-savaşma-donup kalma tepkileri verebilir

8 Şiddet yaşantısını anlatırken tedirgin olan bir danışana yönelik en uygun müdahale hangisidir?

- a. Soru sormaya devam edilmeli
- b. Tamamen güvende olduğu söylenmeli ve ikna edici bir ses tonuyla devam etmesi yönünde cesaretlendirilmeli
- c. Başka birisinden yardım istenmeli
- d. Üstünde durulmamalı

9 Aşağıdaki seçeneklerden hangisi görüşme sırasında bireyi tehdit eden konulardan değildir?

- a. Cinsellikle ilgili konular
- b. Ergenlik dönemiyle ilgili konular
- c. Madde kullanımıyla ilgili konular
- d. Yaşadığı travmanın detaylarıyla ilgili konular

10 Hangi özellikteki kişi 'zor danışan' olarak kabul edilir?

- a. Konuşma isteksizliği olan kişi
- b. Konuşurken tedirgin olan kişi
- c. Öfkeli kişi
- d. Aralıklarla konuşan kişi

EK-4

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadeleye İlişkin Mevzuat Bilgisi Başarısı Testi Soruları

[Sağlık Bakanlığı]

- 1 Aşağıdakilerden hangisi hastanelerin acil servislerinde çalışan sağlık personelinin şiddet gören bir kadın ile karşılaştığında ilk yapacağı işlerden biridir?
 - a) Şiddet gören kadınla ayrı bir odada yalnız konuşmak
 - b) Şiddet gören kadının yakınları ile ayrıntılı olarak görüşmek
 - c) Acil servisin güvenliği açısından başhekime haber vermek
 - d) Aile içindeki bu sorun için kadının evine dönmesini sağlamak
- 2 Aşağıdakilerden hangisi kadına yönelik şiddetin kadının cinsel sağlığı/üreme sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerinden birisi değildir?
 - a) İstenmeyen gebelikler
 - b) Ölü doğumlar
 - c) Rahim içi aracın etkililiğinin azalması
 - d) Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar
- 3 Aşağıdakilerden hangisi kadına yönelik şiddete maruz kalan kadınlarla ilgili bilgilerin kayıt altına alınmasında uyulması gereken prensiplerden biri değildir?
 - a) Kadına ait kayıtlar tutulurken yazılacaklar kadınla birlikte belirlenmelidir.
 - b) Kayıtlar doğru, eksiksiz olmalıdır.
 - c) Kadına yönelik şiddeti ICD-10 kodlama sisteminde Y06, Y07 ve T74 başlıklarını kullanarak kaydedebiliriz.
 - d) Sağlık kuruluşlarında şiddete maruz kalan kadınların bilgisi herkesin görebileceği şekilde kaydedilmelidir.
- 4 Aşağıdakilerden hangisi cinsel şiddetin üreme sağlığı ile ilgili sonuçlarından değildir?
 - a) Cinsel isteğin azalması, yok olması
 - b) Cinsel ilişkide genital irritasyon
 - c) İstenmeyen gebelikler ve düşükler
 - d) Somatik yakınmalarda artış
- 5 Akut cinsel saldırıda örnek alma ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
 - a) Akut cinsel saldırı sonrası delillerin kaybolmaması için muayene ve örnek alımı en kısa zamanda yapılmalıdır.
 - b) Cinsel saldırı sonrası alınacak örnekler delil niteliği taşıdığından saldırıya uğrayan kadın örnek vermek istemese de kadının hak kaybını önlemek için örneklerin alınması sağlanmalıdır.
 - c) Alınan örnekler hızla ve soğuk zincirde ilgili laboratuara gönderilmelidir.
 - d) Muayene sadece genital bölgeyi değil, tüm vücudu kapsar şekilde yapılmalıdır.
- 6 Şiddet gören kadınla ilgili sağlık personeli tarafından risk değerlendirmesi yapılmasının yararları aşağıdakilerden hangisidir?
 - a) Durumu tehlike taşıyan kadın ve çocuklarını hayati tehlikelerden korumak için acil önlemler alınabilir.
 - b) Şiddete maruz kalan kadına evlilik hayatlarını düzenlemeleri için gerekli eğitim verilecek aile bütünlüğü sağlanabilir.

- c) Şiddetle ilgili durumu tehlikeli olmayan kadınların erken dönemde sağlık sorunlarına tanı konarak tedavisi sağlanabilir.
- d) Şiddet uygulayan kişinin erken dönemde öfke kontrolü konusunda eğitimi sağlanarak olası riskler önlenabilir.

7 Şiddete maruz kalan bir kadın aile hekimliği birimlerine başvurduğunda risk değerlendirilmede riski yüksek bulunmuşsa, ancak evine dönmek istiyorsa neler yapılabilir?

- a) Evlilik içindeki bu sorunlarını eşile konuşarak çözmeleri söylenebilir.
- b) Evden ayrılmak zorunda kaldığında nereye gideceğini belirlemesi söylenir.
- c) Kadının eşile de görüşerek öfke kontrolü programına katılması önerilir.
- d) Çatışma çözümü konusunda eşlerin birlikte katılacağı bir eğitim planlanır.

8 Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- a) Kadına yönelik şiddet olguları adli olgulardır.
- b) Adli olgu bildirimi yasal bir zorunluluk olup bu husus TCK 280. Maddede düzenlenmiştir.
- c) Kişinin talep etmesi durumunda adli rapor düzenlenir ve bu şekilde olgunun bildirimi yapılır.
- d) Adli raporlar “Türk Ceza Kanunu’nda Tanımlanan Yaralama Suçlarının Adli Tıp Açısından Değerlendirilmesi ve Adli Rapor Tanzimi İçin Rehber” kullanılarak düzenlenir.

9 Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- a) Adli raporlar yaralanmanın ağırlığını ve şiddetini gösterir.
- b) Yaralanmada silah kullanılması durumunda şikâyet aranmaksızın verilecek ceza yarı oranında artırılır.
- c) Adli raporlar düzenlenirken fiziksel bulguların yanı sıra ruhsal bulgular da dikkate alınmalı, hastanın psikiyatrik değerlendirilmesi yapılmalıdır.
- d) Acil serviste bilinci kapalı halde müşahade altında tutulan kadının adli olgu bildirimi hasta kendine geldikten ve onamı alındıktan sonra yapılmalıdır.

10 Aşağıdakilerden hangisi kadına yönelik şiddeti önlemede üçüncül koruma kapsamındadır?

- a) Şiddetin kadın ve çocuklar üzerinde yarattığı sonuçların azaltılması
- b) Şiddete maruz kalan kadının travma tedavisinden yararlanması
- c) Şiddet ile ilgili toplumda farkındalığın artırılması için eğitim verilmesi
- d) Şiddet ortaya çıktığında hemen fark edilerek etkilerinin en aza indirilmesi.

Yüklenici (Konsorsiyum Lideri)

Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ)
GmbH, International Services

Konsorsiyum Ortakları

EDUSER Eğitim Danışmanlık ve Uzmanlık Hizmetleri, Türkiye

Hacettepe Üniversitesi, Kadın Sorunları Uygulama ve
Araştırma Merkezi (HÜKSAM), Ankara, Türkiye

International Bund, Frankfurt am Main, Almanya

